

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

İçindekiler

Sunuş

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	1
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	2
Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	3
1. Türkiye’de Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programlarının Tarihçesi	6
1.1. T.C. MEB (1953) Okul Öncesi Eğitim Programı	6
1.2. T.C. MEB (1989) Okul Öncesi Eğitim Programı	6
1.3. T.C. MEB (1994) Okul Öncesi Eğitim Programı	7
1.4. T.C. MEB (2002) Okul Öncesi Eğitim Programı	9
1.5. T.C. MEB (2006) Okul Öncesi Eğitim Programı	10
1.6. T.C. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı	11
2. Okul Öncesi Eğitim Programının Tanıtımı (2024)	14
3. Gelişim Özellikleri, Kazanımlar ve Göstergeleri	26
4. Okul Öncesi Eğitimin Planlanması ve Uygulanması	81
4.1. Okul Öncesi Eğitim Ortamı ve Öğrenme Merkezleri	81
4.2. Etkinlik Çeşitleri ve Açıklamaları	89
4.3. Aylık Eğitim Planı	101
4.4. Günlük Plan	102
5. Okul Öncesi Eğitimde Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme	107

Ekler

EK 1. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu	114
EK 2. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişim Raporu	115
EK 3. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Aylık Eğitim Planı Formatı	116
EK 4. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Günlük Plan Formatı	117
EK 5a. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Günlük Plan Örneği-I	120
EK 5b. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Günlük Plan Örneği-II	125
EK 5c. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Günlük Plan Örneği-III	131
EK 5d. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Günlük Plan Örneği-IV	138
EK 6. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kavram Listesi	147
EK 7. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Değerler Listesi	151
EK 8. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kapsamında Ele Alınması Önerilen Belirli Gün ve Haftalar	152
EK 9. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Planı	153
EK 10. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Örneği	155
EK 11. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişime Uygun Uygulamalar	159
EK 12. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişime Uygun Uygulama Etkinlik Örnekleri	162
EK 13. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Eğitim-Öğretim Sürecinde Doldurulacak Formlar Listesi	174
EK 14. T.C. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Aile/ Toplum Katılımlı Etkinlik Örnekleri	175

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk Milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren ve topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,
4. Böylece bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı yapmaktır.

Okul Öncesi Eğitimin Amaçları

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, millî eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duygu gelişimlerini desteklemek ve iyi alışkanlıklar kazanmalarını sağlamak,
2. Toplumsal hayata uyum sağlamalarını desteklemek,
3. Onları ilkokula hazırlamak,
4. Şartları elverişsiz olan çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı sunmak,
5. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN TEMEL İLKELERİ

Okul Öncesi Eğitim Programı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” temel alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda okul öncesi eğitimin program geliştirme sürecinde göz önünde bulundurulacak ilkeler şunlardır:

1. Okul öncesi eğitim çocukların bilişsel, dil gelişimi, sosyal ve duygusal, fiziksel gelişimini ve sağlığını desteklemeli ve onları ilkokula hazırlamalıdır.
2. Okul öncesi eğitim, çocukların gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
3. Okul öncesi eğitim sosyoekonomik düzeyi, dili, kültürü, cinsiyeti, bireysel gereksinimi ne olursa olsun tüm çocukların gelişimini en üst düzeyde desteklemelidir.
4. Çocukların, Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
5. Okul öncesi eğitim programı, farklılıklara ve çok kültürlülüğe karşı duyarlıdır. Çocukların bireysel, toplumsal, kültürel farklılıkları tanınması ve başkalarına saygı göstermesi desteklenmelidir.
6. Okul öncesi eğitim kurumlarında demokratik eğitim anlayışına uygun, kapsayıcı öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
7. Planlamalar yapılırken bütün çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra ailenin, çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
8. Okul öncesi eğitimde öğrenme süreci planlanırken öğretim ilkeleri (somuttan soyuta, bilinenden bilinmeyene, nesnellik ve açıklık gibi) göz önünde bulundurulmalıdır.
9. Hareket ve kavrama yakından ilişkili olduğundan hava koşulları ne olursa olsun her gün en az bir veya bir buçuk saat açık alanda etkinlikler planlanarak çocukların doğaya, diğer canlılara olan ilgi ve farkındalıklarının artırılması desteklenmelidir.
10. Çocukların düşüncelerini farklı ortamlarda ve farklı yollarla temsilî şekilde ifade etmelerine ve yansıtma çalışmalarına önem verilmelidir.

11. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, bilişsel esneklikleri, üst bilişsel becerileri, yaşam becerileri ve iletişim becerileri geliştirilmelidir.
12. Okul öncesi eğitim çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, müsamaha, yardımlaşma, dayanışma, adalet ve paylaşma gibi duygu ve davranışlarını geliştirmelidir.
13. Okul öncesi eğitim, çocukların olumlu ve gerçekçi benlik algısı oluşturmalarını, kendilerine saygı ve güven duymalarını desteklemeli; onlara dürtü kontrolü ve öz denetim kazandırarak sınırlar içinde özgürlüklere sahip olduklarını hissettirmelidir.
14. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmeleri desteklenmeli, empatik beceri geliştirmeleri ve kişiler arası sorunları yapıcı bir şekilde çözmelerine olanak sağlanmalıdır.
15. Çocuklar, yetişkinlerle güvenli ve tutarlı bir ilişki kurduklarında kendilerini güvende ve özgür hissederler. Bu nedenle öğretmenler çocuklarla kurdukları olumlu, sürekli ve duyarlı etkileşimler ile psikolojik yakınlık hissini oluşturmali ve güvenli bağlanmayı sağlamalıdır.
16. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmeleri desteklenmeli; yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve güven verici yakınlığı sağlanmalı, çocukların başkalarına yardım edebileceği fırsatlar oluşturulmalıdır.
17. Öğrenme sürecinde çocukların fikirlerine saygı gösterilmeli, karar verme, plan yapma ve değerlendirme süreci ortaklaşa yönetilmelidir.
18. Öğretmenler, çocukların içsel disiplin geliştirmeleri için hem çocuklara özgürlük vermeli hem de kuralları belirli olan bir yapı oluşturmalıdır. Bu yapı; çocuklara güvende olduklarını hissettirir, güvende olan çocuklar ise inisiyatif olarak keşif sürecine başlar.
19. Rutinler, çocukların ne zaman, ne olabileceğini tahmin etmelerine yardımcı olarak güvende hissetmelerini ve özgüven duymalarını, değişime ayak uydurmalarını, geçmişi, bugünü ve geleceği anlamalarını kolaylaştırır. Ayrıca günlük, haftalık ve yıllık olarak tekrar edilen etkinlikler çocukların hafızalarını güçlendirir ve iyi alışkanlıklar geliştirmelerine yardımcı olur. Bu nedenle öğretmenler günlük, haftalık ve yıllık olarak tekrarlanan düzenli etkinlikler planlamalıdır.
20. Oyun, bu yaş grubundaki çocuklar için en etkili öğrenme yöntemidir. Bu nedenle eğitim programında çocukların oynayabileceği her tür oyuna yer verilmelidir.

21. Gelişim ve öğrenme, çok sayıda sosyal ve kültürel ortam içinde gerçekleşir ve bu ortamlardan etkilenir. Bu noktada öğretmenler, sosyokültürel ortamların ve aile yaşantısının çocukların öğrenmeleri üzerinde etkili olacağını göz önünde bulundurmalıdır. Eğitim sürecine çocukların, ailelerin ve toplumun etkin katılımı sağlanmalıdır.
22. Okul öncesi eğitim ile okul öncesinde rehberlik hizmetleri bütünleştirilmeli ve rehberlik hizmetlerinin gerçekleştirilmesinde okul öncesi eğitimin felsefesi dikkate alınmalıdır.
23. Okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi kapsamında her bir çocuğun bireysel gelişim değerlendirmesi, öğretmenin öz değerlendirmesi ve programın değerlendirilmesi düzenli ve sistematik olarak yapılmalıdır.
24. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve okul öncesi eğitim programının geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.
25. Öğretmenler, devamlı olarak kendilerini geliştiren ve yaptıkları uygulamaları eleştirel gözle yeniden değerlendiren bireyler olmalıdır.

1. TÜRKİYE’DE UYGULANAN OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMLARININ TARİHÇESİ

Türkiye’de 1900’lü yıllara kadar okul öncesi eğitimle ilgili genel çerçeve program ve ilkeler belirlenmiş ancak plan ve programlar okul öncesi öğretmenleri tarafından hazırlanmıştır. Okul öncesi eğitim alanında ilk taslak program 1953 yılında kabul edilmiş ve uygulamaya konmuştur.

1.1. Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı (T.C. MEB) (1953) Okul Öncesi Eğitim Programı

1953 programı 35 maddelik “Anaokulları Yönetmeliği” ile “Anaokulu Programı” olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Anaokulu Programı’nda anaokullarının amacı, anaokullarının gerekliliği, anaokullarının bölümleri ve özellikleri, anaokullarında bir günlük faaliyet şeması, anaokullarında açılış günleri ve anaokuluna yeni bir çocuğun girmesi, anaokulunda çeşitli faaliyetler, anaokullarında sağlık işleri, veliler ve çevre ile münasebet, anaokulları için bazı temenniler ve ölçüler ile ekler kısımlarından oluşmaktadır.

Program, anaokullarının amacını, 3-6 yaş arası çocukların, en uygun şartlar altında, tensel ve tinsel gelişimlerine yardımcı olmak, onlarda iyi alışkanlıkların yerleşmesini sağlamak ve ilköğretim çalışmaları için lüzumlu okul öncesi çalışmalarını yapmak olarak tanımlamıştır. Anaokulları çocuk yuvası ve çocuk bahçesi olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Üç yaş başından dört yaş sonuna kadar olan çocuklar çocuk yuvalarına, beş yaş başından ilköğretime başlayana kadar olan yaş grubu ise çocuk bahçelerine kaydedilmişlerdir. Yönetmelikte çocuk yuvaları ve çocuk bahçelerinin özellikleri maddeler hâlinde anlatılmıştır. Anaokullarında bir günlük faaliyet şeması incelendiğinde 14 aşamalı bir sürecin önerildiği görülmektedir. Programda aktif-pasif dengesi ve rutinlerin öneminden bu kısımda bahsedilmektedir. Programda önerilen şema; okula geliş, serbest oyun, sabah toplantısı, kuşluk vakti, ihtiyaçların giderilmesi, serbest oyun, masa başı, toplanma, yemek, toplanma, uyku, giyinme, serbest oyunlar ve gidiş şeklindedir. Anaokullarında açılış günleri incelendiğinde okula yerleşme süreciyle ilgili iki öneri getirildiği görülmektedir. Bunlardan biri çocukları küçük gruplar halinde aşamalı olarak okula başlatmak, diğeri ise aynı anda başlatarak kısa süreli tutmaktır. Bu bölümde ayrıca okula hazırlıkla ilgili olarak çocuk ve öğretmenin birbirlerini önceden tanımalarının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Anaokullarında yapılacak faaliyetlerin oyun, müzik ve iş faaliyetleri olduğundan bahsedilmektedir. Ayrıca 5-6 yaş grubu için okuma hazırlığı, yazma hazırlığı, sayma bilgisi ve sözlü ifade becerilerine odaklanılmaktadır. Programda ayrıca aileyle iletişim konularında bilgiler verilmekte, çocukların gelişimleri ve anaokullarında gereksinimler için nasıl iletişim kurulacağından bahsedilmektedir.

1.2. T.C. MEB (1989) Okul Öncesi Eğitim Programı

Okul öncesi eğitimin kazandırması beklenen amaçlar ile bu amaçların gerekçeleri bu alanda çalışmış olan düşünürlerin (Pestalozzi, Frobel, Montessori gibi) ve millî eğitim politikalarının temel ilkelerine göre belirlenmiştir. 1989 Okul Öncesi Eğitim Programı,

sosyolojik olarak sosyal değişme teorileri ve çalışmalarına dayandırılarak psikolojik yönden Piaget, Freud, Bruner, Bloom gibi düşünürler tarafından geliştirilen ocuk gelişimi teorilerine göre şekillendirilmiştir.

Öğretmenler tarafından beden ve hareket, zihin, dil, sosyal ve duygusal gelişim *amaçları* ve bu amaçlara ulaşmak için kazandırılması gereken *davranışlar* esas alınarak çocukların ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda ünite konuları belirlenerek alt konulara yönelik amaç ve davranışlar hazırlanmıştır. Böylece 1989 Okul ncesi Eğitim Programı, okul öncesi eğitim alanında tematik yaklaşımla hazırlanan ilk ve tek program olma özelliğini taşımaktadır. Programda, 49-60 ay ve 61-72 ay çocuklarının “beden ve hareket, zihin, dil, sosyal ve duygusal” gelişim alanlarına yönelik amaçlar ve kazandırılması gerekli davranışlar belirtke tabloları hâlinde ayrı ayrı belirlenmiştir.

1989 Okul ncesi Eğitim Programı; yıllık plan, ünite planı ve günlük plan üzerine kurulmuş ve bu plan eşitleri ile ilgili açıklamalara değinilmiştir. Planları hazırlama sorumluluğu öğretmenlere verilmiştir. Okul ncesi ğretmen kılavuz kitabında ünite planı örneklerine (Kümes Hayvanları, Sağlığımız ve 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve ocuk Bayramı) yer verilmiştir.

Programda belirlenmiş gelişim ve eğitim amaçları doğrultusunda bilgi, beceri ve kavramların çocuğa kazandırılmasını sağlayacak eğitim faaliyetlerinin seçimi ve planlanması *eğitim durumu* başlığı altında ele alınmıştır. Ayrıca program faaliyetleri (Serbest zaman faaliyetleri, köşe faaliyetleri, masa faaliyetleri, Türkçe dil faaliyetleri, oyun faaliyetleri, müzik faaliyetleri, fen ve tabiat çalışmaları, okuma yazmaya hazırlık alıştırmaları) açıklamalarına da yer verilmiştir. Kurum içi ve kurum dışı planlanmış eğitim durumlarının gerçekleştirilmesi noktası vurgulanmıştır. Programın uygulanması sırasında bazı faaliyetlerin, grubun tümüne ya da küçük gruplara yönelik olabileceği belirtilmiştir. Bazen de öğretmenin çocukla bireysel çalışması veya çocuğun tek başına faaliyette bulunması söz konusu olabilir vurgusu da yapılmıştır.

Programda değerlendirme konusu üç başlık altında belirtilmiştir. Programın, ğretmenin ve çocuğun değerlendirilmesi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Programda ocuğun değerlendirilmesi için gözlem kayıt formları başlığı altında, 4-5 yaş (49-60 ve 61-72 ay) ocuklarının sosyal ve duygusal, dil, zihin ve beden ve hareket gelişim gözlem kayıt formu örnekleri ayrı ayrı verilmiştir. Çocukların değerlendirilmesinde her ocuk için tutulan gelişim dosyalarının ve gözlem kayıt formlarının birlikte kullanılması önerilmiştir. Ayrıca programda aile katılımından da söz edilmiş, yıllık plan açıklamalarında anne-babanın eğitim faaliyetlerine katılımlarının planlanması gerektiği belirtilmiştir.

1.3. T.C. MEB (1994) Okul ncesi Eğitim Programı

1994 MEB Okul ncesi Eğitim Programı, 0-72 ay grubundaki normal gelişim gösteren çocuklar dikkate alınarak hazırlanmıştır. Aynı zamanda her çocuğun farklı gelişim ritmi, her grubun gereksinimlerinin ve her eğitim ortamının olanak ve koşullarının farklı olabileceğini de göz önünde bulundurularak değişik uygulamalara olanak verecek bir esnekliğe sahiptir. Program, prensip olarak *ilk gelişimsel program* olma özelliği ile kurumlarda yapılacak eğitimi amaçlamaktadır. Bunun yanı sıra 0-72 ay grubundaki çocukları olan ailelere

de program prensipleri çerçevesinde ev ortamı içinde gerçekleştirilecek etkinliklerle çocukların gelişimine katkıda bulunabilecekleri konusu vurgulanmıştır.

Programda *amaç ve kazandırılması beklenen davranışlar yerine gelişimsel hedefler ve hedef davranış* ifadelerine yer verilmiştir. 0-72 aylık çocukların ev ve kurum ortamlarında “kendinin farkında olma, psikomotor, öz bakım, duygusal, sosyal, bilişsel, dil ve estetik ve yaratıcılığın gelişimini desteklemek” üzere üç ayrı yaş grubu için hazırlanmıştır. Bu gruplar; 0-36 aylık çocuklar için *Kreş Programı*, 37-60 ay çocuklar için *Anaokulu Programı*, 61-72 ay çocuklar için ise *Ana Sınıfı Programı*dır. *Program, tarihsel süreçte okul öncesi dönemde 0-36 arasındaki çocuklara yönelik eğitim programını ele alan ilk program olma özelliği taşımaktadır.*

Keş Programının amacı, 0-36 ay grubundaki çocukların sağlıklı bakım, beslenme, bedensel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunmaktır. Anaokulu Programının amacı, 37-60 aylık çocukların bütün alanlardaki gelişimini desteklemek, hızlandırmak ve 61-72 ay çocuğunun eğitim programına temel oluşturmaktır. Ana Sınıfı Programının amacı, 61-72 ay çocukların tüm gelişimlerine yardım etmek, hızlandırmak ve ilköğretim programlarına temel oluşturmaktır.

Her üç programda da “kendinin farkında olmanın gelişimi, psikomotor becerilerin gelişimi, öz bakım becerilerinin gelişimi, duygusal özelliklerin gelişimi, sosyal becerilerin gelişimi, bilişsel becerilerin gelişimi, dil becerilerinin gelişimi, estetik ve yaratıcılığın gelişimi”ni desteklemek için *hedef ve hedef davranışlar* temel alınmıştır. Programda yer alan hedef ve hedef davranışları kazandırmada araç olarak kullanılabilecek bazı konular ve konu analizleri verilmiştir.

Program yıllık plan, ünite planı ve günlük plan üzerine kurulmuştur. Programın en önemli özelliklerinden birisi de 1989 Okul Öncesi Eğitim Programında olduğu gibi belirtke tablolarının yer almasıdır. Yıllık planların hazırlanmasında kolaylık sağlaması amacıyla belirlenen hedeflere hangi konularla ulaşılabileceğini gösteren örnek Belirtke Tablosu (Hedef ve Konu ilişkileri Tablosu) hazırlanmıştır. Ayrıca öğretmenin hedef ve hedef davranışlar ile alt konular arasındaki ilişkileri daha açık bir şekilde görmesini sağlayarak günlük plan hazırlanmasına yardımcı olması için Konu Analizi Tablosu düzenlenmiştir. Konu Analiz Tablolarında hangi konularda, hangi hedeflerin ve hedef davranışların kazandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Hedef ve hedef davranışlara ulaşmak için hazırlanacak etkinliklerdeki eğitim ortamının düzenlenmesi, materyal seçimi ve kullanılacak yöntemler *eğitim durumu* başlığında ele alınmıştır. Bunun için okul öncesi eğitim programında öğretmenlere etkinlik ve günlük plan örnekleri sunulmuştur. Programda, eğitim ortamlarında köşelerde konulacak materyallere ve bu materyallerin özelliklerine ilişkin açıklamalara da yer verilmiştir.

Okul öncesi eğitim programının *değerlendirmesinin* yıllık ve günlük olarak yapılması gerektiği belirtilmiştir. Çocukların değerlendirilmesinde ise her çocuk için gözlem kayıt formu kullanılmasının önemi vurgulanmış ve örnek gözlem formu verilmiştir. Okul öncesi eğitim programının, çocuğun farklı alanlardaki gelişmesine ne ölçüde destek sağladığının ortaya konmasının önemi belirtilmiştir.

Okul öncesi eğitimde dikkat edilecek noktalar bölümünde *ailenin katılımının* verilen eğitimin kalıcı olması yönünden önem taşıdığı vurgulanarak aileler ile görüşmeler yapılması ve onlara eğitim verilmesi gerektiği, ailelerin okula davet edilerek belirli aralıklarla etkinlikleri izleyebilecekleri vurgulanmıştır.

1.4. T.C. MEB (2002) Okul Öncesi Eğitim Programı

2002 Okul Öncesi Eğitim Programı da 1994 yılında uygulamaya konulan Okul Öncesi Eğitim Programı ile aynı *gelişimsel temelli* felsefeyi benimsemiş ve sürdürmüştür. Program güncellenirken okul öncesi eğitime ilişkin farklı program yaklaşımları incelenmiş, bu yaklaşımlardaki öğrenme-öğretme ortam ve süreçlerindeki yenilikler benimsenmiştir. Program gelişimsel gereksinimleri karşılayıp gelişim alanlarının birbiri ile dinamik etkileşimini destekleyerek çocuğun *bütün gelişim* alanlarındaki davranışlarını daha üst düzeye çıkarmayı hedeflemektedir.

Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 aylar arasındaki normal gelişim gösteren çocukların psikomotor, sosyal ve duygusal, bilişsel ve dil gelişiminin desteklenmesi ve öz bakım becerilerinin kazandırılmasını temel almıştır. Çocuk merkezli ve esnek olmaya vurgu yapılmıştır.

Okul Öncesi Eğitim Programında 36-72 aylar arasındaki normal gelişim gösteren çocukların psikomotor, sosyal ve duygusal, bilişsel ve dil gelişimi ve öz bakım becerilerine yönelik *hedef ve kazanılması beklenen davranışlar* belirlenmiştir. Yaratıcılık, tüm gelişim alanları ile ilişkili olduğundan ayrıca ele alınmamış ancak planlanan tüm etkinliklerde yer alması gerektiği öngörülmüştür. Hedef ve kazanılması beklenen davranışların geliştirilmesinde hiçbir zaman *konu merkezli öğretimin* benimsenmemesi gerektiği programın özelliklerinde belirtilmiştir. Ayrıca programda, *özel eğitime gereksinim duyan çocuklar için de öğretmen tarafından gerekli düzenlemeler yapılabilir ilkesi ilk defa* vurgulanmıştır.

2002 Okul Öncesi Eğitim Programında güncellemede ünite planı kaldırılmış, *yıllık ve günlük plan* esas alınmıştır. Programda okul öncesi eğitim kurumları için yıllık plan (eylül ayı için) ve günlük plan örnekleri sunulmuştur. Ayrıca kavramlar listesi, davranış değerlendirme formu ve örneği, zaman çizelgesi, özel gün ve haftalar listesi ve gelişim raporuna yer verilmiştir.

Programda belirlenen hedef ve kazanılması beklenen davranışların gelişiminin desteklenmesine yönelik düzenlemeler *eğitim durumu* başlığı altında verilmiştir. Eğitim durumunda öğretmenin yapması gerekenler sıralanmıştır. Eğitim durumlarında, etkinliklerin bütünleştirilmesi ve bir etkinlikten diğerine geçişlerde bağlantı kurulması hususuna vurgu yapılmıştır. Eğitim ortamında bulunması gereken köşeler ve bu ortamların nasıl olması gerektiğine ilişkin bilgiler verilmiştir. Ayrıca öğretmenlere örnek oluşturması amacıyla yıllık plan, günlük plan ve etkinlik örneklerinin yer aldığı Öğretmen Kılavuz Kitabı hazırlanarak programla birlikte sunulmuştur.

Okul Öncesi Eğitim Programının *değerlendirmesinin* yıllık ve günlük planda çocuk, öğretmen ve program açısından yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Çocuklara yönelik davranış değerlendirme formu ve gelişim raporu çizelgeleri sunulmuştur.

2002 Okul Öncesi Eğitim Programında ilk defa “*Ailenin Çocuğun Eğitimine Katılmasının Sağlanması*” ayrı bir başlık olarak ele alınmış ve bu doğrultuda *aile katılımı* ayrıntılı olarak vurgulanmıştır. Veli toplantılarının her yarıyılıda en az iki kez yapılması gerektiği, bireysel görüşmelere öğretmenin olanak sağlaması gerektiği ve her çocuğun evine yarıyılıda en az bir kez *ev ziyareti* yapılması gerektiği belirtilmiştir. Programda *ev ziyaretlerinin yapılması gerektiğinin kuvvetle vurgulanması* da aile katılımı adına önemli bir gelişme olarak 2002 Okul Öncesi Eğitim Programında kayda geçmiştir.

1.5. T.C. MEB (2006) Okul Öncesi Eğitim Programı

2006 yılında güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı, daha önceki programların da özelliği olan 36-72 aylık çocukların *bütünsel gelişimine* odaklanan “gelişimsel” bir program olarak tanımlanmıştır. Program anlayışı olarak bütüncül, programlama yaklaşımı olarak da sarmal bir program özelliğini taşıdığı belirtilmiştir. Ayrıca program, gelişimsel gereksinimleri karşılarken gelişim alanlarının birbiri ile olan dinamik etkileşimini destekleyerek çocukların bütün gelişim alanlarındaki davranışlarını daha üst düzeye çıkarmayı, çeşitlendirmeyi ve zenginleştirmeyi de hedeflemiştir. Programın bu özelliği, “Çoklu Zekâ Kuramı”nın savunu ve vurgularıyla da tutarlı olarak ifade edilmiştir.

2006 Okul Öncesi Eğitim Programında, önceki programlarda yer alan *hedef* ve kazanılması beklenen *davranış* ifadelerinin yerine aynı yıl güncellenen ilköğretim programı ile uyumlu olması bakımından *amaç* ve *kazanım* ifadeleri kullanılmıştır. Amaç ve kazanımlar; psikomotor, sosyal ve duygusal, dil gelişimi, bilişsel alan ve öz bakım becerilerine yönelik olarak hazırlanmıştır. Program özelliklerinde, “*amaç ve kazanımlar esastır*” vurgusu yapılmıştır. Programda gelişimsel özellikler 36-48 ay, 48-60 ay, 60-72 ay olmak üzere her bir yaş grubu için psikomotor, sosyal ve duygusal, dil gelişimi, bilişsel gelişim ve öz bakım becerilerine yönelik olarak amaç ve kazanımlar şeklinde yapılandırılmıştır.

Programda *yıllık ve günlük plan* esas alınmış ve hazırlık, öğretmenin sorumluluğuna bırakılmıştır. Yıllık plan hazırlarken amaç ve kazanımların programda yer aldığı gibi açık açık yazılması, günlük plan hazırlarken öğretmen kılavuz kitabında yer aldığı gibi kodlanması önerilmiştir. Diğer okul öncesi eğitim programlarından farklı olarak programda öğretmenlerin becerilerini artırmak için “okul öncesi eğitimde kalite, meslek etiği ve öğretmen yeterlikleri, davranış yönetimi, çocuk ve yaratıcılık, okul öncesi eğitimde sorumluluk, çevre duyarlılığı ve farklılıklara saygı eğitimi, kaynaştırma eğitimi” konuları ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2006 Okul Öncesi Eğitim Programında daha önceki programlarda *eğitim durumu* olarak geçen bölüm *öğrenme süreci* olarak ele alınmıştır. Programda öğrenme süreci geniş bir şekilde ele alınmış ve süreçte etkili öğrenme ortamlarının düzenlenebilmesi için çocuklara kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri, tutum ve davranışların neler olacağına ve bu amaçlara ulaşmak için seçilecek yöntemlerin, öğretmen davranışlarının ve çevre olanaklarının ne olması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Eğitim ortamında bulunması gereken etkinlik köşeleri ve bu ortamların nasıl olması gerektiğine ilişkin bilgiler ayrıntılı olarak verilmiştir. Ayrıca öğrenme sürecinde planlı çalışmanın önemi de belirtilmiştir. Günlük planda yer alan etkinliklerin bütünleştirilmesi konusuna, konuların *amaç değil*

araç olduğu ve ünitelere yer verilmemesine vurgu yapılmıştır. Ayrıca öğretmenlere örnek oluşturması amacıyla yıllık plan, günlük plan ve etkinlik örneklerinin yer aldığı "Öğretmen Kılavuz Kitabı" hazırlanarak programla birlikte sunulmuştur.

Programın değerlendirilmesi bölümünde daha önceki okul öncesi eğitim programlarından farklı olarak daha ayrıntılı açıklamalara yer verilmiştir. Çocuğu tanıma ve değerlendirme bölümünde tanıma ve değerlendirmenin önemi açıklanarak gözlem ve anekdot kayıtları, gelişim kontrol listeleri, portfolyolar (gelişim dosyaları) ve gelişim raporları gibi en yaygın olarak kullanılan ve işlevsel olan araçlardan kısaca bahsedilmiştir. Çocuğun değerlendirilmesine yönelik olarak programda "oyun gözlem formu", "sistemik gözlem formu", "anaokulundan çocuğunuzla ilgili haber var", "kısa not örneği", "anekdot kayıt formu" ve "gelişim raporu formu" örneklerine yer verilmiştir. Portfolyo değerlendirmenin nasıl yapılacağı ve gelişim raporunun nasıl hazırlanacağı açıklanmıştır. Ayrıca programın değerlendirilmesi ve öğretmenin kendisini nasıl değerlendireceğine ilişkin açıklamalar ile birlikte "öğretmen öz değerlendirme formu" örneği sunulmuştur.

Okul öncesi eğitim programında *aile katılımı* ayrı bir bölüm olarak yer almış; aile eğitim etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri ve ebeveynlerin eğitim etkinliklerine katılımı konularına ilişkin açıklamalar yapılmıştır. "Aile eğitimi ihtiyaç belirleme formu" ve "ebeveyn katılım formu" hazırlanmıştır. Programda ev ziyaretlerinin önemine vurgu yapılarak 2002 Programında da belirtilen *bir çocuk için yılda en az iki defa ev ziyareti yapılması* önerilmiştir.

1.6. T.C. MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı

2013 Okul Öncesi Eğitim Programı; çocukların motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarını desteklemesinin yanı sıra bütün gelişim alanlarında görülebilecek yetersizlikleri önlemeyi amaçladığından destekleyici ve önleyici boyutları olan çok yönlü bir program olma özelliği taşımaktadır. Program, çocukların gelişim düzeylerine ve özelliklerine dayanan ve bu anlamda *bütün gelişim alanlarının* geliştirilmesini esas alan "gelişimsel" bir programdır. Yaklaşım olarak "sarmal" özellik gösteren bu program, model olarak "eklektik"tir. Programda bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal duygusal gelişim, motor gelişim alanlarına ve öz bakım becerilerine yönelik gelişim özellikleri 36-48 ay, 48-60 ay ve 60-72 ay şeklinde üç farklı yaş grubuna göre ayrı ayrı verilmiştir.

2006 Programında yer alan amaç ve kazanım ifadesi yerine *kazanım ve göstergeler* ifadesi kullanılmıştır. Kazanım ve göstergeler bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, motor gelişim alanlarına ve öz bakım becerilerine yönelik hazırlanarak bütün olarak ele alınmıştır.

2013 yılında yapılan güncelleme çalışmalarına, MEB tarafından 1994 yılında geliştirilmiş olan kreş programı da dâhil edilmiştir. Böylece güncelleme çalışmaları, "0-36 Ay Çocukları için Eğitim Programı" ve 36-72 ay çocukları için "Okul Öncesi Eğitim Programı" şeklinde iki farklı yaş grubunda gerçekleştirilmiştir.

Güncellenen 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Okul Öncesi Programında, 1994 yılındaki

hedef ve hedef davranışlar kaldırılarak *göstergelere* yer verilmiştir. Bu programın amacı, 0-36 ay çocuklarının zengin öğrenme deneyimleri aracılığı ile sağlıklı büyümelerini; dil gelişimi, bilişsel, sosyal ve duygusal alanları ile motor becerilerinin gelişiminde en üst düzeye ulaşmalarını sağlamaktır. Ayrıca sağlık, bakım ve beslenmeleri uygun şekilde desteklenmelidir. Güncellenen 36-72 Aylık Çocuklar için Okul Öncesi Eğitim Programının amacı ise okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; sosyal, duygusal, dil ve bilişsel gelişimleri ile motor becerilerinin gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkokula hazır bulunmalarını sağlamaktır.

Programda, 1989 yılından beri okul öncesi eğitim programlarında kullanılan yıllık plan ve günlük plan kaldırılarak *aylık plan ve günlük eğitim akışı* ile birlikte *etkinlik planı* hazırlanması anlayışı benimsenmiştir. Okul öncesi eğitim programında öğretmenin eğitimini aylık dönemler hâlinde planlaması önerilmekte, günlük eğitim akışı ile öğretmenin o gün yapacağı çalışmalara düzenli bir şekilde yer verdiği çerçeve bir plan sunulmaktadır. Etkinlik planında öğretmenlere etkinlik planı formatı sunulmuş, formatta yer alan başlıklarda belirtilen açıklamalar doğrultusunda etkinliklerini yazması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca öğretmenin, her ay planında yer verdiği kavramları "kavramlara aylık eğitim planlarında yer verme durumu çizelgesine, kazanım ve göstergeleri ise "kazanım ve göstergelere aylık eğitim planlarında yer verme durumu çizelgesi"ne kaydetmesi programda yeni bir yapılanma olarak yer almıştır.

Okul öncesi eğitim programında öğretmenin çocukların gelişim düzeylerine, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak belirlediği kazanım ve göstergeler ile kavramlara ulaşabilmek için kullandığı yöntem ve teknikleri, eğitim ortamına ilişkin düzenlemeleri *öğrenme süreci* içerisinde belirtmesi önerilmiştir. Öğretmene etkinliklerini yazarken etkinlik formatında yer alan şablonu kullanabileceği gibi etkinliğini düz metin şeklinde de hazırlayabileceği belirtilmiştir.

Programda ilgi köşeleri *öğrenme merkezleri* olarak ifade edilmiştir. Önerilen merkezlerle ilgili genel açıklamalar yapılarak merkezlerde bulunması gereken materyaller sıralanmıştır. Türkçe, sanat, drama, müzik, hareket, oyun, fen, matematik, okuma yazmaya hazırlık ve alan gezileri şeklinde program etkinliklerinin açıklamalarına da yer verilmiştir. Ayrıca öğretmenin etkinliklerine örnek oluşturması amacıyla bir "Etkinlik Kitabı" hazırlanarak programla birlikte sunulmuştur.

Programda, normal gelişim özellikleri gösteren çocuklarla aynı eğitim ortamında bulunan raporu olan özel gereksinimli çocuk olduğunda öğretmenlerin hazırladıkları etkinliklerde özel gereksinimli çocuk için uyarlamalar yapmaları beklenmektedir. Öğretmenlerin, etkinliklerdeki uyarlamaların yanı sıra Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlayıp uygulamaları da gerekmektedir. Programda öğretmenlere kolaylık sağlaması amacıyla özel gereksinimli çocukları desteklemede dikkat edilmesi gereken noktalar listeler hâlinde sunulmuştur. Bunun yanı sıra programda öğretmenlerin, rehber öğretmenlerle iş birliği içinde çalışmasının, çocukların gelişimlerinin desteklenmesindeki ve ekip çalışmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesindeki önemi vurgulanmıştır.

Programda okul öncesi eğitimin çok yönlü olarak değerlendirilmesi öne çıkmaktadır. Değerlendirmenin çocuğu, programı ve öğretmeni değerlendirme şeklinde yapılması

gerektiği belirtilmiştir. Çocukları değerlendirme kapsamında gelişim gözlem formu, gelişim raporu ve gelişim dosyası (portfolyo) kullanımı önerilmiştir. 0-36 Aylık Çocuklar İçin Eğitim Programında eğitimci için ise öz değerlendirme formuna yer verilmiş, 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programında öz değerlendirme formuna yer verilmemiştir.

Güncellenen programda aile eğitimi ve katılımının önemi vurgulanmış, MEB Okul Öncesi Eğitim Programı 2013 güncellemesinde ilk defa *"MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)"* ve *"Aile Destek Eğitim Rehberi (EBADER)"* hazırlanmıştır.

MEB Okul Öncesi Eğitim Programı ile OBADER: Hazırlanan kitapta aile eğitiminin önemi, amacı ve ilkeleri açıklanmıştır. Aile eğitimi çalışmalarında "okul öncesi eğitimin önemi, amacı ve ailelerden beklentiler, anne baba tutumları", "olumlu disiplin", "etkili iletişim", "oyun ve oyuncaklar", "resimli çocuk kitapları" konularında örnek oturum sunuları hazırlanmış ve sunum kayıtları kitap ekinde yer almıştır. Bu konuların uyum haftasında veya uyum haftasını takip eden diğer haftalarda ailelerle paylaşılması önerilmiştir. Bunun yanında kitapta aile katılım çalışmalarında kullanılan aile iletişim etkinlikleri, ailenin eğitim etkinliklerine katılımı, ailenin eğitim etkinliklerine katılımı için öneriler, bireysel görüşmeler, ev ziyaretleri ve ailelerde özel gereksinimli bireylere yönelik farkındalık oluşturma konularında bilgilendirmelere geniş bir şekilde yer verilmiştir. Ayrıca aile ve çocuğu tanımaya yönelik ve okulun gereksinimi olan bilgileri içeren "okul öncesi eğitim kurumlarına başvuru formu", "acil durumlarda başvuru formu", "sözleşme örneği", "çocuk ve aile tanıma formu", "aile eğitimi ihtiyaç belirleme formu" ve "aile katılımı tercih formu" gibi formlar sunulmuştur.

2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ TANITIMI (2024)

Bu program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; bilişsel, dil gelişimi, fiziksel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, ilkokula ve yaşama hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir.

Bir sınıftaki çocukların öğrenme becerileri ve gereksinimleri birbirinden farklıdır ancak eğitim sürecinde tüm çocukların gereksinimlerinin karşılanması beklenmektedir. Böylece tüm çocukların özelliklerini temel alan, kapsayıcı bir bakış açısıyla yürütülen eğitim ortamında bütünsel gelişimin gerçekleşeceği bilinmektedir. Bunu sağlamak için öğretmenlerin, sınıflarındaki bütün çocukların farklı gereksinimleri ve her bir çocuğun güçlü/zayıf yönlerinin olduğunu unutmamaları gerekmektedir. Öğretmenlerin tüm çocukların etkin katılımını sağlamak için bu bilgileri; programın planlanmasında ve uygulanmasında kullanılan öğretim teknikleri ile değerlendirmelerde dikkate alarak yürütmesi önemlidir.

Okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişim düzeylerine, özelliklerine dayanan ve bu anlamda, bütün gelişim alanlarının desteklenmesini temel alan “gelişimsel” bir programdır. Yaklaşım olarak “sarmal” özellik gösteren bu program, model olarak ise “eklektik”tir.

Söz konusu programda “kazanım” ve “gösterge”ler temel alınmıştır. Programda çocukların gelişim özellikleri yaş gruplarına, kazanım ve göstergeler ise gelişimsel bütünlüğe göre ele alınmıştır. Gelişim özellikleri, bilimsel çalışmalar dikkate alınarak üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiştir. Öğretmenin kendi grubundaki çocuklar için programdan kazanım ve göstergeleri seçerken çocukların gelişim özelliklerini dikkate alması gerekmektedir. Gereksinim duyulduğunda okul öncesi eğitim programında yer almayan bir kazanım ve/veya gösterge, öğretmen tarafından belirlenerek eğitim planına eklenebilir. Ancak bu tür düzenlemeler yapılırken gerekçelerinin iyi belirlenmesine, eklenen kazanım ve göstergelerin Türk millî eğitiminin amaçları, okul öncesi eğitiminin amaçları, programın temel felsefesi, amaçları ve özellikleriyle tutarlı olmasına, diğer kazanımlarla çelişmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir.

Bu programla beraber öğretmenin hazırlayacağı etkinliklere örnek olması amacıyla gelişim alanlarına yönelik “Öğretmen Kılavuz Kitabı” ve farklı yaş gruplarındaki çocuklar için “Çocuk Etkinlik Kitapları” hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra programla birlikte kullanılmak amacıyla “Aile Eğitimi Rehberi” oluşturulmuştur.

Okul Öncesi Eğitim Programının Temel Özellikleri

Güncellenen okul öncesi eğitim programı, ilerlemeci felsefeye dayalı olarak öğrenen merkezli tasarımlardan çocuk merkezli tasarım yaklaşımını temel almakta, program modellerinden süreç modeli üzerine yapılandırılmaktadır. Bu yapılanma, 21. yüzyılın gereksinim duyduğu birey modelinin geliştirilmesini desteklemede en etkin çerçeve olarak önem kazanmaktadır. 21. yüzyılın gereksinim duyduğu; problem çözebilen, eleştirel ve yaratıcı düşünen, merak eden, araştıran, iş birliği yapabilen, empati kurabilen, iletişim becerilerine ve prososyal becerilere sahip, sorumluluk alan, hayal gücünü kullanan ve üreten bireylerin yetişmesine hizmet edecek programlar; salt bilgiyi sunan bir yapıdan ziyade etkin öğrenmeyi ilke edinen felsefelere sahip olmalıdır. Bu anlayışı ilke edinen okul öncesi eğitim programı; bireysel farklılıkları göz önüne alan, çocukların bilginin pasif alıcıları değil öğrenme sürecinin aktif katılımcıları olduğu, onların ilgi, gereksinim, yeterlik ve özelliklerine uygun kazanımlar içeren, farklı yöntem ve tekniklerin kullanımına fırsat veren, öğretmenin rehberlik rolünü ön plana çıkaran, demokratik eğitim ortamı anlayışını teşvik eden, esnek bir yapıda hazırlanmıştır.

→ Çocuk merkezlidir.

Okul öncesi eğitim programı çocukların kendi eğitim süreçlerini planlamalarını, uygulamalarını ve değerlendirmelerini desteklemektedir. Çocukların kendi öğrenme süreçlerinde etkin sorumluluk almaları ve girişimci olmaları teşvik edilmektedir. Çocuk merkezli programlarda çocukların neleri yapabildiklerine, kazandıkları becerilere ve güçlü yönlerine odaklanılmaktadır. Böylece öğrenme sürecinde çocukların sorgulamalarına, araştırmalarına, seçimlerini özgürce yapmalarına ve tartışmalarına olanak sağlanarak 21. yüzyılın gereksinim duyduğu problem çözebilen, eleştirel ve yaratıcı düşünen, merak eden, araştıran, empati kurabilen, iletişim becerilerine sahip, sorumluluk alan, hayal gücünü kullanan ve üreten bireylerin yetiştirilmesi için uygun bir ortam da oluşturulmaktadır.

→ Çocukların öğrenmeye karşı olumlu tutum geliştirmelerine katkı sağlar.

Okul öncesi eğitim programı çocukların öğrenmeye, okula, araştırmaya karşı olumlu tutum ve benlik algısı geliştirmelerine, kendilerini değerli hissetmelerine, akranları ve öğretmenleriyle karşılıklı etkileşime girebilmelerine destek olmaktadır. Çocukların deneyimlerini, öğrenme motivasyonlarını ve öğrenmeye bakış açılarını şekillendirirken öğrenmeye karşı tutumları da gelişim ve öğrenmelerine etki etmektedir. Okul öncesi eğitim programına devam eden çocukların erken yıllarda öğrenmeye yaklaşımları farklılaşmaktadır. Bu farklılıklar, çocukların okula hazır bulunuşluklarını ve akademik başarılarını etkilemektedir. Sebat gösterme ve dikkatini verebilme gibi daha olumlu davranışlara sahip çocukların gelişim ve öğrenme potansiyeli, okul öncesi eğitim programına devam etmeyen çocuklara göre daha fazladır.

→ **Esnektir.**

Okul öncesi eğitim programı çocuğun, fiziksel çevresinin ve ailesinin değişen özelliklerine göre uyarlanmaya uygundur. Öğretmenin, ortaya çıkabilecek günlük ve anlık değişimlere göre eğitim sürecinde gerekli düzenlemeler yapmasına, etkinlikleri sonlandırması veya etkinliklerin süresini uzatmasına fırsat vermektedir. Bu programı kullanan öğretmen eğitim planlarını kendisi hazırlamakta, uygulamakta ve değerlendirmektedir. Öğretmen; okul öncesi eğitim programında yer alan kazanım ve göstergeler ile kavramları farklı biçimlerde bir araya getirebilir, etkinliklerini bütünleştirilmiş veya ayrı ayrı hazırlayabilir, etkinlik, ortam ve materyallerden yararlanarak öğrenme süreçlerini zenginleştirebilir.

→ **Sarmaldır.**

Sarmal bir program, kazanım ve göstergelerin süreç boyunca gereksinim duyulduğu durumlarda farklı yöntem/teknikler ve etkinlikler aracılığıyla tekrar tekrar ele alınmasını gerektirmektedir. Böylece kazanımların gerçekleşmesi, pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması mümkün olmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların hızlı gelişim ve değişim içinde olmaları ve öğrenmenin birikimli bir süreç gerektirmesi nedeniyle okul öncesi eğitim programında bu yaklaşım temel alınmıştır.

→ **Eklektiktir.**

Çeşitli ülkelerdeki okul öncesi eğitimi programları incelendiğinde söz konusu programların farklı yaklaşım ve modelleri temel alarak oluşturulduğu görülmüştür. Bu programda ulusal özellik ve gereksinimleri karşılamak amacıyla farklı öğrenme kuram, yaklaşım ve modellerindeki çocuk merkezli uygulamalardan yararlanılarak bir senteze ulaşılmıştır.

→ **Dengelidir.**

Okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişimini çok yönlü desteklemeyi hedeflediği için bütün gelişim alanlarıyla ilgili kazanım ve göstergelerin eğitim planlarında dengeli bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Benzer şekilde çocuk ve öğretmen girişi ile başlatılan etkinlikler, pasif ve hareketli etkinlikler, etkinlik çeşitleri (Türkçe, matematik, oyun gibi), çalışma şekilleri (büyük grup, küçük grup, bireysel), etkinliğin uygulandığı yer (iç ve dış mekânlar) ve etkinliklere ayrılan sürenin dengeli bir şekilde ayarlanması önem arz etmektedir.

→ **Çocukta olumlu bakış açısını destekler.**

Çocuklar güçlü, kendine güvenen, becerikli, iyi birer iletişimci ve iş birlikçilerdir. Bildiklerini, anladıklarını ve hissettiklerini sözel veya sembolik ifadelerle anlatabilirler.

Okul öncesi eğitim programı çocukların bu güçlü yönlerine ve yeteneklerine odaklanmaktadır. Bu bakış açısıyla öğretmen, çocukların zenginliklerini ortaya çıkaracak yöntemleri kullanmaktadır. Onların güçlü yönlerini fark etmelerini sağlayacak materyal ve araçları sunmakta, nasıl öğrendiklerini araştırmakta ve onlara neler sunabileceğini tasarlamaktadır. Çocuklar yeni şeyler keşfedip öğrenirken öğretmen onlara katılmakta ve ortaklık etmektedir. Böylece çocukların öğrenme sürecinde sorumluluk almakta ve onları yeni fikir önerileriyle beslemektedir.

→ **Çocuğu bütüncül olarak hedef alır.**

Okul öncesi eğitim programı, çocukların gelişimlerini ve öğrenmelerini bütüncül bir bakış açısı ile ele almakta böylece çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziksel gereksinimlerini karşılamaktadır. Çocukların gelişim ve öğrenme alanları birbiriyle ilişkilidir. Örneğin sosyal faktörler, bilişsel gelişimi ve akademik başarıyı; bilişsel gelişim alanı ise sosyal ve duygusal gelişim alanını etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmenler hem gelişim hem de öğrenmeyi fiziksel, sosyal ve duygusal alanları kapsayacak şekilde bütüncül olarak desteklemelidir.

→ **Duyarlı dönemleri dikkate alır.**

Erken yaşlarda edinilen deneyimler birikerek çocukların gelişim ve öğrenmelerine etki etmektedir. Gelişim ve öğrenmeyle ilgili belirli durumların gerçekleşmesinde elverişli zaman aralıkları bulunur. Bu zaman aralıkları, o gelişimin gerçekleşmesi için en iyi zamanlar olarak tanımlanabilir. Kısacası okul öncesi eğitim programı, arzu edilen sonuçlara ulaşmak için gelişimin en uygun zamanlarına odaklanmalıdır. Bu nedenle programda kazanım ve göstergeler bütünsel olarak gelişim özellikleri doğrultusunda yapılan bilimsel çalışmalar dikkate alınarak üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiştir. Öğretmenler, her bir yaş grubu için hazırlanan gelişim özelliklerinden yararlanarak gelişimsel açıdan duyarlı dönemleri belirleyebilmektedir.

→ **Çocukların gelişimsel olarak bir üst aşamaya ilerlemelerini sağlayacak deneyimler sunar.**

Gelişim, kolaydan zora doğru ilerler, gelişimsel beceriler giderek karmaşıklaşır. Çocuklar, kendi gelişim düzeylerinin biraz üstünde bir zorluğu başarmaları gerektiğinde, yeni öğrendiklerini bolca tekrar etme fırsatları olduğunda gelişim ve öğrenme gerçekleşir. Dolayısıyla öğretmenler, öncelikle çocukların gelişimsel düzeylerini belirlemelidir. Ardından çocukların düzeylerine uygun ama onları biraz zorlayacak, bir üst aşamaya taşıyacak deneyimler sunmalıdır. Bu noktada okul öncesi eğitim programlarındaki kazanım ve göstergeler, çocukların düzeyleri ile doğru orantılı olmalıdır. Dolayısıyla çocukların durumu, programın kazanımları, öğretmenin destek olma yöntemleri birbiriyle uyumlu olarak planlanmalıdır.

→ Oyun temellidir.

Çocuklar oyun aracılığıyla öğrenir, kendilerini ve içinde yaşadıkları dünyayı oyunla tanırlar. Kendilerini en iyi oyun sırasında ifade eder, kritik düşünme becerilerini oyun içinde kazanırlar. Çocukların dili oyundur diğer bir deyişle oyun çocukların işidir. Özellikle çocuklar tarafından başlatılan serbest oyunların okul öncesi eğitim programında ayrı bir önemi vardır. Serbest oyunda çocuklar, oyun oynarken tamamen özgür şekilde öğrenmektedir. Oyun etkinliklerinde öğretmenin yapması gereken şey, eğitim ortamını düzenlemek ve gözlem yapmaktır. Hem iç hem de dış mekânlarda çocukların yönettiği serbest oyun fırsatları olmalıdır. Böylece çocuklar; günlük yaşamlarında gözlemlediklerini oyunlarına taşıyabilir, sosyal etkileşim kurabilir, gördükleri ve yaşadıklarını yeniden canlandırmak için hayal güçlerini kullanabilirler. Bunun yanında oyun, öz düzenleme gelişiminde de etkili bir araçtır. Araştırmalar oyun ile öz düzenleme, bellek, dil becerileri ve sosyal beceriler arasında bir ilişki olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla kurallı oyunlardan -mış gibi oyunlara kadar her tür üst düzey oyuna eğitim programlarında yer verilmeli ve öğretmenlerce oyun teşvik edilmelidir. Okul öncesi eğitim programında kazanım ve göstergeler ele alınırken oyunun bir yöntem ve/veya etkinlik olarak kullanılması özellikle önerilmektedir. Oyun aracılığıyla öğrenme, bu programın ve okul öncesi eğitiminin ayrılmaz parçası olarak görülmektedir.

→ Yaratıcılığın geliştirilmesi ön plandadır.

Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli fırsatlar yaratılmalıdır. Okul öncesi eğitim programında çocukların edindikleri temel bilgi ve becerileri, yaratıcı şekilde kullanmaları amaçlanmaktadır. Böylelikle çocukların düşünme kapasiteleri ve farkındalıklarının artması için onlara fırsat verilmesi planlanmaktadır. Bu amaçla öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların yaratıcılıkları desteklenmelidir. Okul öncesi eğitim programında yaratıcılık, ayrı bir alan olarak ele alınmamış, kazanım ve göstergelerde vurgulanmıştır. Söz konusu programın amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin de yaratıcı liderlik konusunda kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir.

→ Araştıracak/keşfederek öğrenme önceliklidir.

Keşfederek öğrenmede çocukların öğrenme sürecine etkin katılımı, öğrendiklerini farklı durumlara taşıyabilmesi ve yeni durumlarda kullanması önemlidir. Okul öncesi eğitim programı, çocukların çevrelerinde olanları fark etmelerini, merak ettikleri konulara ilişkin sorular sormalarını, derinlemesine araştırma yapmalarını, keşfetmelerini ve oynayarak öğrenmelerini teşvik etmektedir. Araştırma ve keşfetme sürecinde öğrenme becerileri olarak tanımlanan bilimsel süreç becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Bu nedenle uygun fırsatlar sağlanarak bu beceriler çocuklara kazandırılmalıdır. Okul öncesi dönemde çocuklara kazandırılması gereken temel bilimsel süreç becerileri gözlem yapma, karşılaştırma, sınıflandırma, iletişim kurma, ölçme, çıkarım yapma ve tahmin etme becerileridir.

→ **Günlük yaşam deneyimlerinin ve yakın çevre olanaklarının eğitim amaçlı kullanılmasını teşvik eder.**

Okul öncesi eğitim programında günlük yaşam deneyimlerinden yararlanılması eğitim sürecini zenginleştirir ve kolaylaştırır. Yakın çevre olanaklarının işe koşulması, araç gereç ve materyallerin sağlanmasında çeşitlilik ve ekonomik açıdan yarar sağlamaktadır. Bu nedenle öğretmenin, yakın çevreyi ve çocukların yaşam deneyimlerini iyi tanıması ve izlemesi önemlidir. Söz konusu programın bu özelliği nedeniyle hazır planların, her çevre ve her çocuk için kullanılması okul öncesi eğitim programının temel felsefesine aykırıdır.

→ **Temalar/konular amaç değil araçtır.**

Okul öncesi eğitimde, kazanım ve göstergelerin kazandırılmasında konu veya tema merkezli eğitim söz konusu değildir ancak eğitim süreci planlanırken çeşitli konulardan yararlanılabilir. Burada asıl amaç, ele alınan konunun öğretimi değil o konu aracılığı ile kazanım ve göstergelerin gerçekleştirilmesidir. Konular/temalar, istenen kazanım ve göstergelerin gerçekleştirilmesine sadece aracılık etmektedir.

→ **Öğrenme merkezleri önemlidir.**

Öğrenme merkezleri, çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla farklı ayırma materyalleri ile bölünmüş, küçük gruplar hâlinde etkileşimde bulunabilecekleri ve dikkatlerini yoğunlaştırarak oynayabilecekleri öğrenme alanlarıdır. Öğrenme merkezleri, küçük grup etkinliklerinde de kullanılabilir. Çocuklar, özgürce farklı deneyimler yaşayıp rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişir ve becerilerini sergileyebilirler. Merkezler, iç mekânlarda olduğu kadar dış mekânlarda da düzenlenmelidir. Uyarıcı ortamın taşıdığı özellikler; çocukların gelişimleri, yeni ve özgün ürünler oluşturmaları, yeni davranışlar ortaya koyabilmeleri ve özellikle yaratıcılığı yönlentilmeleri açısından önemlidir.

→ **Öğretmen rehberdir.**

Öğretmenin okul öncesi eğitim programındaki rolü, yapı iskelesini kullanarak gelişimlerini en uygun noktaya taşımaları için nasıl girişimlerde bulunmaları gerektiğini çocuklara açıklamaktadır. Bu noktada öğretmenler, çocukların gelişimlerini en üst düzeye çıkarmak için doğru yöntem ve teknikleri kullanarak girişimde bulunmakta, yeri geldiğinde etkinlikleri başlatmakta, yeri geldiğinde çocukların oyununa katılmaktadır. Öğretmen, çocukları kendilerini gerçekleştirebilmeleri için yönlendirmeli ve desteklemelidir. Fakat bazı durumlarda çocukların gelişimlerini en üst noktaya getirebilmek için öğretmenin de inisiyatif alması gerekmektedir. Öğretmenlerin inisiyatif alabilmeleri için olası durumları ortaya koyma, destek teklifinde bulunma, motivasyon sağlama, uygun örnek verebilme, bilgi verme ve çocuklara rehberlik etme gibi becerileri kullanmaları beklenmektedir. Eğitim durumları bağlamında kimi zaman çocuklar, kimi zamansa öğretmen etkin olmalıdır. Öğretmenin sorumluluğu; çocukların sorularının yanıtlarını bulmalarına fırsat vermek, çoğunlukla izleyici olmak fakat gerekli durumlarda çocuklara duygusal ve gelişimsel destek sunmaktır.

→ **Farklı stratejiler kullanmayı gerektirir.**

Çocuklar, çevrelerindeki dünyayı anlamaya çalışırken zihinsel olarak sürekli aktiftirler ve pek çok farklı yolla öğrenirler. Bu öğrenme yöntemlerini desteklemede etkili olabilecek çok sayıda farklı öğretim stratejisi bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenler, çocukların öğrenme gereksinimlerine göre farklı öğretim stratejileri kullanmalıdır. Farklı materyaller sunarak veya yeni fikirler ortaya atarak çocukların daha fazla araştırma yapmalarını, düşüncelerini, tartışmalarını, soru sormalarını, merak etmelerini, yaratıcı olmalarını ve araştırmalarını derinleştirmelerini tetiklemiş olurlar. Çocukların tanıdığı materyallerin farklı şekillerde sunulması, materyallerin beklenmedik şekillerde kullanılması, merak uyandıran, düşünmeyi cesaretlendiren, çocuklara ilham veren yeni fikirlerin ve her türlü nesne, resim, olay veya soruyu güdüleyici uyaran olarak sunulması gibi farklı stratejiler kullanılabilir.

→ **Millî, manevi, kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır.**

Çocukların yaşadıkları toplumun değerlerini tanımaları millî, manevi, kültürel ve evrensel değerleri dikkate alır. Bu değerleri benimsemeleri onların sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri açısından önemlidir. Sevgi, müsamaha, nazik olma, misafirperverlik, vatanseverlik, çalışkanlık, temizlik, kültürel mirası koruma, doğaya ve tüm yaşama saygı duyma gibi çocukların kendilerine ve topluma yararlı olacak temel değerleri psikolojik, bilişsel ve sosyal gelişimlerine uygun olarak kazanmalarını sağlamak gerekmektedir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programında değerler eğitimi, ayrı bir alan olarak ele alınmamış ancak okul öncesi dönem, çocuklarının gelişim düzeylerine uygun olarak kazanım ve göstergelerde bütüncül bir şekilde vurgulanmıştır.

→ **Kapsayıcıdır.**

Kapsayıcı eğitimde, tüm çocuklar farklılıklarıyla aynı sınıfta birlikte öğrenirler. Kapsayıcı eğitim, farklılığa ve her çocuğun sınıfa getirdiği benzersiz katkılara değer vermektedir. Kapsayıcı bir ortamda, her çocuk kendini güvende hisseder ve aidiyet duygusuna sahip olur. Bu kapsamda okul öncesi eğitim programında çocukların bireysel ve kültürel farklılıklarını kapsayacak şekilde farklılaştırılmış uygulamalar yapılmaktadır. Her çocuk özgündür. Çocukların gelişimleri, yaşlarına göre benzer özellikler gösterse de kişiliklerine, mizaçlarına hatta aile ortamlarındaki yaşantılarına göre değişmektedir. Gelişim ve öğrenme hızı çocuktan çocuğa değişir ve her çocuğun gelişimi farklı gelişim alanlarında, farklı hızda ilerleyebilir. Dolayısıyla tüm çocukların güçlü olduğu alanlar, gereksinimleri ve ilgi alanları değişebilir. Okul öncesi eğitim programının başlangıcında çocukların gelişimsel değerlendirilmesi yapılmakta ve eğitim programı bu değerlendirmeye göre düzenlenmektedir. Yapılan değerlendirme sonuçları doğrultusunda çocukların gelişim özelliklerine, ilgilerine ve gereksinimlerine göre eğitim programında, eğitim ortamında ve öğretim yöntemlerinde farklılaştırmalar ve düzenlemeler yapılabilmektedir. Bunun yanı sıra çocukların bireysel farklılıklarına göre de ayrıca düzenlemeler gerçekleştirilmektedir. Grup içinde farklı gereksinimleri, farklı ilgi alanları olan veya farklı düzeyde performans gösteren çocukların gereksinimlerini karşılayacak şekilde planlama ve uygulamada düzenlemeler yapılabilmektedir. Farklı öğrenme gereksinimleri bulunan çocukların gelişim ve öğrenme açısından en üst

düzeye çıkarılması şarttır. Bu noktada bütün çocuklar için gelişimle uyumlu beklentilere sahip olunmalı fakat beklentiler, gruptaki her çocuk için aynı olmamalıdır. Diğer taraftan, çocukların beklentileri karşılayabilmeleri için gerekli kaynaklar sunulmalı, çocukların gereksinimlerine göre farklılaşan yöntem ve teknikler kullanılmalıdır.

Öğretmenlerden sınıftaki çocukların gereksinimlerine yönelik uyarlama yaparken etkinliğin yönteminde, kullanılan materyallerde ve öğrenme sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar ile ilgili açıklama yapması beklenmektedir. Bunların yanı sıra sınıfta raporu olan özel gereksinimli çocuk olduğunda öğretmenlerin hazırladıkları etkinliklerde özel gereksinimli çocuk için BEP hazırlamaları da gerekmektedir.

→ Rehberlik hizmetlerine önem vermektedir.

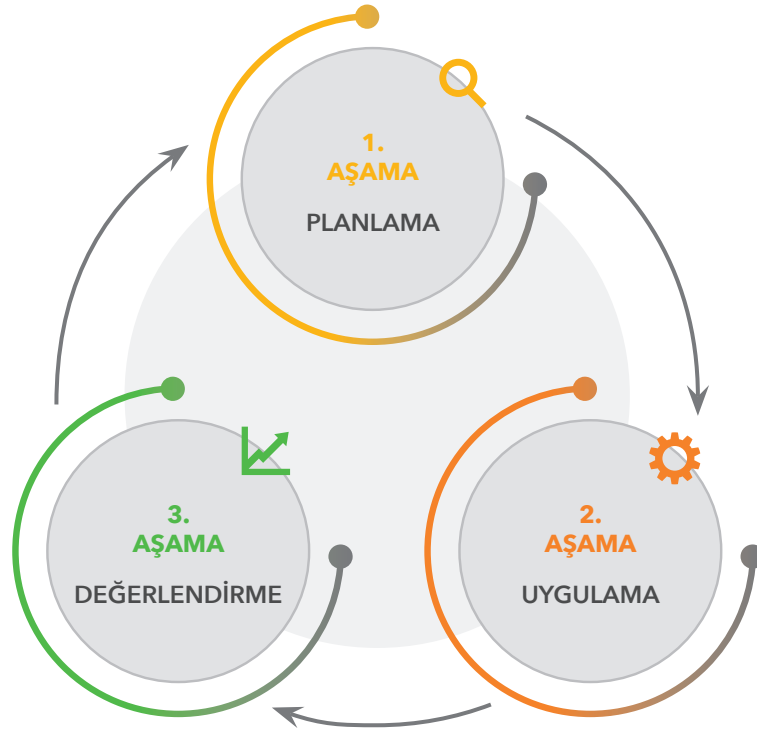
T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 09/07/2020 tarih ve 17 sayılı kararı ile tüm kademe ve sınıf düzeylerinde olduğu gibi okul öncesinde de yeni sınıf rehberlik programı uygulamaya konmuştur. Okul öncesi eğitim programında akademik, kariyer ve sosyal duygusal gelişim alanları, bu gelişim alanlarının altında ise yeterlik alanları temel alınarak kazanımlar belirlenmiştir. Söz konusu programda okul öncesi düzeyinde 36 kazanım bulunmaktadır. Kazanımların çocuklara aktarılmasında grup rehberliği etkinlikleri önemli rol oynamaktadır. Bu kapsamda okul öncesi sınıf rehberlik etkinlikleri kitabı da hazırlanmıştır.

Öğretmenlerin, rehber öğretmenlerle iş birliği içinde çalışması, çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde ve ekip çalışmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde önemlidir. Okul öncesi eğitim programında yer alan etkinlikler okul öncesi öğretmenleri tarafından uygulanabilmektedir. Sadece belirli kazanımlara ilişkin etkinliklerin okul rehberlik öğretmeni tarafından uygulanması gerekmektedir. Rehberlik öğretmeni olmayan okul öncesi eğitim kurumlarında rehberlik programının hazırlanması ve bu programa göre gerçekleştirilecek çalışmalar, kurumun bağlı bulunduğu Rehberlik Araştırma Merkezlerinin (RAM) müşavirlik ve koordinatörlüğünde yürütülmektedir. Çocuğun gelişimini desteklemek amacıyla rehberlik hizmetleri kapsamında da aile görüşmesi, aile eğitimi, ev ziyareti gibi müşavirlik ve eğitim çalışmaları önem taşımaktadır.

→ Değerlendirme süreci çok yönlüdür.

Okul öncesi eğitiminde sonuç değil süreç önemli olduğu için okul öncesi eğitim programında sürecin çok yönlü olarak değerlendirilmesi öne çıkmaktadır. Değerlendirmede çocuğun, programın ve öğretmenin kendini değerlendirme süreci iç içe olduğundan birinden elde edilen bulgular, diğerlerinin değerlendirilmesinde de kullanılmaktadır. Öğretmenlerin, yapılan değerlendirmeleri sonraki uygulamalarda dikkate almaları gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim programının bu temel özellikleri doğrultusunda planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını içeren şekilsel gösterim aşağıda sunulmuştur.

→ **Aile ve toplum katılımı önemlidir.**

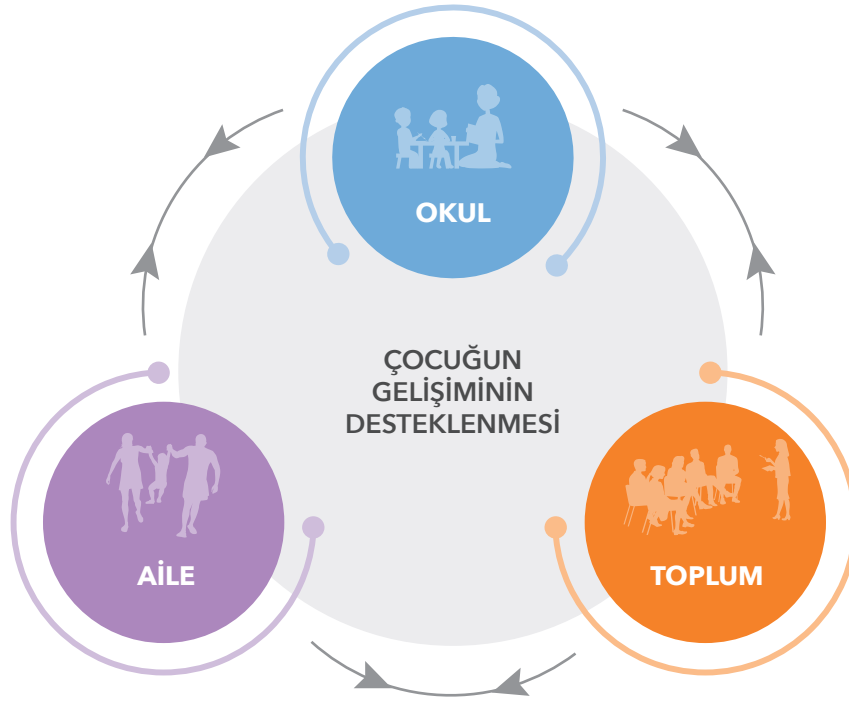
Toplum katılımı 2024 programında ilk defa yer aldığından okul öncesi eğitim programının bu özelliği ile ilgili geniş açıklamalara yer verilmiştir.

Aile ve toplum katılımı, okul ve ev arasındaki devamlılığı destekleyerek kazanılan bilgi, beceri ve tutumların kalıcılığını sağlamaktadır. Bu nedenle "Aile Eğitimi Rehberi" hazırlanmıştır (2024). Öğretmenlerin programla birlikte bu rehberi de etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Okul öncesi eğitim programı, esas olarak Aile Eğitimi Rehberi aracılığı ile aileleri bilinçli seçimler yapabilmeleri, çocuk gelişimi konusunda bilgilendirilmeleri ve kendi yeteneklerine güvenmeleri hususunda güçlendirmeyi de amaçlamaktadır.

Okul öncesi eğitim programında, çocuk ve ailesi ortak ve eğitimci olarak görülmektedir. Ayrıca bu ortaklık ilişkisine çocuğun ailesinde yer alan her birey de dâhil edilmektedir. Söz konusu programda aileler ve çocuklar, birlikte oynayarak ve öğrenerek "becerilerini genellemeleri" için desteklenmektedir. Ailelerle gerçek bir iş birliği içinde çalışan öğretmenler ebeveynlere pratik stratejiler sunmakta, yön göstermekte ve ortaklık ilişkisi doğrultusunda problemleri çözerek onlara "olanak sağlamak" ve "desteklemektedir."

Kaliteli bir okul öncesi eğitimi, ebeveynlerin yanı sıra toplumun katılımını da teşvik etmektedir. Çocukların gelişiminin en üst düzeyde desteklenmesinde ve sağlıklı büyümesinde bütün paydaşların katılımı, iletişim, iş birliği ve uzlaşma içinde olmaları; okul, aile ve toplum sistemlerinin ortaklık ilişkisi içinde hareket etmeleri önemlidir.

Şekil 1. Okul, Aile ve Toplum Arasındaki Katılımcı İlişkiler

Aile, okul ve toplum arasındaki katılımcı ilişkiler çocuğun gelişimini ve öğrenme hedeflerini desteklemektedir. Çocuğun öğrenme deneyimlerinin desteklenmesinde etkin rol oynamalarının yanı sıra ebeveynler okul için de önemli bir kaynaktır. Ebeveynler, okul öncesi eğitim programının planlanmasında etkin rol oynayabilir, uygulanmasında okula yardım edebilir ve okulun sürdürülebilir gelişimini kolaylaştıracak programların planlanması ve uygulaması konusunda görüşler verebilirler. Ayrıca ebeveynler, aile ve okul arasındaki karşılıklı güvenin oluşmasında da en önemli etkidir.

Aileler ve okullar toplumun bir parçasıdır. Dolayısıyla okul, aile ve toplumun iş birliği içinde olması ve toplumun sunduğu kaynakların çocukların yararına kullanılması önemlidir.

Toplumun çocuğun desteklenmesinde çok önemli bir yeri vardır. Özellikle yerel düzeydeki kolay erişilebilir kurum ve kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları (STK)'nın hizmetlerini bütünleştirilmesi kaynak israfının önlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Toplumsal hizmet ve kaynakların okul öncesi eğitimin hedeflerini destekleyecek şekilde yönlendirilmesi, toplum bileşenlerinin farkındalık kazanması okul öncesi eğitimde kalite ve erişimin artırılmasına katkı sağlayacaktır.

PROGRAM UYGULAMA ŞABLONU

ÇOCUK GÖZLEMİ

- Çocukları gözlerken Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan her gelişim alanı ile ilgili:
- Gelişim özelliklerini,
- Kazanım ve göstergeleri,
- MEB Okul Öncesi Eğitim Programı Kavram Listesi'ni ölçüt alınız (bkz. Ek 6).

Not. Gözlem bulgularınızı Gelişim ve Öğrenme İzleme Formuna kaydediniz (bkz. EK 1).

AİLE GÖRÜŞMELERİ

- Ailelerden çocuklarına ilişkin bilgi alın ve çocuklarına dair beklentilerini öğrenin Bkz. (Aile Eğitimi Rehberi EK 1/Çocuk ve Aile Tanıma Formu).
- Ailelerin eğitsel ihtiyaçlarını saptayınız Bkz. (Aile Eğitimi Rehberi EK 2/Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu).
- Ailelerin katılım tercihlerini belirleyiniz Bkz. (Aile Eğitimi Rehberi EK 3/Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılım Tercih Formu).

AYLIK EĞİTİM PLANI

- Gözlem bulgularınız sonucunda çocukların yardımla/destekle yaptıkları kazanımlar ve göstergeleri aylık eğitim planınıza alınız (bkz. Ek 3).
- Kazanım ve göstergeleri destekleyecek kavramları Ek 6'den seçerek aylık planınıza alınız.
- Aile görüşmeleri sonucunda belirlediğiniz aile eğitimi çalışmaları ve aile katılımı çalışmalarından en çok ihtiyaç duyulanları aylık planda belirtiniz (bkz. Aile Eğitimi Rehberi).
- Gözlemlerinize dayanarak programdan seçip aylık planınıza aldığınız kazanım ve göstergeleri işaretleyiniz.
- Gözlemlerinize dayanarak programdan seçip aylık planınıza aldığınız kavramları işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME

- Gözlem ve Değerlendirme: Öğretmenler planlamalarını yaparken materyallerini, öğrenme süreçlerini, aile/toplum katılımı gibi basamakları planladığı gibi aynı zamanda değerlendirme süreçlerini de planlar. Etkinliklerinizi planlarken gözlem odaklarınıza ve ne tür gözlem kayıt araçlarını kullanacağınıza da karar veriniz. Kazanımlar, göstergeler ve kavramlara karar verirken gözlem ve değerlendirme sonuçlarını kullanınız. Etkinliklerinizde uyarlamalarınızı yaparken gözlemlerinizi dikkate alarak bireysel, gelişimsel ve sosyo-kültürel farklılıkları göz önünde bulundurunuz. Bununla birlikte gözlemlerinizi kullanarak Gelişim ve Öğrenme İzlenme Formu'nu doldurunuz ve bu formları dönem sonunda Gelişim Raporu'nu yazarken kullanınız.

- Çocuk, Öğretmen ve Program Açısından Değerlendirme: Öğretmen gözlemlerden elde ettiği bilgiler ile çocukların gelişimini değerlendirir. Ayrıca etkinlik sonrasında ve günün sonunda yaptığı değerlendirmede sorularla (betimleyici, duyuşsal, kazanımlara yönelik ve yaşamla ilişkilendirme soruları), çalışma sayfalarıyla, bellek kartlarıyla, resimlerle, afiş/posterler aracılığıyla da çocukları değerlendirebilir. Öğretmen, hazırladığı aylık plan, etkinlik planı ve etkinliğin öğrenme sürecinde planlanan ile uygulama arasındaki tutarlılığı, planlama ile uygulama arasında fark olup olmadığı ve bu farkın nereden kaynaklandığı, uygulama sırasında ortaya çıkan yeni gereksinimlerin ne olduğunu belirleyerek programı/planları değerlendirir.

UYGULAMA

- O gün yapacağınız çalışmalar ve etkinliklere uygun etkinlik çeşidini seçerek, etkinliğin uygulama şekline (bireysel, küçük grup, büyük grup) karar vererek, eğitim ortamını düzenleyerek, gerekli materyalleri hazırlayarak etkinliklerinizi oyun/uygulama/deneyim temelli olacak şekilde uygulayınız.
- Uygulamalarda hiçbir şekilde çocukların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
- Uygulamalarınızı mümkün olduğunca açık havada da gerçekleştirmeye özen gösteriniz.

GÜNLÜK PLAN

- Hazırladığınız aylık eğitim planında yer verdiğiniz kazanımlar, göstergeler ve kavramları temel alarak çocukların ilgi ve gereksinimlerine uygun günlük plan hazırlayınız (bkz. Ek 4, Ek 5).
- Etkinlik planındaki öğrenme sürecinin aldığınız tüm kazanım ve göstergeler ile kavramları içerdiğinden emin olunuz.

Not. Günlük planınızı hazırlarken size rehberlik etmesi amacıyla hazırlanan ve programla birlikte sunulan "Öğretmen Kılavuz Kitabı"ndan yararlanınız.

3. GELİŞİM ÖZELLİKLERİ, KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ

Güncellenen bu okul öncesi eğitim programı *gelişimsel* bir programdır. Gelişimsel program, bütüncül bir yaklaşımla çocukların bilişsel, fiziksel, sağlık, sosyal ve duygusal gelişim alanları ile dil gelişimi alanlarını birlikte ele almaktadır. Programın temelini çocukların gelişimsel özellikleri oluşturmaktadır. Öğrenme süreçleri planlanırken çocukların gelişim düzeyleri belirlendikten sonra ilgi ve gereksinimleri ile içinde yaşadıkları çevresel koşullar dikkate alınmaktadır. Bu okul öncesi eğitim programının hedefi, kazanım ve göstergelerle farklı öğrenme süreçleri oluşturularak çocukları desteklemek ve çocukların gelişimlerini, bulundukları gelişim düzeyinde ulaşılabilecekleri en üst noktaya taşımaktır.

Kazanımlar, çocukları merkeze alarak belirlenmekte ve çocuklar tarafından ulaşılması gereken sonuçları göstermektedir. Yani çocukların öğrenmeleri gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlamaktadır. Kazanımlara dayalı olarak oluşturulmuş olan göstergeler, genellikle kendi içinde basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve birbirini izleyen aşamalar hâlinde sıralanarak belirlenen kazanımın gerçekleşmesine hizmet etmektedir. Göstergeler, kazanımların gözlenebilir hâlidir. Öğretmenler, belirli bir kazanımla ilgili olarak etkinlik oluştururken göstergeler onlara yol göstermektedir. Bu durum, kazanımı kapsayıcı nitelikte etkinliklerin yazılmasını ve uygulanmasını kolaylaştırmaktadır.

Okul öncesi eğitim programında her yaş grubu için gelişim özellikleri, yeniden düzenlenerek geliştirilen kazanımlar, göstergeler ve bunlarla ilgili açıklamalar tablolar hâlinde sunulmuştur.

36-72 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

BİLİŞSEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN BİLİŞSEL GELİŞİM

1. Nesnelerin/varlıkların adını söyler.
2. Nesneleri/varlıkları betimler.
3. Nesneleri amacına uygun kullanır.
4. Vücut bölümlerini gösterir.
5. Cinsiyetini söyler.
6. En az üç rengi adlandırır.
7. Verilen bir yönergeyi hatırlar.
8. Üç küple köprü yapar.
9. En az altı küple kule yapar.
10. Dört parçalı yapbozu tamamlar.
11. Basit zıt kavramları ayırt eder (büyük- küçük, uzun-kısa, az-çok gibi).
12. Nesneleri fiziksel özelliklerine göre sınıflandırır.
13. Beşe kadar olan nesneleri boyutlarına göre sıralar.
14. Üçe kadar eşit sayıda elemanı olan iki grubu birebir eşleştirir.
15. Nesnelerden/varlıklardan oluşan ikili örüntüleri devam ettirir.
16. Art arda söylenen üç sayıyı tekrar eder.
17. Birden ona kadar ritmik sayar.
18. Birden üçe kadar rakamları tanır.
19. En fazla üç nesne içinden istenilen sayıdaki nesneyi verir.
20. En fazla üç nesnenin kaç tane olduğunu saymadan söyler.
21. Önce, şimdi ve sonra gibi zamanla ilgili kavramları anlar.
22. Basit parça-bütün ilişkisini kurar.
23. Basit sembollerin/işaretlerin anlamını söyler.
24. Problemi çözmek için farklı çözüm yollarını dener.
25. Daire, üçgen, kare ve dikdörtgenin tipik örneklerini tanır.
26. Dairesel çizgiler çizer.
27. Dik ve yatay çizgiler çizer.

49-60 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN BİLİŞSEL GELİŞİM

1. Farklı dokulardaki nesneleri/varlıkları ayırt eder.
2. Nesnelerin/varlıkların yapıldığı malzemeyi söyler.
3. İnsan resmini altı ögeyi içerecek şekilde çizer.
4. Ana ve ara renkleri adlandırır.
5. Verilen iki yönergeyi hatırlar.
6. On küple kule yapar.
7. Dört-on parçalı yapbozu tamamlar.
8. Nesnelerin/varlıkların işlevlerini söyler.
9. Nesneleri/varlıkları işlevsel özelliklerine göre sınıflandırır.
10. Beşten fazla nesneyi boyutlarına göre sıralar.
11. Bir olayı oluş sırasına göre sıralar.
12. Beşe kadar eşit sayıda elemanı olan iki grubu birebir eşleştirir.
13. Nesnelerden/varlıklardan oluşan üçlü örüntüleri devam ettirir.
14. Nesnelerden/varlıklardan oluşan ikili/üçlü örüntüleri kopyalar.
15. Birden yirmiyeye kadar ritmik sayar.
16. Ona kadar olan sayılar için belirli bir sayıdan başlayarak ileri doğru sayar.
17. Birden ona kadar yazılı sayıları tanır.
18. Nesneler/varlıklar ile rakamlar arasında ilişki kurar.
19. En fazla on nesne içinden istenilen sayıdaki nesneyi verir.
20. En fazla dört nesnenin kaç tane olduğunu saymadan söyler.
21. Parça bütün arasındaki ilişkiyi açıklar.
22. Geometrik şekilleri, kenar ve köşe özelliklerine göre birbirinden ayırt eder.
23. Nesne/varlıkların mekandaki konumunu söyler.
24. Mekânda konum ile ilgili yönergeleri uygular.
25. Gösterilip kapatılan bir görseldeki en az dört ayrıntıyı hatırlar.
26. Kısa bir süre önce gördüğü nesne/varlık/kişi/görselle ilgili sorulara yanıt verir.
27. Görseldeki eksik parçaları tamamlar.
28. Görselleri kullanarak öykü oluşturur.
29. Bir durumun/olayın nedenleriyle sonuçlarını ilişkilendirir.

61-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN BİLİŞSEL GELİŞİM

1. İnsan resmindeki eksik vücut bölümlerini çizer.
2. Verilen en fazla üç yönergeyi uygular.
3. On iki küple kule yapar.
4. On-yirmi beş parçalı yapbozu tamamlar.
5. En az beş nesne arasına eklenen yeni nesneyi fark eder.
6. En az beş nesne arasından çıkarılan nesneyi fark eder.
7. Yaptığı eşleştirme, ilişki kurma, sınıflandırma ve sıralamaya yönelik açıklama yapar.
8. Yetişkin desteğiyle birer birer yüze kadar ritmik sayar.
9. Yetişkin desteğiyle onar onar yüze kadar ritmik sayar.
10. Birden yirmiyeye kadar yazılı sayıları sıralar.
11. Ondan geriye doğru birer birer ritmik sayar.
12. Ona kadar olan sayılar içinde bir sayıdan önce ve sonra gelen sayıyı söyler.
13. Birden ona kadar olan nesne grupları içinden söylenen sayıda nesneye sahip olan grubu gösterir.
14. Ona kadar olansayıların bazılarını yazar.
15. Nesneleri/parmaklarını kullanarak birden ona kadar olan sayılarla basit toplama işlemi yapar.
16. Nesneleri/parmaklarını kullanarak birden ona kadar olan sayılarla basit çıkarma işlemi yapar.
17. Dört çeyreği bir araya getirerek bütünü oluşturur.
18. Sabah, öğlen ve akşam gibi temel zaman ifadelerini anlamına uygun kullanır.
19. Neden-sonuç ilişkisi ile ilgili yorum yapar.
20. Bir olay dizisinde sonraki aşamaya ilişkin tahmin yürütür.
21. Bir dizi içerisindeki nesnelerin birbirine göre konumlarını söyler.
22. Nesneleri/sembollerini kullanarak grafik oluşturur.
23. Nesne/sembollerle yapılmış grafiği yorumlar.
24. Özgün örüntüler oluşturur.
25. Geometrik şekilleri birleştirerek yeni şekiller oluşturur.
26. Harita/kroki kullanır.

→ Bilişsel Gelişim İle İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamaları

KAZANIM, GÖSTERGE VE AÇIKLAMALAR

☑ **Kazanım 1. Nesneye/duruma/olaya yönelik dikkatini sürdürür.**

Göstergeler

- Dikkat edilmesi gereken nesneye/duruma/olaya odaklanır.
- Dikkatini çeken nesne/durum/olay ile ilgili bir ya da birden fazla özelliği/niteliği söyler.
- Dikkatini çeken nesneye/duruma/olaya yönelik sorular sorar.
- Dikkatini çeken nesneye/duruma/olaya yönelik yanıtları dinler.
- Dikkat dağıtıcı uyarılara rağmen etkinliğe yönelik dikkatini sürdürür.
- Bir göreve/işe ara verdikten sonra yeniden odaklanır.
- Yeniden odaklandığı işini tamamlar.

Açıklama: Çocukların dikkat süreleri kısadır ve bireysel olarak farklılık göstermektedir. Çocukların herhangi bir nesne/olaya dikkatlerini yoğunlaştırabilmeleri için fiziksel ve duygusal gereksinimlerinin karşılanmış olması gerekmektedir. Çocukların dikkat edilmesi gereken öğeleri fark etmeleri ve buna yönelik sorular sormaları teşvik edilmelidir. Çocukların verilen yanıtları dinlemeleri, dikkatlerini sürdürdüklerinin bir göstergesidir. Çocukların gelişimsel olarak ilerleyen aşamalarda dikkat dağıtan uyarılar olsa da (dışarıdan gelen bir ses, arkadaşının hareketleri gibi) yaptıkları işe yeniden odaklanmaları ve işlerini tamamlatabilmek için dikkatlerini devam ettirmeleri, gelişimsel bir aşama olarak kabul edilmelidir.

☑ **Kazanım 2. Nesnelerin/varlıkların özelliklerini açıklar.**

Göstergeler

- Nesnelerin/varlıkların adını söyler.
- Nesneleri/varlıkları inceler.
- Nesnelerin/varlıkların fiziksel özelliklerini betimler.
- Nesnelerin/varlıkların işlevsel özelliklerini betimler.
- Nesnelerin/varlıkların benzer yönlerine örnekler verir.
- Nesnelerin/varlıkların farklı yönlerine örnekler verir.

Açıklama: Nesnelerin/varlıkların adını, rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu (pürüzlü, kaygan, sert, yumuşak gibi), sesini (yüksek-alçak, kalın-ince sesler gibi), kokusunu, yapıldığı malzemeyi (metal, ahşap, kumaş gibi), tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını söyleyebileceği, gözlemleyebileceği ve kayıt altına alabileceği çeşitli etkinlikler yapılarak çocukların bu kazanıma ulaşmaları desteklenmesi önemlidir. Çocukların farklı duyularını (işiterek, görerek, dokunarak, koklayarak, tadarak) kullanarak nesne/varlıklarla ilgili edindikleri bilgileri çeşitli kayıt yöntemleriyle (resim, grafik, sembol çizme/yapıştırma, fotoğraf, video gibi) kaydetmeleri için fırsatlar sağlanmalıdır.

☑ **Kazanım 3. Algıladıklarını hatırladığını gösterir.**

Göstergeler

- Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.
- Eksilen/eklenen nesneyi söyler.
- Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Açıklama: Çocuğun deneyimlediklerini hatırlayıp ifade etmesi için gerekli öğrenme ortam ve durumları oluşturulması önemlidir. Çocukların, hatırladıklarını günlük yaşam becerileriyle ilişkilendirerek değişik durumlarda kullanmaları için desteklenmeleri gerekmektedir. Algıladıklarını hatırlamaları ve yorumlamaları için farklı duyularına yönelik uyarılar verilerek buna yönelik hafıza becerilerini kullanmaları sağlanmalıdır. Kısa ve uzun süreli belleği kullanmaları için öğrendiklerine farklı zamanlarda (bir gün sonra/bir hafta sonra gibi) gereksinim duyabilecekleri etkinliklerin planlanması önerilebilir.

☑ **Kazanım 4. Nesne/durum/olayla ilgili tahminlerini değerlendirir.**

Göstergeler

- Nesne/durum/olayı inceler.
- Tahminini söyler.
- Gerçek durumu inceler.
- Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.
- Tahmini ile gerçek durum arasındaki benzerlikleri/farklılıkları açıklar.
- Tahminine ilişkin çıkarımda bulunur.

Açıklama: Çocukların çevrelerinde gelişen çeşitli durum ve olayları inceleyerek ipuçlarının farkına varmaları, bunları bir araya getirerek durum/olayla ilgili tahminde bulunmaları beklenmektedir. Çocukların gelecekte olabilecek durum/olaylara yönelik tahminde bulunmaları için sorular sorulmalıdır. ("Sarı ve mavi birleşince hangi renk olabilir?", "Çok fazla bulut var, sence bugün hava durumu nasıl olacak?" gibi). Tahminlerini gerçek durum/olaylarla karşılaştırmaları için çocuklara fırsat verilmelidir. Karşılaştırma sonunda çocuklar farklılıkları anlayıp anlatabilmelidir. Çocukların tahminlerini sözel, görsel (grafik, resim gibi) veya sembolik olarak ifade etmeleri için fırsatlar sağlanmalıdır.

☑ **Kazanım 5. Neden-sonuç ilişkisi kurar.**

Göstergeler

- Bir olayın olası nedenlerini söyler.
- Bir olayın olası sonuçlarını söyler.
- Nesne/durum/olaylar arasındaki neden-sonuç ilişkisini açıklar.

Açıklama: Çocuklara açık uçlu sorular sorularak herhangi bir olay veya durumun sonucu hakkında düşüncelerini belirtmeleri, sonucu belli olan bir durumun olası nedenlerini bulmaları beklenmektedir. Olası nedenler, çocuğun mevcut bilgilerini kullanarak çıkarımda bulunmasını sağlamaktadır. Öykü okuma/anlatma/dinleme veya sanat çalışmaları gibi pek çok farklı etkinlik türlerinde bu göstergelerin geliştirilebileceği öğrenme süreçleri planlanmalıdır. Çocuğa yaşantılar sağlanmalı, örnekler verilmeli ve sorular sorulmalıdır. (Örneğin, "Yerler neden ıslanmış olabilir?", "Hava soğuk olduğunda ince giyinirsek ne olur?", "Daha az kâğıt kullanmak için ne yapılabilir?" gibi).

☑ **Kazanım 6. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.**

Göstergeler

- Gösterilen sembolün anlamını/işlevini söyler.
- Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.
- Bilmediği sembollerin anlamını sorar.

Açıklama: Semboller seçilirken çocukların yaş grubuna ve gereksinimlerine uygun, dikkatlerini çekecek nitelikte olmalarına özen gösterilmesi önemlidir. Bu kazanım ile ilgili olarak trafik, tehlike, tuvalet, geri dönüşüm, yön okları, medyada kullanılan ve engellilere ilişkin sembolere ve işaretlere etkinliklerde yer verilebilir. Yeni öğrenilecek semboller çocukların görebileceği yere asılmalıdır. Çocukların merak etmesi için ortam oluşturulmalıdır.

☑ **Kazanım 7. Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre düzenler.**

Göstergeler

- Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre karşılaştırır.
- Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre eşleştirir.
- Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre sınıflandırır.
- Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre sıralar.

Açıklama: Karşılaştırma etkinliklerinin başlangıcında farklılıkların belirgin olmasına dikkat edilmelidir. Eşleme etkinliklerine, aynı ya da ilişkili nesne/varlık çiftlerini bulup bir araya getirme çalışmalarıyla başlanmalıdır. Sınıflandırma çalışmalarında, çocukların nesne/varlıkları önce belli bir özelliğe göre sınıflandırmaları, sonrasında ise aynı nesne/varlıkları başka özelliklere göre yeniden sınıflandırabilmeleri beklenmelidir. Etkinlikler sırasında çocuklardan kullandıkları sınıflandırma ölçütlerini açıklamaları istenmeli, makul tüm yanıtlar kabul edilmelidir. Çocukların sıralama yapabilmeleri için öncelikle karşılaştırma yapabilmeleri gerektiği için sıralama etkinliklerine karşılaştırma etkinliklerinden sonra yer verilmelidir.

☑ **Kazanım 8. Çeşitli örüntüler geliştirir.**

Göstergeler

- Çevresindeki/günlük yaşamındaki basit örüntüleri gösterir.
- İki ve daha fazla öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.
- Modele bakarak örüntüyü kopyalar.
- Örüntüyü kuralına göre devam ettirir.
- Örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler.
- Özgün örüntüler oluşturur.

Açıklama: Çocukların dikkatlerinin çevrelerinde, günlük yaşamlarında var olan ve tekrar eden nesne/durum/olay ve hareketlere (Örneğin gece gündüzün birbirini takip etmesi, şarkıların kıta-nakarat şeklinde ilerlemesi, kilim ve mozaiklerde belirli desenlerin tekrarlaması, haftanın günlerinin birbirini izlemesi gibi) çekilmesi önemlidir. Çocuklardan çevrelerindeki örüntüleri fark etmeleri, sunulan basit bir örüntüyü devam ettirmeleri, kopyalamaları, yeni örüntüler oluşturmaları ve oluşturdukları örüntülerin kurallarını açıklamaları beklenmektedir. Örüntü çalışmalarına ikili örüntüler ile başlanmalıdır (Örneğin çatal-kaşık ya da gece-gündüz gibi). Çocuklarda örüntü algısı oluşturulduktan sonra çoklu örüntülere geçilebilir (Örneğin yürü-dur-zıpla, yürü-dur-zıpla gibi). Özgün örüntüler oluştururken nesneler, sesler, hareketler ve farklı durumlardan yararlanılması için çocuklara rehberlik yapılmalıdır.

☑ **Kazanım 9. Sayı farkındalığı gösterir.**

Göstergeler

- Gündelik hayatta sayılarla karşılaştığı nesne/durumlara örnek verir.
- Sayıların gündelik hayattaki önemini açıklar.
- Gösterilen sayının kaç olduğunu söyler.
- Söylenen sayıyı gösterir.
- 10'a kadar olan sayıların bazılarını yazar.

Açıklama: Sayıları tanımaya ilişkin etkinliklere başlamadan önce çocuğun rakamlara/sayılarla neden ihtiyaç duyulduğunu anlamasına yönelik etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Çocuğa çevresinde/gündelik hayatta sayılarla nerede karşılaştığı sorulmalı, çocuğun bu örnekleri vermesi sağlandıktan sonra “Sayılar olmasaydı neler olurdu?”, “Neden rakam ve sayılara ihtiyaç duyarız?” sorularına cevap aranması gerekmektedir. Bu, çocuğun sayıların bir dil, bir sembol olduğunu; büyüklük, uzunluk, ağırlık vb. özellikleri ölçebilmek, ölçme sonucuna göre değerlendirme yapabilmek için sayılara ihtiyaç duyulduğunu anlamasını sağlayacaktır. Bu etkinliklerin sonrasında sayıları tanıma etkinliklerine geçilmelidir. Rakamların/sayıların doğru şekilde yazılması tamamen okul öncesi dönemde başarılabilir bir beceri olarak düşünülmemelidir. Rakamları/sayıları doğru yazma, birkaç yılda yavaş yavaş gelişen bir beceridir. Öğretmenler çocukları rakam/sayı yazma konusunda zorlamamalıdır. Çocuklar gelişim düzeylerine bağlı olarak rakamları/sayıları destekle ya da desteksiz yazabilirler.

☑ **Kazanım 10. Sayma becerisi sergiler.**

Göstergeler

- İleriye/geriye doğru ritmik sayar.
- Gösterilen gruptaki nesneleri sayar.
- Saydığı nesne/varlıkların kaç tane olduğunu söyler.
- Belirtilen sayı kadar nesne/varlığı gösterir.
- Bir sayıdan önce ve sonra gelen sayıyı söyler.
- Sıra bildiren sayıyı söyler.
- Nesne grupları ile sayıları eşleştirir.
- Grup hâlindeki nesnelerin/varlıkların sayısını saymadan hızlıca söyler.

Açıklama: Çocukların nesne/varlıklarla sayma yapabilmeleri için öncelikle sayı adlarını öğrenmeleri ve belirli bir sırada kullanabilmeleri gerekmektedir. Sonraki aşamada, nesneleri saymaları ve kaç tane nesne olduğunu söylemeleri, sıra bildiren sayıları kullanarak bir sıralamada belli bir nesnenin yerini belirtmeleri ve beşten küçük sayıda elemanı olan grupların sayısını saymadan hızlıca söylemeleri beklenmektedir. Çocuklara nesne/varlıkların nasıl sayılacağı model olunarak gösterilmelidir. Çocukların gelişim düzeyine göre ileriye doğru beşer ve onar ritmik sayma çalışmaları yapılabilir.

☑ **Kazanım 11. Nesneleri kullanarak basit toplama/çıkarma işlemlerini yapar.**

Göstergeler

- Günlük yaşamdaki artma/azalma durumlarını fark eder.
- Günlük yaşamdaki toplama/çıkarmaya ilişkin örnek verir.
- Nesne gruplarına belirtilen sayı kadar nesne ekler.
- Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi eksiltir.
- Nesneleri kullanarak yaptığı toplama/çıkarma işleminin sonucunu söyler.

Açıklama: Toplama ve çıkarma işlemlerine çocuğun gündelik hayattaki toplama ve çıkarmayı fark etmesi ve buna yönelik örnekler vermesi sağlandıktan sonra başlanmalıdır. Örneğin bir bebeğin doğması aile üyelerinin artmasına, apartmandan bir ailenin taşınması azalmaya örnektir. Güne başlama saatinde bir çocuğun sınıfa girmesi artma, günü değerlendirme sonrasında bir çocuğun eve gitmek üzere sınıftan ayrılması bir azalmadır. Çocuk bu farkındalığı kazandıktan sonra basit toplama ve çıkarma işlemlerine geçilmelidir. Ayrıca, toplama ve çıkarma işlemlerine başlamadan önce çocukların sayıları öğrendiğinden emin olunmalıdır. Bir gruba nesne/varlık eklemenin gruptaki eleman

sayısını artırdığı, nesne/varlık çıkarmanın ise eleman sayısını azalttığı vurgulanmalıdır. Çocuklardan bir nesne/varlık grubunun üzerine diğer bir grubu sayarak ilave etmeleri ve bir nesne/varlık grubundan istenen sayı kadar nesneyi eksiltmeleri beklenmektedir. İlerleyen aşamalarda, çocuklarla basit sözel problemleri çözme çalışmaları yapılabilir.

☑ **Kazanım 12. Parça ve bütün ilişkisini kavrar.**

Göstergeler

- Bir bütünü parçalara böler.
- Parçaları bir araya getirerek bütünü oluşturur.
- Parça ve bütün ilişkisini açıklar.

Açıklama: Çocukların parça ve bütün ilişkisini kavrayabilmesi için günlük hayatta sıklıkla kullandığı, parçalara ayrılabilen nesneler (yap-bozlar, oyuncak arabalar vb.) kullanılmalıdır. Parça ve bütün çalışmalarında "bütün" ve "yarım" kavramları üzerinde durulmalıdır.

☑ **Kazanım 13. Nesne/varlıkları ölçer.**

Göstergeler

- Nesne/varlıkların ölçülebilir özelliklerini söyler.
- Ölçme sonucunu tahmin eder.
- Nesne/varlıkları standart olmayan ölçme birimlerini kullanarak ölçer.
- Ölçme sonucunu söyler.
- Ölçme sonucu ile tahmin ettiği sonucu karşılaştırır.
- Standart ölçme araçlarının işlevlerini açıklar.
- Ölçülmek istenen özelliğe uygun standart ölçme aracını seçer.

Açıklama: Ölçme etkinliklerine parmak, karış, kulaç, adım, ayak gibi standart olmayan birimler kullanılarak başlanmalıdır. Çocukların bu birimlerle ölçüm yapıldığında farklı sonuçlar elde edildiğini görmeleri ve böylece neden standart ölçme araçlarına gereksinim duyulduğunu anlamaları sağlanmaya çalışılmalıdır. Ancak okul öncesi dönemde çocukların standart ölçümler yapmaları beklenmemelidir. Bir rehber eşliğinde yetişkini gözlemleyerek standart bir ölçümün nasıl yapılacağı konusunda çocukların deneyim kazanmaları sağlanabilir. Uzunluk, kütle/ağırlık, alan, hacim (kapasite) ve zaman ele alınabilecek ölçme konularıdır.

☑ **Kazanım 14. Zamanla ilgili kavramları günlük yaşamdaki olaylarla ilişkili olarak kullanır.**

Göstergeler

- Olayları oluş zamanına göre sıralar.
- Zaman ile ilgili basit kavramların anlamını açıklar.
- Zaman-değişim ilişkisini fark eder.
- Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.
- Çalışma, dinlenme, eğlenme ve özbakım zamanlarını ayırt eder.
- İş/görevi kendisine verilen zaman aralığında tamamlamaya çalışır.

Açıklama: Zaman, okul öncesi dönem çocukları için oldukça soyut bir kavramdır. Zaman kavramını somutlaştırabilmenin en önemli yollarından biri olan "zamanın farkında olma" becerisini çocuklara kazandırabilmek için olay/duygu/nesne/durumlarda zaman içinde meydana gelen değişimler vurgulanmalıdır. Ancak, saatin değişmiş olması çocuk için zamanın geçtiğinin anlamlı bir işareti olmayabilir. Bir bitkinin/bebeğin büyümesi, hava-

nın sıcaklığının düşmesi/artması, havanın kararması/aydınlanması, yemeğin pişmesi, tırnakların/saçın uzaması, duyguların değişmesi gibi olay ve durumlar çocuk için zamanın geçtiğinin daha anlamlı bir göstergesidir. Zaman kendini değişimle gösterir. Bu yüzden çocukların bu ilişkiyi kurmalarına destek olunmalıdır. Zaman kavramının, çocukların günlük yaşantıları ile ilişkilendirilerek ele alınması da oldukça önemlidir. Görseller aracılığıyla gelişimsel olarak aşına oldukları olayları oluş zamanlarına göre sıralamaları istenmelidir (sabah uyanma, öğlen yemek yeme, akşam uyuma gibi). Güne başlama zamanında, her gün tekrarlayan bir rutin şeklinde, gün boyunca yapılacak etkinliklerin görsellerle desteklenerek ve saatlerle ilişkilendirilerek anlatılması ve "haftanın günlerinin, ayların ve mevsimlerin" takvim çalışması şeklinde konuşulması zaman ile ilişkili kavramların anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Öğretmen, çocuklara zaman yönetimi becerisi kazandırmak için sınıfta saat ve takvim kullanımına ilişkin etkinlikler planlanmalıdır. Gün içinde çocuklarla zaman hakkında sohbet etmelidir (Örneğin "Öğlen neler yapıyoruz?", "Akşam neler yapıyoruz?", "Akşam yemeğini ne zaman yiyoruz?", "Hangi mevsimdeyiz?" gibi.) Yaşam boyunca zamanı etkili kullanmak, çalışma, dinlenme, eğlenme ve öz bakım için dengeli zaman ayırmak önemlidir. Çocuklarda bu farkındalığın geliştirilmeye başlanması için gün içinde yapılan çalışmalarda gerekli vurgular yapılmalıdır. Çocukların çalışmaları esnasında kendilerine verilen zamanı uygun şekilde kullanabilmeleri için araçlardan (kum saati, sayma, müzik, kronometre, ajanda, mutfak zamanlayıcı yapılacak işler listesi gibi) yararlanılması, onların zaman algısı geliştirmelerine yardımcı olur.

☑ **Kazanım 15. Yer/yön/konum ile ilgili yönergeleri uygular.**

Göstergeler

- Nesnelerin/varlıkların mekândaki konumunu söyler.
- Yönergeye uygun olarak nesne/varlığı doğru yere yerleştirir.
- Yönergeleri takip ederek mekânda konum alır.
- Yönerge vererek kişileri mekânda konumlandırır.
- Haritayı/krokiyi kullanır.

Açıklama: Yer/yön/konumla ilgili yönergeler, altında/üstünde, içinde/dışında, önünde/arkasında, yakınında/uzığında gibi kavramları içermektedir. Bu kavramların gün içinde sık sık vurgulanması ve çocukların ilgili kavramları doğru şekilde kullanmalarının teşvik edilmesi önemlidir. Çocuklardan yönergeye uygun olarak kendilerini, başkalarını ve nesne/varlıkları konumlandırabilmeleri beklenmektedir. Çocuklar, yönergeleri uygun şekilde vererek başkalarının mekânda konum almasını sağlayabilirler. Çocukların yer/yön/konum ile ilgili kavramları anlamalarına yardımcı olmak için harita/kroki ve kodlama matlarıyla etkinlikler gerçekleştirilebilir.

☑ **Kazanım 16. Geometrik şekilleri tanıır.**

Göstergeler

- Gösterilen geometrik şeklin adını söyler.
- Geometrik şekillerin belirleyici özelliklerini söyler.
- Geometrik şekilleri belirleyici özelliklerine göre karşılaştırır.
- Söylenen geometrik şekle sahip nesneleri gösterir.
- Geometrik şekilleri birleştirerek farklı şekiller oluşturur.

Açıklama: Geometri çalışmalarında ilk olarak kenar ve köşe kavramları ele alınmalıdır. Çocukların nesne/varlıklara dokunarak kenar ve köşelerini deneyimlemeleri sağlanmalıdır. Sonrasında, iki boyutlu şekillerle (daire, üçgen, kare, dikdörtgen, elips gibi) ilgili çalışma-

lara geçilmelidir. Çocuklara iki boyutlu şekillerin farklı konum ve boyuttaki örnekleri sunulmalıdır. Çocukların kenar/köşe özelliklerini dikkate alarak iki boyutlu şekilleri sınıflandırabilmeleri amaçlanmalıdır. İlerleyen aşamalarda, iki boyutlu şekilleri bir araya getirerek yeni şekiller oluşturma ve şekillerin simetriğini bulma/çizme çalışmaları yapılabilir. Çocuklara ayrıca küp, koni, silindir, küre gibi üç boyutlu şekiller de gösterilmelidir.

☑ **Kazanım 17. Nesne/varlık/sembollerle oluşturulan grafikleri değerlendirir.**

Göstergeler

- Nesneleri/varlıkları kullanarak grafik oluşturur.
- Nesneleri/varlıkları sembollerle göstererek grafik oluşturur.
- Grafiği inceleyerek sonuçları yorumlar.

Açıklama: Çocuklardan basit grafikler oluşturmaları ve gösterilen basit bir grafiği yorumlayabilmeleri (Örneğin, "Bu hafta güneşli günler yağmurlu günlerden daha fazlaymış," gibi) beklenmektedir. Çocukların belli bir soruya yanıt bulmak için araştırma yapmaları ve elde ettikleri bilgileri grafikler aracılığıyla başkalarıyla paylaşmaları teşvik edilmelidir. Grafikler, çeşitli nesne/varlıklar ve görseller kullanılarak oluşturulabilir.

☑ **Kazanım 18. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözel yönergeleri yerine getirir.**

Göstergeler

- Verilen tek yönergeyi hatırlar.
- Verilen birden fazla yönergeyi hatırlar.
- Model olunduğunda yönergeye/yönergelere uygun davranır.
- Etkinlik sırasında yapılması gerekenleri hatırlar.
- Yapılışı gösterilmeyen görsel/sözel yönergeleri uygular.

Açıklama: Çocuklar öncelikle basit ve tek yönergeleri akılda tutmaya ve yerine getirmeye çalışır. Yaşın ilerlemesi ve gelişim süreci ile birlikte çocukların akılda tutma becerileri gelişmeye devam eder. Etkinlikler sırasında çocuklara verilen yönergeler basit, tek bir davranışa yönelik yönergeden aşamalı olarak sunulan birden fazla davranışa yönelik yönergeye doğru bir ilerleme göstermelidir. Gerekli durumlarda, yönergelerin nasıl gerçekleştirileceği çocuklara gösterilmelidir. Çocuklara model olunarak yönerge verilmesi önemlidir. Ancak bazı durumlarda çocukların kendilerine gösterilmese bile sözel ya da görsel yönergeleri takip ederek işi/görevi yerine getirmek için görevin aşamalarını hatırlamalarının, bilişsel gelişimin bir göstergesi olduğu unutulmamalıdır. Çocukların bireysel gelişimlerine paralel olarak hatırlama becerilerindeki gelişim izlenmelidir. Örneğin öğretmen daha önce kâğıdı nasıl ikiye katlayacağını çocuklara göstermiştir, daha sonra farklı bir etkinlikte "Haydi çocuklar, şimdi kâğıdı ikiye katlıyoruz," diyerek çocuklardan yapılışını göstermeden kâğıdı katlamalarını bekler.

☑ **Kazanım 19. Bir etkinliği/görevi tamamlamak için çaba gösterir.**

Göstergeler

- Kendi başına bir etkinliği/göreve başlar.
- Bir etkinliği/görevi tamamlanana kadar devam ettirir.
- İki veya daha fazla aşamadan oluşan etkinliği/görevi tamamlar.
- Zorlandığı etkinliği/görevi bir süre sonra yeniden dener.

Açıklama: Çocukların inisiyatif kullanarak kendiliğinden bir işe başlayabilmeleri, bireysel gelişimlerinin ve bağımsız çalışabilmelerinin bir göstergesidir. Küçük çocuklarla gerçekleştirilen etkinlikler/görevler tek aşamalı, basit bir yapıda olmalı, ilerleyen aşamalarda birden fazla aşama içerecek şekilde genişletilmelidir. Çocukların başladıkları etkinlikleri/görevleri tamamlamak için çaba göstermeleri önemli bir gelişimsel aşamadır. Bazen bazı etkinlikler/görevler çocukları zorlayabilir ve yeniden başlamak/denemek onlara zor gelebilir. Çocuğun bir etkinliği/görevi zorlansa da devam ettirmeye çalışması, çaba gösterdiğinin dolayısıyla bilişsel gelişim sergilediğinin bir ifadesidir. Sonuçtaki başarı ya da başarısızlıktan bağımsız olarak çocuğun göreve devam etmesi, tamamlamasa da çaba göstermesi bu kazanımın sosyal duygusal alandaki kazanımdan farkı olarak belirtilebilir. Bununla birlikte tamamlanmayan işler, çocuklarda bir eksiklik hissi oluşturabilmektedir. Bu nedenle gerekli durumlarda çocukların görevlerini tamamlayabilmeleri için onlara ek zaman verilmesi ve destek olunması önem taşımaktadır.

☑ **Kazanım 20. Problem durumlarına çözüm üretir.**

Göstergeler

- Karşılaştığı problemin ne olduğunu söyler.
- Probleme ilişkin çözüm yolu/yolları önerir.
- Probleme ilişkin çözüm yollarından birini seçer.
- Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.
- Seçtiği çözüm yolunu dener.
- Çözümüne ulaşamadığında yeni bir çözüm yolu seçer.
- Çözümüne ulaşamadığında nedenlerini sorgular.
- Denediği çözüm yolu/yollarını değerlendirir.

Açıklama: Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemlerin çözümüne dair fikirler geliştirmeleri beklenmektedir. Ayrıca, -mı gibi yapılarak oluşturulan olası problem durumlarına yönelik öneriler geliştirmeleri beklenmesi önemlidir. (Örneğin öğretmen çocuklara, "Sadece bir oyuncak ve onunla oynamak isteyen üç çocuk var ne yapılabilir?" gibi sorular sorabilir.) Çocuklar, yaratıcı düşüncelerini kullanarak bir problemi çözmek için pek çok farklı çözüm yolu önerebilir ve bu çözüm yollarını sözlü olarak açıklayabilir, çözüme ilişkin resimler çizebilir, materyal kullanarak tasarım yapabilir veya inşa edebilir. Bir problemi tanımlama ile başlayan, neden sonuç ilişkisi içinde çözüme ilişkin öneri geliştirmeyi, geliştirilen önerilerden birini seçmeyi ve denemeyi içeren problem çözme süreci, çocukların bütünsel gelişimlerini destekleyen ve çaba gerektiren önemli bir süreçtir. Bu süreçte çocukların problemin çözümüne yönelik önerilerini birbirleriyle paylaşmaları teşvik edilmelidir. Denemeler sonucunda çocukların önerileri gerçekleşmediğinde yeni çözümler üretmeleri ve çözüm önerilerini denemeleri için fırsatlar sunulmalı ve onlara zaman tanınmalıdır.

☑ **Kazanım 21. Eleştirel düşünme becerisi sergiler.**

Göstergeler

- Bir tartışma konusu ile ilgili soru sorar.
- Bir tartışma konusu ile ilgili düşüncesini açıklar.
- Bir tartışma konusu ile ilgili düşüncesinin gerekçelerini açıklar.
- Düşüncelerinin gerekçelerine ilişkin sorulara yanıt verir.
- Kendi düşüncelerini başkalarının düşünceleri ile karşılaştırır.
- Tartışmanın neticesinde bir sonuca/çıkarıma/yargıya varır.

Açıklama: Çocukların eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinde yaş ve gelişim özelliklerine uygun tartışma konuları belirlenmelidir. Bir konuya ilişkin pek çok farklı görüş olabileceği vurgulanmalıdır. Münazaralar planlanarak belli bir konu ile ilgili çocukların düşüncelerini ve bu düşüncelerinin gerekçelerini açıklamaları ve düşüncelerine ilişkin gerekçeler sunmaları sağlanmalıdır. "Katılıyorum, çünkü..." "Katılmıyorum çünkü..." "Katılıyorum ama..." "Katılmıyorum ama" gibi ifadeler kullanmaları teşvik edilmelidir. Çocuklara açık uçlu sorular sormaları ve yanıt vermeleri için zaman verilmesi önemlidir. Küçük grup etkinlikleri aracılığıyla çocukların birbirlerine soru sormaları sağlanabilir. Çocuklar için felsefe gibi yöntemler kullanılarak, çocukların olaylar ya da durumlar hakkında soru sormaları, soruları derinleştirerek sorgulama yapmaları, sorular üzerinde düşünmeleri sağlanmalıdır. Öğretmen bu süreçlerde kolaylaştırıcı bir rol oynamalıdır: Çocuklara fikirlerin farklı olmasının olağan olduğunun, karşı çıkılanın kendisi değil fikirleri olduğunun, fikirleri değiştirmenin de çok doğal hatta bazı durumlarda gerekli olduğunun, bununla birlikte bazı soruların tek doğru bir cevabının olmadığını vurgulandığı açıklamalar yapılması önemlidir. Eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesinde, kitaptaki kahramanların bakış açıları, yaşadıkları değişim, öğretmenin çocuklara kitap içeriği ile ilgili düşündürücü sorular sorması gibi özellikler kullanılarak resimli öykü kitaplarından da yararlanılabilir.

☑ **Kazanım 22.** Bir hedefe ulaşmak için planlama yapar.

Göstergeler

- Kendine bir hedef belirler.
- Hedefini gerçekleştirme motivasyonunu açıklar.
- Hedefe ulaşmak için gerekli aşamaları ifade eder.
- Hedefe yönelik harekete geçer.
- Hedefe yönelik davranışın aşamalarını devam ettirir.
- Hedefe yönelik davranışları gerektiğinde değiştirir.
- Hedefe yönelik karmaşık görevleri yerine getirmek için gerekli düzenlemeleri yapar.

Açıklama: Planlama, çocukların yapacaklarını düşünmeleri, zihinlerinde canlandırmaları, planladıkları etkinliğe/oyuna ilişkin organizasyon yapmaları, amaçlarını sözel olarak ifade etmeleri ve bazı davranışlarının amaçlarına ulaşmalarını sağladığını anlamaları açısından önemlidir. Çocukların hedefe ulaşmak için gerekli aşamaları planlamalarına yönelik fırsatlar sunulmalıdır. Çocuklar etkinlik ya da oyunda neler yapacaklarını, hangi malzeme ve materyalleri kullanacaklarını, kimlerle çalışacaklarını ve niyetlerini-yapmak istediği şeyi neden yaptığını ("Çünkü eğlenmek istiyorum.", "....icat etmek istiyorum.", "Arkadaşımı mutlu etmek istiyorum." vb.) sözel ya da sözel olmayan (çizim gibi) biçimlerde ifade edebilir ve çeşitli yöntemlerle kayıt altına alabilirler. Çocukların zamanla planlarını geliştirmeleri ve detaylandırmaları desteklenmelidir. Çocukların planları hakkında konuşulması, planladıkları etkinlikleri yapılış sırası ya da aşamalarına göre tarif ederek kendilerini ifade etmelerinin sağlanması önemlidir. Bunun için açık uçlu sorular sorulmalı, müdahaleci olmadan dinlenmeli, gerekli materyal ve fırsatlar sağlanmalıdır. Öğretmenin, çocukların planlarını günlük notlar ile yazılı hâle getirmesi, çocukların planlama becerilerinin gelişimini takip etmesi açısından önemlidir.

☑ **Kazanım 23. Seçenekler arasında karar verir.**

Göstergeler

- Seçenekleri belirler.
- Seçeneklerin olumlu/olumsuz yönlerini sorgular.
- Seçenekler arasında tercih yapar.
- Tercih ettiği seçeneği/kararı uygular.
- Kararının sonuçlarına göre yeni seçenekler geliştirir.

Açıklama: Çocukların okul öncesi dönemde verebilecekleri kararlar sınırlı da olsa karar verme becerilerinin geliştirilmesinde görüşlerinin alınması, seçenekler arasından karar vermeleri ve kararlarını uygulamaları önemlidir. Karar verme sürecinde çocukların tercihlerine saygı duyulmalı, çocuklar adına karar verilmemelidir. Çocukların karar vermelerini gerektiren durumların ve deneyimlerin öğretmen tarafından sağlanması, yaşına ve gelişim özelliklerine uygun seçenekler sunulması, çocukların seçenekleri değerlendirerek karar vermelerine destek olunması ve onlara rehberlik yapılması önemlidir. Başlangıçta çocuklara daha az sayıda seçenek sunulması, seçeneklerin içeriğinin tanıtılması, çocuklarla birlikte seçeneklerin olumlu ve olumsuz yanlarının belirlenmesi yararlı olacaktır. Çocukların kararlarının sonuçlarını değerlendirmeleri, buna göre diğer seçenekler arasından yeni bir karara varmaları ve farklı seçenekleri denemeleri desteklenmelidir. Bu süreç boyunca öğretmen sorular sormalı, çocuklarla sohbet etmeli, karar verme süreci ve sonuçları ile ilgili çocukları dinlemelidir. Bu süreçte çocuğun tercihleri kesinlikle yargılanmamalı, çocuk suçlu hissettirilmemeli, tercihleri manipüle edilmemelidir. Etkinlik sonlarındaki değerlendirmede çocukların sözel ve sözel olmayan yollarla kendilerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir.

☑ **Kazanım 24. Bir olayı/problemi algoritmik düşünceyi kullanarak çözer.**

Göstergeler

- Algoritma oluşturmak için durumu/olayı/problemi açıklar.
- Amaca uygun algoritma oluşturur.
- Algoritmanın doğruluğunu test eder.
- Algoritmadaki hatayı düzeltir.
- Günlük yaşamdan algoritma örnekleri verir.

Açıklama: Algoritma, bir problemi çözmek amacıyla belirli işlem basamaklarını oluşturmak ve uygulamak olarak tanımlanabilir. Okul öncesi dönem çocukları için algoritmik düşüncenin ilk adımı problemin fark edilip çözüm yolunun belirlenmesidir. Sonraki adım, çözüm yolunun en küçük parçalarına kadar ayrılarak buna ilişkin bir işlem basamağı oluşturulmasıdır. Oluşturulan bu basamaklar algoritmayı ifade etmektedir. Öğretmen, öncelikle bir algoritmadaki sıralamanın önemini çocuklara fark ettirmelidir. Bunun için öğretmen "diş fırçalama, yemek yapma" gibi bazı belirli işlem basamaklarına sahip etkinlikleri sınıfta uygulayarak algoritma kavramı çocuklara kavratmalı, ardından çocukların düzeyine uygun problemler vererek, "Bakalım problem çözmemiz için bu algoritma işe yarayacak mı?" sorusunu yöneltmelidir. Öğretmen etkinlikler sırasında algoritma sözcüğüne vurgu yapar, çocukların öğrenmesi için bu sözcüğü sıklıkla kullanır. Bu kazanıma yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde somut bir problem durumunun olması, çözüm yolları üretilmesi, çözüm basamaklarının sıralanması, çözüm yollarının denenmesi ve eğer varsa hataların fark edilip algoritmanın düzeltilmesi gerekmektedir. Bu kazanıma yönelik birçok farklı etkinlik türü planlanabilir. Örneğin fen etkinliği kapsamında dişlerin çürümesinin önlenmesine yönelik diş fırçalama algoritması oluşturulabilir. Diş fırçalamanın aşamaları ("Önce

eller yıkanır, fırça düz tutulur, kuru diş fırçası üzerine biraz diş macunu konur, dişler kapalı pozisyonda iken tüm dişlerin ön yüzeyleri daireler çizerek fırçalanır," gibi) algoritma çalışmasına bir örnektir.

☑ **Kazanım 25. Temel düzeyde kodlama yapar.**

Göstergeler

- İki, üç aşamalı basit kodlamadaki kuralı tanımlar.
- Verilen kodlamayı uygular.
- Kodlamayı kullanarak basit bir problemi çözer.
- Kodlamaya uygun olarak objeleri konumlandırır.
- Kodlamaya uygun olarak kendi bedenini konumlandırır.
- Verilen kodlamadaki hatayı bulur.
- Verilen kodlamadaki hatayı düzeltir.

Açıklama: Kodlama, bir bilginin simge veya semboller ile ifade edilmesidir. Örneğin trafik ışıklarındaki renkler birer koddur ve bir bilgiyi ifade eder. (Örneğin yeşil ışık yandığında geçilmesi gibi.). Kodlama sürecinde belirlenen bir bilgi karşıdaki kişiye, bilgisayara veya bir robota simgelerle/sembollerle ifade edilir. Bu kazanıma yönelik gerçekleştirilecek etkinliklerde işlem sıralamasının yapılması ve bu işlemleri ifade eden semboller kullanılması önemlidir. Sembol olarak yön okları, sesler (alkış gibi), renkler ya da üç boyutlu materyaller kullanılabilir. Sembollere karar verildikten sonra bu sembollerin birer "kod" olduğu belirtilmeli ve "kod" kelimesi öğretmen tarafından cümle içerisinde kullanılmalıdır. Öğretmen bu kodlardan yararlanarak kodlama yapacaklarını belirttikten sonra etkinlik boyunca "kodlama" sözcüğünü kullanmalıdır. Çocuklara oluşturdukları kodlamaları uygulama ve değerlendirme olanakları sunulmalıdır. Örneğin yön okları kullanılarak çocuktan bir topu basket potasına/kovasına götürmesi istenebilir. Verilen kodlama bilgisi, hazırlanan bir yol üzerinde her seferinde iki ileri bir yana ilerleme şeklinde olabilir. Eğer çocuk iki ileri iki yana giderse kodlamayı tamamlayamaz, bu durumda verilen kodlamayı gözden geçirip, hatayı keşfedip yeniden kodlama yapması beklenmektedir.

☑ **Kazanım 26. Merak ettiği olay/durumları sorgular.**

Göstergeler

- Merak ettiği konuya ilişkin gözlem yapar.
- Merak ettiklerine ilişkin sorular sorar.
- Merak ettiklerine ilişkin elde ettiği sonuçları başkalarının bulduğu sonuçlarla karşılaştırır.
- Merak ettiklerine ilişkin elde ettiği sonuçları açıklar.

Açıklama: En etkili öğrenme, çocuğun içsel bir motivasyonla ilgi ve merak duyduğu zamanlarda gerçekleşir. Çocuklar ilgi alanlarındaki konuları daha çok merak eder ve öğretmenlerin çocukların ilgi alanlarına dikkat etmesi ve tanıması önemlidir. Çocuklara merak uyandıracak kadar bilgi sunarak, sorular sorarak ve ipuçları vererek bilgilerini tamamlamaya gereksinim duymalarının sağlanması önemlidir. Dikkat çekici uyarıcılar sunularak ve öğrenme ortamı düzenlenerek çocukların merakları tetiklenmeli ve çocuklar soru sormaya teşvik edilmelidirler.

☑ **Kazanım 27. Üst bilişsel becerileri değerlendirir.**

Göstergeler

- Üst bilişsel bir görevi yerine getireni gözlemler.
- Üst bilişsel bir göreve ilişkin işlem basamaklarını sıralar.
- Üst bilişsel görevi başarmak için kullandığı stratejileri açıklar.
- Üst bilişsel görev hakkında yorum yapar.

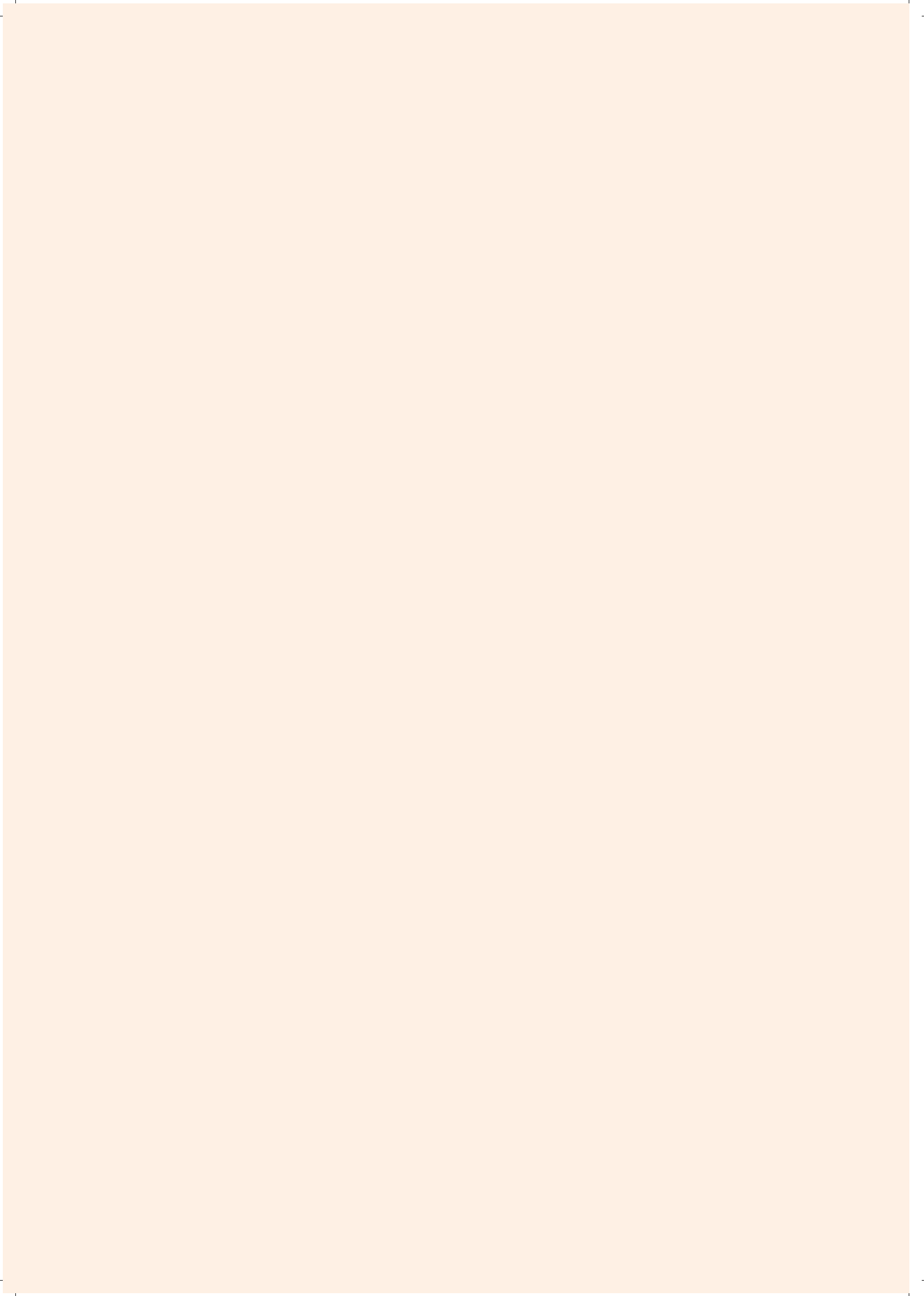
Açıklama: Üst biliş, bireyin kendi düşünme süreçlerini fark etmesi ve bu süreçleri yönetebilmesi anlamına gelmektedir. Üst bilişsel beceriye sahip bireyler, karşılaştıkları görevlerle ilgili planlama yapar, var olan durumu değerlendirip izler, duruma göre tekrar düzenleme ve değişiklik yaparlar. Çocukların karşılaştıkları yeni bir materyali anlamaya çalışırken, bilişsel görevleri yerine getirirken daha önceki deneyimlerini dikkate alarak görevin zor ya da kolay oluşu hakkında yargıda bulunması ve güçlük derecesini değerlendirmesi önemlidir. Üst bilişsel becerileri kullanan çocukların, göreve ilişkin uygun strateji seçmesi ve kullandığı stratejileri açıklaması, düşünme süreçlerini, nasıl düşündüğünü ve düşünme stratejilerini açıklaması, hatalarını fark etmesi, etkinliğe ilişkin sorular sorması ve başkalarına çözüm yolları önermesi beklenmektedir. “Düşünme hakkında düşünme” olarak açıklanan üst bilişsel becerilere yönelik hazırlanan bu kazanımı gerçekleştirmek için önerilen etkinlikler şu şekildedir: Tangramlarla bir kompozisyon oluşturulması, verilen görsel bir modeli, model ortadan kalktıktan sonra hatırlayarak kopya etmesi, labirent çalışmaları, jenga oyunu, modeli verilen bir yapının birim küplerle oluşturulması, geometrik şekillerle yeni şekiller oluşturulması, gridlerin hatırlanması ve boyanması, şekillerle simetri çalışmaları, küplerle oluşturulan model yapıyı sözel yönergelerle akranlarına tarif ederek model şeklin oluşturulması, geometrik şekillerle su doku çalışmaları, resmi gösterilen bir şeklin hatırlanarak farklı materyallerle (tren rayları, eğilebilen çubuklar vb.) oluşturulması. Bu süreçte yardımcı olmak için, çocuklara materyal (Örneğin tangram) sunulduktan sonra nasıl yapacağını düşünmesi, nasıl yapacağını anlatması ve ardından yapması istenmelidir.

☑ **Kazanım 28. Atatürk’ün Türk toplumu için önemini açıklar.**

Göstergeler

- Atatürk’ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler.
- Atatürk’ün kişisel özelliklerini söyler.
- Atatürk’ün getirdiği yenilikleri ifade eder.
- Atatürk’ün getirdiği yeniliklerin önemini anlatır.

Açıklama: Bu kazanımın ele alınacağı etkinlikler sırasında çocukların yaşları dikkate alınarak basit temel bilgilere yer verilmelidir. Örneğin Atatürk’ün doğum yeri, anne ve babasının adı, asker ve komutan olduğu, çocukları çok sevdiği, onlara bir bayram armağan ettiği, çalışkan bir öğrenci olduğu, doğayı ve hayvanları çok sevdiği, matematiği ve okumayı çok sevdiği ve pek çok kitap okuduğu, kitaplar yazdığı, büyük bir kütüphanesi olduğu, zorluklarla karşılaşsa da çabalamaya devam ettiği, her zaman insanlara yardım etmeye çalıştığı gibi olgular, öyküler, canlandırmalar, kitap inceleme, film ve belgeseller aracılığı ile kazandırılmaya çalışılmalıdır. Atatürk’ün getirdiği yenilikler çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olarak somut örnekler üzerinden çalışılmalıdır. Örneğin 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, Latin alfabesinin kabulü, demokrasi, Cumhuriyetin kurulması, Soyadı Kanunu, uluslararası saat, takvim ve uzunluk ölçülerinin kabulü, kadınlara seçme ve seçilme hakkının verilmesi gibi.

36-72 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

DİL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN DİL GELİŞİMİ

1. Sesleri ayırt eder.
2. Sesin geldiği yönü söyler.
3. Jest ve mimikleri anlar.
4. Çoğul eklerini kullanır.
5. Geçmiş zaman ifadelerini kullanır.
6. Ad ve fiilleri içeren üç/dört sözcüklü cümleler kullanır.
7. Kişi zamirlerini kullanır.
8. Sıfatları kullanır.
9. Zıt anlamlı sözcükleri kullanır.
10. Adı, soyadı ve yaşı sorulunca söyler.
11. Ne, kim gibi sorular sorar.
12. Ne, kim gibi sorulara yanıt verir.
13. Basit neden-sonuç içeren sorulara yanıt verir.
14. Yaptığı günlük işlerle ilgili olarak sorulan sorulara yanıt verir.
15. Olayları oluş sırasına göre anlatır.
16. İsteklerini sözel olarak ifade eder.
17. Anlamadığı bir sözcüğün anlamını sorar.
18. Kendi kendine şarkı ve tekerleme söyler.
19. Yaşadıkları/gördüklerini anlatır.
20. Duygularını sözel olarak ifade eder.
21. Nesnelerin işlevlerini söyler.
22. Art arda verilen iki veya üç yönergeyi sırayla yerine getirir.
23. Yer bildiren yönergeleri anlar.
24. Konuşmasının çoğu anlaşılır.

49-60 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN DİL GELİŞİMİ

1. Verilen sese benzer sesler çıkarır.
2. Sesin kaynağının ne olduğunu söyler.
3. Sesler arasındaki benzerlikleri/farklılıkları söyler.
4. Jest ve mimiklerini kullanır.
5. Bileşik cümleler kurar.
6. Kurallı cümle ile konuşur.
7. Dört-beş sözcüklü cümle kurar.
8. Tekil ve çoğul sözcükleri yerinde kullanır.
9. Bağlaçları kullanır.
10. Olumsuz sözcük yapıları kullanır.
11. Edat kullanır.
12. İşaret ve kişi zamirlerini kullanır.
13. Geçmiş ve gelecek zaman ifadelerini kullanır.
14. Ünlem cümleleri kullanır.
15. Zıt anlamlı sözcükleri kullanımı artar.
16. Sözcüklerin anlamlarına ilişkin tahminlerini söyler.
17. Neden, nasıl, kimin gibi sorulara yanıt verir.
18. Neden, nasıl, kimin gibi sorular sorar.
19. Dinledikleri/izlediklerini başkalarına anlatır.
20. Kısa, basit öykülerle ilgili sorulara yanıt verir.
21. Deneyimleriyle ilgili konuşur.
22. Art arda verilen üç veya dört yönergeyi sırayla yerine getirir.
23. Nesnelerin işlevlerini sorar.
24. Konuşurken/şarkı söylerken sesinin hızını ayarlar.
25. Konuşmaları anlaşılır.
26. Konuşmayı başlatır/sürdürür/sonlandırır.

61-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN DİL GELİŞİMİ

1. Sesin özelliğini söyler.
2. Sözcüklerin ilk sesini söyler.
3. Sözcüklerin son sesini söyler.
4. İşittiği/görselini gördüğü, aynı ses ile başlayan sözcükleri eşleştirir.
5. İşittiği/görselini gördüğü, aynı ses ile biten sözcükleri eşleştirir.
6. Söylenen bir sesle başlayan sözcükler üretir.
7. Uyaklı sözcükleri eşleştirir.
8. Söylenen sözcükle uyaklı sözcükler üretir.
9. Aynı anlama gelen sözcükleri kullanır.
10. Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır.
11. Cümlelerin öğelerini doğru sırada kullanır.
12. Cümlelerin sözcüklerini ayırır.
13. Sözcükleri hecelere ayırır.
14. Sıralı ve bileşik cümleler kurar.
15. Altı ve daha fazla sözcükten oluşan uzun cümleler kurar.
16. Sözcüklerin olumsuz eklerini anlamlı ve yerinde kullanır.
17. Geçmiş, şimdiki ve gelecek zaman ifadelerini yerinde kullanır.
18. Zamirleri yerinde kullanır.
19. Sözcüklerin zıt ve eş anlamlılarını söyler.
20. Eş sesli sözcüklerin anlamlarını söyler.
21. Zaman zarflarını yerinde kullanır.
22. "Kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl?" gibi sorular sorar.
23. "Kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl?" gibi sorulara yanıt verir.
24. Sorulan sözcüğün anlamını söyler.
25. Dinledikleri/izlediklerini farklı yollarla sergiler.
26. Dinledikleri/izlediklerini yaşamıyla ilişkilendirerek anlatır.
27. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara yanıt verir.
28. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.
29. Konuşmalarındaki sözcük ve eklerindeki hatalarını söyler.
30. Konuşmalarındaki sözcük ve eklerindeki hatalarını kendisi düzeltir.
31. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.
32. Görsel materyallere bakarak okuyormuş gibi yapar.
33. Çevresindeki yazılı materyaller hakkında konuşur.
34. Konuşmalarında mizahı kullanır.
35. Nefesini doğru kullanır.
36. Sesinin tonunu, hızını, şiddetini ayarlar.
37. Gerektiğinde sözcüklere vurgu yapar.
38. Akıcı konuşur. Karşısındakini etkin bir şekilde dinler. Büyük küçük harfleri ayırt eder.
39. Yazının yönünü gösterir.

→ Dil Gelişimi İle İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamaları

KAZANIM, GÖSTERGE VE AÇIKLAMALAR

✓ **Kazanım 1. Sesleri ayırt eder.**

Göstergeler

- Sesin kaynağını söyler.
- Sesin geldiği yönü söyler.
- Sesin özelliğini söyler.
- Sesler arasındaki benzerlik/farklılıkları açıklar.
- Verilen sese benzer sesler çıkarır.

Açıklama: Çocukların doğadaki sesleri fark edebilmelerinden başlayarak farklı seslere karşı duyarlılık geliştirmeleri, çevrelerindeki sesleri dinleyerek deneyimlemeleri beklenmektedir. Açık alan etkinlikleri planlanabilir. Duyma ve dinlemeye ilişkin oyunlar oynanması bu kazanımın göstergelerine ulaşabilmek için önemlidir. Çocukların farklı seslerin kaynağını fark edebilmelerine yönelik sorular eşliğinde oyunlar oynanabilir. Sesin geldiği yönü betimlemeleri istenebilir. Çocuklar bazen sesin geldiği yönü işaret ederek sadece gösterme eğiliminde olabilir. Böyle anlarda çocuklar, yönü tarif etmeye ilişkin, "Ses arkamdan geldi", "Ses pencerenin köşesinden geldi" gibi ifadelerle konuşmaya teşvik edilebilir. Sesin özelliği, "ince-kalın, yüksek-alçak, uzun-kısa olması" gibi özelliklerini ifade etmektedir. Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıklar açıklanırken bu özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

✓ **Kazanım 2. Konuşurken/şarkı söylerken sesini uygun şekilde kullanır.**

Göstergeler

- Nefesini doğru kullanır.
- Sesinin tonunu ayarlar.
- Sesinin şiddetini ayarlar.
- Gerektiğinde sözcükleri vurgulu kullanır.
- Konuşma hızını ayarlar.

Açıklama: Konuşmayı ve şarkı söylemeyi içeren etkinlikler/oyunlar ya da pipet, ayna, balon gibi materyaller ile çocukların nefeslerini doğru kullanmaları sağlanabilir. Konuşma/okuma sırasında herhangi bir hece veya sözcüğü diğerlerine göre daha baskılı söyleyerek vurgulu konuşma konusunda çocuklara model olunmalıdır. Konuşmayı tekdüzelikten kurtarmak için sesi inceltip kalınlaştırma gibi tonlama çalışmaları yapılmalıdır. Sesin şiddeti, yüksek/alçak sesle konuşmayı içeren bir kavramdır. Çocuklarla yüksek/alçak sesle konuşma etkinlikleri planlanabilir. Konuşurken yapılan duraklamalar önemlidir. Bağlama göre gereğinden daha yavaş ya da hızlı konuşmak, konuşmadaki akıcılığı olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle konuşma hızına yönelik nefes egzersizleri ve tekerlemeler kullanılabilir.

✓ **Kazanım 3. Dili iletişim amacıyla kullanır.**

Göstergeler

- Başlatılan konuşmaya katılır.
- Konuşmayı başlatır.
- Konuşmayı sürdürür.

- Konuşmayı sonlandırır.
- Konuşma sırasında göz teması kurar.
- Konuşurken jest ve mimiklerini uygun kullanır.
- Nezaket sözcüklerini kullanır.
- Karşısındakini etkin bir şekilde dinler.
- Planlarını/duygularını/düşüncelerini/hayallerini anlatır.

Açıklama: Çocukların hem bağlama uyararak başkalarının başlattığı konuşmalara katılması hem de kendisinin konuşmayı başlatmasına yönelik fırsatlar oluşturulmalıdır. Böylece konuşmayı sürdürme, sonlandırma, göz teması kurma, jest ve mimiklerini kullanma gibi davranışları gerçekleştirme durumları da gözlemlenebilir. Çocukların karşısındakinin söylediklerine uygun bir şekilde sözel ya da sözel olmayan tepkiler verebilmesi için etkin dinleme becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. (Konuşan kişinin sözünü kesmeme, göz teması kurma, dinleme sırasında farklı şeylerle meşgul olmama gibi.). Çocukların farklılıkları anlamalarına yönelik farklı kültürlerdeki iletişim biçimlerine, jest ve mimiklere ilişkin farkındalık kazanmaları amacıyla farklı kültürlerin yaşam biçimlerini içeren nitelikli çocuk kitapları, video, görsel gibi kaynaklardan yararlanılabilir. Çocukların nezaket sözcüklerini (teşekkür ederim, lütfen, çok teşekkür ederim, yardım etmen beni çok mutlu etti, birlikte çalıştığımız, iş birliği yaptığımız için çok mutluyum gibi) hem günlük yaşamda hem de etkinliklerde kullanmalarına rehber olunabilir. Çocukların bir proje çalışması ya da herhangi bir süreç dâhilinde planladıklarını anlatması, olayları oluş sırasına göre sıralamasına ve hatırlama becerisini kullanmasına yardımcı olur. Bu nedenle sıklıkla planlanan süreçlerin çocuklar tarafından anlatılması, dilin iletişim işlevini fark edebilmeleri için önemlidir. Öykü/cümle tamamlama oyunları, durum ya da olay sıralama kartları kullanılabilir.

☑ **Kazanım 4. Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır.**

Göstergeler

- Konuşmalarında isimlere yer verir.
- Konuşmalarında fiillere yer verir.
- Konuşmalarında sıfatlara yer verir.
- Konuşmalarında bağlaçlara yer verir.
- Konuşmalarında zarflara yer verir.
- Konuşmalarında zamirlere yer verir.
- Konuşmalarında edatlara yer verir.
- Sözcüklerdeki ekleri doğru kullanır.
- Sözcüklerdeki dil bilgisi hatalarını söyler.
- Sözcüklerdeki dil bilgisi hatalarını düzeltir.

Açıklama: Çocukların konuşmalarında isim, fiil (örneğin, güveniyorum), sıfat (örneğin güneşli bir gün), bağlaç (örneğin ve, ama, çünkü, vb.), zarf (örneğin "Okula dedemle yürüyerek geldik." cümlesinde "yürüyerek" zarftır.), zamir (örneğin ben, sen, onlar, vb.), edat (örneğin "Köpeğin gözleri kömür gibi simsiyahtı." cümlesinde "gibi" bir edattır.) gibi farklı türde sözcüklere yer vermeleri için nitelikli çocuk kitaplarından yararlanılmalıdır. Bu sözcüklerin kullanıldığı cümle üretme oyunları oynanabilir. Çocuklarla çekim eklerine ve yapım eklerine ilişkin sözcüklerin yer aldığı etkinlikler planlanmalıdır. Çekim ekleri, sözcüklere eklendiğinde sözcüğün anlamını değiştirmeyen eklerdir. Örneğin iyelik ekleri: ev-in bahçe-si, ilgi eki: lale-nin kokusu, aitlik eki: evde-ki, çoğul eki: kitap-lar vb. Yapım ekleri, sözcüklerin kök ya da gövdelerine eklendiğinde anlamını değiştiren

eklerdir. Örneğin "söz-lük", "deniz-ci", "kitap-lık" vb. Çocuklarla zaman eklerinin (örneğin, gidiyorum, oynayacağım, okuyoruz vb.) ve diğer eklerle ilişkin örneklerin yer aldığı sözcükler ve cümlelerin paylaşılması çok önemlidir.

Ekleri uygun bir şekilde kullanabilmeleri için rehberlik edilmelidir. Çocukların, yetişkin rehberliğinde, sözcüklerin eklerindeki hataları söyleyerek düzeltebilmeleri de beklenir. Örneğin çocukların çok iyi bildiği bir kitap okunurken kasıtlı yanlışlar yapılarak, hataları fark etmeleri istenmelidir. Örneğin "olursaydı, beş kalemlerim var, yarın gelmişim" gibi hatalar içeren cümleleri çocukların düzeltmesi için rehber olunmalıdır. Bunun için çocuğa "yanlış söyledin vb." denilmeden, sözcük/cümle öğretmen tarafından uygun bir biçimde söylenmelidir. Çocuklar dil bilgisi yapılarını duyarak ve farklı bağlamlar içinde kullanarak öğrenir. Çocuklara rehberlik edilirken didaktik olmamaya özen gösterilmelidir. Çocukların hatalı konuşmalarına müdahale edilmemeli, çocukları gözlemleyerek doğru model olunmalıdır.

☑ **Kazanım 5. Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.**

Göstergeler

- Cümlelerin öğelerini doğru şekilde sıralayarak konuşur.
- Cümlelerdeki hatalı sıralamayı düzeltir.
- Düz cümle kurar.
- Soru cümlesi kurar.
- Birleşik cümle kurar.

Açıklama: Türkçede özne-nesne ve eylem olarak sıralanan cümle yapısını çocukların kavrayabilmesine yönelik etkinlik ve oyunların planlanması beklenmektedir. Bu kapsamda çocukların cümlelerdeki hatalı sıralamaları düzeltmeleri ve farklı türde cümleler kurmaları için fırsat yaratılmalıdır. Çocuklara bir bağlam içerisinde aşağıdaki örnek cümlelerde olduğu gibi farklı türde cümleler söylenir. Çocuklardan önce dinlemeleri istenir. Ardından çocuklara cümle kurabilmeleri için bir görsel gösterilerek bu görselle ilgili neler düşündükleri sorulup hem düz hem de birleşik cümle kurmaları için fırsat verilmelidir. Ayrıca çocuklar, soru cümleleri kurmaya da teşvik edilmelidir. Örneğin "Bana/arkadaşlarına bu resimle/öyküyle ilgili bir soru sorar mısınız?" gibi farklı türde cümleler verilebilir.

Düz Cümle: "Bugün okulda çok eğlendik."

Soru Cümlesi: "Bir bisikletin olsa nereye gitmek isterdin?"

Birleşik Cümle: "Çok mutluyum çünkü bugün kütüphaneye gittik."

☑ **Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir.**

Göstergeler

- Dinlediklerinde geçen yeni sözcükleri ayırt eder.
- Dinlediklerinde geçen yeni sözcüklerin anlamını sorar.
- Öğrendiği sözcükleri anlamına uygun kullanır.
- Zıt/eş anlamlı/eş sesli sözcükleri kullanır.
- Sözcüklerin anlamını benzetme/metaforlar yoluyla açıklar.
- Bağlamdan yola çıkarak bilmediği sözcüklerin anlamını tahmin eder.

Açıklama: Çocukların sözcük dağarcıkları nitelikli çocuk kitaplarını paylaşımlı/etkileşimli okuma yöntemleri ile okuyarak geliştirilebilir. Çocukların yeni olan sözcükleri fark edebilmeleri için hedef sözcükler belirlenerek çocuk dostu terimlerle bu sözcüklerin anlamları paylaşılabilir. Çocuk dostu terimlerle açıklamak, çocukların bilmediği sözcükleri gelişimlerine uygun olarak daha önce bildikleri sözcüklerle ve yaşamlarıyla ilişkilendirerek

anlatmayı ifade etmektedir.

Soru-yanıt tekniği ile çocuklar, yeni öğrendikleri sözcüklerin anlamını sormaları için cesaretlendirilmelidir. Ayrıca bilinmeyenlerin öğretilmesinde ve hatırlanmasında yararlanılan bir teknik olan metaforların kullanılması konusunda çocuklara model olunmalıdır. Örneğin öğretmenin, "Oyuncaklarımız dağ gibi yığıldı, haydi toplayalım," demesi bir metafordur. Çocukların benzetmeler yaparak anlatımlarını zenginleştirmeleri için resimli öykü türündeki kitaplarla birlikte bilmeceler, tekerlemeler ve şiir kitaplarından da yararlanılabilir. Çocuklarla birlikte sözlük çalışmaları, farklı içeriklerde kataloglar, kartlar, dergiler ve gazeteler hazırlanıp yazı merkezine yerleştirilebilir.

☑ **Kazanım 7. Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını yorumlar.**

Göstergeler

- Dinlediklerini/izlediklerini başkalarına açıklar.
- Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara yanıt verir.
- Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.
- Dinlediklerini/izlediklerini yaşamıyla ilişkilendirir.
- Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla sergiler.

Açıklama: Çocuklara anlaşılabilir, kısa fakat ayrıntılı yönergeler sunularak bu yönergeleri gerçekleştirebilmelerine fırsat verilmelidir. Örneğin günlük yaşamda çocukların dinleme becerilerinin gelişimi için, "Şunu getirir misin?" ifadesi yerine, "Pencere önündeki kırmızı çantayı getirir misin?" diyerek daha ayrıntılı bilgi sunmak dilin farklı özelliklerini algılamalarını kolaylaştırır, anlatımlarını zenginleştirir ve çocukların sözel yönergeleri daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Ayrıca her çocuğun dinlediğini/izlediğini farklı yollarla ifade edebileceği göz önünde bulundurulduğunda resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yolları kullanmalarına fırsat verilmelidir. Okuma ve dinleme merkezinde bulunan kitaplardan bazıları seslendirilip kaydedilebilir. Web 2.0 araçları, QR kod ve sesli kitaplar kullanarak süreç zenginleştirilebilir. Seslendirilmiş kitap kayıtları, kitap kapak resimlerinin olduğu zarflar veya kutularda saklanabilir. Bu şekilde çocukların istedikleri öyküyü seçip grupça/bireysel olarak dinlemelerine fırsat verilmiş olur.

☑ **Kazanım 8. Görsel materyalleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.**

Göstergeler

- Görsel materyalleri inceler.
- Görsel materyalleri açıklar.
- Görsel materyalleri birbiriyle/yaşamla ilişkilendirir.
- Görsel materyallerde anlatılanları oluş sırasına göre sıralar.
- Görsel materyallerle ilgili sorulara yanıt verir.
- Görsel materyallerle ilgili sorular sorar.
- Görsel materyallerin içeriğini yorumlar.
- Görsel materyaller aracılığıyla farklı kompozisyonlar oluşturur.

Açıklama: Resimler, haritalar, şemalar, videolar, grafikler, resimli kitaplar, kuklalar, panolar, şekil ve semboller, tablolar, görsel okuma becerisini desteklemek için kullanılacak materyallerdir. Çocukların bu materyaller ile doğa ve olayları anlamlandırılmalarına, zihinlerinde yapılandırmalarına (görsel okuma), duygu, düşünce ve bilgilerini bu görseller aracılığıyla aktarmalarına (görsel sunu) fırsat verilmelidir. Resimlerle liste hazırlama, yemek tariflerinin adımlarını semboller/resimlerle oluşturma, resimli menü hazırlama gibi etkinlikler yapılabilir. Çocuklar görsel materyallerde gördüklerini anlattıktan sonra çocukların çıkarım yapmalarına fırsat veren sorularla süreç zenginleştirilebilir.

☑ **Kazanım 9. Ses bilgisi farkındalığı gösterir.**

Göstergeler

- Cümleyi sözcüklerine ayırır.
- Sözcükleri hecelerine ayırır.
- Sözcüklerin ilk sesini söyler.
- Sözcüklerin son sesini söyler.
- Aynı sesle başlayan sözcükleri eşleştirir.
- Aynı sesle biten sözcükleri eşleştirir.
- Uyaklı sözcükleri eşleştirir.
- Söylenen bir sesle başlayan sözcükler üretir.
- Söylenen bir sözcüğün ilk sesiyle başlayan sözcükler üretir.
- Söylenen bir sözcüğün son sesiyle biten sözcükler üretir.
- Söylenen sözcükle uyaklı sözcükler üretir.

Açıklama: Burada amaçlanan şey, bütün harf seslerini belli bir sırada öğretmek değildir. Bütün harf seslerinin belli bir sırada öğretiminin hedeflenmesi okuma-yazma öğretiminin kapsamındadır. Ses bilgisel farkındalık becerilerinde ses birimleri seslendirmek bu beceri alanının sadece bir bölümüdür. Bu kazanımın göstergelerinde yer alan ses bilgisel farkındalık alt becerileri çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine göre çalışılabilir. Ses bilgisel farkındalık becerileri sadece sesli ya da sessiz harflerin seslerini çıkarabilme becerisiyle sınırlı değildir. Özellikle kitap okuma etkinliklerinde öykülerde geçen sözcüklerin anlamları çocuklarla çalışıldıktan sonra bu sözcüklerle farklı ses bilgisel farkındalık oyunları planlanabilir.

Cümlelerdeki sözcükleri ve sözcüklerdeki heceleri, hareketler (sözcük sayısı kadar alkışlama, zıplama gibi) ya da materyaller yoluyla (sözcük sayısı kadar nesne getirme gibi) ayırmaya yönelik oyunlar planlanabilir. Çocuklar büyük dil birimlerinden (cümleler, sözcükler, heceler) sonra daha küçük dil birimleri olan ses birimleri fark etmeye başlar. Burada amaçlanan şey, bütün harf seslerini belli bir sırada öğretmek değildir. Bütün harf seslerinin belli bir sırada öğretiminin hedeflenmesi okuma-yazma öğretiminin kapsamındadır. Ses bilgisel farkındalık becerilerinde ses birimleri seslendirmek bu beceri alanının sadece bir bölümüdür. Bu kazanımın göstergelerinde yer alan ses bilgisel farkındalık alt becerileri çocukların hazır bulunuşluk düzeylerine göre çalışılabilir. Ses bilgisel farkındalık becerileri sadece sesli ya da sessiz harflerin seslerini çıkarabilme becerisiyle sınırlı değildir. Özellikle kitap okuma etkinliklerinde öykülerde geçen sözcüklerin anlamları çocuklarla çalışıldıktan sonra bu sözcüklerle farklı ses bilgisel farkındalık oyunları planlanabilir. Sesli ve sessiz harflerin seslerini fark etmeye yönelik oyunlar oynanabilir. Buna yönelik etkinlikler, bir öykü kitabından seçilen ve anlamı çocuklarla paylaşılan sözcüklerle yapılabileceği gibi günlük rutin oyunlara da dönüşebilir. Örneğin "Okuduğumuz kitaptan ben size bir sözcük söyleyeceğim, siz de aynı sesle başlayan başka sözcükler bulacaksınız," yönergesiyle oyun başlar ve oyunda lider bir süre yetişkin, bir süre de çocuklar olur. Çocuklar da okunan kitaptan sözcükler söyleyerek oyunu yönlendirebilir. Ses bilgisel farkındalıkla ilgili göstergeleri çocuklarla birlikte çalışırken çocuk kitaplarından, görsellerden, top, mandal, renkli eliş kâğıdı gibi sözcükleri/heceleri bölmeyi ya da saymayı somutlaştıracak materyallerden yararlanılması ve bu sürece hareket unsurunun eklenmesi oldukça önemlidir. Ses bilgisel farkındalık becerilerini desteklemek amacıyla çocuklarla şu uygulamalar yapılabilir:

- Çocuklardan adlarının ilk/son sesini söylemelerini istemek,
- Çocuklara, "poşet-palto-kitap" gibi aynı sesle başlayan iki farklı sesle başlayan bir

- sözcük söyleyip aynı sesle başlayan sözcükleri bulmalarını istemek,
- “Balık-tabak-şeker” gibi son sesleri aynı olan iki sözcük ve farklı olan bir sözcük söyleyip son sesleri aynı olan sözcükleri eşleştirmelerini istemek,
- “Patates-anahtar-domates” gibi uyaklı olan iki sözcük ve uyaklı olmayan bir sözcük söyleyip uyaklı olan sözcükleri eşleştirmelerini istemek,
- Ses birimi söyleyip (örneğin /s/) o sesle başlayan sözcüklere örnek vermelerini istemek,
- Bir sözcük söyleyip (örneğin “salata”) aynı sesle başlayan başka bir sözcük bulmalarını istemek,
- Bir sözcük söyleyip (örneğin “kemer”) o sözcükle uyaklı olan başka bir sözcük üretmelerini istemek gibi.

Ses bilgisel farkındalık etkinliklerinde, ses birimleri doğru bir şekilde seslendirmeye dikkat ederek hem sesli hem de sessiz harflere yer verilebilir. Uyaklı sözcüklerle şiir, bilmece, tekerleme, parmak oyunu ve şarkı sözleri oluşturulabilir.

Kazanım 10. Sözel olarak özgün ürünler oluşturur.

Göstergeler

- Olay örgüsünü/şiiri/öyküyü dinlemeden önce başlık üretir.
- Cümlelerin/olay örgüsünün/öykünün sonucunu tahmin eder.
- Cümle/olay örgüsü/öykü/şiir/bilmece/tekerlemeleri tamamlar.
- Cümle/olay örgüsü/bilmece/şiir/tekerleme ya da özgün bir öykü oluşturur.
- Olay örgüsünü/şiiri/öyküyü dinledikten sonra başlık üretir.

Açıklama: Çocukların ifade edici dil becerilerini desteklemek için okul döneminin başından itibaren birlikte kitap okuma etkinliklerine yer verilmesi önemlidir. Olay örgüsü, şiir ya da öyküye başlamadan önce çocuklara ipuçları verilerek başlık bulmalarını istemek tahmin etme becerilerini geliştirmektedir. Farklı bağlamlar duydukça çocukların sözel/yazılı ürünleri tamamlamaları, sonucu tahmin etmeleri ve sözcük dağarcıkları temelinde özgün öyküler oluşturmaları beklenmektedir. Bu etkinlikler planlanırken öykü, bilmece, şiir ya da tekerleme gibi çocuk edebiyatının farklı ürünlerinden yararlanılması çocukların yaratıcılıklarının desteklenmesi açısından önemlidir. Çocukların sözel ürün oluşturmalarını kolaylaştıracak sanat eserlerinin (resim, heykel gibi), görsellerin, sözcük kartlarının da kullanılması süreci zenginleştirir. Çocukların bir olay örgüsü, şiir ya da öyküye başlık bulması için o metinle ilgili fikir sahibi olması gerekmektedir. Çocukların etkinliklerde sözel ürünler oluşturmalarına fırsat verilerek ses kaydı alınabilir, kendi oluşturdıkları öykü, şiir, tekerleme gibi yazılarını tekrar tekrar dinlemelerine rehberlik edilebilir.

Kazanım 11. Okuma farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- Yazılı materyaller hakkında konuşur.
- Yetişkinden kendisine kitap okumasını ister.
- Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.
- Farklı çocuk edebiyatı ürünlerini ayırt eder.
- Okuma materyallerinin bölümlerini gösterir.
- Okuma materyallerini kullanarak okuyormuş gibi yapar.
- Her çocuk kitabının yazarının, resimleyeninin, yayınevinin olduğunu söyler.
- Adını yazılı bir şekilde gördüğünde tanır.

Açıklama: Okuma farkındalığının oluşması, okuma kültürünün oluşmasına da katkıda

bulunan bir süreçtir. Çocukların yazılı materyallerin özelliklerine ilişkin konuşmaları (Örneğin, “Çok uzun bir yazı”, “Sen okuyunca öyküde komik sözcükler olduğunu duydum.” gibi), yazılı materyalleri fark ettikleri anlamını taşımaktadır. Yetişkinden, kendilerine kitap ya da yazılı bir materyali okuması yönünde istekte bulunmaları için okuma rutinleri oluşturulabilir. Örneğin her gün nitelikli bir çocuk kitabının okunması gibi. Çocukların öykü, yazısız çocuk kitabı, şiir, tekerleme, bilmece gibi farklı çocuk edebiyatı ürünlerini ayırt edebilmesi için süreçte etkinliklere uygun, farklı türde kitaplar yer almalıdır. Çocuklarla bir çocuk kitabı okumaya başlanırken kitabın ön kapağından okumaya başlanmalıdır. Kitabın ön ve arka kapağının, sırtının çocuklara gösterilmesi, işlevlerinin konuşulması önemlidir. Gazete gibi farklı okuma materyallerinin bölümlerinin isimleri (önü, arkası, iç sayfaları) çocuklara gösterilerek söylenebilir. Çocuklar okuma materyallerini tanıyınca yetişkin ve akranlarını da gözlemleyerek “okuyormuş” gibi yapmaya başlar. Buna ilişkin çocuk-çocuk ya da çocuk-yetişkin (Aile de sürece dâhil edilebilir.) etkileşimi kurularak yazılı ürünleri okuma etkinlikleri planlanabilir. Çocuklar, okuma-yazma bilmese de yazılı ürünleri okuyormuş gibi yaparak anlatırlar. Çocukların kendi adlarını tanımalarına yönelik etkinliklerin yapılması oldukça önemlidir. Bu etkinlikler, ses bilgisel farkındalık çalışmalarıyla bütünleştirilebilir. Ayrıca sınıf ortamında çocukların kendilerinin ve arkadaşlarının adlarını yazılı bir şekilde görmeleri harf farkındalığını da destekleyen bir süreçtir.

Kazanım 12. Yazı farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- Çevresindeki yazıları gösterir.
- Yazı ve resmi birbirinden ayırır.
- Yazının işlevini söyler.
- Yazının nereden başladığını gösterir.
- Yazının yönünü gösterir.
- Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.
- Noktalama işaretlerinin işlevini açıklar.
- Büyük ve küçük harfleri ayırt eder.
- Yazının günlük yaşamdaki önemini açıklar.

Açıklama: Çocuklar etkinlikler ve oyunlar aracılığıyla çevrelerinde gördükleri yazıları resimlerden ayırt edebilir ve yazının bir amaç iletmek için kullanıldığını fark edebilirler. Sınıflarda posta kutularının olması, afiş, grafik, görsellerin yazı ve resimle bir arada bulunması, yazının bir amaç iletmek için kullanıldığını anlamalarını sağlamaktadır. Ayrıca farklı kültürlerin yazılarını gösteren görseller, Braille Alfabesi gibi alfabeler sınıfta bulundurulabilir. Çocukların yazılı bir materyal eşliğinde, yazının nereden başladığı, soldan sağa, yukarıdan aşağıya doğru yazıldığını ve bu şekilde okunduğunu fark etmeleri beklenmektedir. Nitelikli çocuk kitaplarının yazar, çizer veya yayınevi isimlerinin okuma yönü gösterilerek okunması, çocukların kitabın içeriğine ilişkin ön bilgilerini artırmakta ve edebiyat ürünlerine emek verilerek oluşturulduğunu anlamalarına destek olmaktadır ayrıca okuma yönünü fark etmelerini de desteklemektedir. Çocuklarla yine yazılı materyaller yoluyla noktalama işaretlerinden sadece nokta, soru işareti ve ünlem işaretinin çalışılması beklenmektedir. Çocuklar, sınıflarında hem resimli hem de yazılı ürünleri (örneğin adları da yazılı olan kavram/sözcük kartları) bir arada gördüklerinde, bildikleri harflere ilişkin farkındalık kazanır. Özellikle kendi adlarında bulunan harfleri daha önce tanırırlar. Bir öykü kitabının kısa metinli bir sayfasında büyük ve küçük harfleri göstermeye çalışmak gibi oyunlar planlanabilir. Alışveriş listeleri oluşturmak, sınıfa getirilen bir menüyü incelemek, kendi kimliklerini tasarlamak, mektup yazmak gibi etkinlikler, yazının günlük hayatımızda

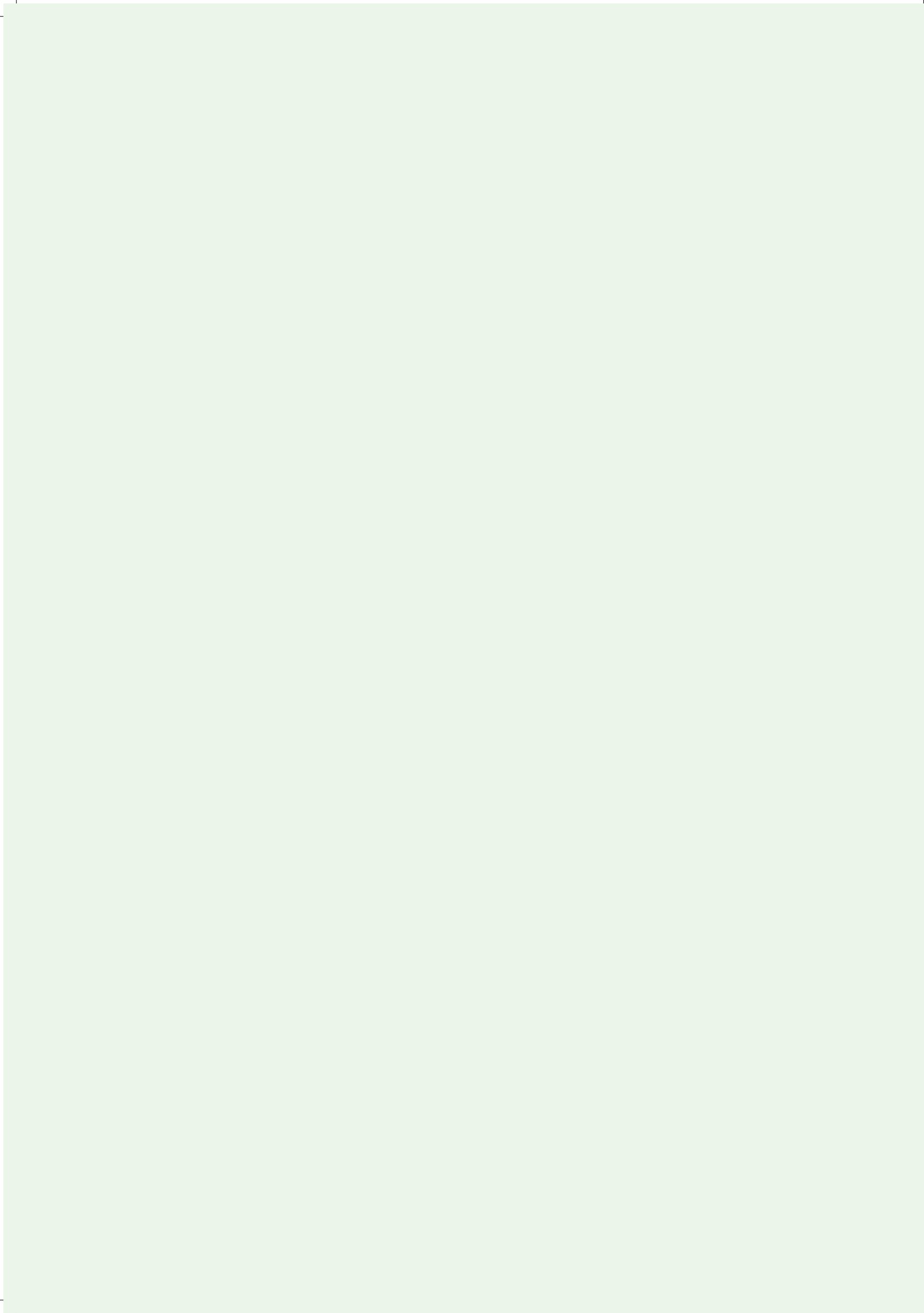
ne kadar önemli bir yeri olduğunu fark etmelerini sağlar.

Kazanım 13. Yazı yazma öncesi becerileri gösterir.

Göstergeler

- Yazı ve çizimin bir arada olduğu ürünler oluşturur.
- Yazı yazmayı taklit eder.
- Yazdığı işaretlerin/karalamaların anlamını açıklar.
- Duygu ve düşüncelerini yetiştikine yazdırır.
- Adını yazar.

Açıklama: Okul öncesi dönemde amaç, çocuklara yazı yazmayı öğretmek değildir. Bu nedenle okul öncesi eğitim programında harflerin yazılış yönlerini öğretme amacı bulunmamaktadır. Yazı ve çizimin bir arada olduğu ürünler oluşturmak, bir arkadaşına ya da okunan bir öykünün kahramanına harf benzeri karalamalar/aşınası olduğu harflerle mektup yazmak, günlük yoklama panosuna okula geldiğine dair bir sembol çizmek, örnek etkinlikler olarak sıralanabilir. Çocuklar yazdıklarının kendilerince bir anlam taşıdığını, akranlarına ya da yetişkinlere anlatırken ifade edebilir. Böylece anlatım becerileri de desteklenmiş olur. Çocukların adlarını tanımaları kadar yazmalarına da destek olunabilir. Adını yazarken harflerin yönünü göstererek yazma ve büyük-küçük harf kullanma gerekliliği gibi yönlendirmeler yapılmamalıdır. Çocuğun zorlanmaması ve aşamalı bir şekilde bireysel farklılıklar da göz önünde bulundurularak adını yazmaya cesaretlendirilmesi önemlidir.

36-72 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN MOTOR GELİŞİM

1. Düz çizgide yürür.
2. Koşar.
3. Çift ayakla yerinde zıplar.
4. Tek ayak üzerinde sıçramayı taklit eder.
5. Çift ayakla öne doğru atlar.
6. Değişik yönlerde yuvarlanır.
7. İki eliyle topu hedefe atar.
8. Topu yere vurup tutar.
9. Duran topa vurur.
10. Topu gövdesi ile yakalar.
11. Tek ayak üzerinde dört-beş saniye durur.
12. Denge tahtasında kısa mesafe yürür.
13. Üç tekerlekli bisiklete biner.
14. Merdivenleri iner-çıkartır.
15. Ortalama on beş-yirmi cm yükseklikten atlar.
16. Parmak ucunda yürür.
17. Salıncakta sallanır.
18. Kaydıraktan kayar.
19. Öne takla atar.
20. Müzik eşliğinde dans eder.
21. Sıvıları bir kaptan başka bir kaba boşaltır.
22. Yumuşak malzemeleri kullanarak değişik şekiller oluşturur.
23. Makasla düz çizgiyi keser.
24. Baskı-yapıştırma işlerini yapar.
25. Daire ve artı çizer.
26. Sekiz küple kule yapar.
27. On iki-yirmi dört parçalı yapbozu yapar.
28. Yoğurma maddesi ile basit şekiller oluşturur.
29. Kalem tutar.
30. Nesneleri ipe dizer.
31. Kâğıt katlar.
32. Boyama yapar.
33. Harf ve rakam benzeri çizimler yapar.
34. Bir nesneyi sabitlemek için iki elini kullanır.

49 - 60 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN MOTOR GELİŞİM

1. Dairesel çizgide yürür.
2. Yön değiştirerek koşar.
3. Ortalama yirmi beş-otuz cm yükseklikten atlar.
4. Engelin üzerinden çift ayak atlar.
5. Tek ayak üzerinde ritmik olarak beş-altı kez sıçrar.
6. Galop hareketi yaparak ilerler.
7. Kayma adımı yaparak ilerler.
8. Topu yerde iki-üç kez sektirir.
9. Küçük topu tek elle atar.
10. Atılan topu elleri ile yakalar.
11. Küçük topu yerden yuvarlar.
12. Koşarak duran topa ayakla vurur.
13. Tek ayak üzerinde altı-yedi saniye durur.
14. Denge tahtasında yürür.
15. Bisikletle köşeleri döner.
16. Basit dans adımları yapar.
17. Hareketli topa tekme atar.
18. Farklı formlarda koşar.
19. Çift ayak ileri sıçrar.
20. Çift ayak geriye doğru sıçrar.
21. Ayak değiştirerek merdiven iner ve çıkar.
22. Topuk ayakucu teması ile ileriye doğru yürür.
23. Seken topu yakalar.
24. Geometrik şekilleri çizer.
25. Bazı harf ve rakamları yazar.
26. Yirmi dört-otuz altı parçalı yapbozu yapar.
27. Makasla basit şekilleri keser.
28. Kalemi koordineli tutar.
29. Yoğurma maddesi ile yeni şekiller oluşturur.
30. Kâğıdı farklı şekillerde katlar.
31. Ev, insan, ağaç gibi çizimler yapar.
32. Yapıştırıcı kullanır.
33. Üç kısımlı insan çizer.

61-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN MOTOR GELİŞİM

1. Koşarak bir engel üzerinden atlar.
2. Ritme uygun seker.
3. Topu tek elle omuz üzerinden atar.
4. Topu tek elle yerden yuvarlar.
5. Nesneleri hedefe atar.
6. Topu yerde beş-altı kez sektirir.
7. İp atlar.
8. Vücudunun farklı bölümlerini kullanarak dengede durur.
9. Tek ayak üzerinde sekiz-dokuz saniye durur.
10. Çeşitli hareketleri müzik ve ritim eşliğinde ardı ardına yapar.
11. Ayak değiştirerek sıçrar.
12. Koşarken yerden nesne alır.
13. Denge tahtasında ileriye ve geriye doğru yürür.
14. Tek elle top tutar.
15. Sopa ile topa vurur.
16. Paten kayar.
17. İki tekerlekli bisiklete biner.
18. Kızak kayar.
19. Barfıkste altı-sekiz saniye asılı kalır.
20. Nesne taşıyarak merdiven iner ve çıkar.
21. Topuk ayakucu teması ile geriye doğru yürür.
22. Yoğurma maddeleri ile kompozisyonlar oluşturur.
23. Dik, yatay, eğik ve eğri çizgiler çizer.
24. Harf ve rakamları yazar.
25. İsmi yazar.
26. Makasla oyarak şekilleri keser.
27. Çekiçle çivi çakar.
28. Otuz altı ve daha fazla parçalı yapbozu yapar.
29. Geçmeli yapı inşa oyuncaklarını kullanarak tasarımlar yapar.
30. Altı kısımlı insan çizer.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SAĞLIK

1. Kendi kendine yemek yer.
2. Düğmesiz ve bağırsız giysileri yardımsız çıkarır.
3. Yardımla giyinir.
4. Giysilerini ön ve arkasını ayırt ederek giyer.
5. Ellerini ve yüzünü yardımla yıkar, kurular.
6. Dişlerini yardımla fırçalar.
7. Saçını yardımla tarar.
8. Tuvalet gereksinimini yardımla karşılar.
9. Kendine ait eşyaları toplar.
10. Burnunu mendille siler.
11. İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.
12. Tehlikeli durumları söyler.
13. Tehlikeli durumlardan uzak durur.
14. Herhangi bir tehlike anında yetişkinlerden yardım ister.
15. Yorulduğu durumlarda dinlendirici bir etkinliğe katılır.
16. Dinlenme ya da uyku için gerekli hazırlığı yapar.
17. Dinlenme ya da uyku için belirlenen saatte yatağına gider.

49-60 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SAĞLIK

1. Saçını tarar.
2. Giysilerini yardımsız çıkarır.
3. Giysilerini yardımsız giyer.
4. Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler, çözer.
5. Giysilerini asar.
6. Alt kısmı takılmış fermuarı yukarı doğru çeker.
7. Ayakkabılarının bağcıklarını yardımla bağlar.
8. Ellerini ve yüzünü yıkar, kurular.
9. Dişlerini fırçalar.
10. Sofra kurallarına uygun davranır.
11. Sofranın hazırlanmasına yardım eder.
12. Yemekle ilgili araç gereçleri doğru kullanır.
13. Yemekten önce ve sonra ellerini yıkar.
14. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.
15. Yiyecek ve içecekleri ayırım yapmadan yer/içer.
16. Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecek ve içecekleri yemekten/içmekten kaçınır.
17. Ev işlerine yardımcı olur.
18. Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.
19. Tuvalet ihtiyacını giderdikten sonra iç çamaşırını ve alt giysisini uygun şekilde giyer.
20. Tuvalete gitmesi gerektiğinde uykusundan uyanır.
21. Boyuna uygun bir askıya ceket/montunu asar.
22. Yemekte kendisine ait bardak, çatal gibi araç gereçleri kullanır.

61-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SAĞLIK

1. Dişlerini yardımsız günde iki defa fırçalar.
2. Elini yüzünü yıkar, kurular.
3. Vücudunu yıkar.
4. Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir.
5. Duruma ve mevsim koşullarına uygun giyeceği seçer.
6. Giysilerini yardımsız çıkarır.
7. Giysilerini yardımsız giyer.
8. Giysilerini doğru şekilde giyer.
9. Giysilerini katlar.
10. Giysilerini asar.
11. Giysilerinin düğme ve çıt çıtlarını açar.
12. Giysilerinin düğmelerini yardımsız ilikler.
13. Ayakkabılarını bağlar.
14. Yemek araç gereçlerini doğru kullanır.
15. Yemek tabaklarını ya da servis tepsisini taşıır.
16. Su, süt, meyve suyu gibi içecekleri dökmeden bardağına doldurur.
17. Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır.
18. İçinde bulunduğu çevreyi temiz tutar.
19. Tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.
20. Sandviç, ekmeğe krem peynir sürme gibi bağımsız yapabileceği yiyecekleri hazırlar.
21. Tuvalet kâğıdı ve su kullanarak yardımsız temizliğini yapma, sifonu çekme gibi tuvalet gereksinimine yönelik işleri yardımsız yapar.
22. Tırnakları uzadığında kesilmesi gerektiğini bilir.
23. Yatağını düzeltir.
24. Toz alma gibi ev işlerinden birini üstlenir.
25. Saçlarını tarar, kurutur.

→ Fiziksel Gelişim ve Sağlık İle İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamalar

KAZANIM, GÖSTERGE VE AÇIKLAMALAR

☑ Kazanım 1. Bedenini fark eder.

Göstergeler

- Bedenini/beden bölümlerini işlevine uygun olarak kullanır.
- Beden bölümlerini farklı amaçlara uygun olarak koordineli kullanır.
- Nesne/varlıklara göre beden pozisyonunu belirler.
- Bedeninin/beden bölümlerinin pozisyonunu açıklar.
- Farklı duruş pozisyonları sergiler.

Açıklama: Beden farkındalığı, vücudun uzayda nerede olduğunu algılama yeteneğidir. Görme, işitme, koku, tat, dokunma, denge, duruş, hareket duyusu (vestibüler) ve vücut pozisyonu duyusu (propriyosepsiyon/iç algı/öz duyum) beden farkındalığı için önemlidir. Başın ve vücudun uzayda nerede olduğu hakkında bilgi veren, hareket ve denge duyusudur. Otururken, ayakta dururken ve yürürken dik durmaya yardımcı olur. Vücut pozisyonu duyusu, beynin ve bedenin farklı bölümlerini birbirine ve ortama kıyasla nerede konumlandığını ve nasıl hareket ettiğini bilmesini sağlayan duyudur. Aynı zamanda örneğin yumurta kırma eylemi gibi bir eylemde ne kadar güç kullanılması gerektiği konusunda da bilgi verir. Hareket ve vücut pozisyonu eğitimi, günlük yaşamda veya spor sırasında yaralanma riskini en aza indirmek isteyen, performansını yeniden inşa etmek veya artırmak isteyen her birey için gereklidir. Hareket ve vücut pozisyonu duyusunu geliştirmek için etkinliklerde geriye doğru, gözler kapalı, rehber eşliğinde gözler kapalı ve hayali bir çizgide, bir tahta üzerinde, dar bir kaldırımda, çıplak ayakla kumda yürüme ve sıvı dolu bardağı taşıyarak yürüme, kırmadan yumurta taşıma ve bir kaba yumurta kırma gibi becerilere yer verilmelidir. Beden farkındalığına yönelik yapılan çalışmalar, çocuğun kendi bedenini tanımasını ve kendini değerli hissetmesini de sağlar.

☑ Kazanım 2. Büyük kaslarını koordineli kullanır.

Göstergeler

- Kol ve bacaklarını eş zamanlı hareket ettirir.
- Farklı yönde/formda/hızda yürür.
- Farklı yönde/formda/hızda koşar.
- Farklı zeminlerde değişik şekillerde yuvarlanır.
- Yönergelere uygun olarak farklı yönlerde uzanır.
- Sürünerek belirli bir mesafede ilerler.
- Belirli bir yüksekliğe tırmanır.
- Tırmandığı yerden iner.
- Kayma adımı yaparak ilerler.
- Galop yaparak ilerler.
- Belirli bir yükseklikten atlar.
- Belirli bir yüksekliğe zıplar.
- Çift ayak uzağa atlar.
- Tek ayak üzerinde sıçrar.
- Tek ayak sıçrayarak belirli mesafede ilerler.
- Bir hareketten diğerine seri bir şekilde geçiş yapar.

Açıklama: Göğüs, sırt, kol, bacak ve tüm vücut kaslarının koordinasyonunun gelişiminde olgunlaşma ve büyüme gibi biyolojik faktörlerin yanı sıra çevresel faktörler ve eğitim de önemli bir yer tutmaktadır. Büyük kasların koordineli kullanımına ilişkin eğitime, günlük eğitim akışında her gün yer verilmelidir. Çocukların göstergelerdeki davranışlarda üst düzeyde yetkinlik sergilemesinden ziyade sürekli yapmaları ve bu becerilerde tutarlı bir ilerleme göstermeleri önemlidir. Ayrıca çocukların ne kadar uzağa atladıkları ya da kayma adımı ile kaç metre ilerlediklerine değil hareketi nasıl yaptıklarına odaklanılmalıdır. Etkinliklerde kullanılacak yönergeler; farklı yönlere, farklı şekillerde (hızlı/yavaş, öne/ileri, arkaya/geriye, sağa, sola, ritmik, parmak ucunda, topukta, geri geri, yan yan gibi) olabilir. Yönergeler doğrultusunda aşağı yukarı, öne arkaya, sağa sola uzanır. Halı, beton, kum, toprak, çamur, çakıl taşı gibi farklı zeminler üzerinde zıplar. Yönerge doğrultusunda aynı yöndeki (sağ kol, sağ bacak) ya da zıt yöndeki (sağ kol, sol bacak) kol ve bacakları aynı ya da farklı yönlere doğru hareket ettirir. Etkinlikler planlanırken “yükseklik” ve “mesafe” gibi nitelendirmelerin belirlenmesinde okul öncesi eğitim programı kitabında yer alan “yaşlara göre gelişimsel özellikler tablosundan” yararlanılmalıdır. Engel üzerinden koşarak atlama gibi bir hareketten diğerine seri geçiş hareketleri de çocukların büyük kas koordinasyonu için önemlidir.

☑ **Kazanım 3. Nesne/araç kullanarak koordineli hareketler yapar.**

Göstergeler

- Atılan nesneleri yakalar.
- Nesneleri belirli bir mesafeden hedefe atar.
- Hareket hâlindeki nesneleri durdurur.
- Farklı büyüklükteki topları zıplatır.
- Park/bahçe oyun araç-gereçlerini kullanır.
- Denge/koordinasyon gerektiren araçları kullanır.

Açıklama: Çocukların nesne/araç kullanarak becerilerinin gelişmesinde raket, top, balon, frizbi, atlama ipi gibi materyaller ve denge tahtası, kaykay, kızak, paten, scooter, bisiklet gibi araçlar kullanılmalıdır. Çocuklar, atılan bir topu ya da nesneyi yakalarken gelişim düzeylerine göre gövde, kol ya da ellerini kullanır. Tenis topu gibi küçük bir top ile omuz üzerinden atış yaparken topun ne kadar uzağa atıldığı ya da hedefi tutturması değil hareket formunun doğru şekilde yapılması önemlidir. Yani topu omuz seviyesinin üstüne almak, topsuz ayağı bir adım öne almak ve topu fırlatırken vücudu hedefe doğru döndürmek anlatılmaktadır. Küçük topu, tek elle yerden yuvarlarken topun hedefi vurup vurmadığı değil hareket formunun doğru şekilde yapılması önemlidir. Yani topu yuvarlarken topsuz ayağın bir adım öne atılması, dizlerin bükülerek vücudun yere yaklaştırılması, topun zıplamadan yerden yuvarlanması anlatılmaktadır. Nesneleri belirli bir mesafeden hedefe atarken atış sırasında ağırlık aktarımı yapmak önemlidir. Çocukların nesne/araç kullanarak koordineli hareketler yapma becerilerinin desteklenmesinde sınıf içi, oyun salonu, park, bahçe oyun araç gereçlerini kullanmalarına fırsat tanınmalıdır.

☑ **Kazanım 4. Büyük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapar.**

Göstergeler

- Nesneleri/eşyaları iter.
- Nesneleri/eşyaları çeker.
- Nesneleri/eşyaları yuvarlar.
- Nesneleri/eşyaları kaldırır.
- Nesneleri/eşyaları taşır.
- Nesneleri/eşyaları indirir.
- Nesneleri/eşyaları döndürür.

Açıklama: Güç, mümkün olan en kısa sürede üst düzeyde çaba sarf etme becerisidir. Fiziksel gelişim ile birlikte güç becerisinde artış olur. Kuvvet ve hızın geliştirilmesi beraberinde güç kazanmayı sağlar. Örneğin çocuklar, büyüdükçe topu daha uzağa atabilmektedir. Büyük kasların araçlı ve araçsız olarak koordineli kullanımına yönelik hareketler; kuvveti, hızı, sonuç olarak da gücü geliştirir. “Büyük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapar” kazanımına ilişkin olarak çocukların gelişimine uygun boyut ve ağırlıktaki nesneler kullanılmalıdır. İtme, çekme ile ilgili göstergelere aynı etkinlikte yer verilmeli ve bu etkinliklerin ardışık olarak yapılması sağlanmalıdır. Farklı özellikteki eşyaları kaldırma, taşıma ve indirme ile ilgili göstergelerin de aynı etkinlikte olmasına özen gösterilmelidir. Kaldırılan nesne/eşyalar, çocukların gelişimine uygun olarak hafiften başlayarak süreç içinde ağırlaşmalıdır. Ayrıca eşyaların taşınabilmesi için yapılacak uygulamalardan biri de yuvarlamadır. Örneğin silindirik şeklindeki nesneler (tekerlek, su bidonu gibi) yuvarlanarak taşınabilir. Bunun yanı sıra halı, kilim gibi eşyalar da yuvarlanarak bir yere yerleştirilebilir. Nesne/eşya kullanılarak yapılan hareketlerde, süreç içinde hız ve mesafenin farklılaşmasına da özen gösterilmelidir. Güç gerektiren hareketleri yapmaya yönelik olan etkinlikler sınıf içi ve dışı ortamlarda oyunlaştırılarak yapılmalıdır. Ayrıca ortamın toparlanması, düzenlenmesi sırasında da çocuklara fırsat ve sorumluluk verilerek gerçek eşyalara yönelik güç gerektiren davranışları yapmaları için fırsatlar yaratılmalıdır.

☑ **Kazanım 5. Denge gerektiren hareketleri yapar.**

Göstergeler

- Belirli bir harekete başlamadan önce dengesini korur.
- Çizgi üzerinde farklı yönde/formda/hızda yürür.
- Denge tahtası üzerinde farklı yönde/formda yürür.
- Kol ve bacaklarından destek alarak dengesini korur.
- Atlarken dengesini korur.
- Güç uygulandığında dengesini korur.
- Hareket hâlindeyken nesne alarak hareketini sürdürür.
- Nesneyi bırakarak hareketini sürdürür.
- Tek ayak üzerinde belirli bir süre durur.
- Eşli olarak denge hareketleri yapar.

Açıklama: Denge, hareket/dinlenme anında yer çekimine karşı bireyin durumunu koruyabilmesidir. Bir yükseklikten aşağı atarken, zıplarken ya da uzun atlama yaparken önemli olan çocuğun çift ayak sıçraması ve yere çift ayak ile konmasıdır. Ağırlığını bir noktadan diğerine aktarmak, vücut ağırlığının bir noktadan diğer noktaya aktarımıdır. Topu atarken öne adım atarak ağırlığı öne alma ya da engeller arasından koşarken yön değiştirmede ağırlığı bir ayaktan diğerine aktarma, ağırlığı bir noktadan diğerine aktarmaya örnek olabilir. Çocukların gelişimine uygun olarak zemin üzerinde belirginleştirilmiş farklı çizgiler (tebeşir, kurdele veya renkli bant ile yere çizilmiş düz bir çizgi ya da zigzag çizgi gibi) üzerinde yürüme, kütük gibi farklı yükseklikteki platformlarda yürüme, farklı hayvanların yürüyüşlerini taklit etme gibi etkinliklerde yürüme ve koşma becerileri sergilenebilir. Yürürken kolların hareketi ile bacak hareketleri birbirine zıtyönde olacak şekildedir. Yani hangi bacak önde ise o yöndeki kol geridedir. Yer değiştirmeyi gerektiren hareketler daha fazla denge kontrolü gerektirir. Çocuğun atlamak için bulunduğu yerin yerden yüksekliği çocuğun gelişimi doğrultusunda ayarlanmalıdır. Ayrıca çocuğun dengesini sarsacak herhangi bir durum ile karşılaşıldığında, kol ve bacaklarından mevcut pozisyonunu korumak için destek alması önemlidir. Çocukların ellerinde bir nesne taşıırken ya da bir nesneyi alıp bırakırken de dengelerini korumaları

gerekmektedir. Çocukların aldıkları, bıraktıkları ya da taşıdıkları nesnelerin ağırlığının taşıyabilecekleri ağırlıkta ya da ebatta olduğundan emin olunmalıdır. Nesne taşıyarak yapılacak hareketlerde dengenin korunabilmesi için farklı alanlarda (kum, çim, çakıl, halı gibi farklı zeminlerde) kapalı ve açık alanlarda çalışmalar gerçekleştirilebilir. Yer değiştirmeyi gerektirmeyen sabit bulunan yerde gerçekleştirilen hareketler de denge kontrolü gerektirir. Çocukların tek ayak üzerinde durabilmesi için herhangi bir yerden destek almadan kendi beden kontrolleri ile hareketi yapmaları beklenir. Çocuklar baskın olan ayaklarının üzerinde diğer ayaklarını kaldırarak dengede durmaya çalışırlar. Etkinliklerde baskın olmayan diğer ayak üzerinde de denemeler yapılmalıdır. Tek başına yapılan ve denge kontrolü gerektiren hareketler için çocuğun dikkati, koordinasyonu, esnekliği ve gücü önemlidir.

☑ **Kazanım 6. Küçük kaslarını kullanarak koordineli hareketler yapar.**

Göstergeler

- Nesneleri toplar.
- Nesneleri kaptan kaba boşaltır.
- Nesneleri farklı şekillerde dizer.
- Nesneleri değişik şekillerde katlar/rulo yapar.
- Ellerini/parmaklarını/ayaklarını eş zamanlı ve koordineli hareket ettirir.

Açıklama: Küçük kasların koordineli kullanımında bilek, el-avuç içi ve parmakların hareketinde uyum beklenmektedir. Küçük kasların koordineli kullanımı için nesneleri toplamak, boşaltmak, dizmek, katlamak gerekmektedir. Bu hareketler için farklı formların uygulanması önemlidir. Nesneleri avuçlayarak, üç parmağını (baş-ışaret ve orta) veya iki parmağını (baş ve işaret) kullanarak bir araya getirme etkinliklerine yer verilmelidir. Nesneleri doldurma-boşaltma becerisine yönelik olarak da önce katı, daha sonra sıvı maddelerle çalışmalar yapılmalıdır. Etkinliklerde kullanılmak üzere seçilecek kapların başlangıçta ağızları geniş olmalıdır ve çocuklar bu beceride ustalaştıkça daha dar ağızlı kaplar kullanılmalıdır. Nesnelerin üst üste, yan yana, iç içe gibi farklı şekillerde dizilimi de küçük kas koordinasyonu gerektirir. Farklı büyüklük, yapı ve şekilde nesnelerle farklı dizilimler yapan çocuklarda sadece küçük kas koordinasyonu gelişmez, aynı zamanda çocuklar, bilişsel gelişim açısından nesneler hakkında farklı bilgiler edinme olanağı bulurlar ve özellikle nesnelerin konumlandırılmalarına ilişkin alternatif durumlar geliştirebilme fırsatı yaratılmış olur. Küçük kasları koordineli olarak kullanmaya yönelik yapılan etkinlikler, el/parmak/ayakların eş zamanlı ve koordineli hareket etmesini de destekler. Ellerini masaya, ayaklarını yere vurma, el ve ayakların eş zamanlı hareketine örnek olabilir. Ayrıca aynı anda ayaklarını yere vururken parmakları ile cımbız hareketi yaparak aldığı boncukları kâsenin içine atma gibi hareketler de el, ayak ve parmakların eş zamanlı ve koordineli olarak hareket etmesi için yaptırılmalıdır.

☑ **Kazanım 7. Küçük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapar.**

Göstergeler

- Nesneleri kopartır.
- Nesneleri yırtar.
- Nesneleri sıkar.
- Nesneleri gerer.
- Nesneleri takar.
- Nesneleri çıkarır.
- Nesneleri açar.

- Nesneleri kapatır.
- Nesneleri eğer/büker.
- Nesneleri döndürür.
- Nesneleri elleri/parmakları ile iter.
- Nesneleri elleri/parmakları ile çeker.
- Materyallere elleri/parmakları ile şekil verir.

Açıklama: Nesneleri farklı formlara sokmak için küçük kasların kullanımı ve bileğin, ellerin, parmakların, avuç içinin ve eklemlerin eş güdümlü çalışması gerekmektedir. Nesneleri kopartmak, yırtmak, germek, çıkarmak, açıp-kapatmak, itmek-çekmek, eğmek/bükme, döndürmek, çevirmek, çevirerek açmak-kapatmak ve onlara şekil vermek amacıyla farklı nesneler, materyaller kullanılarak çeşitli etkinlikler planlanmalıdır. Örneğin nesneleri sıkma becerisi için bir sünger ıslatılıp boş bir kaba güç kullanarak sıkılan süngerin suyu çıkarılabilir ve su seviyesindeki değişim gözlenebilir. Ya da limon sıkılabilir ve limon suyu ile limonata yapılabilir. Nesneleri açma kapama, çevirerek ve bastırarak olabilir. Nesneleri çevirerek açma ve kapatma hareketi için de pet şişe, kavanoz kapağı açma, kapama hareketleri yaptırılabilir. Farklı boyut ve özellikteki geçmeli yapı inşa oyuncakları ve benzeri oyuncakların parçalarını takip çıkararak takma, çıkarma hareketleri yaptırılabilir. Küçük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketlerle ilgili becerilerde nesne seçimleri önemlidir. Örneğin bir kâğıdı yırtmak ve süt kutusunu yırtmak aynı değildir. Dolayısıyla nesnelerin seçimi çocukların gelişimsel hazırbulunuşluk düzeyine göre olmalıdır.

☑ **Kazanım 8. Araç gereç kullanarak manipülatif hareketler yapar.**

Göstergeler

- Farklı nesnelerle kule yapar.
- Nesneleri ipe, çubuğa dizer.
- Farklı materyaller kullanarak boyama yapar.
- Nesnelere şekil verir.
- Farklı yapıştırıcılar kullanarak materyalleri yapıştırır.
- Farklı nesneleri keser.
- Parmağını kullanarak çizim yapar.
- Kalem tutmak için üç parmağını işlevsel kullanır.
- Nesneleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.
- Bir nesneyi kontrol etmek için başka bir nesne kullanır.

Açıklama: Çocuklar nesneleri ipe dizerken her çeşit ip, renkli hediye paketi şeritleri, kurdeleler; dizilecek nesne olarak da her renk ve boydaki boncuklar, delikli pullar, boş makaralar, düğmeler kullanılmalıdır. Başlangıçta etkinliklerde kalın ip ve iri delikli boncuklar kullanılmasında yarar vardır. Manipülatif hareketler için makas, yapıştırıcı, kalem, boyama malzemeleri de önemli olup bu materyaller nesnelere şekil vermek için kullanılır. Çocukların makası kullanması, başlangıçta tek açıklık kesimler şeklindedir. Daha sonra çocuklar, rastgele kesimler yapar ve bunun için makası ardışık olarak açıp kapatır. Çocuklar, makas kullanma becerisinde ustalaştıkça düz bir çizgi üzerinden kesim yapmaya, ardından da kavisli ve oyarak çıkarabilecekleri nesne resimlerini kesmeye başlarlar. Ayrıca kesme becerisinin kazanımı için makasın yanı sıra bıçak da kullanılmalıdır. Yumuşak kıvamda besinleri ekmeğe sürme, salatalık, muz, köfte gibi çok sert olmayan yiyecekleri kesme çocukların kendilerini besleme konusunda önemli beceriler edinmesine yardımcı olur. Çocukların edinmesi gereken manipülatif becerilerden biri de yapıştırıcı kullanmaktır. Bazı yapıştırıcılar tüp şeklinde sıkmayı,

bazıları da zemin üzerine sürmeyi gerektirir. Yapıştırıcı kadar boyama materyalleri de çocukların yaşamında önemli bir yere sahiptir. Örneğin etkinliklerde fırça ile boyama, parmak boyası, sulu boya, pastel boya, akrilik boya, guaj boya gibi boyalar kullanılabilecek ürünler arasında sayılabilir. Çocuklar resim fırçası, badana fırçası, diş fırçası gibi materyallerin yanı sıra sünger gibi nesnelerle de boyama yapmalıdır. Parmak kullanarak farklı zeminlerde (hava, kum, toprak, buğulu cam gibi) yazma davranışı da yaptırılmalıdır. Ayrıca çocukların kendi isimlerinde geçen ve aşınası oldukları harf veya rakam, şekil gibi sembollerini yazarak deneyimlemelerine fırsat yaratılmalıdır. Tüm bunların yanı sıra en az iki nesne kontrolünü gerektiren becerilerin yoğun dikkat gerektiren beceriler olduğu düşünüldüğünde çocukların, önce ahşap daha sonra ucu küt bir iğne ile geniş dikişler dikmesi ve bunun için çocuğa model olunması gerekmektedir. Çocukların kutuları, blokları, kapakları, pipetleri, bardakları kullanarak bir şehir oluşturmaya fırsat verilmelidir. Bir nesneyi, diğer bir nesnenin kontrollü kullanımı için hareket ettirmek önemli bir manipülatif beceri olup göz-el koordinasyonu gerektirmektedir. Örneğin küçük el maşası ile şeker, fındık, ceviz, ponpon gibi küçük nesneleri bir kaptan diğerine aktarma, çekiç ile çivi çakma, tornavida ile vidayı takma, sıkma/gevşetme gibi. Araç gereç kullanarak gerçekleştirilecek manipülatif becerilerde çocuk, baskın olan elini daha fazla kullanır. Örneğin dolabın altındaki topu baskın eliyle tuttuğu cetvel ile çekip çıkarması gibi. Bu süreçte mutlaka çocuğun el tercihi saygı duyulmalıdır. Ancak çift eli olan çocuklara, çok dikkatli gözlemlendikten sonra daha yetkin olan elini kullanması önerilmelidir.

☑ **Kazanım 9. Özgün çizimler yaparak kompozisyon oluşturur.**

Göstergeler

- Kontrollü karalamalar yapar.
- Farklı materyaller kullanarak çizim yapar.
- Farklı zeminlerde çizim yapar.
- Çeşitli figürler/temel figürler çizer.
- Desen oluşturur.
- Özgün çizimler yapar.
- Belirli çizimlerde kendine özgü imgeler kullanır.
- Figürlerinde ayrıntı kullanır.
- Anlam bütünlüğü olan bir resim çizer.

Açıklama: Sanat, fiziksel ve manipülatif etkinliği içermekte ve yaratıcılık ile estetik becerileri desteklemektedir. Farklı materyallerle (boya kalemleri, sulu boya fırçaları, kömür, tebeşir, yaprak gibi) çizimler yapma daha fazla hassasiyet ve küçük kas becerisi gerektirir. Farklı zeminler (farklı dokularda resim kâğıtları, karton, mukavva, kumaş parçaları, köpük, taş, tahta, toprak, beton, kum, buğulu cam gibi) üzerinde çalışma, problem çözme ve yaratıcılığı harekete geçirme açısından önemlidir. Zaman içinde çocuk kontrolsüz karalamalardan kontrollü karalamalar yapmaya, desenler oluşturmaya, kendi özgün çizimleriyle kompozisyonlar yaratmaya ve böylece resim oluşturmaya doğru bir gelişim sergiler. Bu aşamalı ilerleme yalnızca büyük ve küçük kaslarını değil yaratıcılık ve estetik becerilerinin gelişimini de yansıtır. Çocukların figürlerindeki çeşitlilik ile birlikte, belirli çizimlerde sürekli kendine özgü imgeler kullandığı (örneğin üçgen çam ağaçları, gülen yüzlü güneş, üçgen çatılı ev gibi) da görülebilir. Bu belirgin imgeler, daha sonra ayrıntılı çizimler ile zenginleşerek özgün çizimlere dönüşür. Düşünce, olgu ve deneyimleri bir kompozisyon içerisinde sanata dönüştürmek pek çok düşünme becerisi, neyin temsil edileceği ve bunun nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin karar vermeyi gerektirmektedir. Örneğin çocuk kaplumbağa yapmak için, "Kil mi, yün

mü, yoksa kâğıt mı kullanmalıyım?" diye düşünür. Sanat, odaklanma/dikkat, başlanılan işe devam etme ve sonuna kadar sürdürme becerilerini geliştirdiği için destekleyici ortamlara gereksinim duyar. Çocuklar, sanat ürünleri, sanatsal/estetik ölçütler (çizgi, renk, şekil, doku, hacim, örüntü, uzay, denge ve tasarım/kompozisyon) dikkate alınarak desteklenmeli ve değerlendirilmelidir. Çocukların yaptığı tüm çizimlerin ve oluşturdukları kompozisyonların özgün ve değerli olduğu unutulmamalıdır. Örneğin; müzede bir vazo, halı, kilim gibi farklı kültürlere yönelik eserlerin üzerindeki resimlere, şekillere, renklere dikkat çekilerek çocukların kendi özgün çizimlerini oluşturmalarına destek olunmalıdır. Bu tür çalışmalar kültürel değerlere yönelik algıyı da artırır.

☑ **Kazanım 10. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.**

Göstergeler

- Bedenini kullanarak ritim çalışması yapar.
- Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.
- Vurmalı çalgıları kullanarak ritim çalışması yapar.
- Müziğin temposuna, ritmine ve melodisine uygun dans eder.
- Materyal kullanarak dans eder.
- Eşli ya da grup halinde dans eder.

Açıklama: Müzik, büyüme ve gelişimin önemli ve doğal bir parçasıdır. Müzikte başarılı deneyimler edinmek (şarkılarda yaratıcı ifadeler kullanmak, ritmik hareketler yapmak ve dinleme deneyimleri edinmek gibi), çocuğun, yalnızca motor gelişimini değil sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini de destekler. Ritim çalışmalarında bedenini kullanmak; ellerini birbirine, dizlerine, göğsüne, kollarına vurarak, parmak şaklatarak, ayaklarını yere vurarak ritme uydurmak gibi beden perküsyonu çalışmalarına yer verilmelidir. Ayrıca parmak, el, kol ya da beden ile ritme uygun çizgi takip etme çalışmaları (müzikogram) gibi çalışmalar da yapılmalıdır. Vurmalı çalgılar; davul, tef, ritim çubuğu, marakas, kastanyet, agogo gibi çalgılardır. Yer değiştirme hareketleri kapsamında gerçekleştirilecek basit dans hareketleri, bireysel, eşli veya grup olarak ritim ve müzik eşliğinde yapılmalıdır. Bu hareketler çocukların yaratıcılıklarını kullanabilecekleri, tül, şerit kumaş/grapon kâğıdı, kurdele, şal, kaşkol, balon ve çember gibi materyallerin kullanımı ile de çeşitlendirilmelidir.

☑ **Kazanım 11. Bedenini kullanarak yaratıcı hareketler yapar.**

Göstergeler

- Nesne/durum/olayı hareketleri ile taklit eder.
- Verilen bir yönergeye/göreve uygun farklı hareket formları üretir.
- Farklı hareket formlarını ardışık olarak/aynı anda sergiler.
- Eşli olarak özgün hareket formları oluşturur.
- Nesneleri farklı şekillerde kullanarak hareket doğaçlamaları yapar.
- Bedenini rahatlatmak için farklı hareket formları kullanır.

Açıklama: Yaratıcı hareketler, çocuğun nesne/durum/olayı hareketleri ile taklit etmesi, yapılandırılmamış bir problemi çözmesi, bir fikrin açıklanması ya da bir durumun vücut yoluyla ifade edilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Verilen bir yönerge ya da görevde alternatif hareket formlarının yaratılması (kaygan bir zeminde yürüme, kaydırdan kayma, kanat açıp uçma, rüzgâra karşı yürüme, kanguru zıplama gibi) hareket formlarının ardışık olarak sergilenmesi, farklı hareket formlarının aynı anda sergilenmesi (kolları iki yana açarken dizlerini bükme, çömelme gibi) için ortam yaratılması önemlidir. Çocuğun

kendi başına oluşturduğu hareket formları yanında eşli çalışmalarda da özgün hareket formları yaratmasına fırsat sunulması gerekmektedir. Örneğin bir kumaş parçasını hareket ettirme, sırt sırta farklı yönde, formda hareket etme, omuz omuza dans etme gibi çocukların birlikte eşli olarak sergileyebilecekleri hareket formları üretilebilir. Hareket formları, nesnelerin farklı şekillerde kullanılabilmesi doğaçlama fırsatları ile de zenginleştirilebilir. Örneğin patlamış top, sönen balon, eriyen buz, büyük bir dal parçasını taşımaya çalışan karınca, yüksek topuklu ayakkabı ile yürümeye çalışan insan, ağır koli taşıyan insan, dar bir yerden geçme gibi durumlar hareketlerle doğaçlanabilir. Çocukların gergin olmaları ve karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelememeleri duygu durumlarını olumsuz yönde etkileyebilir. Çocukların dikkatlerini bedenlerine yoğunlaştırmaları ve bedenlerinin farkına varmaları hem zihinsel hem de fiziksel olarak rahatlamalarını sağlar, sorumluluk alabilmek için güç ve enerji elde etmelerini kolaylaştırır. Örneğin üzgün olduklarında, bir hareketi/iş/görevi yapmakta zorlandıklarında, yorgun olduklarında, çok enerjik olduklarında çocuklarla birlikte bedeni rahatlatmaya yönelik hareket formları üretilebilir. Bu gibi çalışmalar, farklı durumlarda bedeni rahatlatmaya yönelik yeni ve özgün yanıtlar üreterek doğallık ve orijinalliği destekler. Çocukların bedenlerini kullanarak yaratıcı hareketler yapmalarına yönelik çalışmaların açık alanda yapılmasına özen gösterilmelidir.

☑ **Kazanım 12. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular.**

Göstergeler

- Elini/yüzünü yıkar.
- Dişini fırçalar.
- Saçını tarar.
- Burnunu temizler.
- Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.
- Beden temizliğiyle ilgili araç gereçleri kullanır.

Açıklama: Çocukların; yemeklerden önce ve sonra, dış mekândan iç mekâna girince, tuvalet öncesi ve sonrası ellerin yıkanması, yemekten sonra dişlerin fırçalanması, uyku saatinden sonra saçların taranması, burnun temizlenmesi ile tuvalet gereksinimi sürecinde tuvalet kâğıdının kullanılması, sifonun çekilmesi gibi davranışları kazanması hedeflenmektedir. Yüz yıkama davranışının ise özellikle sabah uyandıktan sonra ve akşam yatmadan önce kazandırılması gerekli olup aile iş birliği ile desteklenmelidir. Çocuğun diş fırçalama davranışını kazanmasında model olma ve iş birliği içinde olmak önemlidir. Yüz yıkama, diş fırçalama gibi alışkanlıkların yanında çocuğun her gün saçını taraması için de aileye bilgilendirme yapılmalıdır. Ancak okul ortamında çocukların dişlerini fırçalayabilmeleri için uygun ortam yok ise diş fırçalama davranışlarına yönelik uygulama zorunluluğu olmamalı, aile iş birliği ile diş fırçalamanın önemine ilişkin etkinlikler ile çalışmalar yapılabilir. Çocuklara üç yaş itibarıyla burnunu sümkürerek temizleme davranışı öğretilir. Uygun temizlik davranışları çerçevesinde tuvalet gereksinimleri kazandırılmalıdır. Çocuklara, beden temizliği için gerekli araç gereçleri (sabun, şampuan, tarak, diş fırçası, havlu, mendil, peçete, tuvalet kâğıdı gibi) ile enerji ve doğal kaynakları (su, elektrik gibi) kullanabilmeleri için hem evde hem de okulda gerekli olanak sunulmalıdır. El yüz yıkama, diş fırçalama, burun temizleme, tuvalet gereksinimleri, banyo, duş, tırnak kesimi gibi temel yaşam becerilerinin düzenli yapılabilmesi için aşamalı olarak çocuklara anlatılması önemlidir. Bunun için aşamalı anlatım sağlayan resimli kartlardan yararlanılabilir. Ayrıca çocuğun oyun ve sanat gibi etkinlikler ile kahvaltı, yemek gibi günlük rutin öncesi/sonrası temizlenmeye gereksinim duyup duymadığını kontrol etmesi için aynaya bakması, çevresindekilerden bilgi

alması gibi fırsatlar sunulmalıdır. Böylece çocuğun kendi bedeninin sorumluluğunu üstlenmesi, bedenine yönelik farkındalık kazanması ve özen göstermesi için olanak sunulmuş olacaktır.

☑ **Kazanım 13. Yemek süreçlerinde sorumluluk alır.**

Göstergeler

- Yemek hazırlama sürecinde temizlik kurallarına uyar.
- Yemek için gerekli malzemeleri söyler.
- Yemek için gerekli malzemeleri hazırlar.
- Yemeği aşamalarına uygun olarak hazırlar.
- Yemek masasını hazırlar.
- Yemek servisi yapar.
- Yemek masasını toplar.

Açıklama: Yiyeceklerin ayıklanması/yıkınması ve temizlenmesi öncesinde en az yirmi saniye süreyle sabun ile ellerin yıkanması, bazı yiyeceklerin önceden soğuk duru suda bekletilmesi, yiyeceklerin hafif ovularak yıkanması konusunda çocuklara model olunmalıdır. Yiyecekleri ayıklamaları/yıkamaları ve temizledikleri yiyecekleri ayrı bir yere yerleştirmeleri ile ilgili becerilerin geliştirilmesi hem sağlıkları ve günlük yaşam becerileri hem de diğer gelişim alanları açısından önemlidir. Örneğin bezelye, maydanoz gibi yiyeceklerin ayıklanması farklılık gösterdiği için çocuğun günlük yaşam becerilerinin yanı sıra motor gelişimi de bu sayede desteklenmektedir. Yemek ve yemek masası hazırlamaya yardım etmeleri için çocuklara fırsat verilmelidir. Mümkünse okul mutfağında ve sınıfta salata yapma, sandviç hazırlama, tost yapma, kurabiye yapma gibi yemek yapmaya yönelik fırsatlar sunulmalı; bu yiyeceklerin malzemelerini ayıklayarak, yıkayarak, keserek hazırlamaları konusunda rehberlik edilmelidir. Yiyecek hazırlıkları için gerekli tüm güvenlik önlemlerinin alındığından da emin olmak gerekir. Kullanılacak materyaller mutlaka çocuklara tanıtılmalı. Güvenli tutuş ve güvenli kullanım konusunda çocuklara model olunmalı ve anlatılmalıdır. Çocuklara keskin olmayan bıçaklar sunulmalı ve muz gibi yumuşak yiyecekleri kesmelerine fırsat verilmelidir. Keskin olan bıçakları vb. yetişkinlerin kullanabileceği çocuklara hatırlatılmalıdır. Ancak okulda uygun ortam olmadığında çocukların bu davranışlarına yönelik deneyimleri aile iş birliği ile desteklenmelidir. Çocuklar yemek masasının hazırlanması (çatal, bıçak, peçete yerleştirilmesi gibi), servis yapılması ve ardından yemek masasının toplanması konusunda desteklenmelidir. Yemek masasının toplanmasında arta kalan yiyeceklerin toplanarak diğer canlıların beslenmesi için ayrılması, aynı zamanda çocukların diğer canlılara duyarlılık kazanması açısından da gereklidir.

☑ **Kazanım 14. Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar.**

Göstergeler

- Eşyaları temiz kullanır.
- Kullandığı eşyayı yerine kaldırır.
- Eşyaları katlar.
- Eşyaları asar.
- Eşyaları düzenler.
- Eşyaları özenli kullanır.
- Çevre temizliğiyle ilgili araç ve gereçleri kullanır.

Açıklama: Çocukların yaşam alanlarında gerekli düzenlemeleri yapmaları hem sağlıklı olmaları hem de sorumluluk bilinci kazanmaları açısından oldukça değerlidir. Çocukların

eşyaları, evi, okulu, parkı, kenti, doğayı temiz tutması önemlidir. Çocukların yaşam alanlarını düzenleme becerileri kazanabilmeleri için etkinlikler planlanmalı, eğitim ortamları düzenlenmelidir. Bu becerilerin kazanılması için en önemli nokta bunların günlük rutinelere dönüştürülmesidir. Çocuklara evde ve okulda temizlik/düzen/toplanma için gerekli araç ve gereçleri (toz bezi, süpürge gibi) kullanmaları için uygun fırsatlar verilmelidir. Çocukların, evde/okulda oyuncaklarını toplamaları ve yerlerine yerleştirmeleri, gerektiğinde yetişkin rehberliğinde oyuncaklarını temizlemeleri, giysilerini katlamaları/katlamaya çalışmaları, katladıkları/katlamaya çalıştıkları eşyaları yerlerine yerleştirmeleri, ayakkabılarını yerine yerleştirmeleri, çiçekleri sulamaları, çöpleri çöpe atmaları, toz bezi kullanarak masaları silmeleri, bulaşıkları makineye yerleştirmeleri, elektrik süpürgesi kullanmaları gibi davranışların kazandırılması günlük rutinlerde sürekliliğin kazandırılması açısından değerlidir. Kısacası çocuklara, eşyaları özenli kullanmaları konusunda gözlem fırsatı verilmeli ve iyi bir model olunmalıdır. Ayrıca çocukların, öğrenme sürecinde oluşan temizlik ve düzen ile ilgili değişiklikleri fark etmeleri, düzen ve temizliğin sağlanmasında kendilerinin sorumluluk almaları sağlanmalıdır.

☑ **Kazanım 15. Giyinme ile ilgili işleri yapar.**

Göstergeler

- Giysilerini çıkarır.
- Giysilerini giyer.
- Giysilerini hava durumuna göre seçer.
- Giysilerinin tamamlayıcı aksesuarlarını kullanır.

Açıklama: Giyinme, hem soyunma hem de giyinme sürecini ifade etmektedir. Giysilerini çıkarma ve giyinme eylemlerinde; cırt cırt açma/kapama, çitçit açma/kapama, fermuar açma/kapama, kemer tokası çıkarma/kapatma, düğme açma/ilikleme, ayakkabı çıkarma/giyme, ayakkabı bağcıklarını çözme/bağlama gibi beceriler basitten zora ilkesi doğrultusunda ele alınmaktadır. Bu çalışmalarda çocuğun, cırt cırtlı bant, çitçit, fermuar, kemer tokası, düğme ve bağcık gibi giysilerin tamamlayıcı aksesuarlarını kullanması basitten zora doğru olmalıdır. Bu becerilerin kazandırılmasında kullanılacak materyallerin tür ve boyutlarının, yaş ve gelişim özelliklerine göre seçilmesine özen gösterilmelidir. Örneğin cırt cırt bandını açma/kapama için ayakkabı cırt cırtı, çitçit açma/kapama için dosya ya da çanta çitçiti, fermuar açma/kapama için kalem kutusu, hırkanın fermuarı, kemer tokası açma/kapama için çanta tokası, düğme açma/ilikleme için ise büyük düğmeler (manto düğmesi gibi) ile çalışmaya başlanmalıdır. Ayakkabı bağcığı çözme ve bağlama çalışması için ise ayakkabı kullanılmaksızın ayakkabı bağcıkları ve kurdele gibi materyaller kullanılmalıdır. Çocukların, bulundukları ortama ve hava durumuna göre giysi, ayakkabı seçimine yönelik farkındalıklarını geliştirici planlamalar yapılmalıdır. Bu becerilerin geliştirilmesi için okul ortamlarında yapılabilecek planlamaların yanı sıra evde de sürekliliğin sağlanması gerekmektedir.

☑ **Kazanım 16. Yeterli ve dengeli beslenir.**

Göstergeler

- Besinleri yeterli miktarda yer/içer.
- Açlığını/susadığını söyler.
- Öğün zamanlarında beslenmeye özen gösterir.
- Yeni tatları dener.
- Sağlıklı besinleri yemeye/içmeye özen gösterir.
- Beslenme sırasında uygun araç gereçleri kullanır.

Açıklama: Çocuklara sunulan besinlerin yeterli ve dengeli olmasına, kendi başlarına yemek yiyebilmelerine, acıktıklarını/susadıklarını ifade etmelerine ve öğünlerinde sunulan besinleri yeterli ve dengeli bir şekilde tüketmelerine dikkat edilmelidir. Sunulan besinlerin arasında çocukların bireysel, duygusal özellikleri ve sağlıkları ile ilgili durumlar göz önünde bulundurularak farklı tatların olmasına özen gösterilmelidir. Farklı tatların sunumunda çocuklar ile birlikte farklı besinler kullanılarak farklı menüler hazırlanabilir. Bu uygulama, dengeli ve sağlıklı beslenme alışkanlığının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çocuklar yeme tercihleri konusunda zorlanmamalı, gerektiğinde var olan yemekler arasından seçim yapmalarına fırsat verilmelidir. Çocukların tercih etmediği yiyecekler, çok küçük, tadımlık parçalar şeklinde çocuğun tabağına konulabilir. Ayrıca tatların sunumlarında beslenme kültürünün bilinmesi, beslenme davranışının kazandırılması açısından önemlidir. Çocuğun beslenme araç gereçlerini (çatal, bıçak gibi) uygun bir şekilde kullanması desteklenmelidir. Ancak çocuğun elleri ile yemek yemeyi tercih etme davranışı eleştirilmemelidir, uygun zamanlarda buna izin verilmelidir. Beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasında çocuklara ödül, övgü ve ceza vermekten kaçınılmalıdır. Örneğin çocuğa, "Yemeğini bitirdiğin zaman oyun oynayabilirsin," diyerek temel gereksinim olan beslenme alışkanlığını kazanmasını "oyun" ya da "ödül" ile özdeşleştirmemesine dikkat edilmelidir. Beslenmenin yeterli olup olmadığı, çocuğun yaşına uygun fiziksel ve psikososyal gelişim özelliklerine göre değerlendirilmelidir. Çocukların yemek rutinlerini oluşturmaları, kendi kendine yemesi, beslenme ile ilgili araç gereçleri kullanması, sağlıksız besinlerden kaçınması gibi konularda evde de desteğin sürdürülmesi sağlanmalıdır. Ayrıca çocukların tabaklarına yiyebileceği kadar yemek almaları sağlanarak israftan kaçınmalarına yönelik rehberlik yapılmalıdır. Beslenme alışkanlıklarının kazandırılmasında çocukların bireysel olarak alışkanlıkları, beslenme kültürüyle değerlendirilmelidir. Gerektiğinde görgü kuralları hatırlatılmalıdır ve görgü kurallarının kazanımında model olmanın önemi unutulmamalıdır.

☑ **Kazanım 17. Dinlenmeye özen gösterir.**

Göstergeler

- Dinlenmenin önemini açıklar.
- Dinlendirici etkinliklere katılır.
- Kendisini dinlendiren etkinlikleri söyler.
- Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.

Açıklama: Dinlenme ve uyku, çocukların sağlıklı gelişimleri açısından önemlidir. Ancak dinlenme sadece uyku olarak anlaşılmamalıdır. Çocukların farklı şekillerde (uzanmak, müzik dinlemek, kitap okumak/inceleme, rahatlama hareketleri yapmak gibi) dinlenebilecekleri unutulmamalıdır. Çocukların bireysel özellikleri, uyuma ve diğer dinlenme davranışlarını tercih etmede etkilidir. Uyku kalitesinin artırılmasının ise karanlık ortamda, uygun ısıda, rahat giysilerle ve uyku öncesinde aşırı yiyecek içecek tüketilmemesi ile ilişkili olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktalar farklı etkinlikler ile çocuklara sunulmalıdır. Dinlenme zamanlarında çocukların sessizce müzik dinleyebilecekleri, kitap okuyabilecekleri/inceleabilecekleri, resim yapabilecekleri, rahatlama hareketleri yapabilecekleri ortamlar ve seçenekler sunulmalıdır.

☑ **Kazanım 18. Kendini riskli durumlardan korur.**

Göstergeler

- Riskli olan durumları söyler.
- Temel güvenlik kurallarını söyler.
- Oyun için güvenli alanları ayırt eder.
- Acil durumlar ile ilgili telefon numarasını söyler.

- Herhangi bir risk durumunda yardım ister.
- Riskli olan durumlardan/kişilerden/alışkanlıklardan uzak durur.
- Riskli durumlar için gerekli olan araç ve gereçleri güvenli kullanır.

Açıklama: Gereksinim duyulan güvenlik kuralları, öğrenme ortamlarında ele alınmalıdır. Evde de çocukların güvenlik kuralları ile ilgili desteklenmesine yönelik planlamalar yapılmalıdır. Bu kurallar arasında; çocukların arabanın ön koltuğunda oturmamaları, emniyet kemeri takmaları, arabanın camından ve pencereden sarkmamaları, kibrit/çakmak gibi yakıcı araç ve gereçler ile oynamamaları, yanan ocak, soba veya ütü gibi araçlardan uzak durmaları, küçük nesneleri ağızlarına/burunlarına/kulaklarına sokmamaları, tanımadıkları kişilerin yanına gitmemeleri, tanımadığı kişilerden yiyecek/içecek almamaları, trafiğin olduğu sokak/cadde gibi güvensiz alanlarda oyun oynamamaları, ıslak/kaygan zeminlerde koşmamaları gibi davranışlar yer almaktadır. Beslenme araç gereçlerinin (bıçak gibi) dikkatli kullanılması için de düzenlemelerin yapılması önemlidir. Çocukların risk durumlarında neler yapabilecekleri ve yetişkinlerden nasıl yardım isteyebilecekleri konusunda farkındalık kazandırmaya yönelik etkinlikler yapılmalıdır. Yangın ve deprem tatbikatlarının düzenli aralıklarla yapılması farkındalık geliştirmede etkili olur. Çocukların acil durumlarda aranması gereken telefon numarasının 112 olduğunu bilmeleri, anne ve babası gibi yakınlarının iletişim ve adres bilgilerini öğrenmeleri sağlanmalıdır. Bu numaraların sadece gereksinim duyulduğunda aranması gerektiği vurgulanmalıdır.

☑ **Kazanım 19. Bedenini ve kişisel alanını korur.**

Göstergeler

- Bedeniyle ve kişisel alanıyla ilgili güvenlik sınırlarını ayarlar/korur.
- İyi-kötü dokunuşları ayırt eder.
- İstemediği davranışlara/taleplere hayır der.

Açıklama: Çocukların özel bölgelerini bilmeleri ve bu konuda farkındalık kazanmaları, kendilerini korumaları açısından oldukça önemlidir. Çocuklara, özel bölgeleri tanıtılmalıdır. Çocuklara "Vücudumuzda bazı özel bölgeler vardır. Bu bölgeleri tuvalet ve banyoda yardıma ihtiyaç duyduğunuzda anneniz ve babanız görebilir. Ayrıca sağlık kontrolleri ve tedavi sırasında da doktor dokunabilir. Başkaları sizin özel bölgelerinizi görmek isterse 'hayır' demelisiniz ve bu durumu güvendiğiniz bir kişiye anlatmalısınız. Böylece kendimizi korumuş oluruz ve bize dokunmak isteyen kişiye de kuralları anlatırız." gibi bir açıklama yapılabilir. Aynı zamanda çocuklarla "güven duyacağı kişi" kim ya da kimler olabilir konusunda da konuşulmalıdır. Çocuklara "Tanımadığımız kişiler bizim için 'yabancı'dır. Tanımadığımız için onlara iyi ya da kötü diyemeyiz. Çok iyi tanımadığımız için de güvenemeyiz. Tanımadığımız bu kişiler arasında güvenebileceğimiz kişilerde var. Bunları ayırt edebilmeliyiz. Giyim tarzları bize yardımcı olabilir. Örneğin polis, güvenlik görevlisi, itfaiye memuru gibi. Yardıma ihtiyaç duyduğumuzda 'güvenli kişilerden' yardım isteyebiliriz" gibi açıklama yapılabilir. Çocuklarla birlikte "güvenli kişi" listesi oluşturulabilir.

☑ **Kazanım 20. Fiziksel egzersizler/nefes egzersizleri uygular.**

Göstergeler

- Fiziksel egzersizler/nefes egzersizleri yapar.
- Fiziksel egzersizler/nefes egzersizleri yapmanın önemini açıklar.
- Fiziksel egzersizler/nefes egzersizleri için kullanılan araç gereçleri amacına uygun kullanır.
- Fiziksel egzersizleri/nefes egzersizlerini rutin olarak yapar.

Açıklama: Fiziksel egzersiz, enerji kullanarak vücudun hareket ettirilmesidir. Yürüme, koşma, sıçrama, çömelme, kalkma, kol ve bacak hareketleri, baş ve gövde hareketleri fiziksel egzersizlere örnek olarak verilebilir. Nefes egzersizleri, beden ve düşünce

birlikteliğinin yarattığı duygu kontrolüne destek olarak çocukların daha sakin olmalarına yardım eder. Çocuklar ile balon şişirme, suya üfleyerek köpük çıkarma, ayna/cam buğulandırma, verilen sayı kadar nefes alıp verme, bir burun deliğini kapatarak nefes alma ve diğer burun deliğinden verme gibi birçok nefes egzersizleri yapılabilir. Örneğin çocuklara dörde kadar sayarak ve karnını şişirerek derin bir nefes almaları, dörde kadar sayarak nefeslerini tutmaları ve dörde kadar sayarak yavaşça dudaklarını büzerek, nefeslerini vermeleri öğretilir. Bu çalışma arka-arkaya üç-dört defadan fazla yapılmamalıdır. Bu egzersizler gün içinde farklı zamanlarda, iki üç kez tekrarlanabilir. Çocukların diyafram nefesini öğrenmesi için sırt üstü yatış pozisyonunda karnına koyulan bir oyuncak yukarı kaldıracak şekilde nefes almalarının sağlanması, buna yönelik kısa öykülerin anlatılması önerilir. Özellikle gevşeme hareketlerinde doğru nefes alıp verme konusunda çocuklar desteklenmelidir. Çocuklara, fiziksel egzersizler/nefes egzersizleri için kullanılan araç gereçleri (top, minder, blok, nefes ve denge aletleri gibi) amacına uygun kullanmaları için deneyimler sunulmalıdır. Bu araç gereçler kullanılarak kas germe ve gevşetme etkinlikleri planlanmalıdır. Herhangi bir araç kullanmadan da kas germe ve gevşetme ile ilgili etkinliklerin yapılabileceği de göz önünde bulundurulmalıdır. Örneğin çocuklara kas germe egzersizi için, "Şimdi pişmemiş, dik duran bir çubuk makarna olun," ve kas gevşetme egzersizi için de, "Şimdi haşlanmış bir çubuk makarna olun," yönergeleri verilebilir. Fiziksel egzersizlerin/nefes egzersizlerinin büyüme ve gelişim için önemi ve egzersiz yapmanın kişiye sağladığı yararlar konusunda aileler de bilgilendirilmelidir.

☑ **Kazanım 21. İlk yardım için gerekli önlemleri alır.**

Göstergeler

- İlk yardım çantasında neler olduğunu söyler.
- İlk yardım çantasında bulunan araç gereçlerin işlevini açıklar.
- İlk yardım çantasında bulunan araç gereçleri işlevine uygun kullanır.
- İlk yardım gerektiren durumları açıklar.
- İlk yardım gerektiren durumlarda yardım ister.
- Basit ilk yardım uygulamaları yapar.

Açıklama: Çocukların, kaza/yaralanma durumlarına ilişkin ilk yardım durumları ve kaza/yaralanma durumlarına ilişkin ilk yardım dolabında/çantasında bulunan araç gereçlerin işlevini bilmeleri gerekmektedir. Okullar güvenli olsa da zaman zaman çocuğun koşarken düşmesi gibi yaralanmalar olabilmektedir. Küçük kanama durumlarına rastlanabilmektedir. Yaralanmalarda yara kirli ise bol su ile yıkama, kanamalarda temiz el, parmak ile kanayan yere basınç uygulama, doku travmalarında (düşme, burkulma, çarpma gibi) soğuk uygulama, açık yaralarda yara bandı kullanma gibi basit ilk yardım uygulamalarına etkinliklerde yer verilmelidir. Bunun yanı sıra elektrik çarpmasından korunma, burun kanaması, yanık, bayılma, böcek ısırması gibi durumlarda yapılabilecek ilk yardım uygulamalarına da etkinliklerde yer verilebilir. Ailelere yönelik ilk yardım eğitimleri düzenlenerek ilk yardım konusunda çocukların evde de desteklenmesiyle süreklilik sağlanabilir.

☑ **Kazanım 22. Sağlıklı olmak için gerekli önlemleri alır.**

Göstergeler

- Sağlıklı olmak için yapılması gerekenlerin önemini açıklar.
- Sağlığı etkileyen bireysel riskleri söyler.
- Sağlığı etkileyen çevresel riskleri söyler.
- Hastalığı önlemeye yönelik davranışları sergiler.

- Hastalık durumunda görülen belirtileri söyler.
- Hastalığın iyileşme sürecinde temizlik, tedavi için gerekli olan kurallara uyar.
- Sağlığın önemli bir değer olduğunu söyler.

Açıklama: Sağlıklı olmak beden, ruhen, sosyal olarak tam bir iyilik hâli ile gerçekleşmektedir. Bunun için uygun bir çevre, temizlik, dinlenme, beslenme gibi alışkanlıklar önemlidir. Aynı zamanda beslenme, dinlenme, fiziksel/nefes egzersizleri gibi davranışların erken yaşlardan itibaren kazanılmasının önemi büyüktür. Bunların yanında hastalığı önlemeye yönelik davranışların da kazandırılması gerekmektedir. Örneğin öksürürken ve hapşırırken ağzı ve burnu peçete ya da kol ile kapatma, güneş ışınlarından korunma, kirli su içmeme, soğuk algınlığı veya grip için soğuktan korunma, ortam havasının temizliğini sağlama bu davranışlar arasındadır. Bu dönemde nezle, grip, boğaz iltihabı, göz yangısı, kulak iltihabı gibi üst solunum yolu iltihapları, idrar yolu iltihapları ve ishale sık rastlanmaktadır. Üst solunum yolu iltihapları belirtileri arasında burun akıntısı, ateş, boğaz ve kulak ağrıları; idrar yolu iltihapları belirtileri arasında da idrar yaparken yanma ve ağlama, kusma, genel olarak da iştah ve hareketlilikte azalma yer almaktadır. Enfeksiyonları önleme yolları arasında sağlıklı beslenme, dinlenme, hastalıklardan korunmaya yönelik önlemler ve düzenli sağlık kontrolleri sayılabilir. Hem hastalık belirtileri hem de hastalıkları önleme yolları konusunda çocuklarda farkındalık yaratmak önemlidir. Sık rastlanan çocuk hastalıkları (suçiçeği gibi) ile bunlardan korunma yolları ve iyileşme süreci ile ilgili farkındalık geliştirmeye yönelik etkinliklere ve aile eğitimi/katılımı çalışmalarına sıklıkla yer verilmelidir. Sağlık, yaşamdaki en önemli değerdir. Bireyin ve toplumun bu değeri bilmesi ve buna uygun davranış geliştirmesi, kendisi ve diğer varlıkların yaşam kalitesini artırır. Erken yıllarda çocuğun sağlıklı yaşamına özen göstermek ve bilişsel olarak da bu algı ile gelişmesini sağlamak potansiyel gelişime ulaşmada elzemdir. Sağlıklı yaşamın önemi, korunması, geliştirilmesi ve tedavi aşamalarının gerekliliğine temel yaşam becerileri olarak yer verilmelidir.

☑ **Kazanım 23. Afetlere ilişkin uygun davranışları sergiler.**

Göstergeler

- Afetlerin neler olduğunu söyler.
- Afetlerin nedenlerini söyler.
- Afetlere karşı alınabilecek önlemleri söyler.
- Afetlerden korunmaya yönelik hazırlıkları yapar.
- Afet sırasında/sonrasında uygun davranışları sergiler.

Açıklama: Çocukların afet durumlarında doğru karar verebilmelerini destekleyecek ve afet riskini azaltacak davranışları edinebilecekleri öğrenme ortamlarının yaratılması önemlidir. Afet durumunun en az hasarla atlatılabilmesi için verilen bilgiler yararlı olacaktır. Etkinliklerde çocukların yaşadığı çevrede karşılaşma olasılığı bulunan doğa kaynaklı afetlere (deprem, sel, toprak kayması, yangın gibi) ve insan kaynaklı afetlere (yangın, kimyasal atıklar gibi) öncelik verilebilir. Farklı ortamlarda habersiz deprem, yangın, sel gibi afet tatbikatları düzenlenebilir (örneğin bahçede oyun zamanında, yemek saatinde, sınıf içinde gibi). Farklı zaman ve ortamlarda yapılan tatbikatlar, çocukların afet sırasında ne yapmaları gerektiği konusunda fikir yürütmelerini ve karar verme süreçlerini destekleyecektir. Bunun yanı sıra afet eğitimi tatbikatlarla sınırlı kalmamalıdır. Afet ve acil durum çantası hazırlığının yapılması, tehlike avı, yaşam alanlarındaki afet ve acil durum toplanma alanlarının tanıtılması, acil çıkışların tanıtılması gibi etkinlikler afet riskini azaltmayı destekleyecektir. Afetler sırasında yardım eden Kızılay ve Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) gibi kuruluşlar tanıtılmalıdır, mümkün ise bu kuruluşlarla toplumsal katılımı artırmaya yönelik etkinlikler düzenlenebilir. Konu ile ilgili olarak okul dışı öğrenme etkinlikleri yapılabilir.

36-72 Aylık Çocukların Gelişim Özellikleri

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM

1. Kendisi ile ilgili sorulara yanıt verir.
2. Temel fiziksel özelliklerini betimler.
3. Grup oyunlarına katılmaya başlar.
4. Kendine ait nesneleri paylaşır.
5. Sıraya girer.
6. Sırasını bekler.
7. Nezaket sözcüklerini kullanır.
8. Gerekli durumlarda izin ister/izin alır.
9. Temel duygularını ifade eder.
10. Sorulduğunda tercihlerini/hoşlandığı/hoşlanmadığı şeyleri söyler.
11. Kendi tercihlerini yapar.
12. Başkalarının duygusal ifadelerini fark eder.
13. Yetişkin rehberliğinde kurallara uyar.
14. Basit sorumlulukları yerine getirir.
15. Kendisi hakkında olumlu ifadeler kullanır.
16. Yeni öğrendiklerini sergilemekten keyif alır.
17. Yetişkin desteği ile düşüncelerini paylaşır.
18. Akranını teselli etmeye çalışır.
19. Yetişkin desteğiyle başka çocuklarla etkileşime girer ve sürdürür.
20. Yetişkin desteğiyle prososyal davranışlar gösterir.
21. İkili grup oyunları oynar.
22. Oyun sırasında akranları ile konuşarak iletişim kurar.
23. Akranları ile arasındaki çatışmaları yetişkin yardımı ile çözer.
24. Kendi istek/gereksinimlerini belirtir.
25. Duygularını düzenlemede yetişkin desteğine ihtiyaç duyar.

49-60 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM

1. Öz bilinç duygularını jest/mimik ve davranışlarla ifade eder.
2. Çeşitli bireysel özelliklerini, ilgilerini ve beğenilerini söyler.
3. Kendi özelliklerinin ve ilgi alanlarının başkasının özelliklerine benzer ve farklı yönlerini belirtir.
4. Oyun/etkinlikte arkadaş tercihi yapar.
5. Oynayacakları oyuna akranları ile birlikte karar verir.
6. Başkalarının duygu durumlarına uygun tepkiler verir.
7. Yetişkin/akran liderliğine uyum gösterir.
8. Bir arkadaşıyla oyun teması dışında karşılıklı sohbet eder.
9. Yetişkin desteği ile gerektiğinde akranına yardım eder.
10. Sıklıkla başka çocuklarla iş birliği içinde oynar.
11. Bir sorunu olduğu zaman yardım ister.
12. Başladığı işi sürdürme çabası gösterir.
13. Sosyal problemlerini çözme konusunda çaba gösterir.
14. Katılmak istediği etkinliği kendi başına seçer.
15. Gerektiği durumlarda bağımsız davranır.
16. Duygularını düzenlerken kendisine, başkasına veya bir eşyaya zarar vermeyecek şekilde farklı stratejiler kullanmaya başlar.
17. Kendisinin ve başkasının istek/gereksinimlerini belirtir.
18. Kendisinin ve başkasının hakları olduğunu söyler.
19. Kendisinin ve başkasının haklarını savunur.

61-72 AYLIK ÇOCUKLAR İÇİN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM

1. Temel ve bazı öz bilinç duygularını sözlü olarak ifade eder.
2. Evinin adresini söyler.
3. Ebeveyninin telefon numarasını söyler.
4. Başkalarının duygularını açıklar.
5. Görsel materyallerdeki temel duyguları tanıır/isimlendirir.
6. Kendini özgün yollarla ifade eder.
7. Kurallara uyar.
8. Gerektiğinde kuralları başkasına açıklar.
9. Düşüncelerini başkasıyla paylaşır.
10. Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
11. Görevleri başardığında/problem çözdüğünde memnuniyet duyduğunu gösterir.
12. Kendine güven duyar.
13. Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
14. Yeni tanıştığı bireylerle kolay iletişim kurar.
15. Amaçları doğrultusunda davranır.
16. Duygularını kontrol eder.
17. Gerektiğinde başkalarıyla empati yapar.
18. Akranları ile arasındaki çatışmaları bağımsız olarak çözer.
19. Gerektiği durumlarda liderliği üstlenir.
20. Oyunlarda akranının fikir ve önerilerine uyar.
21. Olumsuz akran baskısına karşı koyar.
22. Akran ilişkilerini geliştirmek için ne yapması gerektiğini açıklar.

→ Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler İle İlgili Kazanım, Gösterge ve Açıklamalar

KAZANIM, GÖSTERGE VE AÇIKLAMALAR

☑ **Kazanım 1. Kendisinin/yakın çevresindeki bireylerin özelliklerini tanıtır.**

Göstergeler

- Kendisinin fiziksel/kişisel özelliklerini söyler.
- Aile üyelerinin/yakın çevresindeki bireylerin fiziksel/kişisel özelliklerini betimler.
- Kişisel seçimlerinin farkına varır.
- Farklı grupların değerli bir üyesi olduğunu belirtir.
- Kişisel özelliklerini/seçimlerini başkalarıyla karşılaştırır.

Açıklama: Benlik algısı, çocukların kendilerine ilişkin değerlendirmeleri ve başkalarının onlar hakkındaki görüşlerinin yansımalarından oluşmaktadır. Bu amaçla çocukların adı, soyadı ve yaşı gibi kimlik bilgilerini; cinsiyeti, ten rengi, saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini; ilgileri, tercihleri ve yetenekleri gibi duyuşsal özelliklerini ifade etmeleri için fırsatlar yaratılmalıdır. Bunun yanında çocuklara aile bireylerine ait fiziksel/duyuşsal özellikler ile yakın çevrelerindeki bireylerin isimlerini, mesleklerini ve kişisel özelliklerini söylemeleri için fırsatlar sunulmalıdır. Akranlarıyla benzer ve farklı özellik, tercih, yetenek, ilgi alanları, gereksinim, düşünce ve duygularını ifade etmeleri teşvik edilmelidirler. Örneğin, "Benim gözlerim kahverengi, onun gözleri mavi.", "Ben ...'yı seviyorum, o ise ...'yı seviyor.", "Benim en sevdiğim oyun ... ama onun en sevdiği oyun ... dır." gibi. Çocukların kendilerini ifade ederken mizahı kullanmaları da desteklenmelidir. Çocukların kendilerinin biricik ve benzersiz olduklarının farkına varmaları ve aile, akraba, akran grubu, sınıf, okul ve ülkesinin değerli bir üyesi olduklarını hissetmeleri, bunu sadece sözel olarak değil, davranışları ile de göstermeleri için bulundukları her sosyal ortamda fırsatlar oluşturulmalıdır.

☑ **Kazanım 2. Duygularını ifade eder.**

Göstergeler

- Duygularını sözel olarak ifade eder.
- Duygularını farklı yollarla ifade eder.
- Duygularının değişebileceğini fark eder.
- Duyguları ve davranışları arasındaki ilişkiyi açıklar.
- Duygularının nedenlerini açıklar.
- Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla göstermeye gayret eder.

Açıklama: Duyguları tanımak ve uygun şekilde ifade etmek yaşamın her döneminde ve her ortamda başarılı ve mutlu olmak için önemlidir. Çocuklar duygularını adlandırırken ayrıca bazı duygularının geçici olduğu, bazı duygularının ise fikirler/bilgiler/deneyimler yaşadıkça değişebileceği belirtilmelidir. Örneğin daha önce sevmediği bir yemeği daha sonra sevebileceği, kendini mutsuz hissederken alacağı güzel bir haber ile mutlu olabileceği belirtilebilir. Çocukların, temel duygulardan başlayarak öz bilinç duyguları dâhil tüm duygularının farkına varmaları için öğretmenin yargılamadan ve ayıplamadan duygulara dikkat çekmesi önemlidir. Sevgi, mutluluk, güven, heyecan, korku, şaşkınlık, üzüntü, kızgınlık ve öğrenme temel duygular arasında yer alırken, gurur, utanma, hayal kırıklığı ve yalnızlık duygular öz bilinç duyguları arasında sayılabilir. Çocukların bazı

duygularını adlandırmakta zorluk yaşamalarının doğal bir tepki olduğu vurgulanmalıdır. Bu duyguların hepsinin doğal olduğu ifade edilmeli ve çocukların duygularını bastırmak yerine bunların farkına varmaları ve olumsuz duygularını çevrelerine zarar vermeyecek şekilde göstermeleri desteklenmelidir. Öğretmenin gerek kendi duygularını gerekse sınıftaki çocukların duygularını zengin bir söz dağarcığı kullanarak adlandırması, çocuklara olumlu model olması açısından gereklidir. Öğretmen, çocukların olumlu/ olumsuz tüm duygularını uygun jest ve mimikler, davranışlar, çizim veya sözlü olarak ifade etmelerine fırsat yaratacak pandomim, kuklalar, duygu kartları, yaratıcı drama uygulamaları, nefes egzersizleri, duygularla ilgili kitap okuma ve bilinçli farkındalık alıştırmaları gibi etkinlikler planlamalıdır.

☑ **Kazanım 3. Kendine güvenir.**

Göstergeler

- Bilgilerini/becerilerini/başarılarını/hayallerini paylaşır.
- Sınırlılıklarını/zorlandığı durumları ifade eder.
- Uygun düzeyde risk almaya isteklidir.
- Grup önünde kendini ifade eder.
- Başkalarından farklı olan görüşlerini söyler.
- Gerektiğinde bağımsız davranır.
- Gerektiğinde liderliği üstlenir.

Açıklama: Çocukların kendi görüş veya kararlarını serbestçe belirtmesine fırsat verilmelidir. Çocukların kendilerini doğru tanımlarını, grup önünde rahat davranmalarını ve gerektiğinde liderliği üstlenmelerini destekleyen etkinlikler düzenlenmelidir. Çocukların bilgi/becerilerini sergileyebilecekleri, bu becerileri arkadaşlarıyla paylaşabilecekleri fırsatlar oluşturulmalıdır. Çocukların sahip olduğu becerileri sergilemelerini teşvik etmek için ("Arkadaşıma'yı nasıl yaptığını göster/anlat." yönergelerini içeren) etkinlikler yapılmalıdır. Çocuklar, gelişim düzeylerine uygun olarak risk almaya istekli olduklarını gösteren farklı davranışlar (daha önce aşına olmadıkları farklı bir etkinliğe katılmak, yeni şeyler denemek, farklı malzeme ve materyalleri kullanmak, daha önce yapamadıkları bir şeyi tekrar denemek istemek gibi) sergilerler. Bunun için gün boyunca çocuklara güven içinde uygun düzeyde risk alabilecekleri fırsatlar yaratılmalıdır. Çocukların yeteneklerini/yapabildiklerini bilmenin yanı sıra zayıflıklarını/sınırlılıklarını da bilmeleri onların kendilerini daha iyi tanımlarını sağlar. Çocuğun kendine ulaşılabilir hedefler koyması ve bunun için çaba göstermesi sağlanmalıdır. Bazı durumlarda çocuğun "Ben bunu yapamam" diyebilmesi de önemlidir. Böylece sınırlarının farkına varması ve kendini daha iyi tanımasının yanı sıra gerektiğinde yardım isteme ve riskli durumlara karşı tedbir alması da kolaylaşacaktır. Çocukların yapabilecekleri şeylerle yapamayacakları şeyleri (Örneğin, "Yatağımın yerini tek başına değiştiremem ancak yatağımı toplayabilirim.") beraber ele almaları sağlanmalıdır. Öğretmen de bir yetişkin olarak yapabileceği ve yapamayacağı şeyler olduğunu söylemeli, çaba gösterdiğinde başarıya ulaştığını örneklerle anlatmalıdır. Böylece çocukların özdeşim kurduğu öğretmenlerinden başarı ve başarısızlığı duymaları sağlanmalıdır.

☑ **Kazanım 4. Bir işi/görevi başarmak için kararlılık gösterir.**

Göstergeler

- Verilen işi/görevi başarabileceğini söyler.
- Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.

- Kendiliğinden bir işe başlamaya istekli olduğunu gösterir.
- Bir iş/görev sırasında yönlendirme olmadan bilgilerini/becerilerini kullanır.
- Yaptığı işe kendini verir.
- Görevini sürdürmekten keyif alır.
- Başladığı işi sürdürmek için sebat gösterir.
- Başarmak için sebat gösterir.
- İşini/görevini tamamladığında kendisiyle gurur duyduğunu ifade eder.

Açıklama: Çocuklara yaşlarına ve gelişim özelliklerine uygun iş/görevler verilmelidir. Verilen iş/görevler, çocukların motivasyonunu olumsuz yönde etkilememeli, umutsuzluk yaratmayacak kadar da gelişim düzeyine uygun olmalıdır. Örneğin çocuklar, sırayla o günkü hava durumu grafiğini işaretlemeli, varsa sınıfın bitki/evcil hayvanlarının bakımında görev almalı, sınıf yoklamasının alınmasında öğretmene yardımcı olmalıdır. Çocukların herhangi bir yetişkin müdahalesi olmaksızın kendiliğinden bir hedef belirleyip işe başlamaları, kararlı bir biçimde hedefe ulaşmak için sebat göstermeleri takdir edilmelidir. İş bitirmeleri için de gerekli ortam düzenlenmeli ve çocuklara yeterince zaman tanınmalıdır. Çocuklar, kendine uygun ortam ve materyal sağlandığı ve yüreklendirici davranışlarla karşılaştığı ve kararlı olduğu sürece bir işi sürdürme ve tamamlama çabası gösterirler. Çocukların bir işi/görevi tamamlamasında/başarılı olmalarında sebat etmelerinin önemli olduğu açıklanmalıdır. Çocukların zorlukların üstesinden gelerek, sabır göstererek, sebat ederek başarılı olacakları ve bir işi/görevi tamamlayabilecekleri belirtilmelidir.

☑ **Kazanım 5. Duygularını/davranışlarını yönetmek için baş etme stratejileri kullanır.**

Göstergeler

- İsteklerini/gereksinimlerini söyler.
- Gerektiğinde isteklerini erteler.
- Ortamlar/etkinlikler arasındaki geçişlere uyum sağlar.
- Davranışlarında esneklik gösterir.
- Koşula/duruma uygun şekilde tepkilerini kontrol eder.
- Duygusal bakımdan zorlayıcı durumlara baş etmek için yapılması gerekenleri söyler.
- Duygusal bakımdan zorlayıcı durumlarda yapıcı davranmaya özen gösterir.

Açıklama: Çocukların isteklerini ve gereksinimlerini sözlü olarak ifade etmeleri, sıralarını ve zamanlarını bekleyerek öz düzenleme yapmaları desteklenmelidir. Evden okula geçiş, açık alan etkinliklerinden sonra sınıfa geçiş, oyun zamanından sonra sınıfı toplayıp etkinlik zamanına geçiş gibi farklı ortam ve etkinliklere geçişlerde önceden haber vererek, geçişin yaklaştığını hatırlatarak ve gerekirse görsel-işitsel uyarıcılar (kum saati, görsel zamanlayıcı, alarm gibi) kullanarak çocukların geçişlere uyum sağlamalarına yardımcı olunmalıdır. Çocukların istedikleri bir şey gerçekleşmediğinde alternatif bulmalarına yardımcı olunması, çocuğun davranışlarında esneklik göstermesine yardımcı olur. Ayrıca çocukların öfke, telaş, üzüntü, kaygı, korku gibi yoğun veya olumsuz duygularını yönetmek için olumlu baş etme stratejileri kullanmaları önerilmeli ve desteklenmelidir. Bazı çocuklar, kil veya oyun hamuru ile oynamak, stres topu sıkma, yerinde zıplama veya kâğıt yırtma gibi etkinliklere yönlendirildiğinde duygularıyla daha rahat baş edebilir. Diğerleri ise derin nefes alıp verme, içinden sayma veya resim çizme gibi etkinlikler aracılığıyla duygularını yönetmeyi tercih edebilirler. Çocukları gözlemleyerek en uygun baş etme stratejilerini bulmalarına yardımcı olunmalı ve zorlandıkları durumlarda bu stratejileri kullanmaları için onlara rehberlik edilmelidir.

☑ **Kazanım 6. Bireysel farklılıklara değer verir.**

Göstergeler

- Kendisinin farklı özelliklerini ifade eder.
- Başkalarının farklı özelliklerini betimler.
- Başkalarıyla benzer ve farklı özelliklerine örnekler verir.
- Başkalarının özelliklerini takdir eder.
- Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.

Açıklama: Çocukların, hem kendilerine ait farklı özellikleri keşfetmeleri hem de toplumdaki diğer bireylerin özelliklerinin farkına vararak bu farklılıkları zenginlik olarak kabul ve takdir etmeleri için uygun etkinlikler düzenlenmelidir. Çocukların, güvenli bir şekilde cinsiyeti, fiziksel özellikleri, ilgileri, tercihleri, özel gereksinim durumu, aile yapısı, bildiği diller, milliyeti, ırkı, ülkesi ve dini gibi başkalarıyla benzer ve farklı olan özelliklerini ifade etmelerini desteklemek için kitap okunmalı, oyunlar oynanmalı, drama uygulamaları yapılmalıdır. Farklılıklar hakkında çocuklarla açık ve olumlu ifadelerle konuşarak onların da duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir. Kendilerinden farklı olan çocuklara/bireylere onların bu farklı özellik/özelliklerinden dolayı saygı gösterilmesi, değer verilmesi ve bulundukları yere ait olduklarını hissetmelerinin önemli olduğu vurgulanmalıdır. Böylece çocukların farklı bakış açıları ile konuları anlamaları ve daha iyi öğrenmeleri sağlanacaktır. Çocukların sahip oldukları farklı özellikleri ifade etmelerine fırsatlar sağlayacak etkinlikler planlanmalıdır. "Konuşmayı çok severim ama biriyle yeni tanıştığımda ilk başta biraz çekinirim.", "Genelde sakın bir kişiyim ama biri elimdeki oyuncuğu sormadan aldığımda çok sinirlenirim," gibi ifadeler, çocukların farklı özelliklerini ifade etmelerine örnektir. Çocukların, başkalarının sahip olduğu yetenekleri, becerileri ve nitelikleri gibi özelliklerini fark edip takdir etmesi, başkasında gördükleri olumlu niteliğe dair içtenlikle iltifat etmeleri için fırsatlar yaratılmalıdır. Bu konuda öğretmenin olumlu model olması ve çocuklarda fark ettikleri olumlu özellikleri takdir edip iltifat etmesi önemlidir.

☑ **Kazanım 7. Farklı kültürel özellikleri irdeler.**

Göstergeler

- Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri tanıtır.
- Farklı kültürel özelliklere ve uygulamalara dair sorular sorar.
- Farklı ülkelere özgü kültürel özellikleri söyler.
- Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırır.
- Farklı kültürel miras ve varlıkları koruma etkinliklerine katılır.

Açıklama: Farklı kültürel özellikleri tanıtmaya, çocukların kendi ülkesinin kültürünün ve ülkesindeki kültürel çeşitliliğin tanıtılmasıyla başlanır. Bu aşamada, İstiklâl Marşı ve Türk Bayrağı başta olmak üzere Türk kültürüne ait tüm özelliklerin (gelenek-göreneklerimiz, ressamlarımız, düşünürlerimiz, bilim insanlarımız, sanatçılarımız, tarihi yapılarımız, yemeklerimiz, edebi, sanatla ilgili ve mimari eserlerimiz gibi) etkinliklerde kapsamlı bir şekilde yer alması sağlanmalıdır. Ardından farklı kültürlerin tanıtımı ile devam edilir. Örneğin çocuklara, her ülkenin bir bayrakla temsil edildiği anlatılır ve kendi ülkelerinin bayrağı tanıtılır. Çeşitli etkinliklerde çocukların kendi ülkelerinin ve farklı ülkelerin kültürüne ait farklı diller, mimari yapılar, bayramlar, yemek, giysi, müzik, oyuncak, geleneksel oyun ve danslar, para gibi özellikleri ele alınabilir. Başka ülkelerde yaşayanların kültürleri hakkında konuşulması, yöresel şarkıların dinlenmesi, farklı kültürleri yansıtan çocuk kitaplarının okunması ve oyuncakların farklı kültürleri yansıtacak şekilde seçilmesi önemlidir. Kültürel çeşitliliğe, farklı kültürel özelliklere ve uygulamalara dair merak uyandırıcı etkinlikler

planlanmalıdır. Çocukların farklı kültürleri anlamalarını desteklemek amacıyla aileler ile iş birliği yapılmasına dikkat edilmelidir. Farklı ülke ve kültürlerde yaşayan insanlar hakkında yapılacak sohbetlerde farklılıklara saygı duymanın önemi vurgulanmalıdır. Kültürel miras ve varlıklara dair ilgiyi artıracak müzelere, ören yerlerine, kervansaraylara ve tarihi camiiilere (Adana Arkeoloji Müzesi, Anavarza Ören Yeri, Hattuşa Antik Kenti, Ayasofya Camii, Mahperi Hatun Kervansarayı gibi) alan gezileri düzenleyerek kültürel mirasın korunmasına yönelik uyarı levhası, poster/afiş hazırlama gibi etkinliklere çocukların aktif katılımları sağlanmalıdır.

☑ **Kazanım 8. Toplumsal yaşamdaki farklılıklarla ilgili değerlere uygun davranır.**

Göstergeler

- Farklılıkları tanır.
- Farklılıklarla ilgili düşüncelerini paylaşır.
- Farklılıklara müsamaha gösterir.
- Farklılıklara saygı duyar.
- Farklılıklarla ilgili değerleri savunur.
- Farklılıklarla ilgili uygun olmayan eylemleri sorgular.

Açıklama: Çocukların farklılıkları tanımaları ve yaşamın her alanında farklılıklara saygı göstererek farklılıklarla ilgili düşüncelerini olumlu şekilde ifade etmeleri desteklenmelidir. Bu çerçevede çocukların; farklı aile yapısı, gelişimsel özelliği, öğrenme gereksinimi, fiziksel görünümü, giyim tarzı, konuşma şekli/aksanı olan çocuklara veya farklı bakış açıları, düşünceleri, öncelikleri, yaşam tarzları olan insanlara saygı göstermesi ve bu tür farklılıkları "yanlış/kötü" olarak değil, toplumsal zenginlik olarak değerlendirmesi için desteklenmesi ve öğretmenin çocuğa model olması gerekmektedir. Çocukların farklılıklarla ilgili uygun olmayan eylemlerin (alay etme, dışlama, suçlama, küçümseme, ayırım yapma, tehdit etme gibi) farkına varması ve bunları sorgulaması için öğretmenin duyarlılık göstermesi önemlidir. Okuma ve dinleme merkezinde farklılığı içeren kitaplara yer verilmeli, dramatik oyun merkezinde toplumsal farklılığı yansıtacak kıyafetler, şapkalar, aksesuarlar, kuklalar, oyuncak bebekler gibi farklı nesneler bulundurmaya özen gösterilmelidir. Ayrıca insanların yaşamda çeşitli rolleri ve görevleri olduğunu çocukların fark etmesi için farklı toplumsal roller ile ilgili öğrenme süreçleri planlanmalıdır. Toplumsal yaşamdaki farklılıklarla ilgili kitaplar, şiirler, tekerlemeler, filmler, sanat etkinlikleri ve drama yoluyla çocukların farklılıklara saygı göstermesi desteklenmelidir. Ayrıca çocukların farklılıklara uygun olmayan eylemleri fark edip sorgulaması için fırsatlar sunulmalıdır.

☑ **Kazanım 9. Empatik beceriler gösterir.**

Göstergeler

- Başkalarının bakış açılarını/duygularını fark eder.
- Başkalarının bakış açılarını/duygularını farklı yollarla ifade eder.
- Başkalarının bakış açıların/duygularının nedenlerini açıklar.
- Başkalarının duyguları ve davranışları arasındaki ilişkiyi açıklar.
- Kendi bakış açısı/duyguları ile başkalarının bakış açısını/duygularını karşılaştırır.
- Başkalarının bakış açılarını/duygularını anladığına dair geri bildirim verir.

Açıklama: Çocukların dikkati, başkalarının kendilerinden farklı duygusal tepkiler verebileceğine ve bunun doğal olduğuna çekilmelidir. Çocuklar, başkalarının duygularını anladığını jest ve mimiklerle gösterebileceği gibi sözel olarak da ifade edebilirler. Başkalarının duygularını ifade etmeye yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir. Ek olarak çocukların, başkalarının duygularını ve gereksinimlerini dikkate alarak uygun tepki

göstermeleri için uygun şekilde rehberlik edilmesi gerekmektedir. Örneğin çocukların yaptığı işe/göreve ara vererek dikkatlerini gereksinim içindeki arkadaşına vermeleri, onun yanına gitmeleri, başlarından geçen benzer bir olayı arkadaşına anlatmaları için desteklenmeleri gerekebilir. Ayrıca çocukların, ellerindekini gereksinimi olan biriyle paylaşmaları, oynadıkları/sahip oldukları şeyi gereksinimi olan birine vermeleri, ayakta kalan birine kenara kayarak yer açmaları teşvik edilmelidir. Öğretmenlerin, akranları tarafından olumsuz söz ve davranışlara maruz kalan çocukların yaşayabileceği fiziksel ve duygusal sorunlara dikkat çekerek onlara destek olmaları beklenir. Öğretmen, başkalarının bakış açısını ve duygularını anlama ve uygun geri bildirim vermeye yardımcı olacak oyunlar, yaratıcı drama uygulamaları, kuklalar, duygu durumları ile ilgili kartlar ve farklı edebî türlerde kitapları içeren etkinlikler planlayabilir.

☑ **Kazanım 10. Sosyal ilişkiler kurar.**

Göstergeler

- Başkalarıyla etkileşime girmeye isteklidir.
- Başkalarıyla etkileşime girer.
- Başkalarıyla girdiği etkileşimlerini sürdürür.
- Akranlarıyla arkadaşlık kurar.
- Arkadaşlıklarını sürdürür.
- Arkadaşlığın önemini açıklar.

Açıklama: Çocukların, girdikleri etkileşimleri devam ettirip çeşitlendirmeleri gelişimsel bir görev olduğu için sosyal ilişkiler kurmaya yönelik fırsatlar yaratılmalıdır. Örneğin çocukların, akranları ile çeşitli oyunlar üretebileceği, farklı etkinlikler yapabileceği zaman dilimlerinin yaratılması, eğitim ortamının düzenlenmesi ve materyallerin sunulması gerekmektedir. Buna yönelik olarak büyük ve küçük grup oyunları, geleneksel oyunlar, halka oyunları, ip ve top oyunları, masa başı/kutu oyunları planlanabilir. Çocukların, akranları ile arkadaşlık kurmaları ve bu arkadaşlık ilişkilerini sürdürüp ilerletmeleri desteklenmelidir. Çocukların tutarlı olarak oynamayı ve birlikte zaman geçirmeyi tercih ettikleri bir veya daha fazla akranına artan düzeyde bağlılık göstermeleri, onların gereksinimlerini önemsemeleri ve isteklerini dikkate almaları arkadaşlık ilişkilerinin işaretleri arasında sayılabilir. Çocuğun, akranları kadar tanıdığı ve güvenle bağlandığı öğretmen, okul personeli, servis çalışanları gibi yetişkinlerle de gittikçe artan oranda etkileşime girmesi için iletişim başlatma becerileri gerek sınıf içi gerekse de sınıf dışı ortamlarda desteklenmelidir. Çocuğun girdiği etkileşimleri devam ettirip çeşitlendirmesi için fırsatlar yaratılmalı ve çocuğun yeni bir ortama girdiğinde selam vermesi, tanıdığı kişilerin hal ve hatırını sorması, bulunduğu ortamdan ayrılırken uygun sözcüklerle vedalaşması gibi selamlaşma, hatır sorma, uygun şekilde vedalaşma gibi becerileri desteklenmelidir. Çocukların sosyal ilişkiler kurmaları desteklenirken mizaçlarına saygı duyulmalı ve etkileşime girmeleri için zorlanmamalıdır.

☑ **Kazanım 11. Gereksinim duyduğunda yardım ister.**

Göstergeler

- Yardım talep etmeden önce bir görevi bağımsız yapmayı dener.
- Yardıma gereksinim duyduğu durumları belirtir.
- Gereksinim duyduğu desteği tanımlar.
- Destek alabileceği kişileri belirtir.
- İş birliği gerektiren işlerde sunulan yardımı kabul eder.

→ Gerektiğinde yardım talebinde bulunur.

Açıklama: Gereksinim duyduğunda yardım istemek, çocukların kendi gereksinimlerini karşılama becerisi geliştirmeye başladıklarını göstermektedir. Yardım isteyebilmek, çocukların öz farkındalığa sahip olmasını ve destek için kişilere ulaşma becerisini gerektirmektedir. Çocukların yetişkinlerden ve akranlarından yardım istemesinin birçok eğitsel yararı vardır. Çocuklar yardım isteme sürecinde, üstesinden gelmeye çalıştıkları işin/görevin zorluk derecesini, en çok hangi noktada zorlandıklarını, kendi yeterliklerini ve ne kadar yardıma gereksinim duyduklarını değerlendirirler. Çocukların, gereksinim duyduklarında uygun bir şekilde yardım istemeyi öğrenmeleri ve yardım isteyebilecekleri güvenilir kişileri belirlemeleri için de çalışmalar yapılmalıdır. Öğretmenin, bir işi/görevi tamamlama sürecinde zorlandığı yerlerde dış ses kullanarak çocuklardan ve başkalarından yardım istemesi çocuklara model olması açısından önemlidir.

☑ **Kazanım 12. Başkalarına yardım eder.**

Göstergeler

- Başkasının yardıma gereksinim duyduğunu fark eder.
- Başkasının gereksinim duyduğu yardımı tanımlar.
- Talep edilmesini beklemeden yardım etmeyi önerir.
- Yardımlaşmanın önemini açıklar.
- Farklı özellikteki çocuklara yardım eder.
- Yardım etmeyi alışkanlık hâline getirir.

Açıklama: Öz yeterliği pekiştiren yardım etme davranışı, başkalarının gereksinimlerini anlamayı ve bu gereksinimlere duyarlı olmayı gerektirmektedir. Başkalarına yardım etmek, çocukların öğrenme sürecinden daha fazla keyif almalarını sağlamasının yanı sıra onlara sosyal beceri ve empati geliştirme fırsatı sunar. Çocukların toplumsal farklılık kapsamında tüm akranlarının gereksinimlerine duyarlı olmaları ve farklı gruplardan ya da farklı gruplardan gelen tüm akranlarına gerekmesi durumunda yardım etmeleri desteklenmelidir. Böylece yardım etme, çocuklara farklılıklara saygı duymayı öğretir, çocukların farklılıkları kabul etmesini destekler ve çocukların kapsayıcı bir toplumda yaşama becerilerini geliştirir.

☑ **Kazanım 13. Kişiler arası sorunları çözer.**

Göstergeler

- Çatışma durumlarını başkasını suçlamadan betimler.
- Eleştirildiğinde yapıcı davranışlar sergiler.
- Kişiler arası sorunlara alternatif çözümler üretir.
- Çözüme ulaşmak için uzlaşmacı davranır.
- Çatışma yaşadığı kişiyi affeder.
- Çatışma durumlarında gerektiğinde yardım/öneri ister.
- Kişiler arası sorunların çözümünde iş birliği yapar.
- Kişiler arası sorunların çözümünde başkalarına yardımcı olmaya gayret gösterir.

Açıklama: Çatışmalar, hayatın doğal bir parçasıdır. Çatışmalarla baş ederek yapıcı çözümler bulmak çocukların önemli gelişimsel görevlerinden biridir. Çocukların deneyimler, kitaplar, drama etkinlikleri, kuklalar, durum/olay kartları ve oyunlar yoluyla

çatışma durumlarını fark etmeleri ve çatışma durumlarına yapıcı çözümler önermeleri desteklenmelidir. Bunun için öğretmenin rehberliği ve olumlu model olması önemlidir. Çatışma durumunda öğretmen, çatışmayı çözmeleri için önce çocuklara fırsat vermeli ve zaman tanımalıdır. Öğretmen gerektiği durumda, gerektiği ölçüde rehberlik sunarak çocukların çatışma durumlarını mümkün olduğunca nesnel bir şekilde betimlemelerine yardımcı olmalıdır. Çocuklar çatışma durumunu betimlerken suçu başkasına atmadan veya kusuru başkasında bulmadan betimleyecek şekilde desteklenmelidir. Çatışmanın tarafı olan çocukların çatışma durumu ile ilgili diğer çocuğun görüşlerini tahmin etmeleri istenebilir. Ardından çocukların kendi çözüm önerilerini söylemeleri ve başkalarının da çözüm önerilerini dinlemeleri teşvik edilmelidir. Ortak bir çözüme ulaşmaları için çocuklar desteklenmelidir. Ayrıca öğretmen çatışma yaşayan çocukların birbirlerini affetme becerisi göstermelerini desteklemeli ve çocuklarla ilişkilerinde bunu modellemelidir. Çocukların birbirlerini samimi bir şekilde affetmesi ilişkilerinde öfke ve düşmanlık duyguları yerine anlayış duygusu geliştirerek geçmişteki kötü deneyimlerinden ziyade gelecekteki ilişkilerine odaklanarak olumlu bir ilişki geliştirmelerine olanak tanır.

☑ **Kazanım 14. Atatürk'ün ülkemize kazandırdığı çağdaş ve demokratik yaşam anlayışını takdir eder.**

Göstergeler

- Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır.
- Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır.
- Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade eder.
- Atatürk'ün topluma kazandırdığı değerlere ilişkin duygu ve düşüncelerini farklı yollarla ifade eder.

Açıklama: Çocukların, Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat sağlayacak etkinlikler, projeler hazırlanmalı ve çocukların bunlara aktif katılımları sağlanmalıdır. Bu etkinliklerde sorumluluk alarak katılımlarının sağlanması amacıyla yaşlarına uygun eğitim ortamları düzenlenmesine özen gösterilmelidir. Hazırlanacak bu etkinliklerde Atatürk ve Kurtuluş Savaşı mücadelesi ile ilgili filmler izlenebilir, durum/olay kartları kullanılabilir ve Atatürk Evi/müzelere okul dışı öğrenme etkinlikleri planlanarak çocukların Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine fırsat verecek uygulamalar yapılabilir. Etkinliklerde Atatürk'ün topluma kazandırdığı değerlere (demokrasi, bağımsızlık, seçme seçilme hakkı, katılım hakkı gibi) yer verilmelidir.

☑ **Kazanım 15. Farklı ortamlardaki kurallara uyar.**

Göstergeler

- Kuralların ortama göre değişiklik gösterebileceğini söyler.
- Farklı ortamlardaki kurallara örnek verir.
- Kuralların gerekliliğini açıklar.
- Farklı ortamlardaki kuralların belirlenmesine katkıda bulunur.
- Gerektiğinde kuralların değişebileceğini söyler.
- İstekleri/duyguları ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır.
- Toplumsal yaşamda görgü ve nezaket kurallarına uymayı alışkanlık hâline getirir.

Açıklama: Çocuklara, kuralların belirlenmesinde sorumluluk verilmelidir. Kurallar belirlenirken çocukların görüşlerini serbestçe ifade edebilecekleri bir ortam yaratılmalı,

görüşlerine saygı duyulmalı ve kararların çocuklarla beraber alınmasına dikkat edilmelidir. Kurallar, çocuklarla birlikte belirlenir ise gerekçeleri daha iyi anlaşılır ve uyum artar. Oluşturulan kuralların görselleri hazırlanarak sınıfa asılırsa çocukların bu kuralları hatırlaması ve içselleştirmesi kolaylaşır. Ayrıca çocukların “lütfen, teşekkür ederim, rica ederim, özür dilerim” gibi nezaket sözcüklerini kullanmalarına ve sıralarını beklemek, başkalarının eşyasını kullanırken izin istemek gibi görgü kurallarına uymalarını desteklemek gerekmektedir. Bunun için öğretmenin, çocuklara rehber olması ve her fırsatta nezaket sözcüklerini kullanıp görgü kurallarına uyarak çocuklara model olması önemlidir. Ayrıca kütüphane, otobüs, yemekhane, müze gibi ortamlardaki kurallar ile ilgili sohbetler edilebilir, farklı ortamlara okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenebilir, kurallarla ilgili öykü kitapları okunabilir, drama uygulamaları yapılabilir, oyunlar oynanırken oyundaki kurallara ve bu kurallara uymanın önemine dikkat çekilebilir.

☑ **Kazanım 16. Sürdürülebilir yaşam için gerekli olan varlıkları korumayı alışkanlık hâline getirir.**

Göstergeler

- Canlı varlıklara saygı gösterir.
- Canlı varlıkları korur.
- Sürdürülebilir yaşam için gerekli olan kaynakları verimli kullanır.
- Sürdürülebilir yaşam için gerekli olan kaynakları korur.

Açıklama: “Az çoktur” yaklaşımı benimsenerek materyalleri/kaynakları daha az kullanma (suyun kullanılmadığında kapatılması, ışıkların kullanılmadığında söndürülmesi gibi), doğal yaşamın bileşenlerine değer verme, canlıların yaşam haklarına saygı duyma ve gelişimi için çaba harcama (bitki ve ağaç dikimi gibi), koruma ve zarar vermeme (bitki/hayvanların yaşam hakkına saygı duyma ve koruma, çevre kirliliği gibi), davranışlarının olası sonuçlarının farkına varma ve sorgulama (insan eylemlerinin sonuçları hakkında bilgi sahibi olma, tüketim kültürüne karşı gelme, üretim çabasını destekleme, kaynakları israf etmeden bilinçle kullanma, tutumlu olmanın önemi vurgulanarak kumbara yapma, çocukları yaratıcı olmaya teşvik etme) gibi çeşitli etkinlikler planlanmalıdır. Mümkün olduğunca okul dışı öğrenme etkinlikleri planlanarak çocukların çevreleri hakkında daha fazla bilgi edinerek bilinçlenmeleri ve çevre ve doğaya olan ilgi ve farkındalıkları artırılarak diğer canlılarla empati kurmaları desteklenmelidir. Çocukların öğretmenlerinin rehberliğinde doğada keşif yapmalarına, hava şartlarından bağımsız olarak günde en az bir kez dışarı çıkmalarına ve sık sık açık havada oyun oynamalarına fırsat sağlanmalıdır. Bu tür etkinliklerin planlanması ayrıca çocukların sağlıklı yaşam alışkanlıklarının desteklenmesinde de etkin rol oynayacaktır. Böylelikle doğal ortamlardaki güzellikleri ve öğrenme fırsatlarını fark ederek doğa ile daha çok yakınlık kurmaları ve içsel olarak doğayı koruma eğiliminde olmaları sağlanabilir. Bu süreçte yetişkinlerin olumlu tutumlar sergileyerek model olması, çocukların da doğa ve çevreye karşı olumlu tutum ve değerler edinmelerini sağlayacaktır. Çocuklar, yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan kaynakları (toprak, su, enerji, gıda gibi) verimli ve gerektiği kadar kullanmayı, canlıları korumayı ve gerektiğinde bakımını üstlenmeyi öğrenmelidir. Sınıf içi ve dışı planlanacak etkinliklerle çevre kirliliğini önleme, çevremizin ve doğanın korunmasını sağlama, iklim değişikliğinin etkileriyle mücadele etme bilincini küçük yaşlardan itibaren kazanmaları sağlanmalıdır. Belirtilen etkinliklerin planlanmasındaki asıl amaç; çocuklarda çevre etiği hakkında farkındalık yaratmak, bilgi sahibi olmalarını sağlamak, olumlu tutum ve alışkanlıklar geliştirmelerini sağlamaktır. Çocukların bu süreçte kendi rollerinin, davranışlarının ve yapabileceklerinin farkına varmalarının sağlanması önemlidir. Bu amaçla planlanacak etkinlikler, çocukların gelişim düzeylerine uygun olmalıdır. Diğer

bir deyişle çocukların yaş ve gelişim düzeyleri gereği baş edemeyecekleri veya anlamlandıramayacakları soyut düzeydeki konu ve sorunlardan kaçınılmalıdır. Aksi hâlde çocuklar, baş edemeyecekleri ve/veya anlamlandıramadıkları sorunlar karşısında umutsuzluk, çaresizlik ve dolayısıyla umarsızlık gibi duygu ve davranışlar geliştirebilirler.

☑ **Kazanım 17. Geri dönüşüm/tekrar kullanma davranışlarını alışkanlık hâline getirir.**

Göstergeler

- Materyallerin tekrar kullanılabilceği durumlara örnek verir.
- Geri dönüştürülebilir/dönüştürülemeyen materyallere örnek verir.
- Geri dönüşümün/tekrar kullanmanın önemini açıklar.
- Tekrar kullanılacak materyaller ile özgün ürünler oluşturur.
- Geri dönüşüm/tekrar kullanma ile ilgili etkinliklere gönüllü katılır.

Açıklama: Çocukların, çöp ve atık arasındaki farkı anlaması için basit etkinliklerle başlanarak çöp ve atıkların azaltılması gerektiğinin farkına varma, atıkların doğru şekilde ayrıştırılmasının önemi (kâğıt, metal, cam, pil gibi), atıkların tekrar kullanımı, geri dönüşüm ve kompost yapımı ile ilgili farklı etkinlikler planlanmalıdır. Bu etkinliklerde eşyaları özenli kullanma, bozulduğunda atmak yerine tamir etme, eşyaların hazırlanmasında harcanan zaman ve emeğe saygı duyma ve eşyanın kıymetinin bilinmesinin önemi vurgulanmalıdır. Ayrıca, eşyaların hazırlanma süreçlerini konu alan belgeseller izlenmeli, "Atma-Tamir Et" yaklaşımı benimsenerek basit tamir uygulamaları yapılmalı, tamirci dükkanlarına gezi düzenlenmeli ve/veya çeşitli alanlarda uzmanlaşmış tamirciler sınıfa davet edilmelidir. Kullanılmış eşyalardan/atıklardan yeni oyuncaklar, müzik aletleri, dekorasyon malzemeleri yapılması; sınıfın uygun bir yerinde "dönüşüm merkezi" oluşturularak ihtiyacı olanların, ihtiyaç duyulmayan eşyaları almasının sağlanması gibi çeşitli etkinlik ve projeler planlanması tekrar kullanımın artırılması açısından önemlidir. Çocukların, geri dönüşüm/tekrar kullanma ile ilgili projelerin planlanmasında, yürütülmesinde, ailelere/okuldaki diğer çocuklara yapılacak tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarında (poster hazırlama, sergi düzenleme, uyarı levhaları hazırlama gibi) aktif görev almaları için fırsatlar sunulmalıdır. Çocukların, geri dönüşüm/tekrar kullanma ile ilgili etkinliklere aktif katılımlarının sağlanması ve duygu/düşüncelerini paylaşmalarına fırsat verilmesi yaşanan çevreye saygı duyan, koruyan ve örnek davranışlar sergileyen bireyler olmalarında etkili olacaktır.

☑ **Kazanım 18. Kendisinin ve başkalarının haklarını savunur.**

Göstergeler

- Kendisinin ve başkalarının haklarını açıklar.
- Adil olan ve olmayan durumları ayırt eder.
- Haksızlığa uğradığında yapabileceklerini söyler.
- Başkalarının haklarını korumak için yapabileceklerini söyler.
- Çocuk hakları ile ilgili etkinliklere gönüllü katılır.

Açıklama: Çocuk Hakları Sözleşmesi temel alınarak çeşitli etkinliklerle çocukların haklara dair farkındalık oluşturmaları desteklenmelidir. Tüm etkinliklerde hak temelli bir uygulama yapılmaya dikkat edilmelidir. Bu konu ile ilgili çocukların düzeylerine uygun kitaplar okunmalı, görseller incelenmeli, filmler izlenmeli, afişler hazırlanıp sınıfta sergilenmeli ve ailelerin çocuklarıyla birlikte katılabileceği etkinlikler planlanmalıdır. Ayrıca çocuklar, başkalarının haklarına saygı duymaya ve birbirlerinin haklarını savunup korumaya teşvik edilmelidirler. Bu doğrultuda sosyoekonomik düzeyi düşük olan okullarla değişim ve

yardım projelerine katılarak mevcut kaynak ve olanakları eşit kullanma (kullanılmayan fazla malzemelerin, öykü kitaplarının, oyuncakların, eğitim materyallerinin ihtiyacı olan okullarla paylaşılması, oyuncak takas şenlikleri organize edilmesi gibi) ile ilgili çeşitli etkinliklerin planlanması, farklı okul ve bölgelerde olan çocukların da haklarının korunması ve dolayısıyla adil ve eşit toplumların oluşturulmasına katkı sağlayacaktır. Haklarla beraber sorumlulukların da ele alındığı etkinliklerin planlanmasına özen gösterilmelidir.

☑ **Kazanım 19. Sosyal davranışlarının sonuçlarını sorgular.**

Göstergeler

- Sosyal davranışları ile bu davranışlarının sonuçlarını ilişkilendirir.
- Sorumluluklarını yerine getiremediğinde olası sonuçları açıklar.
- Davranışlarının sonuçlarını kabul eder.
- Davranışlarının sonuçlarını gözden geçirir.
- Yeni davranış seçenekleri üretir.

Açıklama: Çocukların sosyal davranışlarının sonuçlarını sorgulama becerisi kazanması, onların davranışlarının başkaları üzerinde de etkisi olduğunu fark etmelerine ve yaptıkları üzerinde düşünmelerine yardım eder. Ayrıca, onların bir karar alıp harekete geçmeden önce davranışlarının olası sonuçlarını düşünme becerisi kazanmasına ve zaman içinde daha yapıcı bir şekilde davranma alışkanlığı geliştirmelerine yardımcı olur. Sosyal davranışlarının sonuçlarını sorgulama becerisi edinmesi çocukların sosyal becerilerinin, empati becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur ve daha sağlıklı ve duyarlı ilişkiler kurmasına olanak tanır. Çocukların gerçek dünyada olduğu kadar teknolojinin doğru ve sorumlu bir şekilde kullanması, internet güvenliği, kişisel bilgilerin korunması, zaman yönetimi gibi konularda ve sanal dünya etkileşimlerinde de davranışlarının sonuçlarını sorgulaması desteklenmelidir. Çocukların sosyal davranışlarının sonuçlarını sorgulamalarını teşvik ederken ne yaptıklarını ve neden böyle yaptıklarını sormanın/sorgulamanın ötesinde davranışlarının ne gibi sonuçlara yol açtığı, başkalarını nasıl etkilediği, bu süreçte ne öğrendikleri ve yaptıkları ile ilgili ne hissettikleri de öne çıkarılmaya çalışmalıdır. Böylece çocuklar; yaptıklarının sonucuna dair farkındalık geliştirmeye, yaptıklarından hangilerinin işe yaradığını, hangilerinin işe yaramadığını ayırt etmeye ve bunların nedenlerine ilişkin düşünmeye başlarlar. Çocukların dikkati, gerek kendi davranışlarının başkalarını nasıl etkilediğine gerekse dinledikleri/izlediklerindeki karakterlerin davranışlarının başkalarını nasıl etkilediğine çekilmelidir. Ardından çocukların, kendileri veya dinlediklerindeki/izlediklerindeki karakterlerin, "Daha farklı ne yapsalardı daha iyi olurdu veya işe yarardı?" gibi sorularla alternatif davranış seçenekleri üretmelerine yardımcı olunabilir.

☑ **Kazanım 20. İçinde yaşadığı toplumun kök değerlerini içselleştirir.**

Göstergeler

- Kök değerleri tanır.
- Kök değerlerin isimlerini söyler.
- Kök değerlerle ilgili sorulara yanıt verir.
- Kök değerlerle ilgili düşüncelerini paylaşır.
- Kök değerleri açıklar.
- Kök değerlerle kişilerin davranışlarını ilişkilendirir.
- Kök değerlere uygun olmayan davranışların sonuçlarını açıklar.
- Kök değerleri savunur.
- Kök değerlere uygun davranır.

Açıklama: Bu kazanım, çocukların millî, kültürel ve evrensel değerleri tanımlarını ve bu değerlere uygun davranış becerileri edinmelerini amaçlar. Bu kazanım, Millî Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği ve öğretim programlarında yer alan adalet, cömertlik, dostluk, dürüstlük, merhamet, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi kök değerleri kapsar (Bakınız Ek-7). Çocuklara bu değerleri kazandırırken, öğretmenlerin didaktik bir öğretim yaklaşımı benimsemekten ziyade, çocukların gelişim düzeylerine uygun, keyifli ve etkileşimli yöntemler tercih etmesi önemlidir. Öğretmenler günlük planda, çocuklarda değerlerle ilgili merak uyandıran ve onları düşünmeye teşvik eden oyun, hikâye, şarkı, şiir, tekerleme, film ve sanat etkinliklerine yer vermeye özen göstermelidir. Böylece çocukların değerleri eğlenerek öğrenmeleri, anlamaları ve içselleştirmeleri desteklenmiş olur. Ayrıca, eğitim ortamının kök değerleri içerecek şekilde düzenlenmesi önemlidir. Örneğin çocuklarla birlikte kök değerleri yansıtan görseller, sanat çalışmaları ve afişler hazırlanıp sınıfta sergilenebilir. Bunun yanında, günlük sınıf rutinlerinde değerlere yer verilmesi, çocukların bu değerleri hayatlarının doğal bir parçası olarak algılamalarına yardım eder. Örneğin, sınıf kuralları oluşturulurken saygı, sorumluluk, sabır, öz denetim ve adalet gibi değerlerin ön plana çıkarılması bu süreçte katkıda bulunur. Güne başlama zamanı ve günü değerlendirme zamanı başta olmak üzere, günlük eğitim akışı içinde çocuklarla değerler hakkında kısa sohbetler yaparak, onların değerlerle ilgili duygu ve düşüncelerini, onları zorlamadan ifade etmeleri teşvik edilmelidir. Bu kısa sohbetler sırasında öğretmen, çocukların söylediklerini saygıyla ve ilgiyle dinleyerek çocukların ifade özgürlüğünü desteklemeye dikkat etmelidir. Buna ek olarak, drama etkinlikleri ve canlandırmalar yoluyla çocukların kök değerleri somut bir şekilde deneyimlemelerine olanak sunulmalıdır. Öğretmenlerin çocuklarla ve başkalarıyla olan ilişkilerinde sergiledikleri tutum ve davranışlar, çocuklar için önemli öğrenme fırsatlarıdır. Bu nedenle, öğretmenler tüm etkileşimlerinde kök değerlere uygun davranışlar sergileyerek çocuklara model olmalı, çocuklara bu değerleri gerçek yaşamda görme imkânı sunmalıdır. Tüm bu süreç boyunca, öğretmenlerin sabırlı, tutarlı ve yaratıcı olmaları, çocukların kök değerleri içselleştirmelerine yardım eder. Çocuklara kök değerleri yaparak, deneyimleyerek ve yaşayarak öğrenme fırsatı sunmak, onların bu değerleri içselleştirip günlük yaşamlarına yansıtma ve hem iyi birer insan hem de iyi birer vatandaş olarak yetişmelerine katkı sunar.

☑ **Kazanım 21. Estetik değerleri korur.**

Göstergeler

- Çevresinde gördüğü güzel/rahatsız edici durumları söyler.
- Çevresini farklı biçimlerde düzenler.
- Çevredeki güzelliklere değer verir.
- Çevredeki güzelliklerin korunmasına özen gösterir.

Açıklama: Çocukların doğal ve yapılandırılmış (yapay) çevrede gözlemlediği güzellikler ile bu güzellikleri korumak için neler yapılabileceğini ifade etmelerine ve istedikleri düzenlemeleri yapmalarına olanak tanınmalıdır. Çocukların, yakın çevrelerini estetik bir biçimde düzenlemelerine fırsat tanıyacak öğrenme süreçleri oluşturularak duyularını kullanmalarına, yaratıcılıklarının sergilemelerine ve kendilerini farklı şekillerde ifade etmelerine fırsat sağlanmalıdır. Örneğin çocuklardan, özgün ürünleri sınıfta ya da okulun içinde tercih edecekleri bir ortamda sergilemeleri, bu amaçla bir sergi alanı düzenlemeleri istenebilir. Çocukların çevrelerindeki nesne ve varlıklara değer vermeleri için onlar hakkında bilgi sahibi olmaları gerektiği de unutulmamalıdır. Bunların yanı sıra çocuğun doğal ortamdaki güzellikleri fark edip koruma becerisi göstermesi için öğrenme fırsatları oluşturulabilir.

☑ **Kazanım 22. Sanatın/sanat eserlerinin değerini fark eder.**

Göstergeler

- Sanat eserlerinde gördüklerini/işittiklerini söyler.
- Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.
- Sanat eserlerini kendi bakış açısıyla yorumlar.
- Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.

Açıklama: Çocukların, kendi yaptıkları özgün ürünlere değer vermeleri ve korumaları sanat eserlerinin değerini fark etmelerinde temel aşama olarak kabul edilebilir. Çocukların sanat eserlerinde kullanılan renkler, şekiller, çizgiler, eserin ve eserde yer alan figürlerin boyutları, eserin dokusu, ritmi gibi özelliklerini incelemeleri veya dinlemeleri önemlidir. Planlanacak etkinliklerde genel olarak sanat kavramı hakkında bilgi edinmeleri, kendi görüşlerini paylaşmaları, farklı sanat dallarında eserler sunan sanatçılara farklı isimler verildiği ve bu kişilerin özellikleri (yazar, şair, oyuncu, ressam, müzisyen vb.) ve sanatın bireysel ve toplumsal yaşamdaki işlevleri vurgulanmalıdır. Sanat eserlerinin resimle sınırlandırılmaması; heykel, grafik, fotoğraf, mimari yapılar ve müzik gibi diğer sanat eserlerine de öğrenme süreçlerinde yer verilmesi önerilmektedir. Sanat eserleri incelendikten ve dinlendikten sonra çocukların eserin, onlarda yarattığı duygu ve düşünceleri ifade etmelerine olanak tanınmalıdır. Sanat eserleri ve sanatçılarla ilgili etkinliklerde çocukları sınırlandırmamak için sanatçının ve adının etkinliğin hemen başında verilmemesi gerekmektedir. Çocuklar, sanatçı ve sanat eserine ilişkin düşüncelerini ve tahminlerini özgürce ifade ettikten sonra sanatçıya ve eserine ilişkin gerçek bilgi çocuklarla paylaşılmalıdır. Ayrıca çocukların, yetişkin denetimi olmadan da sanat eserlerini korumayı alışkanlık hâline getirmelerine yönelik eğitsel ortamlar oluşturulmalı ve müzeler, sanat galerileri gibi sanatsal ortamlarda okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenmelidir. Müzelerde sanat etkinliklerinin yanı sıra drama uygulamaları, kukla gösterileri, maske ve kostümler hazırlanarak canlandırmalar yapılabilir.

4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİN PLANLANMASI VE UYGULANMASI

4.1. Okul Öncesi Eğitim Ortamı ve Öğrenme Merkezleri

Bir okul öncesi eğitim kurumunun, çocukların eğitim gereksinimlerini karşılar nitelikte tasarlanmış olması önemlidir. İyi tasarlanmış eğitim ortamları, çocukların etkin öğrenmelerini desteklemekte ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirmektedir. Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları, eğitim programlarının başarıya ulaşmasında önem taşımaktadır. Öğrenenin etkin, öğretmenin rehber olduğu öğrenme ortamları, çocukların günlük yaşamı için temel olan becerileri kazanmasında önemli yer tutmaktadır. Bu ortamlar, çocukların davranış düzenleme becerilerini geliştirerek yaptıkları işe odaklanmalarını, dikkatlerini sürdürmelerini, bilgilerini deneyimlere dönüştürmelerini sağlamaktadır. Ayrıca çocukların, olumlu sosyal etkileşimler geliştirmelerini desteklemektedir. Okul öncesi eğitim programının amacına uygun şekilde planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Öğrenme Merkezleri

Öğrenme merkezleri, çocukların serbest oyun oynama gereksinimlerini karşılamak için düzenlenmiş alanlardır. Öğrenme merkezleri, farklı materyalleri de barındıran, birbirinden çeşitli malzemelerle (çocuk boyundaki dolap/raflar, pano, farklı renkte halılar, yer döşemeleri veya yere yapıştırılan bantlar gibi) ayrılmış oyun alanlarıdır. Öğrenme merkezleri, sınıf içinde özelliklerine göre birbirini etkilemeyecek şekilde yerleştirilmelidir. Örneğin hareketli oyunlar oynanabilen blok merkezinin okuma ve dinleme merkezinden mümkün olduğunca uzak bir yerde düzenlenmesi farklı ilgi alanlarında bulunan çocuklara rahatlık sağlayacak, sınıf düzeninin sağlanmasına da yardımcı olacaktır. Müzik merkezi, dramatik oyun merkezi, blok merkezi gibi hareketliliğin yoğun olduğu merkezler birbirine yakın şekilde düzenlenirken okuma ve dinleme merkezi, fen merkezi gibi merkezler birbirine daha yakın ve sessiz alanlarda düzenlenmelidir.

Öğretmen, öğrenme merkezlerinde sınıfın fiziksel özelliklerini ve çocuk sayısını dikkate alarak çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik düzenlemeler yapar. Oluşturulan merkezin sınırları, uygun etkileşimlerin bir alandan diğer alana kolaylıkla taşınabilmesi ve çocukların değişken ilgilerini karşılayabilmesi için esnek olmalıdır. Bunun yanı sıra var olan öğrenme merkezleri; kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmesi, bazı materyallerin kaldırılması, bazılarının da tekrar yerine konması şeklinde güncellenmelidir. Böylece çocukların merkezlere olan ilgileri canlı tutulabilir. Öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çocukların da fikirlerinin alınması, sınıfı benimsemelerine ve aldıkları sorumlulukları yerine getirmelerine destek olacaktır.

Bir sınıfta kaç merkez olacağını sınıftaki çocuk sayısı ve sınıfın fiziksel koşulları; her merkezde oynayacak çocuk sayısını ise sınıftaki merkezlerin sayısı, merkezlerin büyüklüğü ve materyallerin yeterliliği belirlemektedir. Öğrenme merkezlerinin kullanımına ilişkin bazı önlemler, çocukların merkezlerden etkin yararlanmasını kolaylaştırabilir. Örneğin dramatik oyun merkezi, ilgi çekici materyalleri nedeniyle çocukların hepsinin aynı anda

oynamak istedikleri bir alan olabilir. Öğretmen, burada bir çalar saat bulundurabilir ve saati, uygun bir süreye ayarlayarak çocukların bu merkezden dönüşümlü olarak yararlanmasını sağlayabilir. Çocuklar, bu kuralı içselleştirdiklerinde saat çaldığında malzemeleri toplayarak dramatik oyun merkezini bir sonraki gruba herhangi bir uyarı olmadan bırakacaklardır. Ayrıca bir öğrenme merkezine aynı anda kaç çocuğun o merkezden faydalanabileceğini gösteren semboller (mandal, kart, kolye gibi) eklenebilir. Böylece çocukların, o merkeze girip giremeyeceğini kendilerinin takip etmeleri ve sırasını bekleme gibi kuralları içselleştirmeleri sağlanabilir.

Öğrenme merkezlerinde yer alan materyaller ve bu materyallerin kullanımı kültürel ve dil farklılıkları olan çocuklara saygıyı temel alan bir bakış açısını yansıtmalıdır. Merkezlerde yer alacak materyallerin metin ve görsellerinin farklılıkları kapsayacak bir şekilde üretilmesine ve kullanılmasına özen gösterilmelidir. Örneğin okuma ve dinleme merkezindeki kitaplar, kitapların yanı sıra eğitim süreçlerinde kullanılan materyaller, internet erişimiyle elde edilen kaynaklar, filmler, videolar toplumdaki farklı kültür ve dillere sahip çocukların yararlanmalarına uygun olmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, okuma ve dinleme, yazı, müzik, sanat, matematik, fen ve dramatik oyun merkezleridir. Sınıfta bulunan merkezlerin adlarının ve sembollerinin bulunduğu farklı renklerde kartlar hazırlanarak ait olduğu merkezde çocukların görebileceği bir yere asılmalı veya yapıştırılmalıdır. Örneğin okuma ve dinleme merkezi için üzerinde kitap/kitap okuyan çocuk resmi bulunan bir kart veya sanat merkezi için üzerinde palet ve boya fırçalarının olduğu bir resimli kart hazırlanabilir.

Öğretmen, gerekli zaman ve durumlarda seçilen temalara uygun olarak bir süreliğine geçici merkezler de oluşturabilir. Örneğin belirli gün ve haftalardan Kızılay Haftası'na girildiyse Kızılay etkinliklerini çağrıştıran materyalleri barındıran bir merkez oluşturulabilir veya sınıfta kardeşi olan bir çocuk varsa bebekler ve gereksinimlerinin yer aldığı bir merkez hazırlanabilir. Bunun yanı sıra çocukların banka, postane, restoran, sağlık kurumları, alışveriş mağazaları gibi yerlerde yaşam becerilerini bağımsızca geliştirip uygulayabilecekleri farklı merkezler de hazırlanabilir. Geçici bir süre için oluşturulan bu merkezler, çocukların ilgisine göre iki veya üç gün, bazen de bir hafta boyunca sınıfta yer alabilir.

Çocukların öğrenme merkezlerinde, fiziksel ve duygusal açıdan kendilerini güvende hissetmeleri önemlidir. Çocukların görüş alanına uygun dolap ve raflar, sınıf içinde rahat hareket edebilecekleri alanlar, kültürlerini, ailelerini, yöresel ürünleri gösteren fotoğraflar, kolayca ulaşabilecekleri, iyi organize edilmiş ilgi çekici materyaller, sosyal etkileşimde bulunma, deneyimlerini ve duygularını öğretmenine/arkadaşlarına yansıtabilme fırsatı gibi farklı unsurlar güvenlik gereksinimlerini olumlu yönde etkilemektedir.

Öğretmen, öğrenme merkezlerini çocuklar sınıfa gelmeden önce düzenler. Güne başlamanın sonunda tercih ettikleri merkezlerde oynamaları için çocuklara rehberlik eder. Öğrenme merkezini seçen çocuk, ilgi ve isteği doğrultusunda etkinliğini sürdürür, çalışmasını bitirdiğinde bir merkezden diğerine geçebilir. Öğretmen, çocuklar merkezdeyken kendisi de sürece katılarak gözlem yapar; çocukları ve eğitim planını değerlendirebilmek için çocukların bireysel özelliklerini, çoğunlukla hangi merkezlerde ve hangi arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettiklerini, ne tür oyunlar ürettiklerini not defterine kaydeder. Çocukların çeşitli deneyimler yaşayıp farklı kazanımlara ulaşabilmesi

için onları diğer günlerde değişik merkezlere yönlendirmeye özen gösterir. Bunun yanı sıra merkezlerde farklı arkadaşlarıyla da oynamalarına dikkat eder.

Aşağıda farklı büyüklüklerdeki eğitim ortamlarında öğrenme merkezlerinin yerleşimi verilmiştir:

1. İdeal bir okul öncesi eğitim sınıfı

1. Okuma ve Dinleme Merkezi 2. Blok Merkezi 3. Matematik Merkezi 4. Fen Merkezi
5. Sanat Merkezi 6. Dramatik Oyun Merkezi

Yukarıda yer alan çizim, birçok merkezin yerleştirilebileceği bir okul öncesi eğitim ortamını yansıtmaktadır. Mekânın daha küçük olduğu sınıflarda bütün öğrenme merkezlerine yer verilmeyebilir. Böyle bir durumda var olan öğrenme merkezleri birden fazla amaç için kullanılabilir. Örneğin sanat merkezi aynı zamanda fen merkezi olarak, dramatik oyun merkezi ise aynı zamanda blok merkezi olarak kullanılabilir.

2. Küçük bir sınıf

1. Sanat Merkezi 2. Okuma ve Dinleme Merkezi 3. Dramatik Oyun Merkezi

Bu ortamlarda dikkat edilmesi gereken nokta, öğrenme merkezlerinin birbirlerinden belirgin bir biçimde ayrılmış olmasıdır. Bunun amacı, çocukların küçük gruplar hâlinde her bir öğrenme merkezinde daha etkin çalışabilmesini sağlamaktır. Ancak öğrenme merkezleri birbirinden ayrılmış olsa da birbirinden kopuk ve bağımsız değildir. Çocuklar, bir öğrenme merkezinde çalışırken diğerlerinde neler olup bittiğini kolayca takip edebilir. Bir öğrenme merkezinden diğerine erişim oldukça kolaydır. Öğrenme merkezleri birbirinden açık raf sistemine sahip, çocuk boyuna uygun dolaplarla ayrılmıştır. Dolapların çocuk boyuna uygun olması, çocuğun çalışmak istediği materyale kendi başına ulaşması ve işini bitirince materyali yine kendi başına yerine kaldırması açısından önemlidir. Olası çarpma ve yaralanmaları önlemek için masa ve sandalyelerin kenarlarının sivri değil oval olmasına dikkat edilmelidir.

Aşağıda öğrenme merkezlerinin tanımı ve amacı açıklanarak bu merkezlerde bulunması önerilen materyaller belirtilmiştir:

Blok Merkezi

Blok merkezi, çocukların yaratıcılıklarını sergiledikleri, hayal güçlerini kullanarak deneme-yanılmalarla zihinlerinde oluşturdukları yapıları özgün ürünler oluşturarak somutlaştırdıkları bir merkezdir. Bu merkeze çocuklar, zihinlerinde canlandırdıkları ve tasarladıkları yapıları yapı-inşa oyunları aracılığıyla sergiler. Çocuklar yapıları oluştururken şekil, ağırlık, denge, sayı, alan, ölçüm gibi fen ve matematik alanları ile ilgili becerilerini, arkadaşlarıyla birlikte oynama, yardımlaşma, iş birliği yapma gibi sosyal becerilerini, dil ve iletişim becerilerini ve el-göz koordinasyonu gibi motor becerilerini geliştirir.

Blok merkezinde farklı materyallerden (ahşap, köpük, karton, mukavva gibi) yapılmış bloklar, içi boş bloklar, minyatür hayvan figürleri (çiftlik hayvanları, yabani hayvanlar, evcil hayvanlar) insan figürleri (itfaiyeci, polis, asker gibi), kamyonet ve arabalar, farklı eğimlerdeki rampalar, yol, sokak, bina, trafik işaret ve levhaları, geçmeli yapı inşa oyuncakları, ev figürleri, farklı renklerde kâğıt ve kartonlar, tekerlekler, kâğıt havlu ya da tuvalet kâğıdı ruloları, farklı boyutlarda kutu ya da kartonlar, çeşitli figür ve blokların içine konabilecekleri sepetler gibi malzemeler bulundurulmalıdır.

Okuma ve Dinleme Merkezi

Okuma ve dinleme merkezi, çocukların dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya ilişkin ön becerileri deneyimleyebileceği bir merkezdir. Bu merkez çocukların hayal güçlerini, yaratıcılıklarını, dil ve iletişim becerilerini desteklemekte ve kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktadır. Bu merkezde çocuklar, kitapların resimlerine bakarak öykü anlatma, kitap sayfalarını çevirme, parmakları ile yazıları takip ederek okumayı taklit etme gibi erken okuryazarlık becerilerini geliştirmektedirler. Bireysel ya da grupta okuma çalışmaları, çocukların sosyal duygusal gelişimlerini de desteklemektedir. Okuma ve dinleme merkezi rahat, aydınlık ve görece sessiz bir alanda yer almalıdır. Çocukların, kitapları rahatlıkla inceleyebilmeleri için onların boylarına uygun masa ve sandalyeler ile kitapların dış kapaklarının rahatça görülebileceği raflar olmalıdır. Ayrıca çocukların yere oturarak da kitap okuyabilecekleri halı ya da minderler bulunmalıdır. Kitap merkezine konulacak kitaplar, çocukların yaş, gelişim özellikleri, ilgi ve gereksinimlerine uygun olmalıdır.

Okuma ve dinleme merkezinde resimli öykü kitapları, tabletler, öykü tabletleri, sesli kitaplar, hologram, broşürler, dergiler, ansiklopediler, atlaslar, kataloglar, farklı boyutlarda resimli kartlar, yazılı materyaller, gazeteler, farklı temalara uygun olarak hazırlanmış afişler, ABC kitapları, kumaş kitaplar, çocukların hazırladığı kitaplar, haritalar, büyüteçler, restoran menüleri, telefon rehberi, öykü ve masal kahramanlarının maketleri, üç boyutlu resimli kitaplar, öykü anlatı kayıtları, bilgisayar, yansı cihazı, masa lambası, bilmece kitapları veya kartları, boyama kitapları, tekerleme, şiir kitapları, biyografiler ve kavram kitapları, bellek kartları, kavram oyuncakları gibi yazılı materyaller bulundurulmalıdır.

Yazı Farkındalığı Merkezi

Yazı farkındalığı merkezi, çocukların okuma ve yazmaya karşı ilgi duymalarını kolaylaştıran, erken okuryazarlık becerilerini destekleyici materyallerin yer aldığı bir öğrenme alanıdır. Çocuklar, bu merkezde yazı farkındalığı kazanarak yazı öncesi becerilerini geliştirirler. Örneğin yazının günlük yaşamdaki önemini fark eder, yazı ve çizimin bir arada olduğu özgün ürünler oluşturabilirler. Ayrıca bu merkezde yazı yazmaya ilişkin materyalleri gördükçe dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya ilişkin deneyimler de edinmeye başlarlar. Bu merkezde harf öğretimine yönelik etkinlikler gerçekleştirilmemelidir.

Yazı farkındalığı merkezinde farklı çizgileri (düz, eğri, kesik, sürekli) çizmeyi kolaylaştıran kitaplar, alfabedeki büyük ve küçük harfleri gösteren pano, farklı özelliklerde kâğıtlar, isimleri de yazılı olan kavram/sözcük kartları, boya kalemleri, farklı boyutlarda kurşun kalemler, el ve göz koordinasyonunu geliştirecek materyaller (örneğin bulaşık süngeri, labirentler, delgeç gibi), Braille alfabesi, Japon alfabesi gibi farklı alfabelere ilişkin yazı örnekleri, farklı nesneler içine yerleştirilebilecek farklı boyutlardaki kavanoz ve kutular, baklagiller (fasulye, bakla, nohut, bezelye gibi), makas, posta kutuları, zarflar, yazı tahtası, kabartma harfler (zımpara kâğıdından harfler), metal çerçeve, yazıcı, takvim, ajandalar, düzenli ya da serbest çizgi çalışmaları/resim yapmak için duvara asılan kâğıt rulo ve afişler, etiketler, resimli bilmece kartları, çocukların altına isimlerini yazabilecekleri kendi fotoğraflarının olduğu bir pano, kesme-yapıştırma çalışmaları için yapıştırıcı, kil ve hamur gibi yoğurma maddeleri, çocukların anlayabileceği haritalar, menüler, yazı ve çizgi çalışmaları için kum, yiyecek ve içeceklerin kutu ve ambalajları, ayraçlar gibi malzemeler bulundurulmalıdır.

Müzik Merkezi

Çocukların, müzik ile ilgili bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazanmalarını sağlayan etkinliklerin yapıldığı öğrenme merkezidir. Okul öncesi eğitim kurumunda müzik merkezinin olması, çocukların hem erken dönemde müzik eğitimiyle ilgili bireysel bilgi ve becerilerinin gelişmesini sağlayacak hem de genel müzik kültürünün oluşmasına katkıda bulunacaktır. Bu merkezde özellikle gerekli çalgı ve araç-gereçlerin, bunun yanında Türk ve dünya müzik tarihinde önemli müzisyenlerin posterleri ve eserlerinin bulundurulması ve bunların hem çocuklar hem de öğretmenler tarafından etkin bir şekilde kullanılması, çocukların müziğe olan ilgilerini ve sevgilerini geliştirerek estetik duyarlılık kazanmalarını, bedenlerinin farkına varmalarını, bedensel kontrol kazanmalarını ve işitsel algı becerilerini desteklemektedir. Ayrıca bu merkezler ile ritim duygusunun gelişimi, duygularını müzik ve dans yoluyla ifade etme becerilerinin gelişimi, sosyal ve duygusal yönden rahatlamaları sağlanabilmektedir. Bu merkezdeki materyalleri kullanarak çocuklar, sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları ayırt ederler, benzer sesler çıkarırlar, kendilerine özgü ritim kalıpları geliştirirler ve müziğin ritmine uygun olarak özgün vücut hareketleriyle müziğe eşlik ederler. Ayrıca bu merkezde öğretmenlerin Türk ve dünya müzik tarihinde yer alan önemli müzisyenlerin eserlerinden örnek müzik dinletileri yapması, çocukların Türk ve Dünya müzik kültürünü tanımlarını ve kültürlere özgü müzik konusunda beğeni kazanmalarını sağlayacaktır. Bu merkezdeki çalgı ve araç-gereçler yardımıyla çocuklar bilişsel, dil, fiziksel gelişim ve sağlık, sosyal ve duygusal gelişim alanlarına yönelik becerilerini desteklemeye yönelik çalışmalar da yapabilirler.

Öğretmen gerektiğinde çocuklara, merkezde bulunan müzik aletlerinin nasıl kullanılacağına ilişkin açıklamalar yapmalı, ses açısından diğer çocukların çalışmalarını engellemeyecek şekilde merkezde önlemler almalıdır. Ayrıca öğretmen, çocuklarla birlikte artık materyallerden farklı sesler çıkaran müzik araç ve gereçleri yapmaya da özen göstermelidir.

Müzik merkezinde ezgili vurmali çalgılardan glockenspiel, metalofon, ksilofon; ezgisiz vurmali çalgılardan ise ritim (tartım) çubuğu, kastanyet, marakas, agogo, çelik üçgen, ziller, davul, tef, çanlar, tahta kaşıklar, ayrıca öğretmenin kullanması için piyano, org, gitar, keman, blokflüt, melodika gibi müzik aletleri bulundurulabilir. Çocuklarla kullanmak üzere müzik çalar çalar, klasik müzik kayıtları, çocuk şarkıları kayıtları ve müzik kitapları bulundurulmalıdır. Bunların dışında merkezde, doğal ses kaynakları (ceviz kabukları, su kabakları, kuru dal parçaları, taşlar, deniz kabukları gibi), farklı aksesuarlar (kurdeleler, tüller, yün parçaları, eşarplar gibi) yer almalıdır. Çocuklarla birlikte artık materyallerden yapılan farklı sesler çıkaran müzik materyalleri de merkeze yerleştirilmelidir.

Sanat Merkezi

Çocukların geçmiş deneyimleri ve öğrendiklerini temel alarak yeni fikirler ve özgün ürünler ortaya koymalarına olanak tanımayı amaçlayan, farklı materyallerle etkileşime geçerek keşifler yapabilecekleri merkezdir. Bu çalışmalar süresince çocukların estetik algıları ve manipülatif becerileri gelişmektedir.

Sanat merkezi çocukların masa, resim sehpası, duvar ve yerde birbirini rahatsız etmeyecek şekilde rahat çalışabilmelerine fırsat verecek şekilde ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) standartlarına uygun materyallerle düzenlenmelidir. Ayrıca bu merkezin geniş ve aydınlık olması ve lavaboya yakın şekilde konumlandırılması önemlidir. Sanat merkezi, yalnızca sınıf içinde bir alan olarak düşünülmemeli, zaman zaman okul bahçesi de bu amaçla kullanılmalıdır. Dönem başında ve küçük yaş grupları için bu merkezde daha basit materyallere yer verilmeli, çocukların beceri düzeyi arttıkça daha çok işleve sahip (karmaşık) materyaller bu merkeze eklenmelidir. Çocukların ürettiği ürünlerin, çocukların göz hizasında ve çocuklar tarafından sergilenmesine özen gösterilmelidir. Ayrıca çocukların farklı etkinliklerde oluşturduğu ürünlerin çıktısı alınarak sanat merkezinde sergilenabilir. Örneğin blok merkezinde geçmeli yapı inşa oyuncakları ile yaptıkları kulenin fotoğrafını sergilemek gibi. Materyaller, çocukların hayal güçlerini kullanarak bağlantı kurmalarını sağlamak için görülebilecek bir şekilde düzenli olarak sunulmalıdır. Ayrıca çocukların sanat ürünlerine saygı duyması, kendi kültürünü tanıması ve farklı kültürleri görmesi açısından sanat merkezinde Türk ve Dünya sanat tarihinde önemli yeri olan sanatçıların posterleri ve eserleri ile bunları tanıtan kitapların sunulmasına özen gösterilmelidir.

Sanat merkezinde pastel boya, kuru boya, gazlı kalem, sulu boya, akrilik boya, tutkallı boya, beyaz kâğıt, renkli fon kartonları, rulo kraft kâğıtları, poşetler, köpük (strafor) panolar, kumaş, cam, metal yüzeyler, düz taşlar, şişe kavanoz ve çeşitli büyüklükte karton kutular, kâğıt bardaklar, desenli duvar kâğıtları, kap kâğıtları, gazete dergi, ahşap boyama materyalleri, her türlü kolaj (kesme yapıştırma) malzemeleri, değişik renk ve desende kâğıtlar, alüminyum folyo, yoğurma materyali olarak oyun hamurları, kil, yapıştırıcı olarak beyaz ağaç tutkalı, makaslar, kâğıt havlu ve ruloları, pipetler, kürdan, kumaş parçaları, renklendirilmiş pamuklar, şampuan kutuları, ipler, düğmeler, alçı kalıpları, maskeler, makarnalar, boncuklar, resamlara ait tablolar ve aslına uygun

kopyaları, kartpostallar, posterler, gezi fotoğrafları, müze broşürleri, çıkartmalar, resimli takvimler, çocukların yaptığı resimler, sergi panosu, sanat haberlerinin yer aldığı gazete ve dergiler, Türk ve Dünya sanat tarihinde önemli olan sanatçıların posterleri ve eserleri ile bunları tanıtan kitaplar, çocukların çektiği fotoğraflar, proje çalışmaları, koleksiyonlar, ülkeleri tanıtan resimler, çocuklar için önlük veya eski tişörtler, eldivenler, palet, tuval, baskı çalışmaları için yaprak, patates ve süngerden kalıplar, fırçalar, şövaleler gibi malzemeler bulundurulmalıdır.

Fen Merkezi

Çocuklar, dünyaya karşı içten gelen bir merak duyar ve çevrelerinde olup biteni öğrenmek isterler. Bu öğrenme merkezi, çocukların merak duygusu ve öğrenme arzusunu uyarmayı ve çocukların yaşadıkları dünya hakkında yeni şeyler öğrenmelerini desteklemeyi amaçlamaktadır.

Çocukların tahmin etme, gözlem yapma, test etme gibi bilimsel süreç becerilerini geliştirebilecekleri bu merkez aydınlık olmalı, rahat çalışılabilecek şekilde düzenlenmeli ve görece sessiz merkezlere yakın olmalıdır. Okul öncesi fen eğitimi için özel malzeme/materyal zorunlu değildir. Evde, okulda ve yakın çevrede bulunan, çocuklar için tehlike/risk oluşturmayan tüm nesneler/materyaller fen eğitiminde kullanılabilir.

Fen merkezinde standart ve standart olmayan duyu materyalleri bulundurulabilir. Örneğin kum, su, pirinç, nohut, mısır gibi malzemeler farklı boyuttaki kaplara konabilir veya büyükçe bir kap, farklı zamanlarda farklı materyallerle doldurulabilir. Materyallerin gerçek nesnelerden oluşmasına özen gösterilmelidir. Akvaryum, saat, takvim, cetvel, mezura, metre, hesap makinesi, kum saati, küre, harita, ülkeleri tanıtan resimler, büyüteç, mikroskop, stetoskop, bilgisayar, ayna, termometre, kronometre, pusula, dürbün, ip, lastik, rafya, kurdele, rüzgâr gülü, mıknaş, terazi, kuru yapraklar, taşlar, böcek oteli, ölçü kapları ve ölçü kaşıkları, bilim kitapları, slayt ve slayt makinesi, kamera, fotoğraf makinası, fen ve doğa konusu ile ilgili fotoğraflar, afişler, filmler, belgeseller, insan vücudu modeli, iskelet modeli, diş modeli, evcil hayvanlar, evcil hayvan kafesleri, kuş yuvaları, hayvan tüyleri, bitkiler ve çimlendirme kapları, kum, kil, toprak, su, deniz kabukları, el feneri, saç kurutma makinesi, piller, teller, ampuller, radyo gibi elektrikli aletler, süzgeç, huni, kaplar, kapaklar, kek kalıpları ve kovalar gibi çeşitli mutfak eşyaları, fasulye, nohut, mercimek gibi değişik baklagiller ve tohumlar, un, tuz, şeker, kabartma tozu, tutkal, mum, tebeşir, pamuk, tarak, farklı dokularda kumaşlar, makas, besin piramidi panosu, balonlar, çeşitli demir ve tahta çubuklar, röntgen filmleri gibi malzemeler bulundurulabilir. Sayı kartları, (kartondan, mukavvadan, tahtadan sayılar), eşleştirme kartları, boncuklu abaküs, üç boyutlu nesneler (renkli kapaklar, kâğıt bardak), renkli kâğıtlar, çeşitli uzunluklarda materyaller (kalemler, pipetler, boyalar), toplar, balonlar, geçmeli yapı inşa oyuncakları, bloklar, yazı tahtası ve yap-bozlar da bu merkezde bulundurulabilecek malzemelerdendir. Ayrıca fen merkezinde kültürümüzün yetiştirdiği önemli bilim insanlarının posterlerine yer verilmelidir.

Matematik Merkezi

Yaşadıkları deneyimler çocukların matematiğe yönelik tutumlarını şekillendirdiğinden ilgi çekici ve teşvik edici bir ortamda matematiksel kavramlar ve becerileri deneyimlemeleri önemlidir. Matematik merkezi, çocuklara temel matematiksel kavramları ve matematiğin günlük yaşamla ilişkisini keşfetmeleri için zengin fırsatlar sunar. Matematik etkinlikleri,

dikkat ve konsantrasyon gerektirdiğinden matematik merkezi, hareketli ve gürültülü merkezlerden uzakta olmalıdır. Matematik merkezinde çocukların ölçüm yapmak, sınıflandırmak, karşılaştırmak, sıralamak, birebir eşleştirmek, saymak, işlem yapmak, konumlandırmak ve grafikler oluşturmak için kullanabilecekleri çeşitli nesne/varlıklar bulundurulmalıdır. Ayrıca çocukların geometrik kavramları keşfetmelerini sağlamak amacıyla iki ve üç boyutlu şekillerin farklı örneklerine yer verilmelidir.

Matematik merkezinde terazi, mezura, cetvel, duvar saati, takvim, süreölçer, kum saati, saat, termometre gibi ölçme araçları, çeşitli boyutlarda ve şekillerde ölçme kapları, oyuncak paralar, abaküs, sayı tablosu, sayı çubukları, sayı kartları, sayı zarları, sayı fasulyeleri, dominolar, zımpara kâğıdından sayılar, iki ve üç boyutlu şekiller, geometri tahtası, tangram, yap-bozlar, küçük bloklar, yapım oyuncakları, maketler; sayılar ve şekillerle ilgili afişler, boncuklar, düğmeler, kumaş parçaları, renkli kâğıtlar, hayvan figürleri, deniz kabukları, baklagiller (fasulye, bakla, nohut, bezelye gibi), kâğıt, kalem, zarf, çeşitli koleksiyonlar, çantalar, saklama kapları, ahşap kutular, kil ve yoğurma hamuru, fotoğraflar, resimler, dergiler, albümler bulundurulmalıdır.

Dramatik Oyun Merkezi

Dramatik oyun merkezi, çocukların düş güçlerini kullandıkları, farklı rollere girerek oyunlar oynadıkları, duygu ve düşüncelerini dramatik oyunlar aracılığıyla ifade ettikleri ve böylece gerçek yaşam deneyimleri kazandıkları merkezdir. Sembolik düşünmenin gelişimini destekleyen dramatik oyun merkezinde çocukların farklı roller almaları, yeni keşiflerde bulunmaları, günlük yaşam ile ilgili doğaçlamalar yapmaları için gerekli ortam ve materyaller sağlanmalıdır. Çocukların özgürce oyun oynamalarını destekleyecek genişlikte bir alan bu merkez için ayrılmalı ve bu merkezin, daha sessiz çalışma gerektiren merkezlerden uzak olmasına özen gösterilmelidir. Dramatik oyun merkezinde çocuklar anne baba rolüne girip bebeklerini besleme, öğretmen rolüne girip çocuklara etkinlikler yaptırma, satıcı rolüne girip satış yapma, fırıncı rolüne girip ekmek yapma gibi oyunlar oynarlar. Bu merkezde bulunan farklı giysileri giyerek farklı rollere girerler, yaratıcı bir yolculuğa çıkarlar. Bu farklı rollere girmede merkezde Türk ve Dünya kültürüne özgü giysilerin ve aksesuarların bulundurulması çocukların kültürleri tanınması ve kültürel farklılıkları deneyimlemeleri açısından önemlidir. Çocuklar bu merkezde oynarken kendilerini etkileyen kişi, olay ve nesnelerle ilgili duygu ve düşüncelerini farklı şekillerde ifade ederler. Oyunlarında toplumdaki farklı rolleri olan kişilerin rollerine girerek başka çocuklar ya da yetişkinler ile özdeşim kurarlar. Çocuklar, dramatik oyun merkezinde oynadıkları oyunlar aracılığı ile dil, iletişim ve sosyal becerilerini geliştirir.

Dramatik oyun merkezinde yer alacak materyallerin açık uçlu olmasına özen gösterilmelidir. Örneğin farklı kukla çeşitlerine yer vermek, yöreye uygun özellikler taşıyan kumaş ve benzeri malzemeleri kullanarak çocuklarla birlikte yapılan kuklaları merkeze koymak, meslek kuklaları gibi yaygın bir şekilde okullarda bulunanların yanı sıra farklı özelliklerdeki kuklaları kullanarak çocukların sürece etkin katılımları sağlanabilir.

Dramatik oyun merkezinde kukla perdesi, çeşitli kuklalar (el kuklası, ipli kukla, parmak kuklası, çomak kukla gibi), maskeler, kostümler, şapkalar, şallar, atkılar, kurdeleler, tüller, eşarplar, çantalar, aksesuarlar, yapılandırılmış oyuncaklar (evcilik oyuncakları, tamir malzemeleri gibi), minderler, çantalar, peruklar, eldivenler, kemerler, gözlükler, yağmurluklar, önlükler, oyun evi, bloklar, çadır, sepetler, minyatür oyuncaklar, çeşitli meslek gruplarına özgü materyaller (stetoskop, itfaiyeci miğferi, aşçı şapkası gibi), Türk ve Dünya kültürüne yönelik giysiler, aksesuarlar, tarak, ayna, bardaklar, oyuncak yemek takımı (tencere, tabak, kaşık, çatal gibi), piknik sepeti, vazo ve çiçekler, boş kutular, süpürge, fırça, faras, telefon, cep telefonu ve telefon rehberi, gazete, dergiler, defterler, kalem, renkli kâğıtlar, yapışkan not kâğıtları, eski daktilo, klavye, saç kurutma makinesi gibi malzemeler bulundurulmalıdır.

4.2. Etkinlik Çeşitleri ve Açıklamaları

Etkinlik Çeşitleri; Türkçe, sanat, drama, müzik, hareket, oyun, fen, matematik, erken okuryazarlık ve okul dışı öğrenme etkinlikleri şeklindedir. Öğretmen veya çocuklar tarafından yapılandırılmış/yarı yapılandırılmış/yapılandırılmamış etkinlikler, sınıf içinde yapılabileceği gibi açık alanda da yapılabilir. Öğretmenlerin, bu etkinlikleri mümkün olduğunca açık alanda da gerçekleştirmesi beklenmektedir. Etkinlikler, tek tek planlanıp uygulanabileceği gibi birden fazla etkinlik çeşidi bir araya getirilip bütünleştirilmiş etkinlikler de hazırlanabilir.

Etkinlikler **bireysel, küçük grup veya büyük grup etkinlikleri** şeklinde planlanıp uygulanabilir.

Bireysel etkinlik, çocuğun kendi başına yapıp yaşayarak öğrenmesini amaçlamaktadır. Bu etkinlikler, çocukların bireysel ilgi, gereksinim ve yetenekleri ile gelişim özelliklerini dikkate alarak onların potansiyel gelişimlerini desteklemek amacıyla planlanan etkinliklerdir.

Küçük grup etkinlikleri çocukların yaş, gelişim özelliği, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gruplara ayrılarak farklı çalışmalar yaptıkları etkinliklerdir. Küçük grup etkinlikleri; çocukların birbirlerinin fikirlerini dinlemelerini, merak edip cevabını bulmaya çalışacakları yeni sorular üretmelerini, beraberce yeni fikirler geliştirmelerini, yeni fikirleri derinlemesine ve detaylı tartışmalarını (proje çalışmaları, STEM etkinliklerinde olduğu gibi) amaçlamaktadır. Küçük grup etkinlikleri, çocuklara kendi gelişim düzeyinde çalışma, belirli bir beceriyi yakın yetişkin rehberliğiyle öğrenme (makasla kesmek gibi), arkadaşlarını gözlemleyerek öğrenme ve problem çözme, arkadaşları ile tartışma ve sohbet etme gibi sosyal etkileşim fırsatları sağlamaktadır. Öğretmenlere ise çocukların birbirleriyle olan fikir alışverişlerini organize etmelerinde yardımcı olma, çocuklarla yaklaşarak kişisel deneyimler elde etme, her bir çocuğun gelişimini yakından gözlemleme, bazı etkinlikler için yakın gözetim (yemek pişirme, sebze-meyve doğrama gibi) yapma ve etkinlikleri çocuklara göre bireyselleştirme olanakları sunmaktadır.

Küçük grup etkinliklerinde her bir grubun etkinliği ayrı ayrı planlanmalıdır. Bir başka deyişle küçük grup etkinlikleri, öğretmenin farklı yöntem ve teknikler kullanarak aynı kazanım ve göstergelere yönelik etkinlikler planlamasıdır. Böylece çocuklar, aynı kazanımlara ve göstergelere farklı yollardan ulaşabilirler.

Küçük grup etkinliklerinde, çocukların gruplanma biçimleri ilgi ve isteğe dayalı veya amaçlı (öğretmen tarafından seçilen/belirlenen) gruplama şeklinde olabilir. Her iki türdeki gruplamada da bir veya daha fazla grup çocuk, küçük grup etkinliklerine katılırken diğer çocuklar, birbirlerinden bağımsız olarak oynayabilirler. İlgi ve isteğe dayalı gruplamaya, çocukların ilgi ve istekleri doğrultusunda öğrenme merkezlerinde yaptıkları çalışmalar örnek gösterilebilir. Bu tür çalışmalarda çocukların oyun ve uygulamalı deneyimler yoluyla diğer çocuklarla birlikte araştırma yapmalarına ve keşfetmelerine, yaratıcılıklarını sergilemelerine fırsatlar sağlanır. Örneğin öğretmen, çocuklara ilginç gelebileceğini düşündüğü bir nesne gösterir. Bu nesnenin ne olduğu, ne işe yaradığı, hangi malzemelerden yapıldığı, başka ne için kullanılabileceği, bu nesne ile neler yapılabileceği hakkında konuşulur. Çocuklar, küçük gruplara ayrılarak planlamalarını yapar ve uygularlar. Planları doğrultusunda farklı etkinliklerde (müzik, sanat, matematik, serbest oyun gibi) aktif rol oynarlar.

Amaçlı gruplamada ise (öğretmen tarafından belirlenen) çocuklar gelişim düzeyleri, bilgi ve becerileri bakımından gruplanır. Gelişimsel düzeyleri doğrultusunda çocuklara kavram, beceriler ve öğrenme deneyimleri sunulması amaçlanır. Bu gruplamalarda gelişimsel değerlendirmeler öğretmenlere ışık tutar. Sistematiik olarak yapılan gözlemler, anekdot kayıtları, portfolyo değerlendirmeleri çocuğun desteğe gereksinim duyduğu alan ve becerilerin belirlenmesinde öğretmene rehberlik eder. Örneğin öğretmen toplarla ilgili bir etkinlik planlar. Bir grup çocuk, topların yüzey dokusunu incelerken (dokunarak, hissederek gibi) bir diğer grup, topların çevresini ip parçalarıyla ölçer ve tahminleriyle karşılaştırır. Bir diğer grup, farklı beden formlarını kullanarak (parmaklarıyla, elleri, kolları ya da iki çocuk kollarını birleştirerek gibi) farklı büyüklüklerde top şeklini oluşturmaya çalışır. Bir diğer grup ise her bir topun yapıldığı maddeyi belirlemeye çalışır ve topların yüzeyleri ile baskı çalışması yapar. Planlanan bu etkinlikte çocuklar, desteğe gereksinim duydukları alan ve becerileri doğrultusunda gruplanmışlardır (Örneğin bir grup gözlem becerileri, diğer bir grup ise ölçme becerilerinin desteklenmesi amacıyla.). Bir başka amaçlı gruplama yapılan küçük grup etkinliğinde ise öğretmen; ana renkleri ayırmakta zorlanan bir grup çocuk için boyama etkinliği, ara renklerle ilgili desteğe gereksinim duyan çocuklar için sulu boya renklerini karıştırma etkinliği, ana-ara renkleri pekiştirme aşamasında çocuklar için renklerle örüntü oluşturma ve daha ileri düzeyde olan bir diğer grup çocuk ile de renklerle kodlama etkinlikleri planlayabilir.

Büyük grup etkinliği ise aynı kazanımlara ulaşmayı amaçlayan, aynı yöntem, teknik ve materyaller kullanılarak sınıftaki tüm çocuklarla birlikte yapılan etkinliklerdir.

Bütünleştirilmiş etkinlik, birden fazla etkinliğin temel özelliklerini bozmadan uygun geçişlerle bir araya getirilmesinden oluşmaktadır. Etkinliklerin bir etkinlik planının öğrenme sürecinde arka arkaya sıralanması bütünleştirme anlamına gelmez. Yani bir etkinlikte müziğin araç olarak kullanılması o etkinliği bütünleştirilmiş yapmaz. Etkinliğin bütünleştirilmiş olması için kullanılan müziğin de kazanımların edinimine katkı sağlaması gerekmektedir.

Aşağıda etkinlik çeşitleri tanımlanmış ve örnek etkinlikler belirtilmiştir.

Matematik Etkinliği

Matematik eğitiminin amacı, çocukların matematiğe yönelik doğal ilgi ve anlayışlarını kullanarak bilişsel gelişimlerini desteklemek, matematiğe karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamak, sahip oldukları kavramsal bilgilerle yeni bilgiler arasında bağ kurmalarına yardımcı olmak, matematiksel kavram ve becerilere neden gereksinim duyulduğunu ve bu kavram ve becerileri nasıl kullanıldıklarını anlamalarına yardımcı olmaktır. Ayrıca matematik etkinlikleri ile çocuklarda matematiksel sorgulama becerisini geliştirmek amaçlanmaktadır. Uygulanan matematik etkinlikleri ile çocuklar çevrelerindeki örüntüleri fark etmeli, nesne/varlıkları organize edebilmeli, varsayımlar geliştirip bunları deneyebilmeli, problem çözebilmeli, akıl yürütebilmeli ve matematiksel dili kullanarak iletişim kurabilmelidir.

Okul öncesi dönemde matematiksel kavram ve beceriler, basitten karmaşığa doğru bir sırayla ele alınmalıdır. Örneğin çocukların, sıralama yapabilmeleri için öncelikle karşılaştırma yapabilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle karşılaştırmaya sıralamadan önce yer verilmelidir. Ayrıca matematiksel kavram ve beceriler, çocukların günlük yaşamlarındaki deneyimleriyle ilişkilendirilmelidir. Örneğin oyuncakları kutusuna doldururken veya eşyaları bavula yerleştirirken bu oyuncakların/eşyaların yerleştirilmesi ile ilgili sorular sorulması ("Bu kutuya kaç oyuncak sığar?" gibi), tahminlerde bulunulması veya tekrar tekrar denemeler yapılması ve bu durumun tartışılması, hacim kavramının gelişmesine yardımcı olacaktır.

Öğretmen, matematik etkinliklerinde mümkün olduğunca gerçek nesnelerle çalışmalar yapmalı, daha sonra sembollerle çalışmaya devam etmelidir. Etkinliklere doğrudan kâğıt-kalem çalışmaları ile başlanmamalı, somut materyallerle çalışılmalıdır. Etkinliklerde kullanılan nesne sayısının çocukların gelişim seviyesine göre seçilmesine özen gösterilmelidir. Okul öncesi matematik eğitimi konuları kapsamında karşılaştırma, sınıflandırma, sıralama, birebir eşleme, sayı, işlem, ölçme, uzamsal algı, geometrik şekiller ve grafik çalışmaları yer almaktadır.

Drama Etkinliği

Okul öncesinde drama çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini sağlayan, bütüncül gelişimini destekleyen, önceden belirlenmiş amaçları olan, olayları sözel ya da sözel olmayan iletişim yöntemleriyle ifade etmeye dayalı bir etkinliktir. Drama etkinliği bir grup etkinliğidir ve bireyden gruba giden bir süreçte gerçekleşir. Drama sürecinde ısınma, canlandırma/doğaçlama ve değerlendirme aşamaları vardır. Okul öncesi dönemde olan çocuklar için drama sürecinde yer alan tüm aşamalara yer verilmelidir. Tek başına rol oynama, zihinde canlandırma, taklit yapma drama etkinliği için yeterli değildir.

Isınma aşamasında tanışma, hareket çalışmaları gibi çalışmalar yapılabilceği gibi çocuk oyunlarından da yararlanılabilir. Bu süreç çocukların oyuna katılma isteğini artırır, çocukların birbirlerine ısınmalarını ve rahatlamalarını sağlar ve çocukları doğaçlama yapmaya hazırlar. Çocukların bedenlerinin ısınması, birbirleri ile etkileşimlerinin oluşması ve bir sonraki aşamada yapılacak doğaçlamaya yönelik hazırlık gerçekleşmiş olur.

Canlandırma/doğaçlama aşamasında çocuklar bir durumu, bir olayı, bir öyküyü fotoğraf karesi, rol oynama ve doğaçlama gibi tekniklerin birkaçını bir arada kullanarak canlandırır. Doğaçlama, drama sürecinde mutlaka kullanılması gereken bir tekniktir, doğaçlama olmadan bir drama sürecinden söz etmek mümkün değildir. Bu nedenle öğretmenlerin drama etkinliklerinde mutlaka doğaçlamaya yer vermeleri oldukça önemlidir. Doğaçlamalarda çatışmanın olması, problem durumunun/durumlarının oluşturulması, çocukların doğaçlamalarında çatışmayı, problemi çözmeye çalışmaları ile süreç daha da anlamlı olmaktadır.

Değerlendirme aşamasında çocuklar, yaşadıkları sürecin resmini yapma, afiş hazırlama gibi çalışmalar yapabilecekleri gibi öğretmenin soracağı değerlendirme soruları ile de değerlendirme yapılabilir. Çocukların, süreçte yaşadıklarını anlatmaları ile de süreç değerlendirmesi yapılabilir.

Dramanın tüm süreçlerinde müzik, maske, kostüm, farklı giysi ve aksesuarlar, kumaş parçaları, kuklalar gibi araçların kullanılması çocukların sürece daha etkin bir şekilde katılmalarında etkili olmaktadır. Kullanılan bu materyallerde Türk ve Dünya kültürüne özgü çeşitliliğin sunulması ayrıca çocukların kendi kültürünü ve farklı kültürleri tanımalarını da sağlayacaktır. Çocukların bir kelebek gibi uçmaları istediğinde çocuklar bir kelebek gibi uçarlar ancak bir müzik eşliğinde kelebek kanadı olarak kullanacakları bir kumaş parçası ya da bir karton parçası olduğunda çocuklar kelebek rolüne çok daha kolay girerler ve daha etkili bir süreç geçirirler. Öğretmenlerin unutmaması gereken bir nokta da drama etkinliklerine ilk başlayan çocuklarla basitten zora doğru bir sıra izlemeleridir. Taklit, rol yapma, dramatizasyon, doğaçlama sıralamasında olduğu gibi basitten zora doğru çalışmalar yapılabilir ya da önce ısınma süreçleri ile başlanıp çocuklar hazır oldukça diğer aşamalar gerçekleştirilebilir.

Erken Okuryazarlık Etkinliği

Erken yaşlarda çocuklara sağlanan deneyimler, çocukların okuma ve yazma ile ilgili olumlu tutum ve alışkanlıklar kazanmasını sağlayarak erken okuryazarlık becerilerini geliştirmelerine temel oluşturmaktadır. Sözel dil, sözcük dağarcığı, ses bilgisel farkındalık, görselleri ayırt etme, harf farkındalığı, yazı farkındalığı ve yazı yazma öncesi beceriler okuryazarlık gelişimine temel oluşturan erken okuryazarlık becerileridir. Erken okuryazarlık etkinliği ile çocukların bu becerilere ilişkin deneyimler edinmesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda erken okuryazarlık etkinlikleri okuma, yazma, dinleme ve konuşma sürecini de kapsayan, dilin tüm bileşenlerinin geliştirilmesine olanak tanıyan etkinliklerdir. Çocukların okuma sürecine uyumunu kolaylaştıran bu etkinlikler, aynı zamanda ileride okumayı kolay öğrenmelerini de sağlayacaktır.

Araştırmalar; dinleme, konuşma, okuma ve yazmaya yönelik becerilerin anne karnında başlayıp yetişkinliğe doğru devam ettiğini ve erken çocukluk döneminde çocukların bu becerilere yönelik gerekli hazırlıkları yapabilecek yeterliklere sahip olduklarını göstermektedir. Erken okuryazarlık becerisine sahip olan çocuklar şu kazanımlara sahiptirler: Kitabı doğru tutar, kitabın ön ve arka yüzünü bilir, kitabın sayfalarını önden arkaya doğru çevirir, yazı düzeninin soldan sağa, yukarıdan aşağıya doğru olduğunu bilir, okunan şeylerin sözcükler olduğunu ve yazıya geçirilebileceğini fark eder, harflerin

sesleri temsil ettiğini anlar, kendi yazdığı yazıları okuyormuş gibi yapar, resimler çizer, cümledeki ilk sözcüğü, sözcükteki ilk harfi söyler, metindeki bir harfi gösterir, yaklı sesleri tanır, cümledeki en uzun sözcüğü tanımaya başlar, yazıyı takip eder, konuşan kişi ile göz teması kurar, ne söylendiğini hatırlar ve dinlediklerini açıklayabilir. Bu bağlamda çocukların erken yaşlarda okuryazarlıkla ilgili edindiği bilgi ve deneyimler daha sonraki yaşantılarını biçimlendirebilecek güçtedir.

Erken okuryazarlık becerileri bilişsel, duyuşsal ve davranışsal boyutu ile bir bütün olarak ele alınması gereken önemli becerilerdir. Örneğin çocukların okuma yazmayı öğrenmeye istekli olmaları ve okuma arzusu hissetmeleri bu süreci olumlu etkilemektedir. Dolayısıyla bu konuda bir farkındalık yaratmak çok önemli bir erken okuryazarlık çalışmasıdır. Çocuklara okuma yazmaya duyulan gereksinimi hissettirmek için çocuklarla birlikte alışveriş listesi hazırlarken, "Alacaklarımızı unutmamak için alışveriş listemizi hazırlayalım" ya da "Mektup etkinliği yaptığınızda adrese ulaşması için göndereceğimiz kişinin adını ve adresini yazalım," demek gibi ön hazırlıklar yapılabilir.

Bilişsel alanda benzerlik ve farklılıkları ayırt etme, sözcük bilgisi, nesneler arasında bağlantı kurma, kavram bilgisi gibi süreçler erken okuryazarlık sürecinde üzerinde durulması gereken önemli konulardır. Motor gelişim alanında el-göz koordinasyonu kurabilme, kalem tutabilme ve küçük kas koordinasyonu gerektiren hareketler yapabilme erken okuryazarlık sürecinde önemli becerilerdir.

Erken okuryazarlık etkinlikleri, sadece masa başında yapılan kitap/kavram/çizgi çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Bu etkinlikler birçok farklı etkinlik türü (sanat, drama, müzik, oyun gibi) ile bütünleştirilmelidir. Erken okuryazarlık çalışmalarında **amaç okuma yazmayı öğretmek değil okuma yazma için gerekli ön becerileri kazandırmaktır.**

Erken okuryazarlık etkinliği kapsamında öğrenme merkezlerinden yararlanılması, erken okuryazarlık becerilerinin daha ayrıntılı bir şekilde küçük gruplarla çalışılması açısından oldukça önemlidir. Okuma ve dinleme, yazı merkezleri ile birlikte bağlama uygun olarak hazırlanan diğer öğrenme merkezleri de erken okuryazarlık etkinliği için destekleyici bir ortam oluşturmaktadır. Çocuklar için erken okuryazarlık becerilerini destekleyici bir çevre oluşturma sınıfı açısından en etkili yollarından biri de tüm öğrenme merkezlerinin ve sınıfta uygun olan eşya/materyallerin üzerine adlarının yazılmasıdır. Bu destekleyici çevre, erken okuryazarlık etkinliklerinin içeriğini de zenginleştirecektir.

Erken okuryazarlık etkinliği kapsamında benzerlik ve farklılıkları ayırt etme, yer ve yön ilişkisini fark etme, verilen şekle bakarak aynı şekli oluşturma, nesnelerin birbirlerine göre konumları hakkında konuşma, tekerleme/şarkı/bilmece söyleme, sözcüklerle resim yapma, özelliği anlatılan sözcüğü bulma/eşleştirme, etkileşimli/paylaşımlı kitap okuma, görsellerle ilgili sorular sorma, görselleri yorumlama, duygu ve düşüncelerini resim, drama, oyun ile ifade etme, kesme/katlama/yapıştırma, serbest/düzenli çizgi çalışmaları, nefes ve ritim çalışmaları, yaklı sözcükleri bulma, aynı sesle başlayan/bitene sözcükler üretme, cümleleri sözcüklerine, sözcükleri hecelerine ayırma ve sözel ürünler oluşturma etkinlikleri planlanarak uygulanabilir.

Sanat Etkinliği

Sanat etkinlikleri, çocukların duygusal olarak rahatlamalarını, kendilerini ifade edip öz güvenlerinin ve iletişim becerilerinin gelişmesini, küçük kas motor becerilerinin güçlenmesini sağlayan etkinliklerdir. Çocukların hayal gücünü kullanarak problem çözme becerilerinin gelişimine, eleştirel ve çözüm odaklı düşünmelerine, yaratıcı düşünme becerilerini ortaya çıkarmalarına, yeni fikirler oluşturmalarına olanak tanıyan sanat etkinlikleri çocuklara renkleri, dokuları, doğayı yani çevreyi gözlemleme ve tarih, fen, matematik gibi bilimleri keşfetme fırsatı sunmaktadır. Çocukların duygularını ve düşüncelerini düzenlemelerine olanak vermekte, görsel ve estetik algılarının gelişmesine katkıda bulunmakta, çocukların görsel sanata olan farkındalıklarını artırmaktadır. Bunlara ek olarak sanat etkinlikleri, çocukların içinde bulunduğu kültürü ve diğer kültürleri daha iyi anlamalarına olanak tanıyarak farklılıklara saygı duymalarına da yardımcı olmaktadır. Başka bir ifadeyle bu etkinliklerde Türk ve Dünya kültürüne katkı sağlamış önemli sanatçılar ve eserleri üzerinden "Bir oyuncunun hangi özelliklere sahip olması gerekir?", "Ressamların en önemli yeteneği hangisidir?", "Müzisyenlerin beste yapması için neleri bilmesi gerekir?", "Şairler ve yazarlar eserlerini yazarken neler hissediyor olabilir?" gibi sorularla çocukların sanatçı ve sanat eserlerinin nitelikleri hakkında farkındalık kazanması ve kültürel unsurlarla ilgilenmesi desteklenmelidir. Sanat etkinlikleri büyük ve küçük grup çalışmaları olarak planlanabilen, çocukların ilgi ve gereksinimlerine yönelik olarak bireysel olarak da uygulanabilen etkinliklerdir.

Sanat etkinlikleri, sanat merkezinde yapılabileceği gibi gün içinde diğer etkinliklerle bütünleştirilerek veya ayrı bir etkinlik olarak da programda yer alabilir. Sanat etkinlikleri, diğer birçok etkinlik ile bütünleştirilerek kullanılabilir. Sanat etkinliklerinin sanat öğretimi odaklı olmaktan çok çocukların sanat becerilerini geliştirmesine ve ürün yerine süreç odaklı olmasına özen gösterilmelidir. Bu etkinlikler, bir ürün ortaya çıkarmak amacıyla planlanmamalıdır. Sanat etkinliklerinde grubun sayısına ve özelliğine göre farklı materyaller hazırlanmalı, çocuğa seçme olanağı tanınmalıdır.

Sanat etkinlikleri kapsamında çeşitli sanatsal tekniklerin ve artık materyallerin kullanıldığı kolaj ve üç boyutlu çalışmalar, kil, çamur gibi yoğurma maddeleri ile figürler yapma, el sanatları (halı dokuma, örgü, dikiş gibi), kesme, yırtma-yapıştırma, boyama çalışmaları yapılabilir, bir sanatçının atölyesi ziyaret edilebilir, bir müze veya galeriye gezi düzenlenebilir.

Türkçe Etkinliği

Türkçe etkinlikleri, çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak ve iletişim becerilerini güçlendirmek için planlanan etkinliklerdir. Bu etkinliklerin amacı, Türkçenin zengin söz varlığını çocukların anlamalarına ve ifade edebilmelerine rehber olabilmektir.

Eğitim programlarında dil ve iletişimin desteklenmesi için çocuk-çocuk ve yetişkin-çocuk iletişimini teşvik eden bir yaklaşımın benimsenmesi önemlidir. Planlanan etkinliklerin dilin biçim, içerik ve kullanım bileşenleri kapsamında;

- Sözel ve sözel olmayan dil becerilerini içermesi,
- Örnek uygulamalarla çeşitlendirilmesi,

- Çocukların yorum ve çıkarım yapmalarına olanak tanınması,
- İlk elden deneyim kazanmaya uygun bir şekilde sadece kalem ve kâğıda dayalı becerileri değil çoğunlukla yaparak-yaşayarak öğrenmenin yer aldığı becerileri desteklemesi önem taşımaktadır.

Türkçe etkinlikleri planlanırken öğretmenlerin, çocukların yaş ve gelişim özelliklerine dikkat etmelerinin yanı sıra eğitim ortamının düzenlenmesine, farklı yöntem tekniklerden faydalanılmasına ve kapsayıcı bir şekilde etkinliklerin tüm çocuklara hitap etmesine duyarlı olmaları gerekmektedir. Bu etkinliklerde kapsayıcılık açısından Braille alfabesini kullanma, okuma ve yazma materyallerinin üç boyutlu, dokunsal özelliklerini çeşitlendirme, işitsel öğelerden faydalanma gibi düzenlemeler yapılabilir.

Türkçe etkinlikleri kapsamında çocukların nitelikli çocuk kitaplarıyla tanıştırılması oldukça önemlidir. Bu süreç, sadece Türkçe etkinliklerinde değil diğer etkinlik türlerinde de desteklenmelidir. Sınıflarda, en az çocuk sayısı kadar nitelikli çocuk kitabı olmalı ve bu kitaplar çocuk edebiyatının resimli öykü kitabı, bilmece, tekerleme, parmak oyunu ve şiir gibi farklı türlerini içermelidir. Farklı türdeki bu kitaplar, çocukların erken yaşlarda kitaba olan ilgilerini artırarak yeni edebi türler ile tanışmalarını sağlayacaktır. Ayrıca bu kitaplar öğretmenlere ısınma, uyum ve geçiş etkinlikleri için bir kılavuz olacaktır. Çocuklara kitap okuma yaklaşımından çok çocuklarla birlikte kitap okuma yaklaşımı benimsenmelidir. Farklı çocuk edebiyatı ürünleri, etkileşimli ve paylaşımlı kitap okuma yöntemlerine yer verilerek okunmalıdır. Böylece çocukların anlamlı diyaloglar kurmaları desteklenmiş olur. Aynı kitabın tekrarlı okumalarla ele alınması, farklı hedef sözcüklerin çocuk dostu terimlerle anlamlarının açıklanması, sözel dil becerilerinin desteklenmesi açısından oldukça önemlidir.

Türkçe etkinlikleri için öğrenme merkezlerinden yararlanılması, çocukların büyük grupla olduğu kadar küçük gruplarda kendilerini daha ayrıntılı ifade edebilmelerine olanak tanıyacaktır. Okuma ve dinleme, yazı farkındalığı merkezleri ile birlikte bağlama uygun olarak hazırlanan diğer öğrenme merkezleri de Türkçe etkinliklerinde destekleyici bir ortam oluşturacaktır. Aynı şekilde sadece okul ya da sınıf ortamında değil çocuklarla eğitim yılı içinde okul kütüphanesinden yararlanılması ya da çocuk kütüphanelerine okul dışı öğrenme etkinlikleri düzenlenmesi, okuma kültürünü oluşturabilmek açısından oldukça önemlidir.

Türkçe etkinlikleri kapsamında; uygun ve nitelikli görsellerden veya çocuk kitaplarından yararlanarak öykü oluşturma, çocuklarla birlikte öykü okuma, dinleme ve sıra ile söz alma, yarım bırakılan bir öyküyü/cümleyi/şiiri tamamlama, farklı sözcük türlerini ve sözcüklerdeki ekleri uygun biçimde kullanma, çocuk dostu terimlerle sözcüklerin anlamlarını bir bağlam eşliğinde çalışma, parmak oyunu, bilmece, tekerleme ve şiirler okuma gibi etkinlikler ve Türkçe etkinliklerini destekleyici drama, erken okuryazarlık gibi etkinliklerle bütünleştirilmiş etkinlikler planlanıp uygulanabilir.

Oyun Etkinliği

Oyun, çocukların uzmanlık alanıdır. Dünyanın her yerinde çocuklar her koşulda, her zaman, her şeyle oyun oynayabilirler. Oyun sadece çocukların değil yaşam boyu

bireylerin haz verici uğraşı olarak önemini sürdürmektedir. Oyun, çocukların en iyi öğrenme aracıdır. Yetişkinlerin, çocukları en iyi tanıyabileceği öğrenme ortamıdır. Çocuklar, öğrenme deneyimlerini oyunları aracılığı ile geliştirirler ve zenginleştirirler.

Oyun, çocukların düşünce ve duygularını ifade ettikleri, meraklarını giderecek araştırma ve gözlem yapma olanağı buldukları, yeni keşifler yaptıkları çevreleri ile etkileşim içinde bulundukları bir etkinliktir.

Oyun, çocukların zorunlu değil gönüllü eylemidir. Oyun çocukların denge, hız, el göz koordinasyonu, esneklik kazanmasını sağlamaktadır. Yeni kavramlar öğrenme, problem çözme, eşleştirme, gruplama, sınıflama, analiz, sentez gibi bilişsel süreçlerin gelişimini desteklemektedir. Arkadaşları ile oynama ortamı bulan çocuklar onlarla iletişim kurmakta, duygu ve düşüncelerini ifade etmenin yanı sıra duygularını kontrol etmeyi de öğrenmektedir. Oyun, çocukların hayal dünyasını zenginleştirir. Çocuklar içinde bulundukları dünyayı, toplumu ve çevrelerini en kolay oyun yoluyla tanır ve gelecekteki rollerine hazırlanırlar. Paylaşmak, iş birliği yapmak, sabırlı olmak başkalarının haklarına saygı duymak gibi davranışları oyun aracılığıyla kazanırlar. Bu nedenle çocukların yaşlarına, gelişimsel özelliklerine, ilgi ve gereksinimlerine göre oyun etkinlikleri, oyun materyalleri ve oyun ortamları hazırlamak gerekmektedir. Öğrenme merkezlerinde özellikle dramatik oyun merkezinde, çocuklara yeni ve özgün oyunlar üretebilecekleri çeşitli oyun materyalleri sunmak, çocukların öğrenme deneyimlerini destekleyecek uyarıcılar yönünden zenginleştirilmiş bir eğitim ortamı hazırlamak önemlidir. Öğretmenlerin oyun etkinliklerini sadece sınıf ortamında değil açık alanda, bulundukları kurum ve çevrede kullanabilecekleri farklı ortamlarda da çocukların oynayabilecekleri şekilde planlamaları gerekmektedir.

Günlük eğitim programının titizlikle planlaması, farklı ortamlarda, farklı türlerde, farklı materyallerle, çocukların gelişimlerini destekleyecek oyun etkinliklerinin hazırlanması, çocuklara oyun oynama fırsatlarının sunulması ve öğretmenin zaman zaman oyun etkinliklerine dâhil olması önemlidir.

Yapılandırılmamış oyun/serbest oyun: Bireysel, eşli, küçük veya büyük grup hâlinde oynanan oyunlar sırasında çocuklar tamamen kişisel ilgi ve tercihleri doğrultusunda oynar. Nerede, kiminle, ne ile ve nasıl oynayacaklarına çocuklar karar verir. Çocukların çokyönlü gelişimini göz ardı eden akademik hedeflere odaklanmış okullarda çocukların bu oyun türünde oyun oynaması çok sınırlı olabilir, bu nedenle çocukların oyun oynama haklarını koruyacak tüm tedbirlerin alınması gerekir. Okula gelişi ve okuldan ayrılmadan önce yapılandırılmamış oyun ortamlarında serbest oyun oynanması mutlaka sağlanmalıdır.

Yarı yapılandırılmış oyun etkinlikleri: Çocukların gelişiminin bütün boyutlarda desteklenmesini hedefleyen, öğretmen veya çocuklar tarafından başlatılan, çocukların aktif katılımı ile sürdürülen, çocuk merkezli, açık uçlu bir süreç olarak işleyen yaratıcı oyun etkinliklerinden oluşan oyunlardır. Oyunun bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığı bu etkinliklere, günlük eğitim akışı içinde mutlaka yer verilmelidir.

Yapılandırılmış oyun etkinlikleri: Çocukların gelişimsel ilerlemelerini desteklemek amacıyla kuralları başkası tarafından belirlenmiş oyun etkinliklerine küçük ve/

veya büyük gruplarda katılımını sağlayan oyunlardır. Geleneksel çocuk oyunları bu kategorideki oyunlardır.

Bu farklı oyun türlerine, okul öncesi eğitim programında dengeli bir şekilde yer vererek çocukların gelişimlerini en üst seviyede desteklemek mümkün olabilecektir.

Müzik Etkinliği

Müzik, öğrenmeyi ve algılamayı kolaylaştıran etkin yollardan biridir. Müzik etkinlikleri, çocukların hem bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen hem de müziksel gelişim sürecini olumlu yönde etkileyen çalışmalardır. Müzik çocukların duygu ve düşüncelerini şarkı, ritim, hareket, dans ve basit vurmali çalgılarla ifade etmelerini sağlarken aynı zamanda başarı ve kendine güven duygusu kazandırır. Müzik etkinlikleriyle çocuklar; ince-kalın, hızlı-yavaş, uzun-kısa, alçak-yüksek gibi zıt kavramların farkına varırlar. Müzik içerisindeki ritim ve uyak somut bilgilerin hatırlanmasını kolaylaştırır. Çocuklar, müzikle bedensel hareketleri birleştirerek müziğin karakterine ve ritmine uygun olarak belirli bir düzen içinde hareket etme becerisini kazanır. Özellikle Türk ve Dünya müziklerinden sunulan farklı müzik örnekleri, sergileyecekleri hareketleri çeşitlendirmelerini sağlar. Basit vurmali çalgılar çalarak el-göz koordinasyonunu ve aynı anda iki elini birlikte kullanabilme becerisini de kazanırlar. Çocukların, kendilerini sözel olarak kolayca ifade edemediği durumlarda müzik etkinlikleri, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek özgüven kazanmalarına yardımcı olur.

Eğitici ve öğretici çocuk şarkıları, ezgili saymaca, bilmece, tekerleme ve atasözleri dil gelişimine katkı sağlamak için kullanılan araçlardır. Çocuklar, bunları söylerken hem zevk alacak hem de doğru ve akıcı konuşma becerilerini kazanacaktır. Bu etkinlikler; doğru ve nitelikli müzik dinleme, söyleme ve çalma alışkanlıklarını çocuğa kazandırmanın yanı sıra çocukların yerel, ulusal ve evrensel müziği tanımalarını da destekler. Ayrıca bu etkinlikler, bireysel olarak ve toplulukta müzik yapma, başkalarını dinleme, iş birliği yapma gibi sorumluluklar da kazandırır.

Okul öncesi eğitim programında müzik etkinlikleri ses dinleme, sesleri ayırt etme ve ses üretme, ritim çalışmaları, nefes açma ve şarkı söyleme, hareket ve dans ve müzikli öykü gibi etkinliklerden oluşmaktadır.

Sesleri dinleme, sesleri ayırt etme ve ses üretme çalışmaları: Sesleri dinleme, sesin benzerlik ve farklılıklarını ayırt etme ve benzer sesler çıkarmaya yönelik etkinlikleri içermektedir. Bu çalışmalar, çocukların çevrelerini daha bilinçli dinlemeleri, işittikleri seslere yönelmeleri, sesleri tekrarlamaları ve tanımaları açısından yararlıdır.

Nefes açma ve şarkı söyleme çalışmaları: Şarkı söylemek, güzel ve rahat konuşmak için düzenli nefes almaya gereksinim vardır. Nefes/solunum alıştırmaları (Yerde uzanarak, bir sandalyede ve ayaklar yere basarak, ayakta durarak), ses eğitimi uygulamalarında kullanılan önemli bir çalışma biçimidir. Şarkı söyleme çalışmalarına geçmeden önce nefes çalışmaları yapılması uygun olacaktır. Çocuklar bildikleri şarkıları söylemekten, kendi kendilerine yeni şarkılar üretmekten ve yeni şarkılar öğrenmekten çok hoşlanırlar. Şarkı seçiminde çocukların gelişim düzeyleri göz önüne alınmalıdır.

Ritim çalışmaları: Bir temponun düzenli bir şekilde tekrarı olan ritim, müziği hissetme ve zamanlama yapabilme yeteneği kazanmayı sağlamaktadır. Ritim eğitiminde amaç, çocuklara sadece belirli ritim kalıplarını öğretmek değildir. Ritim, çocukların el, kol, ayak, baş, göz ve beden gibi vücut organları arasında koordinasyon sağlanmalarına, hareketlerinde çeviklik ve incelik kazanmalarına yardımcı olur.

Hareket ve dans çalışmaları: Hareket ve dans, çocukların oyunudur ve çocuklar müziğe doğal olarak hareketleriyle yanıt verirler. Bir müzik sesi duyduklarında sallanarak, zıplayarak, dönerek hareketleriyle bu müziğe eşlik ederler. Çocukların müzikle yaratıcı hareketler ortaya koymaları, dengelerini ve koordinasyonlarını, ritim ve vuruş duygularını, gelecek hareketi tahmin etme yeteneklerini, öz güvenlerini ve vücut farkındalıklarını geliştirir ve rahatlamalarını sağlar.

Müzikli öykü: Müzikli öyküler, seslerin değişik şekillerde kullanımına uygun olarak hazırlanmış öykülerdir. Müzikli öyküde önemli olan uygulama sırasında müzik aletlerinin sesinin, benzetildiği doğal sesin özelliğine uygun olarak çıkarılmasıdır. Örneğin çelik üçgenle kuş cıvıltıları, ksilofon ile su sesi, davulla gök gürültüsü ya da asker yürüyüşü sesleri elde edilebilir. Önemli olan çocukların duydukları sesleri, kendi imge dünyalarındaki çağrışımlarla anlamlandırma biçimleridir.

Fen Etkinliği

Fen etkinlikleri çocukları dikkat etmeye, soru sormaya, merak etmeye, gözlem yapmaya, araştırmaya, incelemeye ve keşfetmeye yönelten etkinliklerdir. Yaşadığımız çevrede yer alan her türlü malzeme, olay veya durum ile fen eğitimi etkinlikleri ilişkisi kurulabilir çünkü yaşadığımız doğal çevre bunun için çok çeşitli fırsatlar sunar. Çocuklar, fen etkinlikleri ile ilk elden deneyimler kazanırken onların bilimsel süreç becerileri olan gözlem yapma, karşılaştırma, sınıflandırma, iletişim kurma, ölçme, çıkarım yapma ve tahmin etme becerileri gibi pek çok beceriyi kullanmalarına özen gösterilmelidir. Bilimsel süreç becerilerinin kullanımı üst düzey bilişsel beceriler olan organize etmek, nedenleri araştırmak, neden sonuç ilişkisi kurmak, yaratıcılık, karar vermek, çaba göstermek ve problemlere çözüm yolları bulmak gibi becerileri de etkin kullanmayı gerektirmektedir. Fen etkinlikleri, çocukların bireysel denemeler yapabilecekleri ve bu deneyimlerini yapılandırarak keşfetmeye ve öğrenmeye devam edebilecekleri çalışmalar olarak planlanmalıdır. Fen etkinliklerinde sadece deneyler (bireysel- büyük ya da küçük grup deneyleri, konu öncesi-sırasında ya da sonrasında yapılan deneyler gibi) yer almaz, çocuklarla kavram haritaları (doğrusal zincirler, örümcek/yıldız haritalar, hiyerarşik aşamalı haritalar gibi) analogiler- benzetmeler (basit, resimli, öyküleştirilmiş ya da oyunlaştırılmış analogiler gibi), drama, öykü oluşturma, oyun gibi pek çok farklı öğretim yöntemi ile ele alınmalıdır. Bütünleştirilmiş fen eğitimi etkinliklerinde STEM-A alanlarından matematik ve sanat alanının birlikte yer aldığı etkinlikler planlandığı gibi, mühendislik ve teknoloji alanlarına da yer verilerek çocukların modeller- tasarımlar yapma, bunları inşa etme, uygulamaya geçirme ve teknolojiye de çalışmalarında yer vermeleri için düzenlemeler yapılmalıdır. Çocukların, temel algoritmik düşünmeyi geliştirmelerine ve kodlamayı temel düzeyde gerçekleştirebilmelerine de fen alanı içinde yer verilebilir.

Fen etkinlikleri çocuklara yaşadıkları dünyayı tanıtırken aynı zamanda bu dünyayı koruma yani çevre farkındalığı da kazandıracaktır. Çocukların, çevrelerine karşı doğru

tutumlar geliştirebilmeleri ve doğru davranabilmeleri için öğretmenlerin de çevreye, doğaya karşı olumlu tutum ve davranışlar sergileyerek onlara model olması önemlidir. Sürdürülebilir bir dünya için çocukların erken dönemlerden itibaren tüketim, tasarruf, geri dönüşüm konularında bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Fen etkinlikleri kapsamında doğal ortamlara giderek yürüyüş yapma, doğayı, doğadaki canlı ve cansız varlıkları gözlemleme, varlıkların değeri ve korunmasına yönelik bilgilendirme yapma, keşifler ve icatlar yapma, mutfakta besin hazırlama, koleksiyon yapma, mevsim ya da hava durumu panosu hazırlama, fen eğitimi alanına yönelik bilgilendirici ya da ykleştirilmiş resimli ocuk kitapları okuma, dergi, poster ve afişleri inceleme, fotoğraf- video çekme, fotoğraf inceleme, belgesel izleme, mıknaıs, büyüteç, pusula gibi basit araçları tanıma ve kullanma, doğal ve doğal olmayan malzemeleri inceleme ve ilgili bilim alanlarındaki kaynak kişileri konuk olarak çağırma etkinlikleri gerçekleştirilebilir.

Hareket Etkinliği

Hareket etkinliğinin amacı, çocukların temel hareket becerilerini geliştirerek fiziksel, motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerine ve öz bakım becerilerine katkıda bulunmaktır. Çocukların, sonraki dönemlerindeki st düzey motor becerileri ve fiziksel aktivite düzeylerini kazanmaları için desteklenmeleri önemlidir. Oyun ortamı, çocuklara hareket etme fırsatı vermektedir. Planlı fiziksel etkinliklere yer vererek çocukların yüksek düzeyde fiziksel etkinlikler yaparak okul öncesi dönemden itibaren özellikle obezite gibi birçok olumsuz durumun önüne geçilmesi ve çocukların iyi düzeyde motor becerilere sahip olmaları sağlanabilir. Çocukluk dönemindeki hareketin, problem çözme becerisini, kavram gelişimini olumlu yönde desteklediği ve buna bağlı olarak bilişsel fonksiyonları arttırdığı bilinmektedir. Fiziksel gelişim ve sağlık, bilişsel, sosyal ve duygusal ve dil gelişim alanlarını olumlu yönde etkilemektedir. Erken dönemde çocuklara verilecek hareket eğitimi, çocukların fiziksel etkinliklere yaşam boyu katılımını da sağlayabilir. Hareket etkinlikleri çocukların fiziksel ve motor yeterliklerinin, algısal motor gelişimlerinin ve hareket becerilerinin yani yer değiştirme, nesne kontrolü ve denge becerilerinin geliştirilmesini içeren etkinliklerdir. Bu etkinlikler süresince çocukların temel hareket becerileri, beden farkındalığı, motor yeterliliği (g, koordinasyon, hız, çabukluk) ve fiziksel yeterliliği (esneklik, kuvvet, dayanıklılık) gelişir.

Beden farkındalığını (bedenin omuz, bel, dirsek ve bilek gibi değişik bölümleri), alan farkındalığını (yukarı, aşağı, ön, arka, sağ, sol gibi), kuvvet, hız, çabukluk, esneklik, dayanıklılık ve koordinasyonu geliştirici etkinlikler yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Çocukların bireysel özelliklerini dikkate alan, onları güdüleyici, benlik algılarını ve özgüvenlerini pekiştirici etkinliklere yer verilmelidir. Uygulamalarda evre düzenlemesine (kum havuzu gibi), çocukların yaşlarına uygun ve temel hareket becerilerini kazandırmada etkili olacak materyaller seçilmesine zen gösterilmelidir. Etkinliklerde top, ip, tebeşir, hulahop, denge tahtası, kova, kürek gibi yapılandırılmış materyaller gibi açık alan oyun materyallerinin kullanımına ek olarak doğanın çocuklara sunduğu farklı yapıdaki zeminler, tırmanma olanakları, denge için kullanılabilecek kütükler gibi doğal materyal ve ortamlar da kullanılmalıdır. Ayrıca geleneksel/yöresel ocuk oyunlarının, açık alanda oynanan sokak oyunlarının da hareket etkinlikleri kapsamına dâhil edilmesi etkinlikleri eşitlendirecektir.

Hareket etkinliği, çocukların motor gelişimlerinin desteklenmesi ve hareket becerilerinin kazandırılması amacıyla ele alınabileceği gibi geçiş etkinliği olarak da uygulanabilir. Çocukların büyük kas grubu içeren etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için hem kapalı hem de açık alanlar güvenli ve uygun şekilde hazırlanarak yapılmalıdır.

Okul Dışı Öğrenme Etkinliği

Okul dışı öğrenme, sınıf içinde yapılması zor veya olanaksız uygulamaları gerçekleştirmeye olanak veren ve çocukların eğitim programı dâhilinde kazanımları edinmeleri için kullanılan en etkili yöntemlerden biridir. Bu kapsamda planlanacak okul dışı öğrenme etkinlikleri, sadece bir okul gezisi veya açık alanda yapılan bir etkinlik anlamına gelmemektedir. Okul dışı öğrenme etkinlikleri, okul dışında yapılan bütün etkinlikleri içermektedir. Bu duruma göre her yer bir eğitim ortamıdır. Okul dışı öğrenme ortamları, okulun dört duvarları arasından çıkış, başka bir ifadeyle "okulun dünyaya açılan kapısı" olarak ifade edilmektedir. Bu nedenle örneğin, park, sokak veya çevredeki hastane hem açık alan hem de okul dışı öğrenme ortamlarıdır. Bunlar dışında müzeler, bilim merkezleri, doğal yaşam alanları ve parklar gibi alanlar da okul dışı öğrenme ortamları olarak kabul edilmektedir. Ayrıca dijital ortamlar ve sanal geziler de okul dışı öğrenme ortamlarına eklenebilmektedir.

Okul dışı öğrenme etkinliği, çocukların merkeze alınmasını, eğitim ortamına etkin katılımını, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi, öğrenmenin kalıcı hâle getirilmesini ve öğrenilenlerin yaşamla ilişkilendirilmesini amaçlamaktadır. Okul dışı öğrenme etkinlikleri, çocukların okul içi öğrenme deneyimlerini farklı ortamlardaki somut öğrenme deneyimleri ile bütünleştirerek bilgiyi organize etmelerini sağlamaktadır. Yaşadıkları çevreyi keşfederken bilişsel ve duyuşsal deneyimler yoluyla ve gözlemler yaparak karşılaştırma, sınıflandırma, ölçme, iletişim kurma, çıkarım yapma ve tahmin etme gibi bilimsel süreç becerilerini kullanma fırsatları yakalarlar. Bu etkinlikler, ayrıca farklı yöntem ve tekniklerin bir arada ve aynı anda kullanımına fırsat vererek (anlatım, soru-yanıt, problem çözme, gösteri, beyin fırtınası gibi) çocukların yaparak-yşayarak ilk elden deneyim kazanmalarını sağlamaktadır. Çocukların gelişim düzeyleri, ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda hazırlanan bu etkinlikler, okulda uygulanan etkinliklerle bütünleştirildiğinde bir yandan çocukların yaşadıkları çevreyi tanımalarına, bir yandan da eğitim programında yer verilen kazanımlara ulaşmalarına ve kavramları öğrenmelerine ortam hazırlamaktadır. Bu nedenle okul dışı öğrenme etkinlikleri, çocukların yakın çevrelerinden başlanarak genişletilebilir. Böylece çocuklar, çevrelerini daha yakından deneyimleyerek bulundukları topluma aidiyet duygusu geliştirebilirler.

Okul dışı öğrenme etkinliklerinin etkili bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için etkinlik öncesi, etkinlik sırası ve etkinlik sonrası yapılacakların planlanması gerekmektedir. Bu süreçte planlamaya çocukların katılımının sağlanması da önemlidir. Etkinlik öncesi, gidilecek yerde neler görebilecekleri hakkında çocuklarla konuşulmalıdır. Böylece çocuklar, etkinlik sırasında daha iyi gözlem yapma olanağı yakalayacaklardır. Etkinliğin yapılacağı alan, öğretmen tarafından önceden mutlaka görülmeli, okul dışı öğrenme etkinliği için yetkili makamlardan ve ailelerden gerekli izinler alınmalı, çocuklara etkinlik sırasında uyulması gereken kurallar belirtilmelidir. Etkinlik sırasında öğretmen, çocuklara sorular sorarak gözlemler ve incelemeleri gereken noktalara dikkatlerini çekmelidir. Etkinlik sonrasında ise çocuklarla gözlemleri hakkında konuşularak

çocukların gidilen yer ve gerçekleştirilen etkinlik ile ilgili geri bildirimleri alınmalıdır. Okul dışı öğrenme etkinliklerinin etkililiği öğretmenin planlama, çocukları etkinliğin içeriği ile ilgili bilgilendirme, zaman ve mekânı doğru kullanma becerileri ile ilişkilidir.

Okul dışı öğrenme etkinlikleri; gezi-gözlem, arazi-alan çalışmaları, sosyal, kültürel ve bilimsel işlevli ortamlara yapılacak gezi ve ziyaretler (müzeler, doğa tarihi müzeleri, bilim ve teknoloji müzeleri, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, planetaryumlar, meteoroloji istasyonları, su arıtma tesisleri, barajlar, sanayi kuruluşları, resmi kuruluşlar, eğitim kuruluşları), sanal gerçeklik uygulamaları, doğa ve çevre eğitimleri, çevre kulüpleri etkinlikleri, mekânlar ile ilgili projeler, sportif faaliyetler, sosyal, kültürel ve bilimsel programlar ve yaşam boyu öğrenmeye yönelik mekânsal uygulamalar gibi çok geniş bir alanı kapsamaktadır.

4.3. Aylık Plan

Aylık Plan

Okul öncesi eğitim programında, öğretmenin eğitimini aylık dönemler hâlinde planlaması önerilmektedir. Aylık plan, bir öğretmenin çalıştığı çocuk grubunun gelişimini desteklemek için etkinlik oluşturmak üzere alacağı kazanım ve göstergeleri, kavramları, okul dışı öğrenme etkinliklerini, özel gün ve haftaları, aile ve toplum katılımı ile değerlendirme süreçlerini içeren bir çalışma planıdır (EK 3).

Öğretmenin o ay için alması gereken kazanımları, ilgili göstergeleri ve kavramları belirleyebilmesi için çocukları rutin olarak gözlemlemesi ve gözlemlediği gelişim özelliklerini "Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu"na kaydetmesi gerekmektedir (EK 1). Gözlemlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda çocukların desteklenmesi gereken gelişim özelliklerinin dikkate alınması önemsenmelidir.

Öğretmenin o ay üzerinde durduğu kavram (EK 6), kazanım ve göstergeleri kayıt altına alması çocukların sadece belirli gelişim alanlarında desteklenmelerinin önüne geçecek ve çocukların çok yönlü olarak gelişmesine fırsat verecektir. Bu durum, aynı zamanda öğretmenin etkili ve dengeli plan yapmasına da olanak sağlayacaktır.

Öğretmen, ilgili ayda yer alan belirli gün ve haftaları (EK 7), okul dışı öğrenme etkinliklerini (EK 9, EK 10) ve gerçekleştirmeyi planladığı aile ve toplum katılımı etkinliklerini aylık planının ilgili bölümlerinde belirtir.

Aylık planların değerlendirme bölümünde öğretmen, o ay boyunca günlük planlarının değerlendirme bölümlerine ve çocuk gelişim ve öğrenme izleme formlarına kaydettiği bilgilere dayanarak çocukların, okul öncesi eğitim programının ve kendisinin değerlendirme sonuçlarına yer verir. Her ay için planına aldığı kazanımların gerçekleştirilme durumu ile etkinlikleri uygulama durumuna ilişkin bilgileri kaydeder. Bunun yanı sıra uygulamada ortaya çıkan sorunları ve gereksinimleri de belirtir. Her ay sonunda yapılan bu değerlendirmeler, bir sonraki ay için rehber olacaktır. Tüm aylık planların değerlendirmeleri ise bir sonraki yılın eğitim planlarının hazırlanmasına ışık tutacaktır. Öğretmenin grubundaki çocukları, programını ve kendisini değerlendirirken

kullanacağı ve aylık planının değerlendirme bölümünde belirteceği formlar ve bu formları kullanma zamanları şöyledir:

- ➔ Okulun açıldığı ayda çocukların evlerine yapılacak ziyaretler, grup ve bireysel veli toplantıları ve bunlarla ilgili takvim belirlenmeli, ebeveynlerin "Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu" ve "Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılım Tercih Formu" nu doldurmaları sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra "Çocuk ve Aile Tanıma Formu" (Bkz. Aile Eğitim Rehberi Ek-1) da doldurtulmalıdır.
- ➔ Eğitim süreci boyunca, düzenli aralıklarla çocukların gözlem bilgileri ""Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu"na (EK 1) kaydedilmelidir.
- ➔ Her çocuk için gelişim gözlem sonuçlarını içeren "Gelişim Raporu" dönem sonlarında olmak üzere yılda iki kez (EK 2) hazırlanmalıdır. MEB bilgisayar sistemine de kaydedilecek olan bu raporlar, gelişim gözlem formuna kaydedilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmalıdır. Çocukların genel gelişimsel ilerlemelerini ve desteklenmesi gereken durumlarını ortaya koyan bu rapor, ailelerin çocuklarını tanımaları, gelişimlerini takip etmeleri ve desteklemelerine yönelik önerileri de içermelidir.
- ➔ Öğretmen, eğitim-öğretim yılı sonunda ailelerle paylaşılacak olan gelişim dosyasında (portfolyo) yer alacak çalışmaları her ay çocuklarla birlikte seçmeli ve biriktirmelidir.

Öğretmenler aylık planlamalarını yaparken değerlendirme uygulamalarını da planlar. Aylık planda yer verilen kazanım, gösterge ve kavramlara çocukların ne derece ve nasıl ulaştıklarının belirlenmesi için o ay hangi gözlem kayıt araçlarının kullanılacağı ve değerlendirmelerin nasıl yapılacağı yazılır. Ayın sonunda yapılan gözlem ve değerlendirmeler sonucunda çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler ayrı başlıklar halinde yazılır. Her ay kullanılması gereken formlar bu bölümde belirtilir.

Öğretmen aylık planını, EK 3'teki aylık plan formatında yazmanın yanı sıra sınıf panosuna asarak paylaşmaya özen göstermelidir. Bu paylaşım, okul aile iş birliğinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

4.4. Günlük Plan

Günlük plan o gün için çocukların ilgi ve gelişimsel gereksinimlerine göre belirlenen kazanımları, kavramları, etkinlikleri, etkinlikler arası geçişleri, güne başlamayı, rutin etkinlikleri, aile ve toplum katılımı çalışmaları ile değerlendirme boyutunu içeren ve her gün öğretmen tarafından hazırlanan plandır. Günlük plan hazırlanırken güne başlama, rutinler ve geçiş etkinliklerinin de yer almasına özen gösterilmelidir.

Günlük planda etkinlikler;

- ➔ Bütünleştirilmiş etkinlikler,
- ➔ Bütünleştirilmiş ve tek bir etkinliğin birlikte uygulanması,
- ➔ Tek tek etkinliklerin art arda uygulanması şeklinde düzenlenebilir.

Bir günlük planda mümkün olduğunca farklı etkinlik türlerine yer vermek, programın dengelilik özelliği açısından önemlidir.

Öğretmen, günlük planı hazırlarken günlük plan formatında (EK 4, EK 5a, 5b, 5c, 5d) yer alan başlıklara göre etkinliklerini yazar. Günlük plan yazarken formatta yer alan çizelgeyi kullanabileceği gibi planını düz metin şeklinde de hazırlayabilir.

Gün bittikten sonra genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede etkinliklerin sonunda ve gün sonunda çocuklarla birlikte yapılan değerlendirmeler sonucunda elde edilenler; çocuk, program ve öğretmen boyutları düşünülerek genel ifadeler halinde yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir. Öğretmen, bir sonraki gün için günlük eğitimini planlarken bir önceki günün değerlendirmesinde çocukların önerilerini de dikkate alarak o gün gerçekleştirmeyi düşündüğü kazanım ve göstergelerle ilgili etkinlikleri seçip "günlük planı"na yazar. Günlük plan hazırlanırken çocukların gereksinimleri doğrultusunda gelişime uygun uygulamalara da dikkat edilmeli, buna uygun düzenlemeler yapılmalıdır (EK 11). O gün için belirlenen etkinliklerin "günlük plan formatı"na uygun olarak hazırlanmış çıktılarını da dosyaya yerleştirir. Günlük planda yer alacak olan kazanım/göstergeler, kavramlar ile etkinliklerin, o ayın aylık planında yer alan kazanımlar, göstergeler ve kavramlar temel alınarak planlanması gerekmektedir.

Bir günlük planda öğretmenlerin kazanım göstergeleri temel alarak hazırladığı Türkçe, oyun, matematik, fen, müzik gibi etkinliklerin yanı sıra yapılandırılmamış etkinlikler de yer alır. Bu etkinlikler, her gün tekrar eden rutinlerdir (EK 5a, 5b, 5c, 5d). Rutinler güne başlama, öğrenme merkezlerinde oyun, geçiş etkinlikleri, açık alanda oyun ve günü değerlendirme. Bu etkinlikler, rutin etkinlikler başlığı altında aşağıda açıklanmıştır:

Rutin Etkinlikler

Okul öncesi eğitim programında hem çocuklar hem de öğretmenler açısından çok önemli olan rutin etkinlikler, her gün düzenli şekilde tekrar eden etkinliklerdir. Rutinleri, okul öncesi eğitim programı için önemli kılan özelliklerden bazıları şu şekilde özetlenebilir:

- ➔ Rutin etkinlikler, çocuklara bir sonraki adımda ne bekleyecekleri konusunda yardımcı olur. Rutinler sayesinde çocuklar, sınıf ortamında kendilerinden ne beklendiğini anlayabilirler. Bu durum ise sınıfta ortaya çıkabilecek davranış problemlerini azaltır.
- ➔ Rutin etkinlikler, güvenlik hissini artırır. Okul öncesi eğitim programında tahmin edilebilir ve tutarlı bir rutinin bulunması, çocukların kendilerini rahat hissetmesine yardımcı olur. Özellikle de değişikliklere uyum sağlamakta zorlanan çocuklar için değişikliklerin ne zaman olacağını önceden bilmek yani düzenli uygulanan etkinlikler güvende hissetmeyi sağlar.

Rutinler, çocukların bir işle meşgul olma sürelerini artırır. Rutinler sayesinde çocuklar yetişkinlerle, akranlarıyla veya materyallerle daha planlı ve uzun süre vakit geçirebilirler. Ayrıca rutin etkinlikler kapsamında çocukların seçimler yapabileceği zaman dilimlerinin bulunması ve etkinliklerin dengeli ve planlı olması önem taşımaktadır. Rutin etkinlikler genel olarak şu bileşenlerden oluşur:

- ➔ Toplanma, temizlik, öz bakım (beslenme, dinlenme/uyuma, giyinme),
- ➔ Etkinlikler arası geçiş,

- Güne başlama ve değerlendirme (okula geliş ve ayrılış),
- Serbest seçim zamanları, öğrenme merkezlerinde oyun (çocuk girişimiyle başlatılan yarı yapılandırılmış etkinlikler),
- Açık alanda oyun.

Güne Başlama:

Okul öncesi eğitim kurumlarında günün başlangıcında yer verilmesi gereken bir zaman aralığıdır. Çocukların birbirlerine ve gün içinde yapılacak diğer etkinliklere uyum sağlamalarına yardımcı olur. Bu süreçte çocukların birbirleriyle ve öğretmenleriyle yüz yüze etkileşimi sağlanır. Özellikle grup içinde çekingen olan veya kendini ifade etmekte zorlanan, kendini iyi hissetmeyen çocukların faydalanabileceği bir süreçtir.

Öğretmen ve çocuklar, sınıfın ya da bahçenin uygun bir yerinde çember şeklinde otururlar. Bu süreç öğretmen ve çocukların birbirleriyle selamlaşmasıyla başlar. Sınıfa sonradan gelen çocuklar sürece dâhil edilir. Bu süreçte öğretmen ve çocuklar, o gün okula gelmeyenleri de belirlemiş olurlar. Çocukların sorumluluk aldığı yoklama çalışmaları yapılması önerilmektedir.

Öğretmen o günkü hava durumu, hangi mevsim, hangi ay ve haftanın hangi günü olduğu, okula gelene kadar neler yapıldığı gibi konularda sorular sorarak çocukları sohbet etmeye yönlendirir. Çocukların o günkü duygu durumları ile ilgili sohbet edilebilir, vücudun sağlıklı gelişimini destekleyecek egzersizler yapılabilir. Şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunları gibi etkinlikler yapılabilir. Bu etkinliklerin rekabete dayalı olmaması, iş birliği içermesi ve çocukların birbirini dinlemesi gibi özelliklerin vurgulanması önemlidir. Bunun yanı sıra çocukların o günlerde yaşantılarında olan değişiklikler de ele alınabilir (doğum günü, bir kardeşin doğması, büyükanne-büyükbaba yanında kalma, eve misafir gelmesi, aile bireylerinden birinin hastalanması, yerel veya toplumsal olaylar gibi). Çocuklar güne başlama süreci konusunda deneyim kazandıkça onları konuşma konusu belirlemeleri için cesaretlendirmeye özen gösterilmelidir.

Öğrenme merkezlerinde oyun:

Güne başlama sonrasında öğretmen, çocuklara öğrenme merkezlerini tanıtır. "Bugün nerede oynamak istiyorsunuz?" şeklinde sorular sorarak çocukların tercihlerini belirtmelerini ister. Böylece çocuklar, günlerini planlamayı öğrenmeye başlarlar. Bir merkezde nitelikli şekilde oynanabilmesi için öğretmenin merkezlerde oynayacak çocuk sayısını önceden planlaması gereklidir. Bunun için görsellerden, kolye, mandal ya da bilet gibi araçlardan faydalanılması ve çocukların kendi kendilerine merkezleri seçmelerine yardımcı olan yöntemler geliştirip kullanılması önemlidir. Bu merkezlerde oynamak isteyen fazla sayıda çocuk olduğunda bu duruma yönelik çözümler, çocuklarla birlikte belirlenen kurallarla yönetilebilir. Örneğin önceki gün, o merkezde oynayan çocuğun farklı bir merkezde oynaması, belirli sürelerle çocukların merkezde sırayla oynaması gibi. Daha sonra çocuklar, tercih ettikleri merkezlere yönelir ve serbest oynarlar. Bu gibi düzenlemeler sayesinde öğretmen, merkezlerde uyulması gereken kuralları sık sık hatırlatmak durumunda kalmayacak, sınıf yönetimine de katkıda bulunacak ve programın nitelikli bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.

Çocuklar öğrenme merkezlerinde vakit geçirirken öğretmen ortam düzenleyici, iletişimci, katılımcı, gözlemci ve değerlendirmeci rollerini gerektiğinde uygun ve doğru zamanlarda üstlenir.

Gün, her zaman öğrenme merkezlerinde oyunla devam etmeyebilir. Güne başlama zamanının ardından bahçede, açık alanda oyun oynanabilir; o gün yapılacak eğitimle ilgili olarak okul dışı öğrenme etkinlikleri gerçekleştirilebilir ya da sabah yürüyüşü yapılabilir.

Geçiş Etkinlikleri:

Geçiş, gün içinde bir etkinlikten diğerine ya da bir mekândan diğerine geçmeyi içeren kısa zaman aralıklarıdır. Büyük grup zamanından serbest oyun zamanına, bahçeden içeriye yapılan hareket ya da yer değişiklikleri, etkinlik sonundaki toplanma zamanları da geçiş olarak kabul edilmektedir.

Çocuklar için keyif aldığı bir etkinliği bırakarak başka bir etkinliğe geçişte değişime uyum sağlamak oldukça zor olabilmektedir. Dolayısıyla öğretmenlerin, gerekli olan bu geçişleri kolaylaştırmaları gerekmektedir. Çocukların, bir etkinlikten diğerine geçişini tanımlayan geçiş zamanlarında müzik, dans, bilmece, tekerleme, parmak oyunu, görseller, semboller, geriye doğru sayma, hatırlatıcılar ve çeşitli oyunlar kullanılabilir. Böylece çocukların, gruplar hâlinde yavaş yavaş bir etkinlikten diğerine ya da bir alandan yemeğe ya da iç mekândan dış mekâna geçişi sağlanabilir. Geçiş zamanları genel olarak şu eylemleri içerir:

- Toplanma ve temizlik,
- Grup olarak bir alanda toplanma,
- Grupça hareket etme,
- Okula geliş ve okuldan ayrılış,

Başarılı geçiş zamanı için kullanılabilecek stratejiler şu şekilde belirtilebilir:

- Geçişlerde şarkı, tekerleme, sözcük oyunu, parmak oyunu gibi etkinlikler planlanabilir. Böylece henüz geçişe hazır olmayan, etkinliğini bitirmemiş olanlar da gruba katılmak için heyecan duyacaktır.
- Etkinliğin bitecek olmasından dolayı kaygı duymalarını engellemek için çocukların etkinliklerini tamamlamalarına yeterince zaman tanınabilir.
- Etkinliği zamanından önce bitiren çocukların uğraşabileceği etkinliğin bir üst aşaması planlanabilir. Böylece etkinliğini erken bitiren çocuklar, hiçbir şey yapmadan uzun süre beklemek zorunda kalmazlar.
- Çocukların gereksinimleri doğrultusunda verilecek destek bireyselleştirilmelidir. Bunun için bir sonraki etkinliği gösteren görsellerden yararlanılabilir, çocukların bireysel özelliklerine göre hatırlatmalar yapılabilir. (Bazı çocuklar için son beş dakika kala uyarı vermek yeterliyken bazıları için son beş, son üç ve son bir dakika olarak tekrar tekrar hatırlatma gerekebilir.)

Açık Alanda Oyun:

Çocuklar bahçede olmayı, bahçede keşifler yapmayı, tırmanmayı, koşmayı, atlamayı ve sınıf ortamında yapmalarına uygun olmadığı için verilmeyen daha pek çok etkinliği bahçede yapmayı severler. **Bu nedenle her gün hava koşullarına uygun giysi tercih edilerek her mevsimde açık alanda en az bir defa vakit geçirebilecekleri bir ile bir buçuk saat zamanın olması gelişimleri açısından önemlidir.** Böylece doğayı inceleyebilir, sesleri dinleyebilir, bahçedeki kokuları hissedebilir ve farklı yüzeylere dokunabilirler. Açık alanlarda geçirilen zaman içinde öğretmenin, özellikle kaba motor becerileriyle neler yapabildiklerini gözlemlene fırsatları olur. Bu zaman diliminde bahçe zamanı için ayrılmış özel materyaller kullanılabileceği gibi içerideki materyallerin bir kısmı dışarıya da çıkarılabilir. Bahçe zamanlarında güvenlik ve denetimin sağlanması oldukça önemlidir. Bu nedenle bahçe zamanından önce gerekli önlemlerin alınması ve sık sık kontrollerin yapılması gerekir. Örneğin zehirli bitkilerin ayıklanması, bahçe giriş/çıkışının ve çitlerin/duvarların kontrol edilmesi, bahçe materyallerinin zemin bağlantılarının kontrol edilmesi gibi işlemler çocukların farkına varamayacakları tehlikeleri önlemek açısından sık sık kontrol edilmelidir.

Çocukların oyun ortamlarında güvenliğin sağlanması çok önemli olmakla birlikte çocukların riskleri yönetebilmeyi öğrenmesi, sınırlarını görmesi ve doğal tehlikelerin üstesinden gelebilmeleri için aşırı korumalı bir ortam olmamasına da dikkat edilmelidir. Yaralanma riski olmayan ortamlarda keşif yapmaları için fırsatlar, yaş ve gelişim özelliklerine uygun zorluklar (tırmanma, kayma, sallanma, atlama gibi) sunulması önem taşımaktadır.

Değerlendirme:

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amacıyla sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla hangi öğrenme merkezlerinde, ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirme yapılır. Bu süreçte o gün uygulanan tüm etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanır. Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu ya da üzücü bir olayın olup olmadığı veya o gün gözlenen olumlu davranışlar hakkında konuşulabilir. Gerekliğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün çocuklarla yaptığı değerlendirmede bir sonraki günün öğrenme sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de aktif katılımına özen göstermelidir. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur; evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya okul dışı öğrenme etkinliği gibi konularda hatırlatmalar yapılır. Eve gidiş ile ilgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklara veda edilir.

Öğretmen, gün sonunda çocuklarla yaptığı değerlendirme çalışmaları ve etkinliklerin değerlendirilmesinden elde ettiği sonuçları dikkate alarak çocukların, programın ve kendisinin değerlendirmesini günlük planın değerlendirme bölümüne yazar.

5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÇOCUĞU TANIMA VE DEĞERLENDİRME

Okul öncesi eğitimde tanıma ve değerlendirme; çocuğun gelişiminin süreç odaklı ve sistematik olarak izlenmesine, bu izlemeye bağlı olarak gerekli değerlendirmelerin yapılması ve kararların alınmasına, bu kararların uygulanmasına odaklıdır. Bu kapsamda bazı temel ilkeler aşağıda verilmiştir.

- **Etkililik:** Çocuğun gelişimine yönelik olarak alınacak tüm kararlar, sistematik ve sağlam tanıma ve değerlendirme çalışmalarına dayalı olmalıdır. Bunun yanı sıra tüm tanıma ve değerlendirme çalışmalarında, çocuk başta olmak üzere, yönetim, ebeveyn ve ilgili diğer paydaşlara etkili geribildirim sağlanmalıdır. Bunun için çocuğa, ebeveynlere ve diğer paydaşlara, kendi durum ve rollerine uygun biçimde düzenlenmiş, pratik ve kullanışlı geri bildirimler sağlamaya özen gösterilmelidir.
- **Çocuğa özgünlük:** Okul öncesi eğitimin tüm süreçlerinde olduğu gibi tanıma ve değerlendirme çalışmalarının da her bir çocuğa yönelik olarak yapılması, tanıma ve değerlendirme çalışmalarında çocuğun bireysel özelliklerinin, ihtiyaçlarının ve farklılıklarının dikkate alınması esastır. Tanıma ve değerlendirme çalışmalarının çocuğa özgü olması, çocukların gelişimlerinin bir grup olarak değerlendirilmesine engel değil, her bir çocuğun bireysel farklılık ve ihtiyaçlarının dikkate alınmasına bir vurgu olarak değerlendirilmelidir.
- **Çok boyutluluk:** Okul Öncesi Eğitim Programı'nın genel yaklaşımı ve kuramsal altyapısı, çocuk gelişimini çok yönlü ve çok boyutlu tanımlamaktadır. Bu doğrultuda gelişim alanları; bilişsel gelişim, dil gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim, fiziksel gelişim ve sağlık olmak üzere, çocuk gelişiminde yaklaşık eşit ağırlığa sahip alanlarla ayrıntılandırılmış ve özelleştirilmiştir. Çocuğun gelişimi, tüm bu gelişim alanlarını bir bütün olarak içeren eşzamanlı ve eşgüdümlü bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Çocuk gelişiminin bu çok yönlü ve çok boyutlu yapısı, tanıma ve değerlendirme çalışmalarında da çok yönlü ve çok boyutlu model, yöntem ve tekniklerin kullanılması ihtiyacını beraberinde getirmektedir. Bu kapsamda, okul öncesi eğitimde, çocuğun farklı gelişim alanlarındaki veya bir gelişim alanının farklı alt alanlarındaki gelişim düzeylerinin ölçülmesi ve değerlendirilmesinin yanı sıra bunları birbirleriyle ilişkilendirmeye ve bütünleştirmeye imkân sağlayan ölçme ve değerlendirme model, yöntem, teknik ve araçlarının kullanılması esastır.
- **Süreklilik:** Her bir gelişim alanında çocuğun gelişimine yönelik süreklilik sağlayacak tanıma ve değerlendirme çalışmalarında, bu değerlendirmelere dayalı kararlara ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda çocuk gelişiminin izlenmesine yönelik tanıma ve değerlendirme çalışmalarının, kesitsel olmaktan çok, tekrarlı ve/veya boylamsal ölçümlerle süreklilik sağlayacak biçimde yapılması esastır.

- **Çeşitlilik:** Çeşitlilik, iki yönlüdür; (I) değerlendirme yöntem, teknik ve araçlarında çeşitlilik ve (II) veri kaynaklarında çeşitlilik. Bunlardan ilki; her bir gelişim alanı veya alt alanında, bu alan veya alt alana en uygun model, yöntem, teknik ve araçlarla ölçme ve değerlendirmelerin yapılmasını tanımlamaktadır. İkincisi ise çocuk gelişimine yönelik tanıma ve değerlendirmelerin, doğrudan çocuk üzerinde yapılan tanıma ve değerlendirme çalışmalarıyla sınırlı kalmamasını, bunun yanı sıra öğretmen, ebeveyn, akran, sosyal çevre gibi ilgili diğer paydaşların da tanıma ve değerlendirme çalışmalarıyla süreçlerine dâhil edilmesini tanımlamaktadır.
- **Aktarılabilirlik:** Okul öncesi eğitimde çocuğun gelişimine yönelik olarak yapılan tüm tanıma ve değerlendirmelerin sistematik olarak kayıt altına alınması, bunların açık, anlaşılır, pratik ve kullanışlı şekilde düzenlenerek diğer eğitim kademelerine aktarılması esastır.

Okul öncesi eğitimde tanıma ve değerlendirme çalışmalarının, yukarıda belirtilen temel ilkeler ve açıklamalar doğrultusunda yürütülmesi beklenmektedir. Bu kapsamda yürütülen çalışmalara ilişkin tüm dokümanlar, her bir çocuk için ayrı hazırlanacak olan bir "Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası" içerisinde düzenlenir.

Sistematik Gözlem ve Dokümantasyon

Okul öncesi dönemde değerlendirme sürecinde önemli bilgi toplama yöntemlerinden birisi gözlemdir. Öğretmenler okul öncesi dönemde sürekli bir gözlem hâlinindedir. Gözlemin sistematik olması çocuğu tanıma ve değerlendirme sürecinde en önemli basamaktır. Sistematik gözlem, öğretmenin gözlem odağının olması ve gözlemin kayıt altına alınması durumunda gerçekleşir. Okul öncesi dönemde gözlem odakları arasında gelişim ve öğrenmeye yönelik kazanımlar, beceri alanları, çocukların ilgi alanları ve ihtiyaçları, çocuklarla arasında gerçekleşen etkileşim türleri ve iş birlikleri, çocukların oyun tercihleri ve rolleri gibi çok çeşitli alanlar yer alabilir. Değerlendirme yapabilmek için sistematik gözlem ve etkin dinleme ile çocuklara yönelik bilgi sahibi olmak ön koşuldur. Çocuklar nasıl öğreniyor, gelişimleri nasıl ilerliyor sorularına kanıtlar yoluyla cevap verilmesi çocuklar hakkında etkili kararlar alınmasını sağlar.

Dokümantasyon çocukların gelişim ve öğrenmelerinin çeşitli gözlem kayıt araçları ile kayıt altına alınmasını kapsamaktadır. Hedeflenen kazanım ve göstergeler ile uyumlu amaçlı bir dokümantasyon çocukların seviyelerinin, becerilerinin ve yapabildiklerinin görünür olmasını sağlar.

Okul öncesi dönemde kullanılabilecek gözlem kayıt araçları arasında anekdot kayıtlar, kontrol listeleri, derecelendirme ölçekleri, fotoğraflar gibi çok çeşitli araçlar yer alır. Bu araçların hepsinin mutlaka kullanılması gerekmebileceği gibi çeşitlendirilmesi oldukça önemlidir. Çocuk ürünlerinin yanında kullanılacak birkaç gözlem kayıt aracı ile gelişim ve öğrenmenin izlenmesi daha profesyonel bir süreç ile yapılır.

Anekdot kayıtlar: Çocukların eylemlerini, etkileşimlerini ve öğrenmelerini görme fırsatı sunan, çocuğa ait doğrudan gözlemleri içerir. Öğrenmenin veya gözlenen olayın/ durumun betimlemesi yapıldıktan sonra gözlenen bu olayın, durumun ve öğrenmenin gelişim ve öğrenme adına ne anlama geldiğine ilişkin yorumu yazılır.

Kontrol Listesi ve Derecelendirme Ölçeği: Kontrol listeleri, çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerinde belirlenen öğrenme hedeflerine göre hazırlanmaktadır. Çocukların öğrenme ve gelişimi, kontrol listelerinde yer alan iki seçenekli (var/ yok, evet/hayır, gerçekleşti/gerçekleşmedi, ✓/x, vb.) bir sistem ile kaydedilir. Derecelendirme ölçekleri ise çocukların bir beceriyi, kazanımı veya göstergeyi ne derece yaptıklarını gösterecek şekilde (Hiçbir zaman-nadiren-bazen-sıklıkla-her zaman/1-5 vb) not alınmasını sağlar. Kontrol listeleri ve derecelendirme ölçekleri bir çocuğa özgü hazırlanabildiği gibi bir sınıftaki tüm çocukları kapsayacak şekilde de tasarlanabilmektedir.

Ses ve görüntü kayıtları: Fotoğraflar, ses ve video kayıtları çocukların öğrenme ve gelişimlerini gözlemleme ve izleme açısından önemli bilgi kaynaklarından birisidir. Etkili fotoğraflar çocukların bir beceriyi sergilediği, bir gelişimi gösterdiği, etkileşimini yansıttığı, yeteneğini veya ilgisini yakaladığı anları içerir.

Değerlendirmenin Planlanması

Değerlendirme, öğrenme sürecinde öğretmenler ve çocuklar tarafından kullanılan planlı, sürekli bir uygulamadır. Öğretmenler planlamalarını yaparken materyallerini, öğrenme süreçlerini planladığı gibi aynı zamanda değerlendirme süreçlerini de planlamalıdır. Çocuklar için hedeflenen kazanımlara değerlendirme verileri ile karar verilmesinin yanında, bu kazanımlara çocukların ne derece ve nasıl ulaştıklarının belirlenmesi için hangi gözlem odaklarının olacağına ve ne tür gözlem kayıt araçlarının kullanılacağına da karar verilmelidir.

Aylık Planda Değerlendirme

Öğretmenler aylık planlarında değerlendirme uygulamalarını planlarken neyi, ne zaman ve nasıl değerlendireceklerine karar vermelidir. Ay sonunda ise kullandıklarını gözlem kayıt araçlarını kullanarak çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirme sonuçlarını ayrı başlıklar ile yazarlar.

Neyi değerlendireceğim?	Her bir gelişim alanına yönelik neleri değerlendireceğim? Hangi becerileri, kavramları, süreçleri değerlendireceğim? Gözlem odaklarım neler olacak?
Nasıl değerlendireceğim?	Hangi gözlem kayıt araçlarını kullanacağım? Çocukların gelişim ve öğrenmeleri hakkında ne tür bilgiler elde edeceğim?
Ne zaman değerlendireceğim?	Değerlendirmeye karar verdiğim süreçleri ne zaman değerlendireceğim?

Örnek Vaka:

Öğretmen bir önceki ayın değerlendirmesini yaparak bir sonraki ayın planlamasını yapar. Bu ayda çocuklar için belirledikleri temel kazanımlar arasında örüntü becerileri, küçük kas motor becerileri ve denge becerileri, çocuklar arasındaki iş birliği ve sesleri ayırt etme ve yazı farkındalığına yönelik kazanım ve göstergeler yer almaktadır. Bu öğretmen aşağıdaki gibi bir planlama yapabilir:

Örüntü gelişimine yönelik derecelendirme ölçeği hazırlanır ve çocuk ürünleri incelenir. Küçük kas motor becerilerine yönelik çocuk ürünleri incelenir. İş birliği anlarına ve denge becerilerine yönelik anekdot kayıtlar alınacak ve fotoğraflar çekilir. Dil gelişimine yönelik anekdot kayıtlar alınır.

Ayın sonunda gözlemlerden elde edilen sonuçlara göre çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler ayrı başlıklar halinde yazılır.

Her öğretmen kendi koşullarına, sınıfına ve çocuklarına özgü değerlendirme yollarını seçebilir. Örneğin yukarıdaki örnekte başka bir öğretmen örüntü becerileri için çocuk ürünlerinin incelenmesi ve anekdot kayıtlar, küçük kas becerileri için bir kontrol listesi, denge becerileri için fotoğraf çekilmesi ve dil gelişimine yönelik ürün incelenmesi yollarını kullanabilir. Hangi gözlem kayıt araçlarının kullanılacağı o ay planlanırken karar verilmesi ve hazırlanması öğretmenlerin işini kolaylaştıracaktır. Bununla birlikte süreç içerisinde öğretmenler ihtiyaç duyduklarında farklı gözlem kayıt araçları geliştirebilir ve kullanabilir.

Günlük Planda Değerlendirme

Değerlendirmenin öğrenme süreci devam ederken gerçekleşmesi beklenmektedir. Etkili bir değerlendirme öğrenme sürecinin gömülü bir parçasıdır. Okul öncesi dönemde çocukların gelişim ve öğrenmelerinin izlenmesi tam da çocuklar uğraş halindeyken yapılmalıdır. Sistematik gözlem ile çocukların gözlemlenmesi ve çocukların gelişim ve öğrenmelerine yönelik kayıt alınmalıdır. Öğretmenlerin belirledikleri kazanım ve göstergeleri göz önünde bulundurarak çocuklara yönelik ellerindeki gözlem kayıt araçlarını gözden geçirmeli ve nasıl değerlendireceklerine karar vermeleri önemlidir. Bunun yanında öğrenme süreci devam ederken çocuklara ne tür sorular sorulabileceğinin planlanması tavsiye edilir. Bu sorular öğrenme sürecindeki kavramlar, beceriler, kazanımlar ile uyumlu olmalı ve çocukların öğrenmelerini ileriye taşıyacak nitelikte olmalıdır. Bir soru bazen bir dönüt, bazen bir öğretim tekniği, bazen ise bir değerlendirme aracı olabilmektedir. Etkili sorular çocukları düşünmeye teşvik eder ve uğraş halinde iken harekete geçmelerini sağlar. Bu nedenle öğrenme devam ederken çocukların öğrenmelerini ileriye taşıyacak soruların planlanması ve sorulması önemlidir. Bunun yanında öğretmenler etkinlik veya gün sonunda çocuklarla günü değerlendirirken yine sorular sorabilir ve değerlendirme sürecini zenginleştirebilirler.

Öğretmenlerin günlük plan değerlendirmelerini yazarken kullanacakları gözlem kayıt araçlarını planlayıp yazmaları önemlidir. Bununla birlikte günün sonunda çocuklarla birlikte bir değerlendirme zamanının yapılıp ve çocukların kendilerini ifade etmelerine fırsat sağlanır. Yapılan gözlem ve değerlendirmeleri kullanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadeler ile yazılır.

Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu

Öğretmenler dönemde iki kez her bir çocuk için Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu'nu doldururlar. Bu form çocuğun o ayki ilerlemelerini, çabalarını, yapabildiklerini ve bir sonraki ay için planlanan hedefleri kapsayacak şekilde yazılır. Bu form ile her bir çocuğun bireysel takibi ve izlemesi aylık planda belirlenen hedefler doğrultusunda ve gözlemlerden elde edilen veriler kullanılarak yapılır. Öğretmen çocuklar hakkında topladıkları verileri kullanarak, başka bir deyişle veriye dayalı kararlar alarak gelişimi izler ve planlamalar yapar. Formun tüm bir ayı kapsayacak ve değerlendirecek içerikte yazılması önemlidir. Dönem sonunda her ay yazılan Gelişim ve Öğrenme İzleme Formları kullanarak çocuğa özgü Gelişim Raporları yazılır.

Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu

Kasım

Çocuk Adı/Soyadı :

Öğretmen :

Yaş Grubu :

Kullanılan Gözlem Kayıt Araçları: Fotoğraflar, ürün inceleme formları, anekdot kayıtları ve kontrol listesi

Bilişsel Gelişim: Tuğçe nesne ve varlıkları çeşitli özelliklerine göre eşleştirir ve sıralar. Karşılaştırma ve sınıflandırma yaparken ayın başında yardıma ihtiyaç duyarken, ayın sonuna doğru desteğe daha az ihtiyaç duymaya başladı. Bu ay belirlenen ölçme becerilerini desteklemeye yönelik öğrenme süreçlerinden önce karşılaştırma ve sınıflandırma becerilerini desteksiz yapabilmesine yönelik bireysel uyarlamalar yapılacaktır. Olayları oluş sırasına göre sıralar. Özellikle okunan kitaplardaki geçen olaylara dikkatini verir ve doğru şekilde sıralayabilir. Basit örüntüleri gösterme, örüntüdeki kuralı söyleme, modele bakarak örüntüyü kopyalama becerileri desteklenecektir. Nesne/varlıkların özelliklerini açıklama becerileri desteklenecektir.

Dil Gelişimi: Tuğçe cümleyi sözcüklerine ayırabilir. Sözcüklerin ilk sesini sözcüğü tekrar etmeye gerek duymadan söyleyebilir ve bu sesle yeni sözcükler üretebilir. Sözcüğün son sesini söyleme becerisi desteklenecektir. Sözcüklerin son sesini söyleme ve bu sesle yeni sözcükler üretebilmeye yönelik öğrenme süreçleri planlanacaktır. Zıt ve eş anlamlı sözcükleri kullanma çalışmaları yapılacaktır.

Fiziksel Gelişim ve Sağlık: Tuğçe Eylül ve Ekim aylarında desteklenen denge becerilerinde önemli ilerleme kaydetmiştir. Denge tahtası üzerinde ve çizgi üzerinde farklı yönlerde yürüyebilir. Nesne ve araç kullanarak koordineli hareketler yapabilme becerileri desteklenecektir. Tek ayak üzerinde durma çalışmaları yapılacaktır.

Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler: Tuğçe serbest oyun saatlerinde arkadaşları ile yaratıcı yollarla (kukla kullanma, ses tonunu değiştirme gibi) etkileşime girer. Arkadaşlarının ihtiyaçlarına karşı duyarlıdır. Özgün ürünler oluşturmak konusunda oldukça isteklidir, sanat çalışmalarında çeşitli malzemeleri kullanma ve tasarlamaya artan bir ilgi gösteriyor.

Bu şekilde ne düşündüğünü ve hissettiğini oldukça net bir şekilde ifade edebilir.

Notlar:

.....

.....

.....

.....

.....

Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası

Her bir çocuk için ayrı hazırlanacak olan “Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası”, çocuğun her bir öğrenme alanı ve alt alanında gelişim düzeyine yönelik öğretmen değerlendirmelerini ve bu değerlendirmelere esas form, belge, doküman, ürün, kayıt, not vb. içeren kapsamlı ve sistemli bir dosyadır. Gelişim ve öğrenme dosyası çocuğun yapabildiklerine, başarılarına, ilerlemelerine odaklanmalıdır. Eğitim ve öğretim süresince çocuğun gelişimine yönelik tüm tanıma ve değerlendirme çalışmaları, ayrıca çocuğun gelişimine yönelik bilgi sağlayacak diğer çalışmaların dokümanları ve ilgili belgeler bu dosya içerisinde düzenlenerek sunulur. Bu dosyanın, sonraki eğitim kademelerine aktarılabilmesi için etkili, sistematik, pratik ve kullanışlı biçimde hazırlanmasına özen gösterilir. Dosya içerisinde yer alacak temel dokümanlar aşağıda listelenmiştir.

1. Gelişim ve Öğrenme Dosyası kapağı: Her bir çocuğa kendi gelişim ve öğrenme dosyası kapağını tasarlama fırsatı sağlanabilir.
2. Gelişim ve Öğrenme Dosyasının amacı: Aileler için gelişim ve öğrenme dosyasının amacına yönelik kısa bir bilgilendirme yazısı yazılabilir.
3. Öğrenci ve aile tanıma formu: Çocuk ve çocuğun ailesi ile ilgili temel bilgileri ve tanıtıcı açıklamaları içeren bir form Aile Eğitim Rehberi Ek 1’de verilmiştir. Bu formun içeriğinde; çocuğun yaşı/yaş grubu, cinsiyeti, kardeş sayısı, ev ortamı, okula ulaşımı gibi çocukla ilgili değişkenlere; ebeveynlerin eğitim düzeyleri, ev ve çalışma ortamları gibi ebeveynlere yönelik değişkenlere; çocuk ve ebeveyn ilişkisi, ebeveyn ve okul ilişkisi gibi diğer bazı değişkenlere yönelik olarak ihtiyaç duyulan tanımlayıcı ve açıklayıcı bilgilere yer verilebilir.
4. Gelişim ve Öğrenme İzleme Formları (EK 1): Dönemde iki kez, her bir çocuk için hazırlanan Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu dosyaya eklenir.
5. Gelişim alanını yansıtan gözlem kayıt araçları: Anekdor kayıtlar, kontrol listeleri, derecelendirme örnekleri gibi gözlem kayıt araçlarına bütünsel gelişimi yansıtacak şekilde yer verilmesi önemlidir.
6. Fotoğraflar: Çocukların uğraş halindeyken alınmış fotoğrafları ve bu fotoğrafların gelişim ve öğrenme adına ne ifade ettiğine dair yorumlar eklenir.
7. Çocuk ürünleri/çalışmaları: Her bir gelişim alanında en az bir ürün olmak üzere, çocuğun gelişimi hakkında değerlendirme imkânı sağlayabilecek çocuğun kendi ürünleri gerekli açıklama ve notlarla birlikte dosya içerisine eklenir. Dosyaya eklenen her bir ürün için bu ürünün hangi öğrenme alanına, alt alanına ve beceriye yönelik olduğuna, nasıl hazırlandığına vb., ayrıca bu ürünün genel değerlendirmesine yönelik gerekli notlar ve açıklamalar, düzenlenerek ürün ile birlikte eklenir.
8. Gelişim raporu: Her ay yazılan Gelişim ve Öğrenme İzleme Formları ve gözlem kayıt araçları kullanılarak, her çocuğa özgü, çocuğun gelişim düzey ve durumunun bütüncül olarak değerlendirildiği Gelişim Raporu dosya içeriğine eklenir. (EK 2)

Çocuk gelişim ve öğrenme dosyası hazırlarken çocukların katılımını sağlamak gelişim ve öğrenme dosyasında yer alacak bazı unsurlara çocuklarla birlikte karar vermek önemlidir. Çocuklara farklı gelişimsel aşamaları yansıtan ürünleri, çizimleri ve fotoğraflarını seçme fırsatı sağlamak öz değerlendirme yapmalarına katkıda bulunur. Çocuklara kendi ürünlerini, çizimlerini ve fotoğraflarını seçme fırsatı sağlamak, öz-değerlendirme yapmalarını sağlar. Ayda bir ya da iki kez çocuklarla birlikte gelişim ve öğrenme dosyası düzenleme saatleri düzenlemek ve bu uygulamaya planlarda yer vermek çocukların değerlendirme süreçlerine katılımlarını sağlar.

EK-1

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI GELİŞİM VE ÖĞRENME İZLEME FORMU

Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu

(AYLAR)

Çocuk Adı/Soyadı :

Öğretmen :

Yaş Grubu :

Kullanılan Gözlem Kayıt Araçları:

Çocuğun Gelişim ve Öğrenmesinde İlerlemeleri ve Planlanan Hedefler:

Bilişsel Gelişim:

Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler:

Dil Gelişimi:

Fiziksel Gelişim ve Sağlık:

Notlar:

EK-2

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI GELİŞİM RAPORU

Sayın Öğretmen,

Gelişim raporu, çocukların aşağıda belirtilen alanlardaki gelişimlerine ilişkin gözlemlerinizi kaydetmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor, her dönemin sonunda her çocuk için doldurulacaktır. Raporu oluştururken çocuğun olumlu özelliklerini öne çıkaran ifadelerle başlayınız. Öncelikle çocukların beklenen düzeyde gösterdikleri becerileri, daha sonra geliştirilmesi gereken becerileri yazınız. Bu amaçla çocuklar için doldurduğunuz Gelişim ve Öğrenme İzleme Formlarında (EK 1) yer alan bilgilerden yararlanınız. Bu bilgiler doğrultusunda görüş ve önerilerinizi de yazınız.

Okul Adı :

Öğretmenin Adı ve Soyadı :

Rapor Tarihi : / /20.....

Çocuğun Adı ve Soyadı :

Çocuğun Doğum Tarihi : / /20.....

Cinsiyeti :

Okula Başlama Tarihi : / /20.....

Bilişsel Gelişim :

Dil Gelişimi :

Fiziksel Gelişim ve Sağlık :

Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler :

Görüş ve Öneriler :

EK-3

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI AYLIK PLAN FORMATI

Okul Adı :

Ay :

Yıl :

Yaş Grubu :Ay

Öğretmen Adı :

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELER

Çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak o ay içinde ulaşılması beklenen kazanım ve göstergeler seçilir. Seçilen kazanım ve göstergeler gelişim alanları belirtilerek açık olarak yazılır.

KAVRAMLAR

Kavramlar, o ay için belirlenen kazanımlarla ilişkilendirilerek seçilir ve kategorileriyle birlikte yazılır. Gerekli durumlarda kavram listesine yeni kavramlar eklenebilir.

BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR	OKUL DIŞI ÖĞRENME ETKİNLİĞİ	AİLE /TOPLUM KATILIMI
O ay için uygun olan belirli gün ve haftalar belirlenerek yazılır.	O ay için belirlenen kazanımlara uygun olarak yapılacak okul dışı öğrenme etkinlikleri yazılır.	O ay için belirlenen kazanımlar doğrultusunda ön hazırlık gerektiren aile/ toplum katılımı çalışmaları (yerel yönetimler/ sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği içerisinde yardım kampanyası düzenleme, kermes düzenleme, veli toplantısı, aile buluşmaları, aile görüşmeleri, eğitim panosu, afiş, broşür vb.) genel olarak ifade edilir.

DEĞERLENDİRME

Öğretmenler aylık planlamalarını yaparken değerlendirme uygulamalarını da planlar. Aylık planda yer verilen kazanım, gösterge ve kavramlara çocukların ne derece ve nasıl ulaştıklarının belirlenmesi için o ay hangi gözlem kayıt araçlarının kullanılacağı ve değerlendirmelerin nasıl yapılacağı yazılır. Ayın sonunda yapılan gözlem ve değerlendirmeler sonucunda çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler ayrı başlıklar halinde yazılır. Her ay kullanılması gereken formlar bu bölümde belirtilir.*

*Eğitim - öğretim sürecinde doldurulacak formlar arasından o ay hangi form doldurulacaksa belirtilir.

EK-4

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI GÜNLÜK PLAN FORMATI

Tarih:/...../.....

Okulun Adı :
Yaş Grubu :
Öğretmenin Adı Soyadı :

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Aylık planda yer alan kazanım ve göstergelerden çocukların gelişimsel gereksinimleri ve ilgileri göz önünde bulundurularak eğitim programındaki gelişim alanlarının başlıkları ile birlikte yazılır. Kazanımların göstergeleri yazılırken aynı günde bütün göstergelere yer verilmeyebilir. Günlük plana alınan her kazanımın altında en az iki gösterge yer almalıdır.

KAVRAMLAR

Kavramlar aylık plandan seçilir. Kavramlar seçilirken o gün seçilen kazanım göstergeleri ilişkili olmasına dikkat edilir. Kavramlar kategorileriyle birlikte yazılır.

ÖĞRENME SÜRECİ

Güne Başlama

Güne, çocukların gün içinde yapılacak etkinliklere uyumunu sağlamak amacı ile açık uçlu sorular ve somut materyaller yardımıyla farklı konularda (o günkü hava durumu, haftanın hangi günü olduğu, okula gelene kadar neler yapıldığı gibi) sohbete, o gün yapılacak olan etkinliklere ve öğrenme merkezleri hakkında bilgiye yer verilerek başlanır. Çocukların o günkü duygu durumları ile ilgili sohbet edilebilir, vücudun sağlıklı gelişimini destekleyecek egzersizler yapılabilir. Şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunları gibi etkinlikler yapılabilir. Bunun yanı sıra çocukların o günlerde yaşadıklarında olan değişiklikler de ele alınabilir (doğum günü, bir kardeşin doğması, büyükanne-büyükbaba yanında kalma, eve misafir gelmesi, aile bireylerinden birinin hastalanması, yerel veya toplumsal olaylar gibi). Öğrenme merkezlerinde yapılan yeni bir düzenleme, eklenen yeni bir materyal veya uyarıcı varsa yeni bir geçici öğrenme merkezi hazırlanmışsa belirtilir. Sohbet sonunda çocuklar hangi öğrenme merkezlerinde zaman geçireceklerine karar verirler. Çocukların sürekli aynı merkezlere yönelmelerini önlemek için öğretmen sayışma, torbadan bir nesne çekme gibi yöntemlerle farklı merkezlere yönlendirmelidir. Çocuklar seçtikleri öğrenme merkezlerini neden seçtiklerini, kiminle, hangi materyallerle, neyi nasıl yapacaklarını paylaşımları için teşvik edilir.

ÖĞRENME MERKEZLERİNDE OYUN/AÇIK ALANDA OYUN

Gün, her zaman öğrenme merkezlerinde oyunla devam etmeyebilir. Güne başlama zamanının ardından açık alanda oyun oynanabilir. Açık alanda oyun planlanmışsa, oyun için özel bir düzenleme, materyal veya yöntem kullanılacaksa belirtilir. Eğer o gün öğrenme merkezlerinde oyun planlanmışsa, çocuklar planları doğrultusunda seçtikleri merkezde oynar. Bu sırada öğretmen ortam düzenleyici, iletişimci, katılımcı, gözlemci ve değerlendirmeci gibi farklı rolleri üstlenir. Ne zaman ve nasıl üstleneceğini belirtir.

Etkinlik Adı:

Sözcükler:

Etkinlikte geçen yeni sözcükler yazılır.

Değerler:

Öğrenme sürecinde çocukların gelişim düzeylerine uygun desteklenmesi için seçilen değerler yazılır.

Materyaller:

Öğrenme sürecinde kullanılacak olan materyaller yazılır.

Etkinlikler bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak dengeli bir şekilde uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Öğretmen bir etkinlikte kazanımın bütün göstergelerine yer vermeyebilir. Etkinlikler sınıf içinde olduğu kadar açık alanda da uygulanmalıdır. Öğrenme süreci çocuk merkezli bir dil kullanılarak yazılmalıdır.

Öğrenme sürecine belirlenen kazanım ve göstergelere göre belirlenen etkinlikte eğitim ortamının nasıl düzenleneceği, yöntem ve teknikler ile uygulama süreci ve öğretmenin bu süreçteki rehberliğinin nasıl olduğu yazılır. Öğrenme süreci kazanım gösterge ve kavramları içerecek şekilde tasarlanmalıdır.

Öğretmen, her bir etkinliğin uygulama sürecinde ve/veya sonunda; oyun, rol oynama, dramatizasyon, çalışma sayfaları, bellek kartları, resim, afiş, poster, grafik hazırlama, açık uçlu sorular sorma (betimsel, kazanımlara yönelik, duyuşsal ve günlük yaşamla ilişkilendirmeye yönelik) gibi farklı yöntem ve tekniklerle değerlendirmeyi çeşitlendirir. Ayrıca öğretmen, bu süreçte sistematik gözlem yapar ve gözlemlerini çeşitli araçlar kullanarak kayıt altına alır.

TOPLANMA, TEMİZLİK, KAHVALTI, GEÇİŞLER

Toplanma, temizlik, kahvaltı ile ilgili özel bir düzenleme ya da geçiş etkinliği varsa belirtilir.

Geçiş sırasında çocukların dikkatlerini toplamalarına yardım edecek bilmece, şarkı, tekerleme, şiir, sözcük oyunu, parmak oyunu gibi etkinlikler kullanılabilir.

ÖĞRENME MERKEZLERİNDE OYUN/AÇIK ALANDA OYUN

Güne başlamadan sonra öğrenme merkezlerinde oyun planlandıysa bu süreçte açık alanda oyun etkinliği planlanır. Güne başlamadan sonra açık alanda oyun planlandıysa öğrenme merkezlerinde oyuna yer verilir.

Etkinlik Adı:**Sözcükler:**

Etkinlikte geçen **yeni** sözcükler yazılır.

Değerler:

Öğrenme sürecinde çocukların gelişim düzeylerine uygun değerler, listeden seçilerek yazılır.

Materyaller:

Öğrenme sürecinde kullanılacak olan materyaller yazılır.

Etkinlik zamanında Türkçe, oyun, erken okuryazarlık, müzik, drama, hareket, fen, matematik ve sanat etkinlikleri tek başına ya da bütünleştirilerek planlanır. Bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak dengeli bir şekilde uygulanır. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına yaptığı değerlendirmeler sonucunda grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık alanda da yapılmalıdır.

Öğrenme sürecinde belirlenen kazanım ve göstergelere göre eğitim ortamının nasıl düzenleneceği, yöntem ve teknikler ile uygulama süreci ve öğretmenin bu süreçteki rehberliğinin nasıl olacağı yazılır.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen gün içerisinde çocukları gözlemlerken kullanacağı gözlem kayıt araçlarına karar verir ve yazar.

Çocukla Günü Değerlendirme: Günün sonunda bütün grup bir araya toplanır ve değerlendirme amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, açık alanda veya sınıfta hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirme yapılır. Bu süreçte gün içerisinde yapılan etkinlik, gözlem ve değerlendirmelerinden de yararlanılır. Ayrıca çocukların o güne ait duygularını paylaşmalarına da fırsat verilir.

Ayrıca günün sonunda çocuklara, bir sonraki gün neler yapmak istedikleri, hangi oyunları oynamak istedikleri sorulur. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur, evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya planlanan okul dışı öğrenme etkinliği gibi konularda hatırlatmalar yapılır.

Genel Değerlendirme: Öğretmen gün bittikten sonra kullandığı gözlem kayıt araçlarını gözden geçirir. Gözlemlerine dayanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadelerle yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

Ailelerin yapabilecekleri destekleyici etkinlik önerileri, Aile Eğitimi Rehberi'nde belirtilen katılım türlerinden seçilerek yazılır.

Her etkinlik için aile/toplum katılımı düzenlenmesi gerekmez.

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

GÜNLÜK PLAN ÖRNEĞİ - I

Tarih:/...../.....

Okulun Adı :
Yaş Grubu : 48-72 Ay
Öğretmenin Adı :

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 2. Nesnelerin/varlıkların özelliklerini açıklar.

Göstergeler

- ☒ Nesnelerin/varlıkların fiziksel özelliklerini betimler.
- ☒ Nesnelerin/varlıkların benzer yönlerine örnekler verir.
- ☒ Nesnelerin/varlıkların farklı yönlerine örnekler verir.

Kazanım 4. Nesne/durum/olayla ilgili tahminlerini değerlendirir.

Göstergeler

- ☒ Tahminini söyler.
- ☒ Gerçek durumu inceler.
- ☒ Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.

Kazanım 7. Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre düzenler.

Göstergeler

- ☒ Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre karşılaştırır.
- ☒ Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre sınıflandırır.

Kazanım 12. Nesne/varlıkları ölçer.

Göstergeler

- ☒ Nesne/varlıkları standart olmayan ölçme birimlerini kullanarak ölçer.
- ☒ Ölçme sonucunu söyler.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 3. Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeler

- ☒ Başlatılan konuşmaya katılır.
- ☒ Konuşmayı başlatır.
- ☒ Konuşmayı sürdürür.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 1. Bedenini fark eder.

Göstergeler

- ✓ Beden bölümlerini farklı amaçlara uygun olarak koordineli kullanır.
- ✓ Nesne/varlıklara göre beden pozisyonunu belirler.

Kazanım 9. Özgün çizimler yaparak kompozisyon oluşturur.

- ✓ Farklı zeminlerde çizim yapar.
- ✓ Farklı materyaller kullanarak çizim yapar.

Kazanım 10. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.

Göstergeler

- ✓ Müziğin temposuna, ritmine ve melodisine uygun dans eder.
- ✓ Eşli ya da grup halinde dans eder.

Kazanım 11. Bedenini kullanarak yaratıcı hareketler yapar.

Göstergeler

- ✓ Verilen bir yönerge/göreve uygun farklı hareket formları üretir.
- ✓ Farklı hareket formlarını ardışık olarak/aynı anda sergiler.

KAVRAMLAR

Miktar: Ağır-hafif, **Zıt:** Eğri-düz

ÖĞRENME SÜRECİ

Güne Başlama

Çocuklar evden getirdikleri taşları ellerine alır, sepetten bir taş daha seçer ve halka şeklinde yere oturur. Adı söylenen çocuk taşları birbirine vurur ve böylece yoklama yapılır. Daha sonra çocuklar taşları nereden bulduklarını söyler. Sıra ile taşları birbirine vurarak sesler çıkarır. Taşların birbirine vurulduğunda çıkardıkları sesler arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkında sohbet edilir.

Öğretmen, "Bugün sizinle taşlarla farklı oyunlar oynayacağız. Taşları karşılaştıracakız, hareketli ve duran taş dansı yapacağız, sırtımızda hissettiğimiz çizgileri oluşturmaya çalışacağız ve kelebeğin kanatlarında hareket edeceğiz," diyerek gün içerisinde yapılacak etkinliklerle ilgili bilgi verir.

Çocuklar, ellerindeki her iki taşın arkasına asetat kalemi ile kendi işaretlerini koyar ve hep birlikte bahçeye çıkarılır.

AÇIK ALANDA OYUN

Çocuklar bir süre bahçede serbest oyun oynar. Öğretmen çocukları gözlemler. Serbest oyun bittikten sonra "Taşları Tartıyoruz" oyunu bahçede devam eder.

FEN (Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Taşları Tartıyoruz

Sözcükler:

Eşit kollu terazi,
mutfak tartısı,
baskül, kantar,
hassas terazi.

Değerler: -

Materyaller:

Farklı büyüklük
ve ağırlıkta taşlar,
kâğıt tabak, kase,
bardak ve ahşap
çubuklar, terazi
görselleri, asetat
kalemi, hareketli
müzik.

- Çocuklar, işaretledikleri taşlarını istedikleri bir arkadaşıyla değiştirir ve taşların ağırlıklarını elleriyle tartarak karşılaştırır.
- Taşlar arasında en ağır ve en hafif olanı tahmin etmeye çalışırlar. Hafif taşlar ve ağır taşlar sınıflandırılır.
- Ağırlığın ölçümünün kilo ile belirlendiği çocuklara açıklanır. Ağırlık ölçmeye yarayan eşit kollu terazi, mutfak tartısı, baskül, kantar, hassas terazi gibi farklı ağırlık ölçen araçların orijinalleri veya görselleri incelenir.
- Kâğıt tabak, kâse, bardak ve ahşap çubuklar kullanılarak hazırlanan eşit kollu terazi ile taşların ağırlıkları ölçülür. Ölçüm sonrası taşlar ağırlıklarına ve büyüklüklerine göre sıralanır.
- Çocuklar iki gruba ayrılır; bir grup hareketli taş, bir grup duran taş olur. Hareketli taşlar gezinerek müzik eşliğinde dans ederken duran taşlar oldukları yere çömelir ve ellerini üç kez yavaş, iki kez hızlı ardı ardına birbirine vurur.
- "Değiş" yönergesi verildiğinde hareketli taş olan çocuklar duran taş, duran taş olan çocuklar hareketli taş olur ve oyun bu şekilde devam eder.
- Oyun sonunda çocuklar kendi taşlarını taşlar arasından (hata kontrolü yaparak) bulur. Taşlarını bulmada güçlük çeken çocuklara yardım edilir.

TOPLANMA, TEMİZLİK, KAHVALTI, GEÇİŞLER

Çocuklar sıra ile "Tık tık tık taşlar, pat pat ayaklar" sözleriyle taşları birbirine vurarak ve ayaklarını pat pat yere vurarak sınıfa girer. Taşlarını sepete koyduktan sonra temizlik için lavabolara geçerler. Temizlikten sonra kahvaltıya geçilir.

ERKEN OKURYAZARLIK-SANAT (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Sırtımdaki
Çizgiler

Sözcükler: -

Değerler: -

Materyaller:

A4 kâğıdı,

- Kahvaltı sonrası çocuklar, çember şeklinde yere oturur. Sınıftaki boş bir duvar gösterilerek, "Elimizle karşıdaki duvara düz/dalgalı/kesik/kısa/uzun çizgiler çizelim," yönergeleri sırayla verilir.
- Daha sonra "parmağımızla, burnumuzla, çenemizle, kulağımızla çizelim" yönergeleri sıra ile verilir.
- Çocuklar çemberde birbirlerinin sırtını görecektir şekilde oturur. Her çocuğun arkasına bir mandal yardımı ile A4 kâğıdı tutturulur. En arkaya öğretmen oturur. Önündeki çocuğun

mandal, boya
kalemleri,
hareketli bir
müzik.

sırtındaki kâğıda bir çizgi çizer ve o çocuk da sırtında hissettiği çizgiyi kendi önündeki arkadaşının sırtına çizer. Bu şekilde tüm çocuklar sırtlarında hissettikleri çizgileri önündeki arkadaşının sırtına çizer. Oluşturulan çizimler karşılaştırılır, benzerlik ve farklılıkları hakkında konuşulur.

- Oyun sonunda çocuklar sırtlarında oluşturdukları çizgili kâğıtları alıp masalarına geçer. Bu çizgileri herhangi bir nesne/obje/eşyaya benzeterek resimlerini tamamlar. Resimlerini arkadaşlarına göstererek çizgileri neye dönüştürdüklerini anlatır.
- Çocuklara aşağıdaki bilmece sorularak, "Dans Eden Kelebekler" oyununa dikkat çekilir.

"Önce tırtıldı, sonra kozaya döndü.

Kozadan çıkınca herkes rengârenk kanatlarını gördü.

Bu uçan böcek, görsen sanki bir çiçek." (Kelebek)

MATEMATİK-HAREKET (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Dans Eden
Kelebekler

Sözcükler: -

Değerler: -

Materyaller:

Dört metre
uzunluğunda
kalın ip,
farklı renk ve
uzunluklarda
ipler, hareketli bir
müzik.

- Sınıfta oyun için yeterli boşluk olacak şekilde masa ve sandalyeler kenara alınır.
- "Oooo bir kedi varmış ona kadar sayarmış 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10" sayışması ile dört çocuk seçilir.
- Dört metrelik ip ile yerde kelebek şekli oluşturulur. Kelebek şekli verilmiş ip, seçilen çocukların ayak bileklerine (oyunun diğer aşamalarında dizler, bel ve göğüs hizasına) gelecek şekilde yerleştirilir.
- Sırası gelen çocuk, sayısı belirtilen hareket yönergelerine uygun olarak (yürüyerek, emekleyerek, sürünerek, sekerek, atlayarak, tek ayak sıçrayarak, yuvarlanarak gibi) ipe değmeden ipin içine girmeye ve çıkmaya çalışır.
- İpin içinden geçerken ipe değen çocuk, kelebeği tutan çocuklardan biriyle yer değiştirir.
- Oyun müzik eşliğinde çocukların ilgisi doğrultusunda kelebek kanatlarının yüksekliği değiştirilerek devam eder.
- Oyun sonunda çocuklar istedikleri renk ve uzunlukta iplerle yerde kendi kelebeklerini oluşturur.

DEĞERLENDİRME

Çocukların karşılaştırma ve sınıflandırma becerilerine yönelik aylık planda belirtilen kontrol listesi kullanılır. Denge ve koordinasyon gelişimleri için fotoğraflar çekilir.

Çocukla Günü Değerlendirme: Çocuklarla birlikte uygun şekilde oturulur. Çocuklara gün içinde yapılan etkinliklerle ilgili aşağıdaki sorular sorularak günün değerlendirilmesi yapılır:

Taşları hangi özelliklerine göre sınıflandırdınız?

Nesnelerin ağırlıklarını ölçmek için hangi araçları kullanıyoruz?

Sırtınıza hangi çizgilerin çizildiğini nasıl anladınız?

Çizgilerle neler yaptınız?

Kelebek kanatlarında hangi hareketleri yaptınız?

Bugün en çok hangi oyunu sevdiniz?

Hangi oyun daha komikti?

Çocuklara, "Solucanlarla ilgili en çok neyi merak ediyorsunuz? Merak ettiklerimizi öğrenmek için neler yapabiliriz? Solucan gibi hareket edebilir miyiz?" gibi sorular sorularak ertesi gün yapılacak etkinliklerin planlanmasında düşünceleri alınır.

Genel Değerlendirme: Öğretmen gün bittikten sonra kullandığı gözlem kayıt araçlarını gözden geçirir. Gözlemlerine dayanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadelerle yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

Ailelere haber mektubu ile çocuklarla birlikte çevre gezisi yapmaları, bu gezilerde taşlar ve yapraklar toplamaları, bunları birlikte incelemeleri; topladıkları taşların ve yaprakların büyüklüğü, dokusu, ağırlığı hakkında sohbet etmeleri önerilir. Taşların ve yaprakların dokusu ve üzerindeki çizgiler hakkında konuştuktan sonra A4 kâğıdını bir taşın ve yaprağın üzerine koyarak kurşun kalem yardımıyla karalamalar yapıp desenler oluşturmaları istenir.

Her ay için planlanan ev etkinlikleri kapsamında "Birlikte Tasarım Yap" çerçevesinde ailelerden çocuklarıyla birlikte evlerindeki artık materyallerle kelebek kostümü hazırlamaları istenir. Her çocuk ailesiyle birlikte hazırladığı kostümüne bir ad verir ve kostümünü arkadaşlarına tanıtır. Kelebek kostümleri dönüşümlü olarak dramatik oyun merkezine yerleştirilerek çocukların oyunlarında kullanmalarına fırsat yaratılır.

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI
GÜNLÜK PLAN ÖRNEĞİ - II

Tarih:/...../.....

Okulun Adı :
Yaş Grubu : 48-72 Ay
Öğretmenin Adı :

KAZANIM VE GÖSTERGELER**BİLİŞSEL GELİŞİM****Kazanım 18. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözel yönergeleri yerine getirir.****Göstergeler**

- ☒ Verilen tek yönergeyi hatırlar.
- ☒ Verilen birden fazla yönergeyi hatırlar.

DİL GELİŞİMİ**Kazanım 3. Dili iletişim amacıyla kullanır.****Göstergeler**

- ☒ Konuşmayı başlatır.
- ☒ Konuşmayı sürdürür.
- ☒ Konuşmayı sonlandırır.
- ☒ Konuşma sırasında göz teması kurar.
- ☒ Konuşurken jest ve mimiklerini uygun kullanır.

Kazanım 8. Görsel materyalleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.**Göstergeler**

- ☒ Görsel materyalleri inceler.
- ☒ Görsel materyalleri açıklar.
- ☒ Görsel materyalleri birbiriyle/yaşamla ilişkilendirir.
- ☒ Görsel materyallerin içeriğini yorumlar.
- ☒ Görsel materyaller aracılığıyla farklı kompozisyonlar oluşturur.

Kazanım 11. Okuma farkındalığı gösterir.**Göstergeler**

- ☒ Yazılı materyaller hakkında konuşur.
- ☒ Okuma materyallerinin bölümlerini gösterir.

Kazanım 12. Yazı farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- ☑ Yazı ve resmi birbirinden ayırır.
- ☑ Yazının nereden başladığını gösterir.
- ☑ Yazının yönünü gösterir.
- ☑ Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.

Kazanım 13. Yazı yazma öncesi becerileri gösterir.

Göstergeler

- ☑ Yazı ve çizimin bir arada olduğu ürünler oluşturur.
- ☑ Yazı yazmayı taklit eder.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 7. Küçük kaslarını kullanarak güç gerektiren hareketleri yapar.

Göstergeler

- ☑ Nesneleri takar.
- ☑ Nesneleri çıkarır.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 5. Duygularını/davranışlarını yönetmek için baş etme stratejileri kullanır.

Göstergeler

- ☑ İsteklerini/gereksinimlerini söyler.
- ☑ Ortamlar/etkinlikler arasındaki geçişlere uyum sağlar.

KAVRAMLAR

Zaman: Önce-sonra, **Zıt:** Ön-arka

ÖĞRENME SÜRECİ

Güne Başlama

Çocuklar okula geldiklerinde birlikte güne başlamak için çemberde toplanır.

"Bugün Pazartesi. Ahmet burada, Ayşe nerede?"

Ayşe burada, Melek nerede?..." şeklinde çocuklar yoklama rutinine katılır.

Okula gelen her çocuğun adı söylendikten sonra güne başlama şarkısı söylenir:

"Günaydın ağaçlar, günaydın renkli çiçekler, günaydın arkadaşlarım,
Sevgiyle ve oyunla başlayalım günümüze,
Eğlenelim hep birlikte."

Çocuklara bugün kitaplarla oyun oynayacağımız söylenir. Çocuklar istedikleri öğrenme merkezlerine yönlendirilir.

ÖĞRENME MERKEZLERİNDE OYUN

Okuma ve dinleme merkezindeki yeni eklenen kitapların üzerine kırmızı ile "YENİ" etiketi yapıştırılmıştır. Çocuklara "YENİ" etiketli kitaplar gösterilir ve kitapların daha önce kitaplıkta olmadığı söylenir. Yeni kitaplar da eklendiği için çocuklar, hem okuma ve dinleme merkezi hem de diğer öğrenme merkezlerinde oynar. Öğrenme merkezlerindeki oyun sürecinde öğretmen çocukları gözlemler.

TOPLANMA, TEMİZLİK, KAHVALTI, GEÇİŞLER

Çocuklar toplanma, temizlik ve kahvaltı süreçlerini gerçekleştirir. Kahvaltı sonrasında her çocuğa aşağıdaki sözler eşliğinde adının, yazılı olduğu kolyeler takılır. "Kolyeni tak, hazırlan. Bekliyor seni araban. Haydi gidelim neşeyle. Kitaplarla eğlenmeye." Gözlemlerini kaydeder

TÜRKÇE (Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Dinliyorum
Anlatıyorsun,
Anlatıyorum
Dinliyorsun

Sözcükler: -

Değerler: -

Materyaller:

Çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olan nitelikli çocuk kitapları, kulak ve dudak görsellerinin yapıştırıldığı ahşap çubuklar, üç dakikalık kum saati.

- Okuma ve dinleme merkezindeki "YENİ" etiketli kitaplar çocukların görebilecekleri bir masanın üzerine konur. Çocuklar ikiye eş olur. Eşlerden birine dudak, diğerine kulak görsellerinin olduğu ahşap çubuklar verilir.
- Çocuklar yan yana oturur. Dudak görselini alan çocuklar anlatıcı, kulak görselini alan çocuklar dinleyici olur.
- Gruplar yeni çocuk kitaplarından birer kitap seçer.
- Her grup dudak görseli olan diğer arkadaşına üç dakikalık kum saati süresi kadar seçtikleri kitabın istedikleri bir bölümünü anlatır. Elinde kulak görseli olan çocuk ise dinler.
- Aynı süreç, eşlerin kulak ve dudak görsellerini değişmesiyle tekrarlanır. Yani eşlerden her ikisi de hem anlatıcı hem dinleyici olur.
- Çocukların birbirlerine anlatıp birbirlerini dinleme sürecinde göz teması kurmaları hatırlatılır. Jest ve mimiklerini de kullanmaları önemlidir.
- Ardından çocuklar bir çemberin etrafında gruptaki eşler yan yana gelecek şekilde oturur. Çocuklarla yeni kitapları anlatıp dinlemekten dolayı neler hissettikleri konuşulur.
- Ardından kitapları kullanarak kulaktan kulağa oyunu oynayacakları söylenir. Öğretmen farklı kitaplardan bazı sözcükleri değiştirerek çocukların kulaklarına söyler. Hem ekleri yanlış olan hem de doğru olan sözcükler söylenerek oyun iki kez oynanır.
- En sondaki çocuk sözcüğü yüksek sesle söyleyince sözcüğün söylenişinin doğru olup olmadığı sorulur.
- Ardından sözcüğün anlamlı ya da anlamsız olduğuna karar verilir. Sözcüğün eklerinde bir hata varsa düzeltilmiş hâliyle tekrar söylenir. Çocuklarla sözcükler tekrar tekrar söylenerek bahçeye çıkılır.

AÇIK ALANDA OYUN

- Çocuklar açık alanda istedikleri gibi oynar. Bu sırada öğretmen çocukları gözlemler.
- Sınıfa geçerken aşağıdaki şarkı söylenir.

*"Hopladım, zıpladım, güneşin tadını çıkardım,
Yaşasın oyun, yaşasın oyun"*

ERKEN OKURYAZARLIK - OYUN

(Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Bizim
Kütüphanemiz

Sözcükler:

Kütüphane, raf,
yer numarası,
ödünç almak.

Değerler: -

Materyaller:

Sınıfa yeni
getirilen çocuk
kitapları,
mandallar,
kartondan
yapılmış bir ok.

- Çocuklarla birlikte sınıf düzenlenerek bir kütüphane oluşturulur. Kütüphanede bir karşılama masası, "Hoşgeldiniz" yazısı, yeni kitapların sınıftaki kitaplık raflarına yerleştirilmesi yapılır ve kütüphane kartları hazırlanır.
- Öğretmen kütüphane görevlisi olur. Kıyafetinin üstüne kütüphane görevlisi olduğuna dair bir aksesuar takar.
- Öğretmen kütüphane görevlisi olarak çocuklara kütüphanenin bölümlerini ta nır.
- Raf, yer numarası, kütüphane kartı ve ödünç almak sözcükleri çocuk dostu terimler eşliğinde çocuklara anlatılır.
- Çocuklarla "Kitap Çemberimiz" oyunu oynanır.
- Çocuklar, kitaplarını ön kapakları kendilerine dönük olacak şekilde önlerine koyar. Kitaplarının başında çember içerisinde ayakta durarak yerlerini alırlar.
- Çemberin ortasına hareket yönünü belirtmek için bir ok konur. Okların yönümüzü göstermede bizlere yardımcı olacağı belirtilir.
- Çocuklar, önce kendi seçtikleri kitapların ön kapaklarını inceler. Kendi seçtikleri kitapların hangisi olduğunu unutmaları söylenir.
- Öğretmen çocukların çemberde diğer kitapların önüne geçip incelemelerini sağlamak için davul kullanır. Davulun her çalışında "yer değiştir" denildiğinde çocuklar çemberdeki ok yönünde bir yanındaki arkadaşının kitabının önüne geçer. Ön kapağına bakar. Bir tur çemberde bu şekilde hareket edilip kitapların ön kapaklarının incelenmesiyle geçer. Ayrıca çemberde nasıl hareket edeceklerini de deneyimlemiş olurlar.

- Her seferinde çemberde ok yönünde önünde durdukları kitaplar değişecek şekilde birinci turda olduğu gibi davul eşliğinde hareket ederler. Yönergeler şunlardır:
- Önündeki kitabın ön kapağını göster.
- Önündeki kitabın ön kapak sayfasından bir resim göster.
- Önündeki kitabın adının nerede yazdığını göster.
- Önündeki kitabın adının nereden yazılmaya/okunmaya başlandığını göster.
- Önündeki kitabın adını hangi yöne doğru okuduğumuzu göster.
- Önündeki kitabın ön kapağına bakarak kitabın neyle ilgili olduğunu söyle.
- Önündeki kitabın adında kaç sözcük varsa say, ön kapağa sözcük sayısı kadar mandal tak ve sonra çıkar.
- Önündeki kitaptan bir sayfa aç ve cümlelerin sonundaki nokta işaretini göster.
- Önündeki kitapta varsa soru işareti göster.
- Aynı yönergeler çemberde hareket edilerek kitapların iç sayfaları için de tekrar edilebilir. Yönergeler çocukların yaş ve gelişim özelliklerine göre değişebilir.

SANAT (Küçük ve Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Kütüphane Haberi

Sözcükler:

Gazeteci, haber, kütüphane.

Değerler: -

Materyaller:

Çocuklara uygun gazeteler, A3 boyutunda kâğıt ve boya kalemleri ve kütüphane görselleri.

- Çocuklarla üçerli gruplar oluşturulur.
- Çocuklara gazeteler gösterilir.
- Gazetecilerin ne iş yaptıkları çocuk dostu terimlerle anlatılır. Gazetecilerin insanlara önemli haberleri vermek için çalıştıkları, bilgi topladıklarından söz edilir.
- Çocuklara birer gazeteci olacakları ve bir kütüphane haberini hazırlayacakları söylenir.
- Çocuklara gazetelerden uygun haberler seçilir ve okunur.
- Ardından her gruba A3 boyutunda kâğıt, boya kalemleri ve kütüphane görselleri verilir.
- Çocuklar çocuk kütüphanesini tanıtıcı bir haber hazırlar.
- Bu haberde neler yazdığını her grup arkadaşlarına sunar.
- Hazırlanan haberler bir panoda çocukların söyledikleri yazılar olarak sergilenir.
- Çocuklara, "Gazeteci olmak nasıl bir his? Neden böyle hissettiniz?" gibi sorular sorularak sohbet edilir.

DEĞERLENDİRME

Çocukların yazı ve okuma farkındalığı gelişimlerine yönelik aylık planda hazırlanan derecelendirme ölçeği kullanılır. Sosyal ve duygusal gelişimleri için anektod kayıtlar alınır.

Çocukla Günü Değerlendirme:

Bugün neler yaptık?

Kütüphanede neler vardı?

Bir kütüphaneye gittiğinizde yanınızda kim/kimler olsun istersiniz?

Sizler birer kütüphane haberi yaptınız. Diğer çocuklara kütüphanelerle ilgili bir cümle söyleyin. Bu cümlelerinizi kayıt altına alalım ve diğer sınıftaki arkadaşlarımıza dinletelim.

Genel Değerlendirme: Öğretmen gün bittikten sonra kullandığı gözlem kayıt araçlarını gözden geçirir. Gözlemlerine dayanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadelerle yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

- Ailelerin de katılacağı bir zaman diliminde çocuklarıyla birlikte kitap okuma örneğini izleyebilmeleri için kütüphanede "Birlikte Okuyoruz" etkinliği düzenlenir.
- Aileler, uygun zamanlarında çocuklarının kütüphane için oluşturdukları haberleri okumaları için okula bir davet notuyla davet edilir. Ailelerin çocuklarının hazırladığı haberlere ilişkin duygularını yazmaları için not kâğıtları hazırlanır. Aileler çocuklarının kütüphane haberlerini okuyup duygularını ve düşüncelerini not kâğıtlarına yazar.

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

GÜNLÜK PLAN ÖRNEĞİ - III

Tarih:/...../.....

Okulun Adı :
Yaş Grubu : 48-72 Ay
Öğretmenin Adı :

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 6. Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanır.

Göstergeler

- ☒ Gösterilen sembolün anlamını söyler.
- ☒ Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.

Kazanım 17. Nesne/varlık/sembollerle oluşturulan grafikleri değerlendirir.

Göstergeler

- ☒ Nesneleri/varlıkları sembollerle göstererek grafik oluşturur.
- ☒ Grafiği inceleyerek sonuçları yorumlar.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 12. Yazı farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- ☒ Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.
- ☒ Noktalama işaretlerinin işlevini açıklar.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 1. Bedenini fark eder.

Göstergeler

- ☒ Beden bölümlerini farklı amaçlara uygun olarak koordineli kullanır.
- ☒ Nesne/varlıklara göre beden pozisyonunu belirler.

Kazanım 9. Özgün çizimler yaparak kompozisyon oluşturur.

Göstergeler

- ✓ Farklı materyaller kullanarak çizim yapar.
- ✓ Farklı zeminlerde çizim yapar.

Kazanım 10. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.

Göstergeler

- ✓ Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.
- ✓ Müziğin temposuna, ritmine ve melodisine uygun dans eder.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 2. Duygularını ifade eder.

Göstergeler

- ✓ Duygularını sözel olarak ifade eder.
- ✓ Duygularını farklı yollarla ifade eder.

KAVRAMLAR

Zıt: Aynı-farklı benzer, hızlı-yavaş, düz- pürüzlü, **Duygu:** Mutlu, üzgün, kızgın, şaşır-mış, korkmuş, endişeli

ÖĞRENME SÜRECİ

Güne Başlama

Öğretmen, elindeki gazeteyi çocuklara göstererek, "Bunun adı ne? Gazete ne işe yarar? Gazetede yazılar ve resimler bize ne anlatmak istiyor olabilir? Siz evinize gazete alıyor musunuz? Evinizde gazeteyi kimler okuyor? Size hiç gazete okuyan oldu mu? Ne okudu?" gibi sorular sorarak sohbet eder. Gazeteleri incelemek ve okumak isteyenleri, okuma ve dinleme ve yazı merkezinde sürprizlerin beklediğini hatırlatır.

Önceden üzerinde çocukların inceleyebileceği haberlerin (yazı ve resimler çocukların gelişim seviyesine uygun olmalıdır) bulunduğu gazete sayfaları hazırlanır. Her çocuğun gazete sayfasına uygun olarak merkezler numaralandırılır ve çocuklar ellerindeki gazete sayfalarına göre öğrenme merkezlerine yönlendirilir.

ÖĞRENME MERKEZLERİNDE OYUN

Merkezlere yapılan yeni ilavelerle çocukların serbest bir şekilde oynamalarına fırsat verilir.

Okuma ve dinleme ve yazı merkezine gazeteklik, rahat bir koltuk, büyüteçler, büyük gazete kupürleri ve yeni yazı materyalleri eklenir. Gazete haberleri ve resimleri, projeksiyon veya akıllı tahtada büyütülerek yansıtılır.

Öğrenme merkezlerinde, oyunun sonunda bir müzik açılır ve müzik bitene kadar oyunlarını tamamlamaları için çocuklara süre verilir. Müzik bittiğinde çocuklar temizlik için lavabolara geçer.

TOPLANMA TEMİZLİK, KAHVALTI

Kahvaltıda aynı veya benzer renkte kıyafetler giyen çocuklar yan yana oturur.

Kahvaltı sonrasında aynı veya benzer renklerde kıyafetler giyen çocuklar el ele tutuşarak sınıfın ortasında çember şeklini alır.

Çocuklarla birlikte aşağıdaki “Renkler” adlı şiir okunur.

Renkler

Güneşten almış rengini, bu bir sarı.

Denizden almış rengini, bu bir mavi.

Ormandan almış rengini, bu bir yeşil.

Çiçekten almış rengini, bu bir pembe.

Hele gökkuşağı tüm renklerle bezenmiş

Işıktan süzülüp dünyayı renklendirmiş.

ERKEN OKURYAZARLIK-HAREKET

(Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

İşaret Dedektifi

Sözcükler:

Nokta, soru işareti.

Değerler:

Materyaller:

Hareketli bir çocuk şarkısı, çocuk sayısının iki katı bir yüzüne nokta ve soru işareti yazılı A4 kağıtları, gazete sayfaları, marakas.

- Çocuklar güne başlamadaki gazetelerini alıp masalara geçer.
- Çocuklara “İşaret Dedektifi” oyunu oynayacakları söylenir.
- Çocuklar, gazete sayfalarındaki büyültülmüş yazılarda veya projeksiyon/akıllı tahtada önce nokta ve soru işaretlerini parmakları ile işaret ederek gösterir. Daha sonra gazete sayfaları üzerindeki nokta ve soru işaretlerini bularak yuvarlak içine alır. Nokta ve soru işaretinin işlevleri hakkında konuşulur.
- Yere, bir yüzüne nokta ve soru işareti yazılan A4 kağıtları karışık bir şekilde konur. Hareketli bir müzik eşliğinde çocuklar, kendilerine bir hareket formu bularak ritme uygun hızlı ya da yavaş bir şekilde kağıtların arasında dans eder.
- Müzik durduğunda hareket formunu değiştirerek bir kağıdın üzerinde her çocuk heykel olur. Önce kağıdının üzerindeki noktalama işaretinin adını söyler. Öğretmen, marakas sallamaya başlar ve çocuklar marakas durana kadar üzerinde durdukları noktalama işareti hangisiyse gazete sayfalarında bulup gösterir.

- Oyun, üst üste aynı noktalama işaretlerinin üzerinde durma kuralıyla birkaç kez oynanır.
- Oyun sonunda öğretmen hareketli bir müzik başlatır. Ortaya A3 boyutunda bir kâğıt ve yanına da her çocuk için ucu sivri olmayan renkli boya kalemi konur. Çocuklar, ritme uygun bir şekilde dans eder. Müzik durdurulunca A3 kâğıdına istedikleri bir noktalama işaretini çizer. Bu süreç 3-4 defa tekrarlanır.
- Ardından nokta ve soru işaretleri sayılır. En çok hangi noktalama işaretinin çizildiğine karar verilir. Birlikte "Noktalama İşaretleri Grafiği" oluşturulur.

AÇIK ALANDA OYUN

Etkinlikten sonra çocuklar bahçede bir süre serbest oyun oynar. Öğretmen serbest oyun sırasında gözlem yapar ve gözlemlerini kaydeder.

TOPLANMA, TEMİZLİK, KAHVALTI, GEÇİŞLER

Açık alanda oyunun ardından çocuklar temizlik için lavabolara geçer.

TÜRKÇE-SANAT

(Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Duygu Maskeleri

Sözcükler: -

Değerler: -

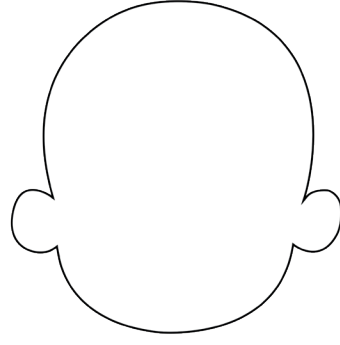
Materyaller:

Duygu kartları, her çocuk için üç adet kâğıt tabak, altı adet tahta çubuk, yapıştırıcı, çocuk sayısı kadar yüzü olmayan baş kalıbı, boya kalemleri.

- Öğretmen çocuklara, gazeteden bir haber okuyacağını söyler ve gazetede önceden belirlediği duygularla ilgili bölümü okur.
- Altı temel duyguyu gösteren yüz ifadelerini (mutlu, üzgün, kızgın, şaşırılmış, korkmuş, endişeli) çocuklara göstererek bunları adlandırmalarını ister.
- Çocuklar, masalarındaki kâğıt tabakları makasla ikiye keser.
- Öğretmen, altı temel duygu kartını sırayla çocuklara gösterir ve kestikleri tabakların içine bu duygu ifadelerini sadece bu-run ve ağız olacak şekilde çizmelerini ister.
- Her bir duygu için bir maske yapılır. Çocuklar, çizdikleri tabakları boyar/süsler ve arkasına tahta çubuklar yapıştırır.
- Çocuklar küçük gruplara ayrılır ve yaptıkları duygu maskelerini gözleri açıkta kalacak şekilde yüzlerine tutar. Diğer çocuklar hangi duyguyu ifade ettiğini tahmin etmeye çalışır. Bu duygu hakkında sohbet edilir.
- Öğretmen, ağırlıklı olarak duyguların işlendiği bir öykü kitabını sesli okur. Kitapta farklı duyguların geçtiği yerlerde

duraklar ve çocuklara döner. Çocuklardan öyküdeki kahramanın ne hissettiğini göstermeleri için ilgili duygu maskesini havaya kaldırmalarını bekler.

- Öykü sonunda çocuklara, boya kalemleri ile yüzü olmayan baş kalıbı dağıtılır.

- Çocuklar boya kalemleri ile yüzü olmayan baş kalıbına istedikleri şekilde yüz ifadeleri çizer.
- Her çocuk, çizdiği ve boyadığı baş kalıbının özelliklerini (cinsiyeti, yaşı, nerede yaşadığı, kim olduğu, nelerden hoşlandığı, duyguları gibi) arkadaşlarına anlatır. Çizilen resimlerle "Renkli Yüzler Panosu" hazırlanır.
- Öğretmen, çocuklardan arkasında sıra olmasını ister. İki elini birleştirerek başının yanına koyar ve uyuma hareketi yapar. Horlama sesi ile ellerini bir sağa bir sola yavaş yavaş hareket ettirir. Uyku istasyonuna gideceklerini oradan yastıklarını alacaklarını söyler. Sınıf içinde kıvrımlı hareketlerle birkaç defa dolaşılır.

MÜZİK (Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Yastıktan Çıkan Sesler

Sözcükler: -

Değerler: -

Materyaller:

Çocuk sayısı kadar yastık.

- Uyku istasyonuna geldiklerinde her çocuk bir yastık alarak sınıfta serbest şekilde konum alır.
- Öğretmen hareketli bir müzik açar.
- Çocuklar yastıkları başına koyar ve dans etmeye başlar.
- Öğretmen, müziğin ritim yerlerinde sırasıyla aşağıdaki hareketleri yapar:
- Yastık iki el ile tutularak havaya kaldırılır ve sağa sola sallanır: 1-2-3. (Yastık başta dans etmeye devam edilir.)
- Yastık tek elle tutulur, diğer elle yastığa vurulur: 1-2-3. (Yastık elde dans etmeye devam edilir.)

- Yastık iki elle tutularak dizlere vurulur: 1-2-3. (Yastık dizlerde dans etmeye devam edilir.)
- Yastık iki elle tutularak bir arkadaşının sırtına yavaşça vurulur: 1-2-3. (Yastık sırtta dans etmeye devam edilir.)
- Müzik bitene kadar ritim çalışmasına devam edilir.
- Ritim çalışmasının ardından çocuklara farklı hareket formlarıyla dans edebilecekleri söylenir. Bir süre sonra müzik durdurulur. Müzik durduğunda her seferinde farklı yönergelerle "kapı, masa, sandalye, duvar gibi" çocukların hızlı-yavaş hareketlerle o eşyalara dokunması sağlanır. Birkaç defa tekrar yapılarak çocukların dikkati çevrelerindeki eşyalara ve nesnelere çekilir.

DEĞERLENDİRME

Duyguları tanımaya yönelik yüz ifadeleri kontrol listesi oluşturulur. Grafik oluşturma becerisi için fotoğraflar çekilir.

Çocukla Günü Değerlendirme: Çocuklarla birlikte uygun şekilde oturulur. Çocuklardan gün içinde yapılan etkinliklerin hangileri olduğunu sıra ile söylemeleri istenir. Daha sonra etkinliklerle ilgili aşağıdaki sorular sorularak günün değerlendirilmesi yapılır:

Gazeteden hangi noktalama işaretlerini bulduk?

Nokta ve soru işareti ne için kullanılır?

Duygularımızı hangi yüz ifadeleri ile gösteriyoruz? Temel duygularımız hangileri?

Yastıklarla hangi hareketleri yaptık?

Bugün en çok hangi etkinlikte eğlendiniz?

Çocuklara kara kalem çalışması ile yapılan bir yaşlı portresi gösterilir. "Bu portre kimin olabilir? Bu portreyi kim çizmiş olabilir? Yaşlı kadının yüzündeki çizgiler neden oluşmuş olabilir?" gibi sorularla beyin fırtınası yapılır. "Yarın biz de kara kalem çalışması ile nelerin resmini yapabiliriz? Birlikte hangi oyunları oynayabiliriz?" soruları ile ertesi gün yapılacak etkinliklerin planlanmasında çocukların düşünceleri alınır.

Genel Değerlendirme: Öğretmen gün bittikten sonra kullandığı gözlem kayıt araçlarını gözden geçirir. Gözlemlerine dayanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadelerle yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

- Gün içinde yapılan etkinliklere ilişkin ailelere yazılı not gönderilir. Kısaca yapılan etkinlikler paylaşarak ailelerden çocuklarıyla birlikte evlerinde;
- Ailelere hafta sonunda çocuklarıyla birlikte okumaları için bir öykü kitabı gönderilir. Öykü kitaplarını okurken dikkat edecekleri durumlardan biri de noktalama işaretleridir. Kitapta nokta ve soru işaretlerini bulmaları ve saymaları istenir.
- Çocuklar, duygu maskelerini eve götürürler. Ailelerden kitap okurken, çizgi film veya film izlerken çocuklarından izledikleri/dinlediklerindeki karakterlerin duygularının ne olduğu ile ilgili duygu maskesini kaldırarak duyguları adlandırmaları istenir.

EK-5d

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI GÜNLÜK PLAN ÖRNEĞİ - IV

Tarih: / /

Okulun Adı :
Yaş Grubu : 48-72 Ay
Öğretmenin Adı :

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 8. Çeşitli örüntüler geliştirir.

Göstergeler

- ☒ İki ve daha fazla öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.
- ☒ Örüntüyü kuralına göre devam ettirir.

Kazanım 15. Yer/yön/konum ile ilgili yönergeleri uygular.

Göstergeler

- ☒ Nesnelerin/varlıkların mekândaki konumunu söyler.
- ☒ Yönergeye uygun olarak nesne/varlığı doğru yere yerleştirir.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 2. Konuşurken/şarkı söylerken sesini uygun şekilde kullanır.

Göstergeler

- ☒ Nefesini doğru kullanır.
- ☒ Sesinin tonunu ayarlar.

Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir.

Göstergeler

- ☒ Dinlediklerinde geçen yeni sözcükleri ayırt eder.
- ☒ Öğrendiği sözcükleri anlamına uygun kullanır.

Kazanım 8. Görsel materyalleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.

Göstergeler

- ☒ Görsel materyalleri inceler.
- ☒ Görsel materyalleri açıklar.
- ☒ Görsel materyallerle ilgili sorulara yanıt verir.

Kazanım 9. Ses bilgisi farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- ✓ Sözcüklerin ilk sesini söyler.
- ✓ Aynı sesle başlayan sözcükleri eşleştirir.

Kazanım 12. Yazı farkındalığı gösterir.

Göstergeler

- ✓ Çevresindeki yazıları gösterir.
- ✓ Yazının işlevini söyler.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 2. Büyük kaslarını koordineli kullanır.

Göstergeler

- ✓ Kol ve bacaklarını eş zamanlı hareket ettirir.
- ✓ Farklı yönde/formda/hızda yürür.

Kazanım 10. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder.

Göstergeler

- ✓ Bedenini kullanarak ritim çalışması yapar.
- ✓ Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 2. Duygularını ifade eder.

Göstergeler

- ✓ Duygularını sözel olarak ifade eder.
- ✓ Duygularını farklı yollarla ifade eder.

KAVRAMLAR

Zıt: Taze-bayat, sağlıklı-sağlıksız, ekşi-tatlı

ÖĞRENME SÜRECİ

Güne Başlama

Güne selamlamayla başlanır. Gün içinde yapılacakların listesi (yazılı ve görsel sembollerle olan bir listedir) çocuklarla birlikte sınıf kapısının arkasına asılır. Çocuklara Pazar ve Mutfak adlı geçici öğrenme merkezleri tanıtılır.

Ardından aşağıdaki şarkı söylenir (Bu şarkı öğretmenin oluşturduğu bir ritim eşliğinde söylenebilir.):

“Hoş geldin, hoş geldin Oynayalım hep beraberce Hoş geldin, hoş geldin.

Öğrenip, eğlenelim bu çok güzel yerde.”

Birlikte pazara gidecekleri, ardından mutfaktaki yiyecekleri yerleştirecekleri ve en sonunda da yiyeceklerin keyifle tadına bakacakları söylenir. Çocuklar istedikleri öğrenme merkezlerine yönlendirilir.

ÖĞRENME MERKEZLERİNDE OYUN

Çocuklar için sınıfta geçici iki farklı öğrenme merkezi oluşturulmuştur. Bu merkezlerden biri “Pazar”, diğeri de “Mutfak”tır.

Pazar öğrenme merkezine, adları karton bardakların tabanına yazılmış sebze/ meyve görselleri, torbaların içinde gerçek meyve ve sebzeler, bir pazar arabası ve bilgisayar eşliğinde çocukların izleyebileceği pazar görselleri yerleştirilir.

Mutfak öğrenme merkezine ise tencere, tava, kepe, sürahi, bardak, kaşık, çatal, bıçak ve tabaklar konulur. Mutfak görselleri asılır. Bu görseller arasında yemek yapan çocuk ve yetişkinler de bulunur.

Çocuklara öğrenme merkezleri tanıtılır. İki öğrenme merkezinde çocuk sayısının yarısı kadar iki farklı renkte mandallar bulunur. Bu mandallar, bu merkezde her seferinde yer alabilecek çocuk sayısını belli eder. Çocuklara bu durum anlatılır.

Çocuklar tercih ettikleri öğrenme merkezlerinde mandalları alıp üzerlerine takar ve öğretmen zilini çalana kadar o merkezde istediği gibi vakit geçirir.

Ardından merkezlerdeki çocuklar yer değiştirir. Bunun için öğretmenin yeterli süreyi çocuklara vermeye rehber olması ve çocuklar merkezlerdeyken gözlem yapması önemlidir.

Ayrıca okuma ve dinleme merkezine mutfak ve pazarla ilgili nitelikli çocuk kitapları yerleştirilir.

TOPLANMA, TEMİZLİK, KAHVALTI, GEÇİŞLER

- Çocuklarla birlikte temizlik rutini gerçekleştirilir. Eller yıkanır ve kahvaltıya geçilir. Bu süreçte çocukların keyif almasına, kendi işlerini kendi başlarına yapabilmesine rehberlik edilir.
- Temizlikten sonra çocuklardan birine, “Ellerimiz temiz, afiyetle kahvaltı ederiz,” denilerek bir peçete verilir. Aynı süreç sırayla tüm çocuklarla uygulanır ve peçetesini alan kahvaltıya geçer.

MÜZİK-ERKEN OKURYAZARLIK (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Büyük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Pazara Gidince,
Eğlenmece

Sözcükler:

Pazar.

Değerler: -

Materyaller:

/s/ sesiyle başlayan soğan, sarımsak, salatalık, semizotu ve diğer sebze/ meyveler; elma, nar, görselleri, çocuk sayısı kadar bardak ve ahşap çubuklar, davul, yazı tahtası, keçe/kartondan kesilmiş yapışkanlı kırmızı daireler. kayıt cihazı.

- Kahvaltı dönüşünde "Pazar" adlı öğrenme merkezine çocuk sayısı kadar bardak konulmuştur. Bardakların tabanına bazı sebze/meyve adları altına yazılı bir şekilde görselleri yapıştırılır. Sebze ve meyveler şunlardır: Soğan, sarımsak, salatalık, semizotu, elma, nar. Aynı sebze/meyve adı ikiden fazla kez kullanılır.
- Çocuklar, birer tane bardak seçerek bir çember etrafında toplanır.
- Her çocuk, bardağını ters çevirip önüne koyar. Böylece yapıştırılan sebze/meyve resimlerini de görmüş olur.
- Pazar merkezindeki gerçek sebze ve meyveler de çemberin ortasına konur.
- Çocuklara, "Şimdi pazara gitme hazırlığı yapacağız. Bir düşünelim, pazara gitmeden önce hazırlık için neler yaparız?" sorusu sorulur ve çocukların yanıtları dinlenir.
- Öğretmen, "Önce neleri alacağımızın listesini hazırlayalım. Bunun için bir oyun başlatıyorum," diyerek sağındaki çocuğun burnuna dokunur.
- Çocuk, bardağının tabanındaki görselin ne olduğunu söyler. Öğretmen çocuklardan bilmedikleri bir sebze/meyve olursa bardaklarını kaldırıp, "Bu nedir, bana anlatır mısın?" sorusunu sormalarını ister. Böylece çocuklara bilmedikleri yiyecek leri sorabilme fırsatı sunulur.
- Çocuklara sebze ve meyvelerin kısaca özelliklerinden (renk, kokuları gibi) söz edilir. Bu süreçte geçici öğrenme merkezindeki gerçek sebze ve meyvelerden yararlanılır. Çocukların dokunmasına ve koklamasına rehberlik edilir.
- Pazar hazırlığı oyunu çocukların yanındaki arkadaşlarının burnuna dokunması ve bardaklarına yapıştırılan resmin ne olduğunu söylemesiyle son çocuğa kadar devam eder.
- Çocuklar her farklı yiyecek ismi söylediğinde liste oluşturmak için yazı tahtasına alt alta sebze/meyve isimleri "Pazar Listesi" başlığı altında yazılır.
- Listenin ne işe yarayacağı hakkında kısaca sohbet edilir.
- Liste belirlendikten sonra çocuklarla "Pazara Çıktık" şarkısını söyleyecekleri belirtilir.
- Öğretmen eline bir davul alır ve aşağıdaki sözleri istediği bir ritmi oluşturarak çocuklarla birlikte söyler. Şarkı söylenirken bazı yerlerde durulur. Şarkı sözlerinin yönergesine göre çocuklarla

ses bilgisel farkındalık çalışması yapılır ve çocukların yanıtları dinlenir. Ardından şarkıya devam edilir.

- Bugün pazara gitme günü, çantayı al, benimle yürü, geldik işte pazara, mis gibi kokular etrafta.
- "Merhaba" diyerek çıkar listemizi say yiyecekleri sırayla.
- Çocuklardan, şarkının yukarıdaki bölümünü önce kendi bedenlerini kullanarak (el çırpma, dizlere vurma gibi) ardından bardaklarını her uygun ritimde yere vurarak ve ses tonuna dikkat ederek tekrar etmeleri beklenir.
- Aşağıdaki sözlere sıra gelince bardaklardaki resimler sırayla gösterilir. Her bir sebze/meyve için çocuklara şarkıyı söyleme sırasında hangi sesle başladığı sorulur. Önce ilk örneği (soğan) öğretmen seslendirir. Ardından çocuklara rehberlik edilir.
- İşte bir kilo eeeeeelma, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al elmayı,
- İşte bir kilo nnnnnnar, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al narı.
- İşte bir kilo ssssssoğan, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al soğanı,
- İşte bir baş sssssarımşak, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al sarımsağı,
- İşte bir kilo sssssalatalık, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al salatalığı,
- İşte bir demet ssssssemizotu, söyle hangi sesle başladığını? Ver parayı al semizotunu
- Şimdi eve dönme zamanı,
- Al çantayı, tekrar et şarkımızı.
- Şarkı, bardaklarla ritim tutulup sebze/meyvelerin adlarının ilk sesleri söylenerek tekrar edilir ve kaydedilir.
- Şarkı sonunda çocuklarla birlikte pazar listesinde aynı sesle başlayan sebze/meyvelerin neler olduğu bulunur. /s/ sesiyle başlayan soğan, sarımsak, salatalık ve semizotunun aynı sesle başladığını çocukların söylemeleri için rehberlik edilir. /s/ ses birimi öğretmen tarafından daha vurgulu bir şekilde söylenir.
- Aynı sesle başlayan sözcüklerin altına yazı tahtasında keçe/ kartondan kesilmiş kırmızı yapışkanlı daireler yapıştırılır.
- Pazar alışverişi bitince çocuklarla birlikte bahçeye çıkılır.

AÇIK ALANDA OYUN

Çocukların okul bahçesinde oyun oynamalarına fırsat tanınır. Bu süreçte çocuklardan, bahçe oyuncaklarının, doğal malzemelerin adlarını ve hangi sesle başladığını söylemeleri istenir. Böylece gün içerisinde yer alan ses bilgisel farkındalık çalışmasına ön hazırlık yapılır.

DRAMA-MATEMATİK (Bütünleştirilmiş Bireysel ve Küçük Grup Etkinliği)

Etkinlik Adı:

Haydi Mutfaka
Buzdolabını
Doldurmaya

Sözcükler:

Tencere, tava,
kepçe, semizotu.

Değerler: -

Materyaller:

Bir adet mutfak
görseli, bir
önceki etkinlikte
yararlanılan
sebze/meyveler,
sürahi-tencere-
tava-kepçe
malzemeleri,
çocukların
her biri için
eldiven, çocuklar
tarafından
ilk etkinlikte
söylenen ve
kaydedilen
"Pazara Çıktık"
şarkısı, sebze-
meyveleri
yerleştirme planı.

- Açık alanda oyunun arkasından çocuklara evlerinin mutfağında olduklarını hayal etmeleri söylenir. Sınıfta tüm çocukların
- görebilecekleri bir yere bir mutfak görseli asılır.
- Daha önceki etkinlikte söylenen ve kaydedilen "Pazara Çıktık" şarkısı çalınır. Çocuklar mutfakta olduklarını düşünerek çocuk şarkısı eşliğinde ritme uygun bir şekilde yürür. Kol ve bacaklarını eş zamanlı bir şekilde hareket ettirir.
- Şarkı her durduğunda çocuklardan, mutfaktaki bir eşyanın bedenleriyle şekli olmaları ve donup beklemeleri istenir.
- Birinci turda çocukların burunlarına dokununca çocuklar hangi mutfak eşyası olduklarını söyler,
- İkinci turda çocuklar eşyalarını değiştirip tekrar donar ve burunlarına dokununca bu sefer o eşyayı kullandığımızda nasıl hareket ettiğini gösterirler.
- Öğretmen yere aralıklı bir şekilde birer adet sürahi, tencere, tava ve kepçe koyar. Çocuklar iki gruba ayrılır. Önce bir grup ardından diğer grup "Ne Yaparız? Söyle" oyununu oynar.
- Müzik çalınır. Müzik eşliğinde yine mutfakta olduklarını düşünmeleri ve bu malzemelerin çevresinde ritmik bir şekilde yürümeleri istenir.
- Müzik durdurulduğunda çocuklara dört malzemedен birinin (sürahi-tencere-tava-kepçe) adı söylenir. Hangisi söylenmişse tek ellerini o malzemenin yanında üst üste birleştirirler. Ardından öğretmen "Ne Yaparız? Söyle" diye sorar.
- Çocuklar sürahi, tencere, tava, kepçeden hangisinin adı söylenmişse bu malzemelerle neler yapıldığını söyleyerek tek tek ellerini kaldırıp çözümler. Örneğin tencere denmişse tencerenin yanında tek ellerini üst üste birleştirip, tencerede ne pişirilebilirse söyleyip ellerini sırayla kaldırır.
- "Ne Yaparız? Söyle" oyunu, çocukların rahat hareket edebilmeleri için iki grup hâlinde oynanır.
- Ardından çocuklara bir önceki oyunda pazardan aldıkları sebze ve meyveler gösterilir. Bu sefer gerçek sebze ve meyveler

bir pazar torbasının içinde çocuklarla birlikte tek tek adları söylenerek çıkarılır.

- Öğretmen sebze ve meyvelerin dolaba girmeden önce yan yana bir oyun oynamak istediklerini söyler. Bir masanın üzerine sebze/meyvelerden önce ikili, daha sonra üçlü örüntüler oluşturulur.
- Soğan-elma/soğan-elma/soğan-elma Salatalık-nar/salatalık-nar/salatalık-nar
- Nar-sarımsak-semizotu/nar-sarımsak-semizotu/nar-sarımsak-semizotu
- Elma-nar-soğan/elma-nar-soğan/elma-nar-soğan
- Çocuklar bu örüntülerin kuralını söyleyerek örüntüyü devam ettirir.
- Örüntüler sonrasında çocuklara “Ne Yaparız? Söyle” oyunundaki görseller dağıtılarak sürahi, tencere, tava ve kepçe olarak dört grup oluşturmalarına rehberlik edilir.
- Çocuklara sebze ve meyvelerin buzdolabına sığamadıkları söylenir.
- Çocuklara buzdolabında sıkışan sebze ve meyvelerin konuşmalarını kaydettiği bir sesli kayıt dinletilir. Bu sesli kaydı öğretmen çekmiştir. Örneğin, “Ben, semizotu, yumuşacık dallarım ezilmek üzere. Kenara çekilir misin elma?” gibi.
- Her çocuk etkinlikte yer alan bir sebze veya meyveyi seçer. Çocuklar sebze ve meyvelerin buzdolabında olduklarını düşünerek onları konuşturmaya başlar.
- Gruplardaki sebze ve meyve rollerine giren çocukların buzdolabına yerleşirken konuşmaları dinlenir ve ses kaydına alınır.
- Gruplara gerçek sebze ve meyveler ile dört bölüme ayrılmış beyaz A3 boyutunda buzdolabı olarak düşünülen kartonlar verilir. Ardından her gruba ayrı ayrı hazırlanan sebze ve meyveleri buzdolabına yerleştirme planları dağıtılır.
- Verilen yerleştirme planlarına göre sebze ve meyveleri buzdolabına yerleştirmeleri istenir. Çocuklar sebze/meyveleri buzdolabında ellerine verilen plana göre nereye yerleştirdiklerini anlatır. Hangi sebze/meyve neyin yanında/altında/ üstünde ise söylerler.
- Örnek plan:
- Semizotu görseli Sarımsak görseli
- Salatalık – Soğan görselleri Nar - Elma görselleri

DEĞERLENDİRME

Çocukların yazı ve okuma farkındalığı gelişimlerine yönelik aylık planda hazırlanan derecelendirme ölçeği kullanılır. Sosyal ve duygusal gelişimleri için anekdot kayıtlar alınır. Fiziksel gelişimlerini değerlendirmek için çocukların fotoğrafları çekilir.

Çocukla Günü Değerlendirme: Çocuklara gün boyunca yapılan etkinlikler aşağıdaki cümlelerle hatırlatılır:

Bugün Pazar ve Mutfak merkezlerini inceleyerek güne başladık.

Pazar listemizi oluşturduk ve şarkımızı söyledik.

Aldıklarımızı mutfakta buzdolabına yerleştirdik.

Öğretmen gün içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerde çocukların fotoğraflarını çeker.

Çocuklara A4 boyutunda kâğıtlar ve boya kalemleri verilir. Öğretmen çocuklardan bugünü ailelerine anlatacakları bir mektup yazmalarını ister. Çocukların geleneksel harflerle yazmaları beklenmez. Harf ya da benzer şekillerle yazı yazma öncesi deneyim kazanmaları önemlidir.

Çocuklar neler yazdıklarını okur ve öğretmen yazılanlarla ilgili notlar alarak mektuplarını sergiler.

Genel Değerlendirme: Öğretmen gün bittikten sonra kullandığı gözlem kayıt araçlarını gözden geçirir. Gözlemlerine dayanarak çocuk, öğretmen ve program açısından yapılan değerlendirmeler genel ifadelerle yazılır. Burada öğretmenin günlük plan bileşenlerini (kazanım ve göstergeler, kavramlar ve etkinlikler) dikkate alması önemlidir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

- Ailelere öğrenme sürecine ilişkin aşağıdaki bilgiler bilgilendirme notu aracılığıyla yollanır.
- Çocukların bugün /s/ sesiyle başlayan bazı yiyeceklerin adını fark etmeye yönelik bir oyun oynadıkları söylenir. Evlerinde /s/ sesiyle başlayan nesne/eşya/oyuncakların listesini yapmaları ve saymaları önerilir.
- Ailelerden çocuklarıyla pazara gitmeleri ve gitmeden önce beraberce bir pazar listesi hazırlamaları istenir. Aileler listedeki malzemeleri yazar, çocuklar listeye malzemeleri çizer.
- Ailelerin ev etkinliği kapsamında mutfak dolabına yiyecekleri yerleştirme planı yapıp çocuklarından mekânda konum kavramlarını kullanarak yardım istemeleri önerilir.

- Çocuklarına bazı meyvelerin kabuklarını soyup farklı tabaklara koyarak kendileri için bir meyve tabağı tasarlamaları istenir. Çocuklar hazırladıkları meyve tabağını ailelerine duygu ve düşüncelerini anlatarak sunar.
- Ailelerin ev etkinliği kapsamında mutfak dolabına yiyecekleri yerleştirme planı yapıp çocuklarından mekânda konum kavramlarını kullanarak yardım istemeleri önerilir.
- Çocuklarına bazı meyvelerin kabuklarını soyup farklı tabaklara koyarak kendileri için bir meyve tabağı tasarlamaları istenir. Çocuklar hazırladıkları meyve tabağını ailelerine duygu ve düşüncelerini anlatarak sunar.

EK-6**T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI****KAVRAM LİSTESİ (*)**

KATEGORİLER	KAVRAMLAR*
RENK	Öğretmen ele aldığı renk ve renk tonlarını aylara göre kaydeder.
GEOMETRİK ŞEKİL	Daire Çember Üçgen Kare Dikdörtgen Elips Kenar Köşe Küre Küp Piramit Silindir
BOYUT	Büyük-Orta-Küçük İnce-Kalın Uzun-Kısa Geniş-Dar
MİKTAR	Az-Çok En az-En çok Hepsi-Hiçbiri Ağır-Hafif Boş-Dolu Tek-Çift Yarım-Tam Eşit-Denk Kalabalık-Tenha Parça-Bütün Para

KATEGORİLER	KAVRAMLAR*
YÖN/MEKÂNDAN KONUM	<p>Ön-Arka Yukarı-Aşağı İleri-Geri Sağ-Sol Önünde-Arkasında Alt-Orta-Üst Altında-Ortasında-Üstünde Arasında Yanında Yukarıda-Aşağıda İç-Dış İçinde-Dışında Çevresinde-Etrafında İçeri-Dışarı Uzak-Yakın Alçak-Yüksek Sağında-Solunda</p>
SAYI/SAYMA	<p>1-20 arası sayılar Sıfır İlk-Orta-Son Önceki-Sonraki Sıra sayısı (birinci-ikinci...)</p>
DUYU	<p>Tatlı Tuzlu Acı Ekşi Sıcak-Soğuk-Ilık Sert-Yumuşak Kaygan-Pütürlü Tüylü-Tüysüz Islak-Kuru Sivri-Küt Kokulu-Kokusuz Parlak-Mat Taze-Bayat Sesli-Sessiz</p>

KATEGORİLER	KAVRAMLAR*
DUYGU	<p>Mutlu Üzgün Kızgın Korkmuş Şaşırmış Sevgi Güven Heyecan Endişe İğrenme Pişmanlık Gurur Utanma Mahcubiyet Hayal Kırıklığı Yalnızlık</p>
ZİT	<p>Aynı-Farklı-Benzer Açık-Kapalı Hızlı-Yavaş Canlı-Cansız Hareketli-Hareketsiz Kolay-Zor Karanlık-Aydınlık Ters-Düz Düzenli-Dağınık Eski-Yeni Başlangıç-Bitiş Kirli-Temiz Aç-Tok Düz-Eğri Güzel-Çirkin Doğru-Yanlış Şişman-Zayıf Yaşlı-Genç Derin-Sığ Açık-Koyu Pürüzlü-Pürüzsüz</p>

KATEGORİLER	KAVRAMLAR*
YAPI/MATERYAL	Katı/Sıvı/Gaz Metal Ahşap Cam Kumaş Plastik
ZAMAN	Önce-Şimdi-Sonra Erken-Geç Sabah-Öğle-Akşam Dün-Bugün-Yarın Gece-Gündüz Asla-Her zaman Günler, haftalar, aylar, mevsimler, yıllar
KAVRAM EKLENEBİLİR	

* Kavramlar belirli kategoriler altında verilmiştir. Ancak bazı kavramlar farklı kategoriler altında da ele alınabilir.

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

DEĞERLER LİSTESİ

Değerler	Değerlerle İlişkili Bazı Tutum ve Davranışlar
adalet	adil olma, eşit davranma, paylaşma...
cömertlik	cömert olma, hiçbir karşılık beklemeden verme, yardım etme...
dostluk	diğerkâmlık, güven duyma, anlayışlı olma, dayanışma, sadık olma, vefalı olma, yardımlaşma...
dürüstlük	açık ve anlaşılır olma, doğru sözlü olma, güvenilir olma, sözünde durma...
merhamet	merhametli olma, affedici olma, yardımsever olma, fedakar olma...
öz denetim	davranışlarını kontrol etme, davranışlarının sorumluluğunu üstlenme, öz güven sahibi olma, gerektiğinde özür dileme...
sabır	azimli olma, tahammül etme, beklemeyi bilme...
saygı	alçakgönüllü olma, başkalarına kendine davranılmasını istediği şekilde davranma, diğer insanların kişiliklerine değer verme, muhatabının konumunu, özelliklerini ve durumunu gözetme...
sevgi	aile birliğine önem verme, fedakârlık yapma, güven duyma, merhametli olma, vefalı olma...
sorumluluk	kendine, çevresine, vatanına, ailesine karşı sorumlu olma; sözünde durma, tutarlı ve güvenilir olma, davranışlarının sonuçlarını üstlenme...
vatanseverlik	çalışkan olma, dayanışma, kurallara ve kanunlara uyma, sadık olma, tarihsel ve doğal mirasa duyarlı olma, toplumu önemseme...
yardımseverlik	cömert olma, iş birliği yapma, merhametli olma, misafirperver olma, paylaşma...

EK-8

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI KAPSAMINDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR (*) (**)

BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR	TARİHLER
İlköğretim Haftası	Eylül ayının üçüncü haftası
Hayvanları Koruma Günü	4 Ekim
Dünya Çocuk Günü	Ekim ayının ilk pazartesi günü
Cumhuriyet Bayramı	29 Ekim
Kızılay Haftası	29 Ekim-4 Kasım
Atatürk Haftası	10-16 Kasım
Öğretmenler Günü	24 Kasım
İnsan Hakları ve Demokrasi Haftası	10 Aralık gününü içine alan hafta
Enerji Tasarrufu Haftası	Ocak ayının ikinci haftası
Orman Haftası	21-26 Mart
Dünya Tiyatrolar Günü	27 Mart
Kütüphane Haftası	Mart ayının son pazartesi günü
Dünya Kitap Günü	23 Nisan gününü içine alan hafta
Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	23 Nisan
Trafik ve İlk Yardım Haftası	Mayıs ayının ilk haftası
Anneler Günü	Mayıs ayının ikinci pazar günü
Engelliler Haftası	10-16 Mayıs
Müzeler Haftası	18-24 Mayıs
Çevre Koruma Haftası	Haziran ayının ikinci haftası
Babalar Günü	Haziran ayının üçüncü pazar günü
15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü	15 Temmuz
Zafer Bayramı	30 Ağustos
Ramazan Bayramı	Her yıl ilgili ayda
Kurban Bayramı	Her yıl ilgili ayda

(*) T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Sosyal Kurumlar Yönetmeliği çerçevesinde seçilmiştir. Çocukların gelişim özelliklerine göre ilgili yönetmelikten eklemeler yapılabilir.

(**) Bu çizelgede yer almayan Mahalli Kurtuluş Günleri ve Atatürk Günleri ile Tarihî Günler (gerçekleştiği tarihlerde) belirli gün ve haftalar listesine eklenebilir.

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

OKUL DIŞI ÖĞRENME ETKİNLİĞİ FORMATI

Etkinlik Tarihi :

Etkinlik Yeri :

Okulun Adı :

Etkinliğe Katılacak Sınıflar:

Çocuk Sayısı : kız, erkek

Yaş Grubu :

Gidiş-dönüş saatleri:

Etkinlik Taşıtı :

Araç Tipi ve Plakası:

Şoförün Ad-Soyadı, Telefon Numarası:

Etkinliği Düzenleyen Öğretmen:

Etkinliğe Katılacak Öğretmen/Personel Bilgisi:

Etkinliğe Katılacak Ebeveyn Bilgisi:

Takip Edilecek Yol Güzergâhı:

İlk Yardım Çantası: () var () yok

KAZANIM VE GÖSTERGELER

Aylık planda yer alan kazanım ve göstergelerden çocukların gelişimsel gereksinimleri ve ilgileri göz önünde bulundurularak eğitim programındaki gelişim alanlarının başlıkları ile birlikte yazılır.

ETKİNLİK ADI:

ETKİNLİK ÖNCESİ AİLELERİN ÇOCUKLARI İLE YAPMASI GEREKENLER

Etkinlik öncesinde ailelerden çocukları ile birlikte yapmaları istenen bir etkinlik, konu ile ilgili araştırma, sohbet ya da materyal hazırlığı varsa belirtilir.

ETKİNLİK ÖNCESİNDE YAPILACAKLAR

Etkinlik öncesinde çocukların mevcut bilgilerini ortaya çıkarılması, ön bilginin oluşturulması merak uyandırılması ve çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal olarak etkinliğe hazırlanmasına yönelik bir öğrenme süreci planlanmalıdır. Sorular sorup kavram ağı oluşturma, çocukların merak ettikleri soruları listeleme, ziyaret edilecek yerde görecekleri ile ilgili tahminlerini çizme gibi çalışmalar da yapılmalıdır. Ek olarak, etkinlik süresince dikkat edilmesi gereken kurallar çocuklarla birlikte belirlenir.

ETKİNLİK SIRASINDA YAPILACAKLAR

Etkinlik sırasında, belirlenen kazanım ve göstergeler doğrultusunda çocukların bilişsel süreç becerilerinin harekete geçirilmesine yönelik öğrenme süreci belirtilir.

ETKİNLİK SONRASINDA YAPILACAKLAR

Etkinlik sonrasında çocukların gözlemlerini ve deneyimlerini ortaya koyacakları değerlendirme etkinliği planlanır.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen etkinlik sürecinde gözlemleri ile kayıt altına aldığı durumları gözden geçirir ve çocuk, öğretmen ve program açısından değerlendirmelerini yazar.

____/____/_____
Öğretmen

____/____/_____
Okul Müdürü

*Okul dışı öğrenme etkinliğinde etkinlik öncesi, sırası ve sonrasında yapılacak çalışmalar gerek duyulması halinde birkaç güne yayılarak planlanabilir.

EK-10

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI OKUL DIŞI ÖĞRENME ETKİNLİĞİ ÖRNEĞİ

Etkinlik Tarihi :

Etkinlik Yeri : Evcil Hayvanlar Parkı

Okulun Adı :

Etkinliğe Katılacak Sınıflar:

Çocuk Sayısı : kız, erkek

Yaş Grubu :

Gidiş-dönüş saatleri: 09:30-13.00

Etkinlik Taşıtı :

Araç Tipi ve Plakası:

Şoförün Ad-Soyadı, Telefon Numarası:

Etkinliği Düzenleyen Öğretmen:

Etkinliğe Katılacak Öğretmen/Personel Bilgisi:

Etkinliğe Katılacak Ebeveyn Bilgisi:

Takip Edilecek Yol Güzergâhı:

İlk Yardım Çantası: () var () yok

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 2. Nesnelerin/varlıkların özelliklerini açıklar.

Göstergeler

- ☒ Nesnelerin/varlıkların adını söyler.
- ☒ Nesneleri/varlıkları inceler.
- ☒ Nesnelerin/varlıkların fiziksel özelliklerini betimler.
- ☒ Nesnelerin/varlıkların benzer yönlerine örnekler verir.
- ☒ Nesnelerin/varlıkların farklı yönlerine örnekler verir.

Kazanım 3. Algıladıklarını hatırladığını gösterir.

Göstergeler

- ☒ Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.
- ☒ Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.

Kazanım 4. Nesne/durum/olayla ilgili tahminlerini değerlendirir.

Göstergeler

- ✓ Gerçek durumu inceler.
- ✓ Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.

Kazanım 18. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözlü yönergeleri yerine getirir.

Göstergeler

- ✓ Etkinlik sırasında yapılması gerekenleri hatırlar.
- ✓ Yapılışı gösterilmeyen görsel/sözel yönergeleri uygular.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 3. Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeler

- ✓ Başlatılan konuşmaya katılır.
- ✓ Konuşmayı başlatır.
- ✓ Konuşmayı sürdürür.
- ✓ Konuşmayı sonlandırır.
- ✓ Konuşma sırasında göz teması kurar.
- ✓ Karşısındakini etkin bir şekilde dinler.

Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir.

Göstergeler

- ✓ Dinlediklerinde geçen yeni sözcükleri ayırt eder.
- ✓ Dinlediklerinde geçen yeni sözcüklerin anlamını sorar.
- ✓ Öğrendiği sözcükleri anlamına uygun kullanır.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 15. Farklı ortamlardaki kurallara uyar.

Göstergeler

- ✓ Kuralların gerekliliğini açıklar.
- ✓ Farklı ortamlardaki kuralların belirlenmesine katkıda bulunur.
- ✓ İstekleri/duyguları ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır.

Kazanım 16. Sürdürülebilir yaşam için gerekli olan varlıkları korumayı alışkanlık hâline getirir.

Göstergeler

- ✓ Canlı varlıklara saygı gösterir.
- ✓ Canlı varlıkları korur.

Kazanım 19. Sosyal davranışlarının sonuçlarını sorgular.

Göstergeler

- ✓ Sosyal davranışları ile bu davranışlarının sonuçlarını ilişkilendirir.
- ✓ Sorumluluklarını yerine getirmedğinde olası sonuçları açıklar.

ETKİNLİK ADI: Köpekler ve diğer evcil hayvanlar

ETKİNLİK ÖNCESİ AİLELERİN ÇOCUKLARI İLE YAPMASI GEREKENLER

Gezi alanına ilişkin broşür, poster gibi görseller çocuklarla paylaşılır. Alan gezisinden önce ailelerin çocukları ile köpekler hakkında paylaşılan dokümanları incelemeleri, konuşmaları, sınıfımızda köpek dostlarımız ile ilgili yaptığımız etkinlikleri sormaları ve onlar hakkındaki bilgilerini yoklamaları istenir. Ayrıca çocuklarıyla birlikte köpek konulu bir film ya da belgesel izlemeleri istenir.

ETKİNLİK ÖNCESİNDE YAPILACAKLAR

- Öğretmen gezi alanını gezi gününden önce ziyaret eder, gezinin eğitim hedeflerine uygunluğunu belirler.
- Ziyaret öncesi gezi alanı yetkilileri ile iletişime geçilerek gezinin amacı net bir şekilde karşı tarafa iletilir. Ayrıca öğretmen, çocukların dinlenme ve tuvalet gereksinimlerinin karşılanması ve güvenlik önlemlerine yönelik bilgi edinir.
- Alan gezisi katılımcı listesi hazırlanır.
- Okul müdürlüğünden alan gezisi için izin alınır.
- Okul müdürlüğü alan gezisi için servis aracı temin eder.
- Öğretmen ailelere gönderdiği izin yazısı aracılığı ile çocuklarının alan gezisine katılımlarını onayladıklarını gösteren izin yazısını imzalamalarını ister. Ayrıca öğretmen ailelerden çocuklarına o gün için rahat kıyafetler giydirmelerini ister.
- Ailelerden istekli olanlar gezide sorumluluk alarak öğretmene ve çocuklara destek olmaları için davet edilir.
- Gezi sırasında yaşanabilecek yaralanmalar dikkate alınarak ilk yardım çantası hazırlanır.

ETKİNLİK SIRASINDA YAPILACAKLAR

- Alan gezisinin yapılacağı gün öğretmen gelen çocukları karşılar.
- Alan gezisine yarım saat kala öğretmen çocukların toplanmasını söyler ve yanına çağırır. "Evet, çocuklar bugün evcil hayvanlar parkına gideceğiz ancak gitmeden önce neler yapmamız gerektiğini konuşalım," der.
- "Evcil hayvanlar parkına servis ile gideceğiz. Servis ile giderken hangi kurallara uymamız gerektiğini herkes biliyor. Serviste yerlerinize oturmaya, ayağa kalkmaya ve emniyet kemerlerinizi takmaya özen gösterelim. Parkta bizi görevliler karşılayacak ve bize uymamız gereken kuralları anlatacak. Bu kurallar, bizi çeşitli tehlikelere karşı koruyacak," açıklaması yapılır.
- "Yaka kartınızda bizlerin telefon numarası ve okulumuzun adı var. Herhangi bir

sorunla karşılaşırsanız bizlere ya da güvenlik görevlisine gidip söyleyebilirsiniz,” diyerek çocuklara yaka kartlarını takar.

- Çocuklar servise biner ve yola çıkarılır. Yolda uyulması gereken kurallar tekrar hatırlatılır. Evcil hayvanlar parkına giderken çocuklara parkın nasıl bir yer olabileceğine, orada nelerin bulunabileceğine ve daha önce hiç evcil hayvan görüp görmediklerine, evinde evcil hayvanı olup olmadığına ilişkin sorular sorulur ve çocukların görüş ve tahminleri alınır. Daha sonra çocuklara kısaca evcil hayvanlar ve özellikle köpekler hakkında bilgi verilir, onlardan bildiklerini hatırlamaları ve kendileri ile paylaşmaları istenir.
- Evcil hayvanlar parkına gelindiğinde görevliler çocukları kapıda karşılar ve onlara uyulması gereken kuralları söyler.
- Daha sonra park gezilerek görevliler tarafından köpek cinsleri, özellikleri, beslenme şekilleri, sağlık ve bakım hizmetleri gibi konularda bilgiler verilir. Çocuklar önceden hazırlanan çalışma sayfalarındaki bilgilere ilişkin gözlemler yapar.
- Alan gezisi esnasında öğretmen yapılan etkinliklerin fotoğraflarını çeker ya da video kaydı alır. Çocuklar da en çok sevdikleri köpeğin resmini gezi günlüğüne çizer.
- Bütün park gezildikten ve ilgili çalışma sayfalarındaki çalışmalar tamamlandıktan sonra hep birlikte görevlilere teşekkür edilerek okula geri dönmek için servis aracına doğru yol alınır. Bu esnada öğretmen servis aracında uymaları gereken kuralları çocuklara tekrar hatırlatır.

ETKİNLİK SONRASINDA YAPILACAKLAR

- Geziden sonra okula gelinir. Çocuklar gezi günlüklerine çizdikleri köpek resimlerini arkadaşlarına göstererek köpeğin cinsi ve özellikleri hakkında hatırladıklarını anlatır. Daha sonra çocuklarla birlikte sohbet edilir. Bu sohbet esnasında çocuklara çeşitli sorular yöneltilir. Bu sorular ile çocuklar evcil hayvanlar parkında öğrendiklerini tekrar etme şansını bulurlar.
- Gezi sırasında öğretmen tarafından çekilen fotoğraflar hep birlikte incelenir. Çocuklarla sohbet edilirken evcil hayvanlar parkında yaşadıkları deneyimlerine ilişkin resim çizimleri istenir.

DEĞERLENDİRME

Çocuk, öğretmen ve program açısından ayrı ayrı değerlendirme yapılır.

...../...../.....
Öğretmen

...../...../.....
Okul Müdürü

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

GELİŞİME UYGUN UYGULAMALAR

Gelişime uygun uygulamalar bir okul öncesi öğretmenin benimsemesi gereken temel bir eğitimci yaklaşımıdır. Gelişime uygun uygulamalar çocukların nasıl geliştiği ve öğrendiğini araştıran çalışma sonuçlarını temel alan ve erken dönemde etkili olduğu kanıtlanmış uygulamalardır. Yani bu yaklaşımda tüm çocukların bireysel gelişim, bilgi, ilgi düzeyleri ile ihtiyaçları temel alınarak bireysel farklılıkları dâhilinde öğrenme amaçlarına ulaşması için etkinlikler düzenlenir. Bireysel farklılıkları dâhilinde öğrenme amaçlarına ulaşmasında öncelikli olarak çocukların güçlü özelliklerinin/yapabildiklerinin belirlenmesi, ardından diğer özelliklerinin/yapamadıklarının desteklenmesi önemlidir. Çocukların kendi gelişim ve öğrenme hızlarında amaçlarının karşılanması, diğer çocukların da bireysel özelliklerine (*dil-bilgi-ilgi*) göre programların tasarlanması ve bu programların *gelişime uygun* hâle getirilmesi gerekir.

Gelişime uygun uygulamaların birtakım koşulları söz konusudur. Bunlar;

- **Çocuk gelişimini ve çocuğun öğrenme yollarını bilmek:** Uygulamaların gelişime uygunluğunu sağlamanın ilk koşullarından biri, çocukların gelişimsel özelliklerini bilmek ve hâlihazırdaki gelişimsel durumunun yaş aralıklarına uygunluğunu veya sapmasını ortaya koyabilmektir. Bunun yanında çocukların yaş özellikleri ile bireysel farklılıklarına göre öğrenme yöntemlerini belirleyerek kalıcı ve etkili öğrenmeyi sağlayabilmek önemlidir.
- **Gerçekçi beklenti:** Çocukların hâlihazırdaki gelişimsel durumunun yaş aralıklarına uygunluğunu veya sapmasını ortaya koyduktan sonra bu bireysel duruma uygun gerçekçi amaçlar saptamak bir diğer koşuldur. Gerçekçi beklentiler, öğretmen tutum ve davranışlarının şekillenmesi ve çocukların olumlu deneyimler kazanması üzerinde oldukça etkilidir. Bunun için çocuğun gelişim ve öğrenme hızının değerlendirilmesi, izlenmesi ve kayıt altına alınması gereklidir.
- **Çocuklar için bireysel olarak öğrenmenin desteklenmesi için hangi gelişim alanı ve neyin uygun olduğunu belirlemek:** Çocukların gelişim alanlarına dair performansını belirledikten sonra *bireysel eğitim programını* oluşturabilmek için çocukların gereksinimi olan kazanımları öğrenme yöntemlerini de göz önünde bulundurarak belirlemek bir diğer koşuldur. Bunun yanında gelişim ve öğrenmenin desteklenmesi için çocuğun bireysel özelliklerini temel alan ortamın düzenlenmesi ile materyallerin karşılanması ve uyarlanmasının da göz önünde bulundurulması önemlidir.
- **Çocuklar için kültürel olarak neyin uygun olduğunu bilmek:** Gelişime uygun uygulamalar, aynı zamanda bir erken müdahale programlarıdır. Erken müdahale programlarının sürdürülebilirliğini sağlamanın en temel koşullarından biri de programların hedef kitlenin kültürel özellikleri dikkate alınarak desenlenmesidir.

- **Aile katılımı ve diğer profesyonellerin görüşlerini program hazırlanması ve uygulamasında değerlendirmek:** Gelişime uygun uygulamalar, aynı zamanda bir erken müdahale programı oldukları için bu uygulamalarda aile katılımı ve iş birliği zorunludur. Ayrıca gelişimsel uygulamaların bu özelliği nedeniyle çocuk, farklı profesyoneller tarafından sağlık, gelişim gibi noktalarda izleniyor ise bu profesyoneller ile de etik çerçevede çocuğun gelişim ve öğrenmesine destek olmak amacıyla görüşlerin/bilgilerin paylaşılması ve bu görüşlerin/bilgilerin okul öncesi eğitim programının hazırlanması ve uygulamasına yansması önemli olabilir.
- **Etkin katılım:** Gelişime uygun uygulamaların, hedeflenen amaçlara ulaşması için programların uygulanması sürecinde çocukların, eğitim faaliyetlerine etkin olarak katılmaları gerekmektedir. Dolayısıyla bireysel farklılıklarından kaynaklı olarak etkin katılım konusunda sınırlılık yaşayan çocuklar için katılımı sağlayacak şekilde uyarlamalar gerçekleştirilmelidir.
- **Eğitim yöntemleri:** Çocukların gelişimsel ve bireysel gereksinimlerine karşılayabilecek eğitim yöntemleri uygulanmalıdır (*doğal eğitim, gömülü eğitim, fırsat eğitimi gibi*).
- **Değerlendirme:** Çocukların değerlendirilmesinin çocuğun kendi gelişim süreci ve öğrenme hızı temel alınarak yapılması önemlidir. Çocukların sistematik bir şekilde gözlemlenmesi, gözlemlerin kayıt altına alınması ve düzenli aralıklarla gözden geçirilerek çocukların gelişimlerinin takibi yapılmalıdır. Gözlem ve değerlendirme bilgileri kapsayıcı bir öğrenme süreci hazırlamak için kullanılır.
- **Kapsayıcılık:** Kapsayıcılık, çok kültürlülük, dezavantajlılık gibi bireysel farklılıkları dikkate alan ancak etiketlemekten kaçınarak tüm çocukların öğrenme ve gelişimini desteklemeye yönelik sunulan eğitim ortamının genişletilmesini ifade eder. Bu anlamda kapsayıcılık, farklı özelliklere sahip olan çocukların güçlendirilmesi gereken özelliklerine/yapamadıklarına (yetersizliklerine) yerine güçlü oldukları özelliklere/yapabildiklerine yönelik etkinliklere odaklanarak destek olunmasını vurgular. Kapsayıcılık yaklaşımını tam olarak uygulayabilmek için öğretmenin eğitimsel uyarlamalar (etkinlik uyarlaması, fiziksel ortama yönelik uyarlamalar, eğitim yöntemi teknik ve stratejilere yönelik uyarlamalar ve değerlendirme sürecine yönelik uyarlamalar) yapması oldukça önemlidir. Ayrıca kapsayıcılık çerçevesinde aile ve çocuğun sağlık gibi açılardan takip edildiği profesyoneller ile iş birliği yapılarak uyarlamaya onların görüşlerinin de yansıtılması önemlidir. Çocuğun, kendi gelişim süreci ve öğrenme hızı içinde değerlendirilmesi noktası da kapsayıcılık açısından oldukça değerlidir. Bu uyarlamaların ve çalışmaların yapılması, kapsayıcılık yaklaşımının temel alındığını yani eğitimde gelişime dayalı yaklaşım uygulandığını gösterir. Kısaca eğitim ve öğrenme ortamında kapsayıcılık ilkeleri, tüm çocukların ihtiyaçlarını karşılayabilmek ve aynı zamanda herkese erişim sağlayabilmek için dikkatli ve kapsamlı bir planlama gerektirir. Bu bağlamda Öğrenme için Evrensel Tasarım (UDL-Universal Design for Learning) kavramı ortaya çıkar. Öğrenme için Evrensel Tasarım, tüm çocuklar için erişimi en üst düzeye çıkarmayı amaçlar ve öğrenme için evrensel tasarım, çocuklara uyum sağlamak için değişiklikler tasarlamak olarak görülmek yerine tüm sınıf için eğitimin ve eğitim planlamasının ayrılmaz bir parçası olarak görülmelidir. Öğrenme için Evrensel Tasarım dokuz ilkeye dayanmaktadır:

1. *Adil kullanım*: Eğitim ve öğrenme, tüm çocuklar için yararlı ve erişilebilir olacak şekilde tasarlanır.
2. *Esneklik*: Eğitim ve öğrenme, çok çeşitli bireysel yetenekleri barındıracak şekilde tasarlanır.
3. *Basitlik ve sezgisellik*: Eğitim ve öğrenme, basit ve öngörülebilir bir tasarımla karakterize edilir.
4. *Algılanabilirlik*: Eğitim ve öğrenme, duyuşal yetenekten bağımsız olarak tüm çocukların erişebileceği şekilde tasarlanır.
5. *Hata müsamaha*: Eğitim ve öğrenme, çocukların bireysel öğrenme hızındaki ve ön koşul becerilerindeki farklılıkları öngörür. Hatalar, bireysel öğrenmeyi optimize etmek için bir fırsat olarak görülür.
6. *Düşük fiziksel efor*: Eğitim ve öğrenme, öğrenmeye maksimum dikkati sağlamak için zorunlu olmayan fiziksel eforu en aza indirecek şekilde tasarlanır.
7. *Yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan*: Eğitim ve öğrenme, çocukların beden ölçüsü, duruş, hareketlilik veya iletişim ihtiyaçlarından bağımsız olarak katılmalarına izin verecek şekilde tasarlanır.
8. *Öğrenen topluluğu*: Öğrenme ortamı, öğrenenler arasında ve öğrenenler ile personel arasında etkileşimi ve iletişimi teşvik eder.
9. *Eğitim ortamı*: Farklılığa saygı gösterilmesini ve farklılığın kutlanmasını teşvik eden sıcak ve kapsayıcı bir ortam yaratmakla ilgili olduğu için belki de en önemli ilkedir.

Öğretmenlerin, gelişime uygun yaklaşım koşullarını karşılayabilmek için aşağıdaki noktaları göz önünde bulundurmaları önemlidir:

- Öğretmenler, gelişime uygun uygulamalar temelinde her çocuğa duyarlı olmalı ve her çocuğun okul öncesi eğitim programında belirtilen kazanım ve göstergelere ulaşmasını sağlamak için deneyimler sağlanmalı ve bu deneyimleri arttırmak için de gerekli uyarlamaları yapmalıdır.
- Gelişime uygun uygulamalar çerçevesinde öğrenme deneyimlerinin duyu temelli olması, hem basitten zora hem de somuttan soyuta ilkesini destekleyerek deneyimlerin öğrenme ve gelişim üzerindeki etkisini artıracaktır.
- Öğretmenler, öğrenme deneyimlerinin sırasını ve hızını belirlerken becerilerin ve kavramların geliştiği tipik sıralar da dâhil olmak üzere çocukların tipik olarak takip ettiği öğrenme ilerlemelerini dikkate almalıdır. Örneğin dil gelişimini en üst düzeye çıkarmak için öğretmenler, dil gelişiminde gelişimsel ilerlemelerdeki farklılıkları tanımalı ve çocukları desteklemelidir.
- Öğretmenler, bu ilerlemeleri her çocuğun her alanda ilerlemesine yardımcı olmak amacıyla kullanılmalıdır. Ayrıca bireysel olarak çocukların gereksinimlerine yönelik uyarlamalar yapılmalıdır.
- Çocukların deneyimleri, okulla ilgili beklentilerle eşleşmediğinde öğretmenler, hem uygun olmayan beklentileri değiştirmek için çalışabilir hem de okul öncesi eğitim programını çocukların güçlü yanlarını geliştirecek ve onların bilgi ve beceri edinmelerine yardımcı olacak şekilde uyarlayabilir.

EK-12

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI GELİŞİME UYGUN UYGULAMA ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Etkinliğin Adı	: Dinliyorum-Anlatıyorum-Değiştiriyorum
Yaş Grubu	: 60-72 Ay
Etkinlik Türü	: Türkçe-Oyun (Büyük ve Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 18. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözel yönergeleri yerine getirir.

Göstergeler

- ✓ Verilen tek yönergeyi hatırlar.
- ✓ Etkinlik sırasında yapılması gerekenleri hatırlar.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 3. Dili iletişim amacıyla kullanır.

Göstergeler

- ✓ Konuşmayı başlatır.
- ✓ Konuşmayı sürdürür.
- ✓ Konuşmayı sonlandırır.
- ✓ Konuşma sırasında göz teması kurar.
- ✓ Konuşurken jest ve mimiklerini uygun kullanır.

Kazanım 4. Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır.

Göstergeler

- ✓ Sözcüklerdeki ekleri doğru kullanır.
- ✓ Cümlelerdeki dil bilgisi hatalarını söyler.
- ✓ Sözcüklerdeki dil bilgisi hatalarını söyler.

Kazanım 5. Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.

Göstergeler

- ✓ Cümlelerin öğelerini doğru şekilde sıralayarak konuşur.
- ✓ Cümlelerdeki hatalı sıralamayı düzeltir.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 3. Kendine güvenir.

Göstergeler

- ✓ Grup önünde kendini ifade eder.
- ✓ Başkalarından farklı olan görüşlerini söyler.

SÖZCÜKLER, KAVRAMLAR, DEĞERLER, MATERYALLER

Sözcükler	: Anlatıcı, dinleyici
Kavramlar	: Zaman: Önce-sonra
Değerler	: Sabır, saygı
Materyaller	: Çocuk sayısının yarısı kadar kulak, yarısı kadar dudak görsellerinin olduğu ahşap çubuklar, üç dakikalık kum saati, zil, okuma ve dinleme merkezinden çocukların seçtiği çocuk kitapları, kayıt cihazı, hareketli bir çocuk şarkısı.

ÖĞRENME SÜRECİ

- Nitelikli çocuk kitaplarından bazı sayfaların seslendirme (öğretmen ya da çocukların aileleri tarafından yapılan) kayıtları dinlenir.
- Çocuklar ikiye eş olur. Eşlerden birine dudak, diğerine kulak görsellerinin olduğu ahşap çubuklar verilir. Eşler, okuma ve dinleme merkezinden bir tane çocuk kitabı seçer. Her ikili grubun bir kitabı olur.
- Çocuklar karşı karşıya oturur. Dudak görselini alan anlatıcı, kulak görselini alan dinleyici olur.
- Seçtikleri çocuk kitabının istedikleri bir sayfasını açarlar. Dudak görseli olan diğer arkadaşına üç dakikalık kum saati süresi kadar kitabında gördüklerini anlatır. Kulak görseli olan ise dinler.
- Aynı süreç, eşlerin kulak ve dudak görsellerini değişmesiyle tekrarlanır. Böylece eşlerden her ikisi de hem anlatıcı hem dinleyici olur.
- Çocukların birbirlerine anlatıp birbirlerini dinleme sürecinde göz teması kurmaları konusunda rehberlik edilir. Jest ve mimiklerini de kullanmaları teşvik edilir.
- Ardından hareketli bir çocuk şarkısı çalınır. Müzik durdurulunca çocuklar kendilerine başka bir eş seçer.
- Seçtikleri sayfaları açarak kitaplarını masalara koymaları istenir.
- Eşlerin yanına tek tek gidilir ve her grubun birbirini bu süreçte dinlemesi sağlanır. Grupların yanına giderken zil de götürülür.
- Grubun seçtiği kitap ve sayfadan cümleler hatalı bir şekilde okunur. Sözcüklerdeki ekler değiştirilir.
- Çocuklardan farklı bir cümle duyduklarında zile önce basıp duydukları hatalı sözcük ya da cümleleri düzeltmeye çalışmaları söylenir. Zile önce basan yanıt verir. Örneğin, "Bugün okula meklediler." "Tren çok koştu." "Salatalık domatesten ayıkladı."
- Cümleleri düzeltmenin birden çok yolu vardır. Bu nedenle süreçte çocuklar dikkatlice dinlenir ve geri bildirim verilir.
- Tüm gruplarla bu süreç beşer cümlelerin okunması yoluyla oynanır. Üç cümlelerin hatalı, iki cümlelerin doğru olmasına dikkat edilir.

DEĞERLENDİRME

Çocuklarla bir çemberin etrafında oturulur. Kulaktan kulağa oyunu oynayacakları söylenir. Hem ekleri yanlış olan hem de doğru olan sözcükler söylenerek kulaktan kulağa oyunu iki kez oynanır. En sondaki çocuk sözcüğü yüksek sesle söyleyince sözcüğün doğru olup olmadığı sorulur. Ardından sözcüğün anlamlı ya da anlamsız olduğuna karar verilir. Sözcüğün eklerinde bir hata varsa düzeltilmiş hâliyle söylenir. Aynı şekilde kulaktan kulağa oyunu sıralanışı uygun olan ve olmayan kısa cümleler kullanılarak iki kez oynanır. Çocukların cümlelerdeki hataları bulmalarına rehberlik edilir.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

Ailelere bilgilendirme notu iletilerek evde çocukların dinleme ve konuşma sırasını belirlemek için bazı nesneler kullanmaları önerilir. Örneğin çocuk, kaşığı eline aldığı anda dinleyici, bir başka nesne eline aldığı anda o nesnenin özelliklerinden söz eden anlatıcı rolünde olur. Aile üyeleri bu süreçte çocuklar gibi hem dinleyici hem de anlatıcı rollerini üstlenir. Ailelere çocuklarıyla sessiz sinema oyunu oynamaları önerilir.

Gelişime Uygun Uygulama Önerileri:

- Nitelikli çocuk kitaplarından bazı sayfaların seslendirme (öğretmen ya da çocukların aileleri tarafından yapılan) kayıtları dinlenir. Seçilen kitaplardan biri, ana dili eğitim dilinden farklı olan çocuk/çocukların dilinde yazılan ve bulunabilirse seslendirmesi olan/uygunsa ailelerden seslendirip kayda almaları istenen bir kitap olur.
- Çocuklar ikiye eş olur. Eşlerden birine dudak, diğerine kulak görsellerinin olduğu ahşap çubuklar verilir. Eşler okuma ve dinleme merkezinden bir tane çocuk kitabı seçer. Ana dili, eğitim dilinden farklı olan çocuk hem sınıftan bir arkadaşı hem de öğretmenin olduğu üçerli grup oluştururlar. Okuma ve dinleme merkezinden seçilen çocuk kitabı, ana dili farklı olan çocuğun kendi dilindeki bir kitap olur ya da kitabın seslendirmesini içerir. Öğretmen, bu kitabın görsellerini önceden inceleyerek gelmiştir. Çocuğun ana dilini bilmiyor olsa bile kitabın görsellerini inceleyerek gelmesi sürece rehberlik etmesini kolaylaştıracaktır.
- Çocuklar karşı karşıya oturur. Dudak görselini alan anlatıcı, kulak görselini alan dinleyici olur. Öğretmenin ve ana dili farklı olan çocuğun olduğu grupta öğretmen önce anlatıcı olur. (Dudak görselini alır.). Diğer iki çocuk dinleyici olur. (Kulak görsellerini alırlar.). Öğretmen önce her iki çocuğa da kulak ve dudağın oyundaki işlevini jest, mimik ve sözel ifadeler kullanarak anlatır.
- Seçtikleri çocuk kitabının istedikleri bir sayfasını açarlar. Öğretmen üç dakikalık kum saati süresi kadar kitabın bazı sayfalarını baştan başlayarak anlatır. Bunu yaparken seçtiği bir hedef sözcüğü, ana dili farklı olan çocuğa ve grup arkadaşına; a) kitabın görselleri ve bağlamı, b) jest ve mimikleri, c) aileden seçtiği sözcüğün kendi dillerindeki söylenişini de kayıttan dinleterek anlamını açıklamaya çalışır.

Böylece öğretmenin sırasında ana dili farklı olan çocuğa ve grup arkadaşına yeni bir sözcük öğretimi gerçekleşir.

- Ana dili, eğitim diliyle aynı olan çocuk hedef sözcüğü biliyor ise kendi anlatımı bitince öğretmen, dudak görselini o çocuğa verir. Sözcükle ve kitabın belirlenen sayfalarıyla ilgili onun da üç dakikalık sürede istediklerini anlatmasına rehber olur.
- En son olarak sıra, ana dili farklı olan çocuğun anlatımına gelmiştir. Dudak görseli onun önünde durur. Anlatıcı rolündedir. Öğretmen ve grup arkadaşı çocuğu dinler. Öğretmen grup arkadaşına da anlatılanları anlamadıklarında nasıl davranacağı konusunda rol model olmaya çalışır.
- Çocukların birbirlerine anlatıp birbirlerini dinleme sürecinde göz teması kurmaları konusunda rehberlik edilir. Jest ve mimiklerini de kullanmaları teşvik edilir.
- Ardından hareketli bir çocuk şarkısı çalınır. Müzik durdurulunca çocuklar kendilerine başka bir eş seçer.
- Ana dili farklı olan çocuğun grup arkadaşı değişmez. Seçtikleri sayfaları açarak kitaplarını masalara koymaları istenir.
- Eşlerin yanına tek tek gidilir ve her grubun birbirini bu süreçte dinlemesi sağlanır. Grupların yanına giderken zil de götürülür.
- Grubun seçtiği kitap ve sayfadan cümleler hatalı bir şekilde okunur. Sözcüklerdeki ekler değiştirilir.
- Ana dili farklı olan çocuk ve grup arkadaşına sıra gelince öğretmen, "Şimdi size hatalı cümleler yerine ... (çocuğun adı söylenir) dilinde bir öykü dinleteceğiz. Ben bu öyküyü bu dilde dinlemekten çok keyif aldım. Bizim konuştuğumuz dilden farklı ... (çocuğun adı söylenir). Haydi, kitabın sayfalarını sen aç, biz dinleyelim," der.
- Diğer çocukların dinlediklerine ilişkin görüşleri dinlenir. Ana dili farklı olan çocuğun kendi dilinden bir öykünün kısa olsa da bir bölümünün dinledikleri için hem yabancı dilde hem de Türkçe teşekkür edilir.
- En sonda öğretmen ve grup arkadaşıyla birlikte öğrendiği yeni sözcüğün görselini kitaptan göstermesi ve sözcüğün ismini Türkçe söylemesi konusunda rehberlik edilir. Böylece sınıftaki arkadaşlarıyla birlikte hem küçük grupta hem de büyük grupta anlatıcı ve dinleyici olma deneyimini yaşamış olur.

Etkinliğin Adı : Haydi Çizelim

Yaş Grubu : 36-72 Ay

Etkinlik Türü : Erken Okuryazarlık-Sanat (Bütünleştirilmiş Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 18. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözel yönergeleri yerine getirir.

Göstergeler

- ✓ Verilen tek yönergeyi hatırlar.
- ✓ Verilen birden fazla yönergeyi hatırlar.
- ✓ Model olunduğunda yönergeye/yönergelere uygun davranır.
- ✓ Etkinlik sırasında yapılması gerekenleri hatırlar.
- ✓ Yapılışı gösterilmeyen görsel/sözel yönergeleri uygular.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 6. Küçük kaslarını kullanarak koordineli hareketler yapar.

Göstergeler

- ✓ Nesneleri toplar.
- ✓ Nesneleri kaptan kaba boşaltır.
- ✓ Nesneleri farklı şekillerde dizer.
- ✓ Nesneleri değişik şekillerde katlar/rulo yapar.
- ✓ Ellerini/parmaklarını/ayaklarını eş zamanlı ve koordineli hareket ettirir.

SÖZCÜKLER, KAVRAMLAR, DEĞERLER, MATERYALLER

Sözcükler : Zikzak, dalgalı

Kavramlar : -

Değerler : İyilik

Materyaller : Oyuncaklar, çalışma sayfası, zikzak, dalgalı çizgilere ilişkin görseller, sözsüz müzik

ÖĞRENME SÜRECİ

- Çocukları, amaçlı gruplama (Çizgi çizme becerileri açısından aynı gelişim seviyesinde olan çocuklar aynı grupta olmalıdır.) yöntemi ile gruplamak için önceden renk kartları hazırlanır ve öğretmen, "Kırmızı grupta ... var," diyerek çocukların adını söyler ve kırmızı grubun yerini tarif eder. Aynı işlem grup sayısına göre farklı renkler için tekrarlanır. Gruplar yerlerine geçtikten sonra açıklama yapılır.
- Farklı çizgilerle ilgili büyük boyutlarda (Mümkünse teknolojik araçlardan yararla-

arak duvara yansır.) görseller gösterir ve bu görsellerin nelere benzediği hakkında konuşulur (zikzak, dalgalı çizgiler gibi). Sözsüz bir müzik açılarak çizgilerin dansını elleri ve kolları ile havada yapmaları istenir. İkinci aşamada çizginin üzerinden, *"Tavşan yolunu kaybetmiş, karnı çok acıkmış, ona bir iyilik yapalım, onu havuca zikzaklı yoldan götürelim,"* gibi cümleler kullanarak oyuncağı eve/yuvaya ulaştırmaları istenir.

- Daha sonra her bir gruba farklı görevler verilir. Bir gruptan vücutları ile yere elektrik bantları ile çizilmiş çizgileri vücutları ile oluşturmaları istenir.
- Diğer gruptan (beceri seviyesine uygun olan başka bir görev verilerek) telden yapılan dalgalı çizgiye tahta boncuk takılarak boncuğu telin diğer ucundan çıkarmaları istenir.
- Diğer gruba çizgileri tuz seramiği/kürdan gibi materyallerle kabartılmış çizgiler verilir. Çizgilerin arasını önce parmak boyası, daha sonra fırça ile boyayarak bir arabayı evine farklı yollardan ulaştırmaları istenir.
- Diğer gruptan ise aynı çalışmaları çalışma sayfası üzerinde kesik çizgilerle çizerek tavşanı havuca, köpeği kemiğe, kediye süte farklı yollardan ulaştırmaları istenir.

DEĞERLENDİRME

Çalışma sonunda tüm çocuklar grupta toplanır kraft kağıtlar verilerek üzerine farklı kalemler boyalar ve malzemelerle istedikleri çizgileri karışık olarak çizerler ve resim oluştururlar ve oluşturdukları resimlerin neye benzediği hakkında konuşurlar.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

Ailelere not gönderilerek okulda çizilen çizgileri evde kürdan, fasulye, pipet gibi materyallerle oluşturup fotoğraflarını okula göndermelerini istenir.

Etkinliğin Adı : Grafiğim Konuşuyor
Yaş Grubu : 60-72 Ay
Etkinlik Türü : Matematik-Fen (Küçük Grup Etkinliği)

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 7. Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre düzenler.

Göstergeler

- ✓ Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre karşılaştırır.
- ✓ Nesne/varlık/olayları çeşitli özelliklerine göre sınıflandırır.

Kazanım 17. Nesne/varlık/sembollerle oluşturulan grafikleri değerlendirir.

Göstergeler

- ✓ Nesneleri/varlıkları kullanarak grafik oluşturur.
- ✓ Nesneleri/varlıkları sembollerle göstererek grafik oluşturur.
- ✓ Grafiği inceleyerek sonuçları yorumlar.

Kazanım 22. Bir hedefe ulaşmak için planlama yapar.

Göstergeler

- ✓ Kendine bir hedef belirler.
- ✓ Hedefe yönelik harekete geçer.
- ✓ Hedefe yönelik davranışın aşamalarını devam ettirir.
- ✓ Hedefe yönelik davranışları gerektiğinde değiştirir.

Kazanım 23. Seçenekler arasında karar verir.

Göstergeler

- ✓ Seçenekler arasında tercih yapar.
- ✓ Tercih ettiği seçeneği/kararı uygular.
- ✓ Kararının sonuçlarına göre yeni seçenekler geliştirir.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 8. Görsel materyalleri kullanarak özgün ürünler oluşturur.

Göstergeler

- ✓ Görsel materyalleri inceler.
- ✓ Görsel materyalleri birbiriyle/yaşamla ilişkilendirir.
- ✓ Görsel materyallerin içeriğini yorumlar.

SOSYAL DUYGUSAL GELİŞİM VE DEĞERLER

Kazanım 4. Bir işi/görevi başarmak için kararlılık gösterir.

Göstergeler

- ✓ Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.
- ✓ Başladığı işi sürdürmek için sebat gösterir.

Kazanım 10. Sosyal ilişkiler kurar.

Göstergeler

- ☑ Başkalarıyla etkileşime girmeye isteklidir.
- ☑ Başkalarıyla etkileşime girer.
- ☑ Başkalarıyla girdiği etkileşimlerini sürdürür.

SÖZCÜKLER, KAVRAMLAR, DEĞERLER, MATERYALLER

Sözcükler : çözünme, sınıflandırma, grafik

Kavramlar : az-çok

Değerler : yardımseverlik

Materyaller : şeffaf plastik kovalar, su, granül kahve, tuz, şeker, kum, un, bakliyat, çay, grafik şablonu

ÖĞRENME SÜRECİ

- Öğretmen sınıfa şeffaf şişeler veya plastik kovalar getirir. Öğretmen çocukların gruplar halinde farklı maddelerin suyun içerisinde nasıl çözündüklerini/çözünmediklerini gözlemleyecekleri, sınıflandıracakları ve bir grafik oluşturacakları bir öğrenme ortamı planlaması yapar.
- Çocuklar 4-5 kişilik küçük gruplar halinde çalışır. Öğretmen çocukları gruplara ayırırken gelişimsel seviyelerine göre çocukların birlikte çalışmalarını sağlar. Sınıflandırma, grafik oluşturma becerilerinde ve plan yapma ve karar verme becerilerinde akranlarından daha fazla desteğe ihtiyaç duyan çocuklar aynı grupta yer alır. Her gruba su ve çeşitli maddeler sunulur. Bu maddeler granül kahve, tuz, şeker, kum, un, bakliyat, çay gibi maddeler olabilir. Her bir gruptan getirilen maddelerin içinden en az 5 adet maddeyi grup olarak seçmeleri istenir.
- Her bir küçük grupta çocuklar arasında görev paylaşımı yapılması sağlanır. Çocuklar ellerindeki kaplara su koyar ve grup olarak karar verdikleri maddeleri bu kaplara ekleyip karıştırırlar. Çocuklar suyun içerisinde çözünen ve çözünmeyen maddeleri gözlemler.
- Çocuklar gözlemlerini yaptıkça çözünen ve çözünmeyen maddeleri sınıflandırır. Öğretmen grupları dolaşır, gözlem yapar ve sınıflandırmaları kontrol eder. Çocukların zorlandıkları bir yer varsa gerekirse model olarak sınıflandırma süreçlerine destek olur. Öğretmen çocuklara "Bu madde sizce çözündü mü? Çözündüğünü nasıl anladınız?" "Biraz daha karıştırırsanız sonuç değişir mi?" "Suyun içerisinde çözünen maddeler hangileri?" şeklinde sorular sorar ve çocuklar ihtiyaç duyduğunda gerekli rehberliği sağlar ve onları düşünmeye teşvik eder.
- En son aşamada çocukların sınıflandırmalarını bir grafik oluşturarak paylaşmaları istenir. Grafik oluşturma sürecinde çocuklar ilgi ve seviyelerine göre farklı şekiller-

Değerlendirme soruları etkinlik içerisinde çocukları desteklemek için uygun zamanlarda sorulmuştur.

de grafikler oluşturma fırsatı sağlanır. Çocuklar ne tür bir grafik hazırlayacaklarına grup olarak karar verirler, bu süreçte çocukların gelişimsel seviyelerine göre seçenekler sunulmasına dikkat edilir (görsel kesme, sembol kullanma vb.). Grup olarak akranlarından daha fazla desteğe ihtiyaç duyan gruplar için öğretmen etkinlik öncesinde grafik şablonunu oluşturur ve çocuklardan grafiği doldurmaları istenir. Gruplar bir araya gelerek birbirleri ile gözlemlerini grafikler eşliğinde paylaşır.

Öğretmen yaptığı değerlendirmeleri gözden geçirerek sınıflandırma, karşılaştırma, grafik oluşturma gelişimlerinde akranlarından daha fazla ihtiyaç duyan gruplar için uyarılama yapmıştır.

DEĞERLENDİRME

Sınıflandırma ve grafik oluşturma uygulamaları sırasında çocukların gelişim ve öğrenme süreçlerine yönelik anekdot kayıtlar alınır. Çocukların grafik oluşturma ürünleri incelenir. Çocukların plan yapma, karar verme ve sorumluluk alma gelişimlerine yönelik küçük grup etkinliği sırasında fotoğraflar çekilir.

Etkinlik sonunda çocukların grafiklerini birbirleri ile paylaşmalarına fırsat verilir. Gruplar grafiklerini birbirleri ile paylaşır ve hep birlikte sonuçlarını değerlendirir. Öğretmen soruları ile çocukların paylaşımlarını zenginleştirir.

Sorular: Maddeler ile grafik oluştururken nelere dikkat ettiniz?

Grafikte çözünen ve çözünmeyen maddelerden hangisi daha fazla?

Suyun içerisinde çözünen maddeler hangileri?

Etkinlikte grup olarak nasıl bir sorumluluk paylaşımı yaptınız?

AİLE/TOPLUM KATILIMI

Çocuklardan o gün evlerinde aynı deneyi yapmaları ve evde aileleri ile bir grafik oluşturmaları istenir. Bir sonraki gün çocukların deneyimlerini arkadaşları ile paylaşmaları için gerekli ortam ve zaman sağlanır.

Etkinliğin Adı : Hayvanlar Alemi
Yaş Grubu : 48-60 Ay
Etkinlik Türü : Türkçe ve Hareket (Bütünleştirilmiş Büyük Grup Etkinliği)

SÖZCÜKLER, KAVRAMLAR, DEĞERLER, MATERYALLER

Sözcükler : -
Değerler : -
Materyaller : Çocuk kitabı ip, sandalye, kutu, pinpon topu

KAZANIM VE GÖSTERGELER

BİLİŞSEL GELİŞİM

Kazanım 17. Etkinliğe/göreve ilişkin görsel/sözel yönergeleri yerine getirir.

Göstergeler

- ✓ Verilen birden fazla yönergeyi hatırlar.
- ✓ Etkinlik sırasında yapılması gerekenleri hatırlar.
- ✓ Yapılışı gösterilmeyen görsel/sözel yönergeleri uygular.

Kazanım 18. Bir etkinliği/görevi tamamlamak için çaba gösterir.

Göstergeler

- ✓ Bir etkinliği/görevi tamamlanana kadar devam ettirir.
- ✓ İki veya daha fazla aşamadan oluşan etkinliği/görevi tamamlar.

DİL GELİŞİMİ

Kazanım 7. Dinledikleriyle/izledikleriyle ilgili sorulara yanıt verir.

Göstergeler

- ✓ Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.
- ✓ Dinlediklerini/izlediklerini yaşamıyla ilişkilendirir.

FİZİKSEL GELİŞİM VE SAĞLIK

Kazanım 2. Büyük kaslarını koordineli kullanır.

Göstergeler

- ✓ Sürünerek belirli bir mesafede ilerler.
- ✓ Çift ayak uzağa atlar.

ÖĞRENME SÜRECİ

- Kahvaltıdan sonra ellerini yıkayan çocuklar minderlerini alarak yarım daire şeklinde otururlar. Öğretmen Türkçe etkinliğine geçmeden önce bir parmak oyunu oynayarak çocukların dikkatini çeker. Parmak oyunundan sonra öğretmen çocuklara "Çocuklar bugün sizlere hayal kurmayı çok seven bir çocuğun hikâyesini okuyacağım." Diyaloğa dayalı veya etkileşimli kitap okuma yöntemi ile okunur.
- Hikâyesini ardından öğretmen çocuklara kitapla ilgili sorular sorar:
- Sorulardan sonra öğretmen çocuklardan kitapta geçen arı, yılan, maymun, kuzu, kedi ve kurbağa seslerini çıkarmalarını ister. **Kahvaltıdan önce sınıfta konuşma bozukluğu tanısı olan çocukla bu sesleri bireysel olarak çalışmıştır. Etkinlik sürecinde de konuşma bozukluğu olan çocuktan önce aktif ve sesleri doğru çıkaran bir çocuğa söz hakkı vererek çocuğa gizli destek sağlamış olur.** Ses çalışmasından sonra çocuklarla deve cüce oyununu oynayarak hareket etkinliğine geçiş yapar.
- Isınma evresinde, öğretmen çocuklara hayali kurgularla farklı şekillerde yürüme nefes alma egzersizleri yaptırır ve bahçeye çıkarlar hazırladığı istasyonu tanıtır.
- İstasyon evresinde öğretmen çocukları 1-2-1-2... sayarak iki gruba böler. Grupları istasyonların başına alarak sıra olmalarını sağlar. Ardından çocuklara kuralları anlatır. Çocuklar önce önünüzdeki ipten tavşan gibi çift ayak sıçrayarak geçeceksiniz. Sonrasında sandalyelere bağlı iplerin altından yılan gibi sürünerek geçeceksiniz. Bu engeli de aştıktan sonra önünüzdeki masalarda maymun, kedi ve arı resimlerinin olduğu kutular ve pinpon topları var. Pinpon toplarındaki resimlerle kutulardaki resimleri eşleştireceksiniz ve grubunuzun en arkasına koşacaksınız. **Öğretmenin pinpon toplarını kullanmadaki amaç, ince motor becerilerde akranlarının altında beceri sergileyen ve nesneleri tutmak için tüm elini kullanan çocuğun katılımını sağlamaktır. Böylece tüm çocuklar yardımsız olarak resimleri tutabilecektir.** Sınıfa geldikten sonra öğretmen rahatlatıcı müzik açar.

Burada konuşma bozukluğu tanısı almış bir çocuk için bireysel olarak uygulanan gelişime uygun uygulama vardır. İlk olarak öğretmen çocukla etkinlik öncesinde bireysel olarak çalışmıştır. Etkinlik sürecinde ise çocuğa söz hakkı vermeden önce onun model alabileceği bir çocuğa söz hakkı vermiştir.

Burada tanısı olmayan, ancak ince motor becerilerde akranlarından farklılık gösteren çocuğun etkinliğe katılımını sağlamak için gelişime uygun uygulama vardır. Öğretmen çocuğun yardımsız olarak resmi tutabilmesi için pinpon topuna resmi yapıştırmış ve desteksiz etkinliği tamamlamasını sağlamıştır.

DEĞERLENDİRME

Çocukların dineme becerileri için kontrol listesi doldurulur. Çift ayak sıçrama, sürünme ve atma becerileri için fotoğraflar ve kontrol listesi kullanılır. Eşleştirme becerileri için kontrol listesi kullanılır.

- Öğretmen gün içerisinde gerçekleştirilen etkinliklerde çocukların fotoğraflarını çeker.
- Çocuklara A4 boyutunda kâğıtlar ve boya kalemleri verilir. Çocuklar masalara geçerler ve dans eden maymun, zıplayan eşek gibi hayvanları farklı hareketleri yaparken çizerler.

AİLE/TOPLUM KATILIMI

O gün için sınıfta yapılan etkinliklere ilişkin ailelere yazılı not gönderilir. Kısaca sınıfta yapılan etkinlikler paylaşarak ailelerden çocuklarıyla birlikte evlerinde;

-Farklı hayvanların seslerini birlikte çıkarmaları istenir. Bu etkinliğin ardından ebeveynlerden birinin bir hayvan sesi çıkararak çocuktan tahmin etmeleri istenir. Ardından çocuk ses çıkararak ebeveynler tahmin etmeye çalışır.

-Evdeki ponpon, düğme gibi materyalleri çocuğun cımbızla alarak bir bardak, kutu gibi bir cismin içine koyması istenir.

EK-13

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

EĞİTİM - ÖĞRETİM SÜRECİNDE DOLDURULACAK FORMLAR LİSTESİ

DÖNEM BAŞI

- ✓ Çocuk ve Aile Tanıma Formu (Bkz. Aile Eğitimi Rehberi Ek-1)
- ✓ Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu (Bkz. Aile Eğitimi Rehberi Ek-2)
- ✓ Ailenin Eğitim Etkinliklerine Katılım Tercih Formu (Bkz. Aile Eğitimi Rehberi Ek-3)

EĞİTİM SÜRECİ BOYUNCA

- ✓ Aylık Eğitim Planları (Ek-3)
- ✓ Günlük Planlar (Ek 4, 5a, 5b, 5c, 5d)
- ✓ Okul Dışı Öğrenme Etkinliği Planı (her bir etkinlik için) (Ek 9, Ek 10)
- ✓ Gelişim ve Öğrenme İzleme Formu (Ek 1)
- ✓ Kavramlara Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi (Her öğretmen kendine özgü hazırlayacaktır.)
- ✓ Aylık Eğitim Planında Kazanımlara Yer Verme Durumu Çizelgesi (Her öğretmen kendine özgü hazırlayacaktır.)
- ✓ Ev Ziyareti Formu (Bkz. Aile Eğitimi Rehberi Ek-4)

DÖNEM SONU

- ✓ Gelişim Raporu (Ek 2)
- ✓ Çocuk Gelişim ve Öğrenme Dosyası (Bkz. Bölüm 5)

T.C. MEB OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

AİLE/TOPLUM KATILIMLI ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Toplum Katılımı İlkeleri

- Öğretmen, öncelikle yakın çevre olanaklarını tanımalı ve kaynakları tespit etmeli, daha sonra kaynaklardan nasıl yararlanabileceğine ilişkin plan yapmalı ve bir takvim oluşturmalıdır.
- Toplum katılımı etkinlikleri düzenlenirken öncelikle sağlık ve güvenlik tedbirlerine özen gösterilmeli, gerekli izinler alınmalıdır.
- Toplum katılımı etkinlikleri Türk millî eğitiminin genel amaçları, okul öncesi eğitimin amaçları ve temel ilkeleri, okul politikası, yaklaşım ve hedefleri ile Türk toplumunun değerleri ile uyumlu olmalıdır.
- Toplumun anaokulu için önemli bir kaynak ve destek olduğu ilkesinden hareketle il, ilçe ve köy yerleşimlerinin yöneticilerini, diğer yerel yönetimleri ve gönüllü kuruluşları eğitim programı açısından dış paydaş kabul ederek gerekli iletişim sağlanmalı ve iş birliği yapılmalıdır.

Okul Dışında Yapılabilecek Toplum Katılımı Etkinlikleri

- Anaokulu velileri ve yakın çevrede yaşayan halkın, anaokulu çocuklarına destek olunması amacıyla kitap ve oyuncak toplama kampanyalarına yardımcı olması. Toplanan kitapların ve oyuncakların velilerle birlikte tamir edilerek ihtiyacı olan veya çocuk hastanelerinde olan çocuklara bağışta bulunulması.
- Anaokulu çocukları ve velilerin geri dönüşüm için atık malzemeleri (pet şişe, karton kutu, şişe kapağı, teneke kutu vb.) toplayıp biriktirmesi, bunları satıp elde edilen parayla ihtiyaç sahiplerine yardım eden yerel yönetimlere bağışta bulunması.
- Öğretmenlerin, çocuklarla birlikte toplum sağlığını koruyan sağlık personeli (doktor, hemşire, hasta bakıcı vb.), emniyet personeli, askerî personel, tarım işçileri ve esnaf için topluma yaptıkları hizmetlere yönelik teşekkür kartları, mektuplar hazırlayıp göndermesi.
- Hayvan barınaklarındaki yetkililerin anaokulundaki çocuk ve aileleri hayvanların gazete, eski havlu, battaniye ve gıda ihtiyaçları vb. konusunda bilgilendirmesi ve toplanan bağışların barınağa teslim edilmesi.
- Çevre ve iklim değişikliği, kültürel farklılık, kapsayıcılık karşıtı toplumsal yargılar, ağaçlandırma, orman yangınları vb. problemlerle baş etmek ve toplumsal

farkındalığın artırılması amacıyla toplum liderlerinin/mesleki uzmanların anaokulu çocuklarının, velilerin ve okul çalışanlarının bilinçlendirilmesi amacıyla eğitimler düzenlenmesi. Edinilen bilgilerin daha geniş çevrelerle paylaşılması ve toplumun farkındalığının artırılması amacıyla pankartlarla çocukların yürüyüşler düzenlemesi, velilerin bağış kampanyaları toplaması.

- Anaokulu velileri ve mahalle halkı ile birlikte, içinde kremalı bir pasta, mumlar ve birkaç oyuncağın olduğu doğum günü kutuları düzenleyerek, doğum günü pastasına ihtiyacı olan aileler için mahalledeki bir pastaneye “askıda pasta” projesiyle bağışta bulunulması.
- Anaokulu çocuklarının yaşlı bakım evlerinde yaşayanlara manevi destekte bulunmak ve hastanelerdeki, rehabilitasyon merkezlerindeki gazilere moral vermek, şükranlarını belirtmek için resim çizip, öğretmenleri ile mektup yazmaları.
- Ailelerin çocuklarıyla birlikte toplumdaki ihtiyaç sahibi kişilere destekte bulunması. Örneğin alışverişlerinde yardımcı olup poşetlerinin taşınması, köpeklerinin beslenmesi, gezdirilmesi, bazı ev işlerine yardımcı olunması, bahçelerinin temizlenmesi, hasta insanlara yemek yapıp, evlerinin düzenlenmesi, temizlenmesi vb.
- Yerel halk ve anaokulu velilerinin sahipsiz hayvanlara destek olmak amacıyla “Bir Hayvan Sahiplen” kampanyası düzenlenmesi ve bu amaçla yerel yönetimlerle iş birliği yapılması.
- Aileler ve çocuklarla birlikte mahallede ağaç veya kır çiçekleri dikilmesi.
- İhtiyaç sahibi bireyler için konserve yiyecek hazırlanması ve hazırlanan gıdaların yerel bir gıda bankasına bağışlanması.
- Anaokulu çocukları ve toplumdaki diğer bireylerle birlikte kumsalda, doğada veya parkta çöplerin toplanması etkinliğinin düzenlenmesi.
- Eski peluş hayvanların, giysilerin, oyuncakların, bebeklerin toplanıp, temizlenip, onarıldıktan sonra korunmaya muhtaç çocuk yuvalarına, bağışta bulunulması.
- Bir kütüphanede veya çocuk hastanesinde küçük çocuklara anaokulu velileri ve öğretmenlerinin kitap okuması.
- Çocuklar ve aileler ile toplumdaki ihtiyaç sahibi bireyler için yardım kolileri hazırlanması.
- Anaokulu çocukları ve öğretmenlerinin, eğitim-öğretim döneminin başında ihtiyaç sahibi bir çocuğa sırt çantası ve okul malzemesi bağışlanması amacıyla mahalle esnaf ziyaretleri yapılması.
- Anaokulu çocuklarının ve öğretmenlerinin huzurevleri veya hastanelere az kullanılmış masa oyunları (satranç, tavla vb.) ve dart bağışlama kampanyaları düzenlemesi.
- Toplumdaki dans kursu eğitmenlerinin çocuklara ve ailelere dans dersleri vermesi, bir süre sonunda da toplum önünde dans gösterisi sergilenmesi.

- Toplumsal gönüllülük çalışmalarına ailelerin katılması. Örneğin örgü atölyeleri, el sanatları atölyelerinde ailelerin hazırladığı ürünlerin kermeslerde satılarak toplanan paranın kimsesiz çocuklar ve hasta çocukların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla toplum yararına harcanması veya hibe edilmesi. Örneğin Kızılay'a yardım vb.
- Açık hava sinema günleri, konserler, festivallerde yerel halkla, mahalle esnafı ile buluşma, şarkılar söyleme, sinema izleme, sokak hayvanlarının barınması için kulübeler yapma, hayvanları besleme ve koruma konusunda okul, aile toplum dayanışma etkinlikleri düzenlenmesi.
- Yerel yönetimlerce mahallenin farklı köşelerinde açık havada kitap okuma etkinlikleri düzenlenmesi için kitaplıklar yapılması, anaokulu çocuklarının da davet edilerek öğretmenleri veya velileriyle birlikte etkinlikler düzenlenmesi, yazar-okur buluşmaları yapılması.
- Aileler, toplum gönüllüleri ve çocuklarla birlikte ağaçlandırma, okul bahçesi düzenleme çalışmaları yapma ve/veya bu etkinliklerin sivil toplum kuruluşları ile iş birliği ile düzenlenmesi. Örneğin Kızılay vb.
- Yerel yönetimler tarafından belirlenerek organize edilen çiftçi pazarlarından öğretmen, çocuk ve ailelerin alışveriş yapması.
- Anaokulu bahçesini düzenleme, sulama, meyve-sebze yetiştirme, park ve bahçeleri temiz tutulması amacıyla toplumdaki esnaktan yardım alınması, anaokuluna gelerek meslekleri ile ilgili bilgilendirme paylaşımlarında bulunmaları, ya da çocukların onları ziyaret etmeleri için organizasyon yapılması.
- Gezi, mutfak, kitap/oyuncak tamiri, öykü okuma, müzik yapma, sanat atölyelerinde okul-toplum buluşmalarıyla çocuklara beceri edindirme etkinlikleri düzenlenmesi.
- Mevsim geçişlerinin (uçurtma festivalleri gibi) bayram havasında kutlanması, kermeslerle bağışlar toplanması, ihtiyacı olan anaokullarına malzeme temini, iç mekân ve dış mekân oyuncakları alınması, farklı atölyeler, kütüphaneler kurulması için mahalle esnaf ziyaretleri yapılması.

Okuldaki Eğitim Etkinliklerinde Toplumun Katılımı

- Aile Eğitimi Rehberinde belirtilen etkinliklerden uygun olanlar belirlenerek toplumsal katılım sağlanabilir.
- Okulun boyanması, oyuncak ve materyallerin tamir edilmesi, kermes düzenlenmesi, özel gün veya yerel festivallere katılım etkinlikleri vb.
- Yakın çevredeki bir marangoz veya halk eğitim merkezi ile iş birliği yaparak bir kursiyer veya öğretmenin okula davet edilmesi ve çocuklar için okuldaki büyük çocuklarla birlikte oyuncak/kukla/bebek yapılması.
- Bölgedeki gönüllü kuruluşlarla birlikte okulda yöresel ürünlerin yapımı ile ilgili çocukların katılabileceği etkinlikler düzenlenmesi.

- Gönüllülük zincirleri kurulması, yaşlıların anaokuluna gelerek çocuklara kitap okuması, enstrüman çalması, el sanatları atölyelerinde etkinlik yaptırması vb.
- Huzurevleri ile iş birliği yapılarak karşılıklı ziyaretler planlanması veya "Şarkı söyleme, tombala, satranç oynama, dans etme, mektup yazma ve çeşitli sanat çalışmalarının, kitap okuma, geleneksel oyunlar oynama, masal anlatma, vb. gibi etkinliklerin düzenlenmesi.
- Öğretmenlerin ebeveynlere bilgilendirici toplantılar düzenleyerek veya bilgi notları hazırlayarak toplumsal kaynakları tanıtması ve böylece ebeveynlerin ilgilendikleri etkinlikleri seçip katılması. Örneğin yakın çevrede açılan bir bebek/çocuk kütüphanesinin broşürünü okulda bulundurup ebeveynleri çocukları ile birlikte ziyaret etmesi için rehberlik edilmesi ya da okula kütüphaneden görevlilerin davet ederek kütüphanenin tanıtımının yapılması.
- Okulların, gerekli durumlarda yakın çevredeki kurum ve kuruluşlardan uzman davet etmesi. Örneğin pandemide sağlık kuruluşlarından sağlık çalışanı davet edilmesi.
- Bu çalışmalara ilişkin örnekler Öğretmen Kılavuz Kitaplarında yer almaktadır.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

